14. GADA GĀJUMS

AIZSARGS

N. Balgalvja uzņēmums

AIZSARGI - LIDOTĀJI.

1936. GADS

10. BURTNĪCA

SATURS

Uz vāka: N. Balgalvja uzņēmums — **Aizsargi-lidotāji.**

Žurnāls „AIZSARGS" iznāk ik mēneša 15. dienā

Abonēšanas maksa gadā ar piesūtīšanu: iekšzemē — Ls 4,—; uz ārzemēm — Ls 8,— Naudas pārvedumi adresējami: Rīgā, Aizsargu štābs, „Žurnāls Aizsargs", pasta tekošs rēķins Nr. 10435. **Redakcija un izdevniecība** atrodas: Rīgā, Aizsargu ielā Nr. 29/31, Aizsargu namā, 10. ist. Tālrunis 9-3-1-1-9. **Darba laiks:** darbdienās no plkst. 9—15 **Atbildīgais redaktors** runājams redakcijā trešdienās no pl. 17—18. Dzīv. tālr. 95315.

1936. GADS
14.
G. GĀJUMS

AIZSARGS

10. (160.)
BURTNĪCA
15. OKTOBRIS

MĒNEŠRAKSTS VALSTS AIZSARDZĪBAI UN AIZSARGU DOMAI, LATVISKAI RAKSTNIECĪBAI UN KULTŪRAI

Darbs mūsu balsts:
Caur to mēs plauksim;
Un lieli mēs augsim.
Taps stipra valsts,

Plūdons.

N. Balgalvja uzņ.

Prof. P. Jurevičs

Tautas pāraudzināšana

Ja runā par vajadzību pāraudzināt tautu — un šādas runas pie mums ir tikušas paceltas arī no visai autoritātīvas puses — tad tas nozīmē, ka mūsu tautas īpašības, tādas, kādas tās patlaban ir, mūs pilnīgi neapmierina. Tas nebūtu arī nekas ārkārtīgs, jo nav nevienas tautas, ko nebūtu kādreiz bargi kritizējušas gan citas tautas, gan arī daži pašu tautas locekļi. Ja mēs, tā tad, redzētu savas tautas raksturā arī kādas nevēlamas puses, tad tas nozīmētu tikai, ka mēs neesam mazāk spējīgi uz paškritiku, kā citas tautas.

Vai tie trūkumi mūsu tautas raksturā, kuŗus mēs te gribam atzīmēt, ir tajā iedzimti, par to mums grūti spriest. Katrā ziņā tos var pietiekoši labi izskaidrot ar īpatnējiem vēsturiskiem, varbūt ģeografiskiem apstākļiem, kādos mūsu tauta ilgāku laiku dzīvojusi. Šie apstākļi, ja arī nav radījuši mūsu tautas raksturu, katrā ziņā to ir ietekmējuši: šī atzinuma mums tad arī pietiek, lai mēs aprobežotos ar šī faktora ietekmes atzīmēšanu un neatsauktos uz grūti noteicamām iedzimtām īpašībām.

Viena no svarīgākām mūsu tautas vēsturiskās dzīves īpatnībām ir tā, ka ilgu laiku pār to ir valdījuši sveši kungi. Var pieņemt, ka tie ir šie ilgie gadu simteņi, kuŗos tauta ir bijusi kavēta dzīvot pastāvīgu politisku un sabiedrisku dzīvi, kas ir, ja ne tieši radījuši, tad katrā ziņā ļoti veicinājuši latviešu cilvēka interešu novirzīšanos no kopējās lietas un pievēršanos sev, un tādā kārtā vismaz stiprinājusi latvietī, varbūt, jau iedzimto tieksmi uz individuālismu. Latvieša redzes aplokam nepieciešami vajadzēja sašaurināties: tā domu, jūtu un gribas centienu priekšmets pārstāja būt tauta un kopējais labums, bet par tādu kļuva it sevišķi viņa paša individuālā dzīvē.

Par nelaimi vai par laimi tomēr tie paši apstākļi, kas kavēja latvieti attīstīt sevī sabiedriskas kopdarbības paradumu, kavēja to izkopt arī šo individuālo dzīvi, uz kuŗu tomēr politiskās dzīves noliegšana, liekas, dabiski lika tam tiekties. Bet individuālās dzīves prasība, sevišķi ja neiespējama sabiedriskā dzīve, ir par daudz elementāra, lai to tik viegli varētu noliegt. Kavēkļi, kas tai stājās ceļā, lika tikai, no vienas puses, vēl asāki izjust šīs individuālās dzīves vērtību, bet, no otras, ņemot vērā, ka latvieši vienmēr bijuši spraigas dzīves enerģijas pilna tauta, lika tiem izjust sevišķi dziļu naidu pret apspiedējiem un nostāties pret tiem nesamierināmā iekšējā opozicijā. Cauri ilgiem gadu simteņiem šī opozicija kļuva latviešos it kā par konstitūcionālu dvēseles elementu un veidoja viņos revolūcionāru garu, kas tiecās izpausties kā dziļi iesakņojies naids pret kungiem un, beidzot, vispāri kā tieksme pretoties katrai autoritātei.

Beidzot, svarīgs apstāklis bija tas, ka tiešā atkarībā no politiskās un individuālās apspiestības latvietis bija arī saimnieciski apspiests un tāpēc nabags. Bet nav noliedzams fakts, ka nabadzība un trūkums biežāki ir rakstura maitātāji, nekā daiļotāji. Nav šaubu, ka dažreiz latviešu raksturam, kā viņa negātīvākās īpašības piedēvētās puses: mantrausība, karjērisms, skaudība un vispāri matēriālistiga ievirze nāk no šīs ilgstošās dzīves nabadzībā un trūkumā. Ir jau vispārējs neapgāžams dzīves likums, ka pirms cilvēks var sākt rūpēties par augstākām lietām, jābūt apmierinātām viņa elementārākām materiālām vajadzībām. Tāpēc, ja nevien par latviešu tautu, bet vispāri par tā saucamām jaunām tautām saka, ka tās esot matēriālistigi ievirzītas,

Valsts Prezidents ar kaŗa ministri un valdības locekļiem, mazpulku sagaidīts, ierodas Pļaujas svētkos Rēzeknē.

tad tas nav nekāds brīnums: krievu tautai, piemēram, materiālisms (patlaban kommūnistiskā formā) ir gluži dabīga parādība, jo pusbadā dzīvojošam krievu zemniekam, kamēr tas nav paēdis, nevar būt augstāka ideāla par maizes kumosu. Noteikti materiālistīgi ievirzīti jau ir bijuši gandrīz visi krievu populārākie domātāji: pat Tolstojs, jau piem., māca, ka elementārās dzīves vajadzības apmierinošās lietas stādāmas augstāki, piem., par visiem mākslas darbiem. Nav brīnums, ka arī latvieši, kuŗiem vēl samērā maz materiālo vērtību, it sevišķu vērību piegriež tām un bieži ignorē augstākās, t. s. garīgās vērtības; būtu ačgārni un nedabīgi, ja būtu citādi.

Valsts Prezidentu un kaŗa ministri sveic aizsargu goda sardze.

Katrā ziņā visas aprādītās mūsu tautas rakstura īpašības — un te varbūt varētu vēl minēt arī dažas citas — ir ciešā sakarā ar apstākļiem, kādos tauta bija spiesta ilgāku laiku dzīvot. Šīs īpašības mēdz dēvēt par negātīvām, par nevēlamām, — un arī mēs šeit viņas aplūkojām kā tādas. Jāsaka tomēr, ka tās šādā kārtā negātīvi vērtējamas vienīgi no mūsu dienu viedokļa, bet no vēsturiskā viedokļa un ņemot vērā tautas pastāvēšanas intereses, tās vērtējamas citādi. Individuālās neatkarības tieksme, revolūcionārisms, «dumpīgs gars» pret autoritātēm, orientēšanās uz materiālo spēku uzkrāšanu — viss tas bija tendences, kas savā laikā, tajā vēsturiskajā momentā, kad tās izveidojās, bija tautai ne tikai labvēlīgas, bet, varbūt, pat vienīgās, kas spēja nodrošināt tās pastāvēšanu un sagatavot to patstāvības un brīvības atkaliegūšanai. Bet, lūk, taisni tāpēc, ka tās bija pielāgotas zināmam laikmetam, tās var arī kļūt nederīgas citam laikmetam. Un tas arī ir noticis. Īpašībās, kam bija liela vērtība laikmetā, kad latvieši bija apspiesti, nevar vairs būt par ideāliem brīvajā Latvijā. Likt tagad vēl akcentu uz individuālismu, uz revolūcionārismu, uz materiālismu būtu smags anachronisms. Dzīvot gribošie un spējīgie nedrīkst būt sastinguši savās dogmās, — tas nenozīmē, ka tiem jābūt oportūnistiem un jāgroza savi uzskati atkarībā no tam, kā tas tiem izdevīgāki, — nē, gluži otrādi, tas nozīmē, ka tiem jākonsultē sava dzīvā sirdsapziņa un jājautā, ko tā, pēc vispusīgas iepazīšanās ar apstākļiem, liek tiem darīt šinī brīdī un šinī vietā. Mums jādzīvo savā laikmetā un jāpilda, ko tas mums liek. Ja tā nostāda jautājumu, tad, liekas, ir skaidrs, ka pagājušās nacionālās dzīves un politiskās cīņas devīzes, kas palīdzēja latviešiem uzglabāt tautas vienības apziņu ar to, ka tās noteica visiem kopēju cīņas attiecību pret caristīgo Krieviju, bet kas, aiz paraduma un inerces piepaturēti arī jaunās Latvijas laikā, noveda mūsu dzīvi strupceļā, — tad par tām ir skaidrs, ka tās tagad vairs nav lietojamas. Laikmeta apstākļi — ja mēs gribam tajos pastāvēt — prasa vadošo principu maiņu, jaunu dzīves orientāciju, un līdz ar to tad arī izvirzās jautājums par tautas pāraudzināšanu.

Mums tagad vajadzīgie jaunie vadošie principi atrodas ciešā korrelācijā ar agrākiem, — tie ir viņus papildinošās antitezes. Ja mūsu tautas dzīvē līdz šim bija likts akcents uz individuālismu, un ja tas bija labs dzīves princips politiski nepatstāvīgai tautai, tad valsts dzīvei šis princips rada smagus traucējumus. Visas mūsu laikmeta krizes galu galā nav nekas cits, kā individuālo gribu anarķijas un viņu nekoordinēto centienu tiešās sekas. Par šo jautājumu jau ir daudz runāts, un tāpēc pie tā mēs vairs neuzkavēsimies. Ar neatvairāmu loģiku, nevien mums, bet visai pasaulei uzmācas atziņa, ka individuālo rīcību chaoss ir kaut kādi jāorganizē no augšas — vismaz dažās dzīves nozarēs un vismaz uz kādu laiku, kamēr izirusē modernā cilvēka apziņa atkal disciplīnējas un, varbūt, atkal pati no sevis nonāk pie vairāk koordinētiem aktiem. Mūsu laikmeta devīze tāpēc ir: likt akcentu uz kopības interesēm, uz spēju saskaņot savu gribu un savu darbību ar citu darbību. Kā tautas paidagoģijas princips šī devīze tiek formulēta: ieaudzināt tautā v i e n ī b a s un k o p ī b a s g a r u, un tas nozīmē ne vairāk ne mazāk, kā organizēt vienprātību tautas locekļu dvēselēs, it sevišķi vērtību izjūtas sfairā. Vienības gars valdīs tautā, ja: 1) visi tautas locekļi atzīs par vērtīgām tās pašas lietas un 2) ja visi nevien ar prātu šīs vērtības atzīs, bet arī aktīvi gribēs tās reālizēt, saskaņā ar to augstumu. Kā redzams, šis vienības gars pats par sevi ir vairāk formāls tikums, kas var dažādos apstākļos iegūt dažādu saturu. Vienības gars ir it kā tautas apziņas disciplīna, kas padara to izlietojamu svarīgām valsts akci-

jām, līdzīgi kā kareivju disciplīna padara armiju spējīgu uz kaŗa operācijām.

Pirmo noteikto saturu šis vienības gara formālais tikums var dabūt, kad mēs jautājam pēc mūsu dienās nepieciešamās antitezes seno laiku latviešu tikumam — viņu revolūcionārismam, viņu opozicijas, viņu nepaklausības garam. Šī antiteze, ko neatvairāmi prasa gan vēsturiskā procesa dialektika, gan acumirklīgā momenta loģika, ir autoritātes atzīšana un cieņa pret tautas vadību resp. valdību. Šis tikums latviešu cilvēkam nemaz nav tik viegli piesavināms, vispirms jau tāpēc, ka tajā, kā jau aizrādīts, ir vēl diezgan stipri revolūcionārisma paradumi — būt opozicijā vispāri pret katru varu, aizmirstot, ka tā, mūsu valsts varas gadījumā, ir taču tikai mūsu pašu dziļākās gribas piepildītāja — mūsu valsts kopēja, apsaimniekotāja un sargātāja. Diezgan lielu lomu gan te vēl bez tam spēlē vispāri sabiedrisko satiksmes paradumu un tradiciju neizkoptība, kā arī vienkārši tas, ko sauc par audzināšanas trūkumu. Tāpat, kā bieži mūsu tautas vienkāršais cilvēks vēl neprot pateikt labdienu, tā arī mūsu pūlis bieži neprot nokratīt no sevis savu stingumu un pasīvitāti, lai apsveiktu un pozitīvi reaģētu pat uz viņam ļoti vēlamiem valdības soļiem. Daudz tomēr svarīgāki ir tas, ka mūsos bieži vien konstatējams jau visai nopietns elementārās nobleses un džentlemeniskuma trūkums, atkarībā jau ne tikai vien no ārējo manieŗu, bet gan iekšējās ētiskās neizkoptības: latvietī vēl pārāk liela neuzticība pret cilvēkiem un, atkarībā no šīs neuzticības, tas bieži ir īsti brutāls skeptiķis un neticīgais Toms, kas nekādi negrib ticēt otra cilvēka labiem nodomiem. Viņš nespēj ticēt, ka vispāri kāds cilvēks var būt nesavtīgs, ka tas var būt godīgs un korrekts arī nekontrolējamās lietās: tā ir tā dziļā neuzticība, kas raksturīga cilvēkiem, kas ilgu laiku dzīvojuši sliktas kvalitātes sabiedrībā. Dažos, kas paši sevi domā esam sevišķi gudrus, šī neuzticība iet tik tāli, ka tie katru kāda augstāka ierēdņa soli izskaidro tikai ar savtīgiem nolūkiem, visur redz tikai blēdību, uzpirkšanu, kukuļus. Nav šaubu, ka te mēs vēl esam ļoti tālu no augstās lielo džentlemeņu devīzes: labāk būt piekrāptam savā uzticībā, nekā bez pierādījuma apvainot kādu ar neuzticību un aizdomām. Gluži pretēji, pie mums taisni gadījumos, kur kādam jāizpilda kāds sevišķi atbildīgs un grūti kontrolējams uzdevums, vēl mīl čukstēties un neatbildīgā kārtā izplatīt visādus briesmu stāstus, kas visvairāk atbilst gan tikai pašu stāstītāju psīcholoģijai un fantazijas virzienam. Par laimi gan šīs sugas cilvēku tieši īstā, zemei un ražīgam darbam vēl tuvu esošā tautā nav daudz un nav daudz arī augstākā intelliģencē, bet ir šķiras, kur šis tips ir ļoti izplatīts, un te vēl audzināšanai būs liels darbs, kamēr tā izplatīs cēlāku domāšanas veidu. Ja aizrādītu, ka iepriekš tomēr jānogaida, kamēr apstākļi tā uzlabojas, ka džentlemeniska uzticība ir attaisnojama, tad uz to jāsaka, ka spriežot tik prātīgi un liekoties uz gaidīšanu, uzlabošanos nekad nesagaidīs, bet gan, ka praktizējot uzticību, ar to vismaz pa daļai jau tiek arī radīti uzticības pamati: tāpat kā neuzticība morāliski atvieglo negodīgumu, tā uzticība padara to grūtāku.

Vispāri, liekas, ka tautas pāraudzināšana šinī ziņā nav nemaz tik pārāk grūta. Vērīga pieredze var katram rādīt, ka ļaudis spēj būt arī nesavtīgi. It sevišķi te var līdzēt arī aktīva līdzdalība sabiedriskā darbā: atklādams pats sevī spēju uz nesavtīgu darbību, cilvēks sāk vairāk ticēt arī citiem. Tas saprotams nenozīmē, ka šai ticībai jābūt aklai, ka tam jāuzticas kaut kuŗam un katram, — nē, tas nozīmē tikai, ka tam nedrīkst būt akla neuzticība, neuzticība, tā sakot, kā princips, it sevišķi pret visiem cilvēkiem, kas ilgā darbā izvirzījušies sabiedrības priekšgalā.

Lielu lomu, tālāk, opozicionārās runās vai vismaz domās pret valdību spēlē vienkārša nezināšana par apstākļiem, kādos norit valdības darbība. Nezin, piemēram, ka mūsu dienu polītiskā un saimnieciskā dzīve ir tik sarežģīta, ir tik pilna vispretējāko prasību un vajadzību, ka pilnīgi apmierinošu ideālu atrisinājumu nav iespējams atrast īsti nevienā kaut cik sarežģītā jautājumā: vienmēr atradīsies kaut kur kāds, kas domās — un dažreiz, varbūt, ne bez pamata — ka tam nodarīta netaisnība. Mūsdienu polītika īsti vienmēr ir tikai izpalīdzēšanās, un visi tās atrisinājumi vienmēr ir tikai provizoriski.

Bet tas vēl nav viss. Ir viena lieta izdomāt kādu labu likumu, kas, piemēram, sola vēlamā kārtā pārorganizēt kādu dzīves nozari, un cita lieta izvest šo likumu dzīvē. Vispirms jau valstij nepieciešamais smagais izpildu aparāts vienmēr neizbēgami atņem likumam to dzīvīgumu, to elastību, kāda tam piemita likumdevēja domā. Šī dzīvā radošā doma valsts aparātā kļūst par nedzīvu formulu, ko izpilda šabloniski un mēchaniski. Tālāk jāņem vēl vērā, ka ierēdņu armija ir liela, bet kā visur, tā arī šeit intellektuāli un morāliski izcilu personību procents nav liels, un tas neizbēgami noved pie tā, ka likumdevēja doma tiek gan pārprasta, gan greizi iztulkota un tāpat arī pielietota, bez vajadzīgās iedziļināšanās un vajadzīgās centības. Tā notiek, ka labi domātais projekts bieži nedod vajadzīgos rezultātus, vai dod pat pretējus.

Bet tālāk jāņem vērā, ka pretestību valsts vīra radošai domai izrāda ne tikai vien smagais izpildu aparāts, bet bieži vēl vairāk paši cilvēki, kuŗu labklājības labad šo domu grib realizēt. Samērā retāk šī pretestība nāk aiz apzinīgas nepiekrišanas rīkojumam, bet pa laikam te spēlē lomu vienkārši nesaprašana, pārprašana, neatsaucība, akla turēšanās pie paraduma, kūtrība, nevīžība u. t. t. Svarīgu reformējošu aktu gadījumos šī pretestība var būt tik liela, ka jāuzsāk īpaša cīņa šīs pretestības pārvarēšanai, un šī cīņas gaita var atkal spiest pie vienmēr jauniem papildu rīkojumiem, tā kā šinī polītisko soļu dialektikā, ko vada nepielūdzamā cīņas loģika, beidzot var notikt, ka īstais visas cīņas mērķis tiek aizmirsts (jeb arī tas, laikiem grozoties, zaudē nozīmi) un visa darbība noved pie kaut kā gluži cita, nekā sākumā domāts.

Milzīgu lomu polītikā, beidzot, spēlē tā saucamie neparedzētie apstākļi, it sevišķi tāpēc, ka nevienas valsts likteņi nav atkarīgi vienīgi no viņas pašas iekšējās dzīves, bet arī no ārējiem notikumiem. Tādā kārtā ik brīdi var notikt un arī notiek,

ka kādu svarīgu pozitīvu iekšpolītiska rakstura soli pilnīgi var sagrozīt, novest uz nulli vai pat mīnusu kāds neparedzēts un neparedzams notikums ārzemēs: polītikā tāpat kā biržā (ar kuŗu tā, starp citu, tagad cieši saistīta) ikviens ilgāku izpildīšanas laiku prasošs solis īsti ir riskēšana un spekulācija, un ar zaudējumu iespējamību, resp. neizdošanos, vienmēr jārēķinājas.

Valsts Prezidents Dr. K. Ulmanis runā Pļaujas svētkos Rēzeknē.

Te nu, tālāk, gan jāņem vērā, ka ne visas valsts iekārtas vienādi padotas šīm, ja tā var teikt, polītiskā darba techniskām grūtībām. Tās ir jo lielākas, jo smagāks ir valdīšanas aparāts, un tas ir tāds it sevišķi radikālā parlamentārisma zemēs. Parlamentārisms tiešām ir zināmā mērā anachronisms, jo tas radās apstākļos, kad polītiskā dzīve nebija tik sarežģīta un drudžaini ātra kā tagad (it sevišķi pateicoties tēlegrafam, radio, lidmašīnām, auto u. t. t.). Kad notikumi ritēja bez drudžainā straujuma, kad armijas virzījās uz priekšu lēnām, kad ziņas cirkulēja gausi — tad nu vēl, varbūt, varēja ilgi spriest, debatēt un ķildoties. Bet mūsu laikmetā šāds valdīšanas aparāts nav vairs vadīšanas aparāts, bet kļūst par pasīvu notikumu iereģistrētāju. Valsts radikāla parlamentārisma apstākļos, kad katrs kaut cik svarīgs solis valsts dzīvē, kaut arī tas būtu degoši steidzīgs, ar pūlēm, cīņām un bieži ar viltību vai pat uzpirkšanu jāizved cauri parlamenta chaotiskajam pūlim — ja to vispāri izdodas izvest — kļūst par kuģi bez vadoņa, ko tieši vētrā vairs nevada stūre un droša roka, bet viļņu vara, vējš un nejaušība. Tas īsti arī ir viens no galveniem modernās parlamentārisma krizes cēloņiem, kaut gan ir arī vēl citi ļoti svarīgi.

Varas koncentrācijai vienās rokās tāpēc ir liela priekšrocība cīņā ar visām aizrādītām polītikas techniskajām grūtībām. Bet arī ar to vēl nav sasniegts viss, un nav vēl jau tūliņ garantēta valsts labklājība. Vara jau allaž vēstures gaitās bijusi koncentrēta vienās rokās, bet, kā kāds moderns filozofs saka: ļaudis ir gan, varbūt, dažreiz bijuši apmierināti ar savu vietējo pašvaldību, bet nekad gandrīz ar visas valsts pārvaldību. Un, proti, viņš domā, ka tas ir tāpēc, ka ņemot vērā modernās polītikas sarežģītību, valsts laba vadība prasa tik lielu ģenialitāti, ka tādu, kā visās nozarēs, tā arī šeit, var sastapt tikai ārkārtīgi reti.

Tiešām, kādu gan visdažādāko un vispretējāko īpašību nevajaga īstam valsts vadītājam. Te vajag vispirms lielu un plašu zināšanu nevien valsts lietās, bet visās dzīves nozarēs (jo valsts jau ir visu to kopums), — zināšanu, kuŗām jāizaug reizē kā no teorijas, tā no prakses un kuŗas tāpēc prasa ārkārtīgi plašu, pret visām lietām atvērtu prātu un milzīgu atmiņu. Šīm zināšanām, ja tās grib izlietot, ja grib būt īsts saimnieks un pats visu vadīt, tālāk jāpievienojas milzīgai darba spējai: visi lielie valsts vīri, to mēs zinām no viņu biografijām, ir milzīgi daudz strādājuši, cēlušies agri un vēlu gājuši gulēt, un kaut gan tiem visa kā ir bijis diezgan, tie pūlējušies daudz vairāk nekā kaut kuŗš no vistrūcīgākiem pilsoņiem. Un daudz vēl arī citu intellektuālu īpašību vajag valsts vadītājam — prāta žigluma un asuma, apķērības, labas cilvēku pazīšanas u. t. t.

Bet intellektuālu īpašību un spēju vien nepietiek; jo, kā jau teikts, nepietiek vien zināt, kas jādara, bet jārada arī apstākļi, kas dara iespējamu ar prātu aptverto nolūku izvešanu — un te nu vajadzīga tā lielā un grūtā māksla, ko sauc par cilvēku siržu un prātu vadīšanas mākslu. Tiešām, valsts vadītājs jau vienmēr ir tikai viens masas priekšā, un viņam jāpanāk, lai šī masa klausītu viņam. Mūsu laikos jau īsti pastāv tikai viens valsts iekārtas pamatveids, kaut gan visai dažādās variācijās, un šo pamatveidu — lai arī vārds būtu pēdējā laikā stipri kompromitēts — vispareizāki saukt par dēmokratiju, jo visām modernām iekārtām stipri jārēķinājas ar visas tautas gribu. Musolini jau arī tāpēc savu fašistīgo iekārtu tieši sauc tikai par īsto, patieso dēmokratiju. Tā tad valsts vadītājam nepieciešami jāprot vadīt lielais pūlis, un te nepietiek tīri racionālu spēju, bet vajadzīgs kaut kas gandrīz, es teiktu, no māģijas, vismaz no mākslinieka īpašībām, ko piešķiŗ tikai dievu žēlastība: jāspēj sirsnīgi sajūsmināties par to, par ko sajūsminājas tauta, un reizē jāstāv tai pāri, jābūt vienkāršam un atklātam, bet reizē aizklātam un ar distances apziņu, labsirdīgam un reizē cietam, pie reizes jautram un joku pilnam, bet tad atkal dziļi nopietnam un svarīgam,

jāprot runāt tautas valodā, jāspēj būt īstam tautas dēlam un ne tikai izlikties par tādu, — un tomēr pašam vēl jāstāv visam tam pāri un jādomā vēl sava dziļāka doma. Tādi ir bijuši tie retie lielie valdītāji, ko pazīst vēsture — Cēzars, Fridrichs Lielais, Pēteris Lielais, Napoleons u. c., un tas tiem ir piešķīris īpatnējo likteņa aicināto valdītāju prestižu.

Bet arī šo, ja tā var teikt, maģisko spēju nepietiek. Visu vēl jākronē dziļam ētiskam patosam. Tas gan nebūs ikdienas cilvēka ētikas patoss, bet tāpēc ne mazāk ētiska rakstura. Šī patosa dziļākā sakne ir izjūta par likteņa aicinājumu kalpot ar visu savu būtni, no pirmās līdz pēdējai domai, savai tautai un upurēt tai visu — savas domas, savas jūtas, savu gribu, savas pūles, savu personīgo ērtību un laimi, visu savas dzīves spēku un enerģiju un, ja vajadzīgs, arī savu dzīvību.

Lūk, šīs atziņas par īsto valsts vadītāja būtību mūsu tautā vēl maz izplatītas, bet tās tai vajadzētu zināt. Tai vajadzētu zināt, ka valsts vadīšanu īsts tautas vadonis apzinās kā Dieva lemtu misiju, kā likteņa uzliktu atbildīgu nastu, kā smagu varonības uzdevumu, kas prasa nemitīgu degšanu tēvijas labā un sevis nemitīgu upurēšanu tai.

Tādi vienmēr ir bijuši retie, izcilie tautu vadoņi, un mūsu lielā laime ir tā, ka arī mums šinī liktenīgā vēstures brīdī ir tāds. Ar to arī lielā mērā ir atvieglots tautas pāraudzināšanas uzdevums, ja tās priekšā atrodas paraugs, kuŗa sevis pilnīgo atdošanos rūpēm par valsts labklājību, ja visi spētu kaut tikai mazā mērā atdarināt, tad līdz ar to jau būtu arī sasniegts viss, ko var vēlēties. Bet ja arī tuvošanās šai augstai noskaņai būtu grūti sagaidāma no visiem, tad katrā ziņā izcilas personas atrašanās valdības priekšgalā vismaz atvieglo tautas paidagoģiju tieši tās svarīgākā un reizē vārīgākā punktā — dara vieglāku uzdevumu iedvest tautā nepieciešamo uzticību savai valdībai un cieņu tās autoritātei. Tas jo vieglāk panākams tāpēc, ka nav jāatsaucas vien uz grūtāki pieejamām psīcholoģiskām analizēm, bet tieši uz to, kas visvairāk atstāj iespaidu — uz tautas vadītāja visiem redzamā darba virzienu, vērienu un jau taustāmiem rezultātiem. Mēs šai ziņā, varbūt, atrodamies ļoti tipiskā tautu evolūcijas momentā. Vēsture rāda, ka tautu evolūcija pielīdzināma līknei, kuŗas augstākais punkts — kas iezīmē tautas spēju un tās kultūras viskrāšņāko uzplaukumu — pa laikam sakrīt, ar visu tautas spēku koncentrāciju kādas vienas izcilas personas vadībā, pēc lieliem vēsturiskiem notikumiem, pa laikam cīņām, kas bija mobilizējušas visu tautas enerģiju. Tā tas bija, piemēram, senā Grieķijā pēc atbrīvošanās kaŗiem pret persiešiem, kad tā Pērikla vadībā sasniedza savas kultūras kulminācijas punktu un tā radīja leģendu par tā saucamo «Pērikla laikmetu», kuŗam līdzīgs Romā bija Augusta laikmets, Francijā — Luija XIV laikmets u. t. t. Ja liktenis mums labvēlīgs, un mūsu tautā uzsāktā akcija spēcīgās domas un gribas vadīta turpināsies vēl kādu gadu desmitu, tad mēs varam būt pārliecināti, ka arī mūsu tautas vēsturē izveidosies posms, ko nosauks par «Ulmaņa laikmetu» un kas paliks atmiņā kā viens no tās dzīves spožākiem un laimīgākiem brīžiem, pie kuŗa, mēs par to varam būt droši, vēlākās mūsu tautas paaudzes pakavēsies ar sevišķu labpatiku, kā pie perioda, kur tautas dzīvē tika izdarītas vissvarīgākās reformas, kur valdīja iekšējs un ārējs miers, kur visa dzīve, plānveidīgas un sakarīgas domas vadīta, neapšaubāmi lēnām, bet droši virzījās uz priekšu, pretī vienmēr lielākam uzplaukumam. Līdzību ar tādu kā Pērikla laikmetu, mūsu laikmets iegūst it sevišķi ar to, ka viņu vadošā doma nekādā ziņā nav šauri utilitāra, vērsta vienīgi uz šauri derīgo, bet tai ir daudz plašāks vēriens: zinātne un grāmatas tiek celtas godā, tiek atbalstīta vēstures pētīšana un tās rezultātā mūsu pagātne sāk atmirdzēt daudz pareizākā un spodrākā gaismā, dzeja un rakstniecība tiek ierosināta uz pozitīvu darbu un lielām idejām, mākslas darbi tiek laisti plašā tautā, mūsu pilsētas sāk greznot dižas skulptūras, tiek veidotas alejas un parki, kas arī nav nekas cits kā gleznošana un skulptūra, bet tikai sevišķi plašā materiālā — visā mūsu zemes sejā.

Šis mūsu zemi veidojošās radošās domas virziens vērtējams sevišķi augsti. Ja mēs minējām, ka viens no latviešu tautas trūkumiem tieksme uz materiālismu un citu augstāko vērtību neizprašana, tad mūsu nacionālās valdības plaši apsvērtā kultūras politika ir atzīstama par īstāko un racionālāko līdzekli tautas pāraudzināšanai šinī ziņā: ar minētiem kultūras politikas soļiem tautas gars tiešām tiek pacilāts, tiek pacelts pāri ikdienišķīgiem apvāršņiem, tiek pieradināts skatīt daiļuma un līdz ar to arī citu garīgo pārpersonīgo vērtību pasaulē. Pāraudzināšana šinī ziņā mums ir ārkārtīgi svarīga no dažādiem viedokļiem. Vispirms jāņem vērā, ka mēs esam maza tauta un dzīvojam zemē, kuŗas dabas bagātības ir niecīgas, salīdzinot ar daudzām citām zemēm. No tā izriet, ka mēs nekad nesasniegsim nekādus izcilus panākumus darbības sfairās, kur priekšroku jau dod lielā ļaužu masa vai lielas dabas bagātības. Mūsu īstās darbības sfairas, kuŗās vienīgi mēs varam cerēt gūt lielākus panākumus, ir tās, kas ir sakarā ar gara dzīves izkoptību, bet tādas ir it sevišķi zinātne un māksla un ar tām cieši saistītās dzīves un ražošanas nozares. Tautas garīgā skata vēršana uz ideālo vērtību sfairu ir tā tad mūsu nākotnes un dzīvības jautājums.

Bet tāda tā ir arī vēl no cita viedokļa. Tauta, kuŗai nav augstāka ideāla par maizes kumosu, vispāri nespēj ilgstoši pastāvēt, jo tautu vieno un dara par tautu vienīgi kopība zemapziņā pārdzīvotās idejās un simbolos, kas nav ne ēdami, ne dzeŗami, ne rokām taustāmi, bet tikai jūtās un prātā aptveŗami. Tuvredzīgam materiālistam mūsu sarkanbaltsarkanais karogs ir tikai drānas gabals, mūsu brīvības piemineklis — tikai satiksmi traucējoša akmeņu kaudze, uzvaras parka celšana — niekošanās un līdzekļu šķiešana nevajadzīgai acu pamielošanai, archaioloģiskie izrakumi — nederīgu «krāmu» celšana dienas gaismā. Bet ņemsim vērā, ka ļaudīm, kas šādi tik praktiski spriež, arī pati Latvija nav nekas cits kā tikai vārds, un tie katru brīdi, līdzīgi slavenai Krilova varonei, ir gatavi teikt: «lai tā pūst, ja tik man ir zīles, jo no tām es palieku trekna». Ļaudīm, kuŗiem īstenība ir tikai taustāmais un ēdamais, arī Latvija nevar būt nekas īsti reāls, jo Latvija jau pirmā kārtā ir ideja. Lai varētu aptvert un iemīlēt šo ideju, cilvēkam vispirms jāmācās vispāri kaut cik aptvert idejas un saprast, ka arī tās savā veidā nav mazāk reālas par kaut kuŗu citu vistaustamāko lietu. Pāraudzināšana šinī ziņā ir ļoti grūta, jo tā prasa it kā jaunu organu attīstību vai, vismaz, iedarbināšanu, un te tad neatsveŗams atbalsts ir valdības autoritāte, kuŗu, kā jau reālu spēku, gribot negribot jārespektē arī materiālistiem, un kas tādā kārtā māca saskatīt «akmeņu kaudzē» reizē mākslas vērtību un augstu nacionālu centienu simbolu, bet sarūsējušos un satrunējušos «krāmos» māca lasīt mūsu īsto un apskaidroto senatni, mācot reizē ar to izjust šīs senatnes vērtību un tās atbalsi vēl mūsu dienās.

Beidzot, kultūras politika, kas vērsta uz Latvijas izdaiļošanu gan materiālā, gan garīgā ziņā, ir svarīga ar to, ka tā arī individuāli ceļ ikviena Latvijas pilsoņa dzīves pilnīgumu. Iziedams cauri zināmai ideālisma skolai un mācīdamies atzīt arī nemateriālo vērtību eksistenci, latvietis ar to top pilnā vārda nozīmē bagātāks, jo īstā bagātības mēraukla jau ir prieka un sajūsmas pārdzīvojumi, ko cilvēks spēj uzņemt. Kļūdams no cilvēka, kam daiļuma pasaule un citas ideālās vērtības bija aizklātas, par tādu, kam tās pieejamas, cilvēks iegūst ne mazāk, kā kļūdams no akla par redzīgu, — un tas, tiešām, nav maz. Otrkārt, ne mazāk svarīgs ir tas, ka redzot savas pilsētas un laukus kļūstam daiļus un pievilcīgus, ne sliktākus, bet pat labākus par citu zemju pilsētām un ciemiem, redzot savu seno pagātni atmirdzam brīvas tautas radītās kultūras vērtībās, bet nesenās pagātnes varonības dienas spilgti izceltas un apstarotas izcilos mākslas darbos, latvietis pamazām atbrīvojas no nospiedošās mazvērtības sajūtas, kādu tajā bija kultivējuši viņa apspiedēji, un sāk izjust drosmi un kļūt lepns uz to, ka tas ir latvietis.

Būdama jau pati par sevi augsts pozitīvs sasniegums, šī pēdējā gara dispozicija bez tam vēl nav bez nozīmes arī pēdējā, varbūt, vissvarīgākā tautas pāraudzināšanas uzdevuma veikšanai, proti Tēvijas mīlestības, es neteikšu radīšanai, bet gan stiprināšanai. Šīs mīlestības latvietim gan nekad nav trūcis, jo bez tās tagad nebūtu vairs latviešu un vēl mazāk Latvijas. Bet cīkstoties ar ikdienišķīgām sīkām grūtībām, šī mīlestība zaudē savu spožumu, tā kļūst par tikko kvēlojošu ogli un šādā stāvoklī tai nav pietiekoša dedzinoša spēka, lai radītu to izturību, to augsto lidojumu, kas galu galā nepieciešami arī ikdienišķīgā dzīvē, jo bez tiem tā sairst un nespēj saglābt un saglabāt augsto tautas likteņdienu ieguvumus. Tautas mīlestībai vajag vielas,

Dalībnieku daudzie tūkstoši lielajos Plaujas svētkos Rēzeknē.

no kuŗas tā var degt, tai vajag cīņas par uzdevumiem, kas veicami tās vārdā. Mīlestība, kas kļūst bezdarbīga, ātri saplok un novājē. Tāpēc, kad nav smago asiņaino cīņu ar ārējo ienaidnieku, kas tieši savu neierobežoto prasību dēļ liek šai mīlestībai uzliesmot visaugstāki, tad lai darbs un cīņa augsto daiļuma un nacionālo simbolu vārdā atvieto briesmīgās cīņas uz dzīvību un nāvi un uztur karstu mīlestības kvēli.

Šī Tēvijas mīlestība ir īstais pamats un attaisnojums arī visiem citiem mūsu minētiem tautas pāraudzināšanas uzdevumiem: tā ir īstais avots vienības apziņas izkopšanai, jo tikai mīlestība var vienot un tikai tā arī var padarīt vieglu atsacīšanos no savām individuālām tieksmēm un to upurēšanu kopējām; tā ir arī īstais pamats autoritātes cieņai, jo tas, kas vairāk par visu mīl savu zemi un kas ne par ko negrib tai kaitēt, tas nepretosies valdības autoritātei, bet mēģinās cik labi iespējams pildīt tās uzliktos pienākumus, būs apdomīgs un saudzīgs tās neveiksmīgo soļu kritikā un sajūsmas pilns visu sasniegumu apsveikšanā.

Ņemot vērā mūsu cilvēcīgo vājību ir dabīgi, ka šo mīlestību vairo mūsu Tēvuzemes daiļums, diženums un spožie panākumi. Tēvijas mīlestība dabīgi tiecas izpausties lepnumā uz savu zemi, saviem senčiem, savu pagātni. Bet tas nedrīkst būt viss. Visvairāk un vispilnīgāk Tēvu zemes mīlestība izpaužas neizskaidrojamā, dziļi instinktīvā kopības izjūtā ar savu tautu un līdzatbildības sajūtā par visiem tās soļiem, kā labiem, tā kļūmīgiem. Mūsu pagātne un mūsu vecāki nav mūsu varā, bet atkarīgi no likteņa lēmuma. Un tāpat kā ir zemsirdīgi atteikties no nabadzīgiem vecākiem to nabadzības dēļ, tāpat ir zemsirdīgi šo pašu iemeslu dēļ vairīties no savas pagātnes. J ā m ā c ā s m ī l ē t s a v u T ē v i j u n e v i e n t ā s s p o ž u m a d ē ļ, b e t a r ī, j a v a j a d z ī g s, t ā s z e m u m ā u n n a b a d z ī b ā. Ja Tēvijas mīlestība dibinātos tikai patiesā vai iedomātā Tēvijas bagātībā un diženumā, tad šāda mīlestība būtu nedroša un tā varētu liktenīgā brīdī izzust, tāpat kā izzūd savtīga līgavaiņa mīlestība uz savu iecerēto, kad tas dabū zināt, ka tā kļuvusi nabaga. Mīlestībai uz Tēviju nevajadzētu būt atkarīgai nedz no tās pagātnes, nedz arī no tās aktuālās situācijas, piem., valdības, kas mums var patikt vai nepatikt, un, kas sevišķi svarīgi, tai nevajadzētu būt atkarīgai arī no tā, vai šī Tēvija mūs atzīst vai neatzīst, vai tā pret mums ir taisnīga vai netaisnīga. Te kā mūžīgs paraugs varētu būt Sokrats, kas atsacījās bēgt no netaisni piespriestā nāves soda, jo domāja, ka tāpēc, ka viņam izdarīta netaisnība, tas nedrīkst izdarīt netaisnību arī Tēvijai un atsacīties pildīt tās pavēles.

Bez šaubām, tāpat kā m ē s i z l i e t o j a m d a ž ā d u s a u d z i n ā š a n a s l ī d z e k ļ u s, atkarībā no audzināmo vecuma, un tāpēc vadām bērnus citiem līdzekļiem kā pieaugušos, tāpat arī plašo masu audzināšanā, — kuŗu psīcholoģija ir visai tuva primitīvai bērnu psīcholoģijai — būtu neracionāli runāt ar tām valodu, ko tās nesaprot, un vērst pret tiem Tēvijas mīlestības prasības visā viņu abstraktā augstumā un bargā stingrībā. Te nekad nav iztikts bez šo prasību motivēšanas primitīvākā veidā un bez viņu ietērpšanas vairāk vai mazāk imponējošā ārējā simbolikā, saistītā pa laikam, kā ar zināmu skaļumu, tāpat, varbūt, ar zināmu teātrālismu. Te nekādā ziņā nav iespējams atsacīties griezt vērību arī uz to, kas acīm un ausīm pievilcīgs, lai vismaz tādā kārtā tiktu klāt pie sirdīm un prātiem, kuŗus tad pamazām var vest arī augstāki, — cik tālu nu kuŗš uz to spējīgs. Tautas, laikam gan nekad nav tikušas vadītas bez zināmas illūziju suģestijas: ir skaidrs, ka nevar prasīt, lai mēs pilnīgi atsacītos no šī līdzekļa. C i t ā d a m e t o d e tomēr būtu izlietojama pie «pieaugušiem», proti — p i e i n t e l l i ģ e n c e s.

Latviešu intelliģencei ir īpatnējs kritisks prāts un rezervēta izturēšanās, un tā nav aizraujama vienīgi ar žestiem un vārdiem. Bet aizraut to ir ļoti svarīgi, jo kamēr intelliģence nav uzvarēta kādai lietai, nekas vēl nav uzvarēts, jo galu galā intelliģencē valdošā doma — ņemot vērā it sevišķi vēl mūsu intelliģences tuvību tautai — beidzot ņem pārsvaru arī tautā. Tas nenozīmē, ka latviešu intelliģence būtu grūtāki aizraujama kādam lielam pasākumam nekā tauta. Gluži otrādi — tā aizraujama, varbūt, vēl vieglāki, bet tikai citiem līdzekļiem. Latviešu intelliģence, kas, piemēram, pretēji italiešiem, maz padodas žestu teātrālismam, labprāt klausa prāta argumentācijai. Latviešu intelliģence nevar ciest strupas, it sevišķi rupjas pavēles (ar to tā ir pretstatā krieviem), jo tas tajā tūliņ modina pretestības garu. Latvietī ir spilgta savas personīgās cilvēciskās cieņas apziņa, un tās aizskāršanu tas labprāt nepiedod. Bet latviešu intelliģents pavisam viegli un droši vadāms, ja, atzīstot to par pilnvērtīgu personību, griežas pie viņa prāta. To jau atzina savā laikā pat vācu okupācijas vara un ieteica saviem virsniekiem un ierēdņiem attiecīgu rīcības veidu. Mūsu intelliģence jāvada ar pārliecināšanu, un tad no tās var panākt gandrīz visu. Latvietim, lai piedabūtu to paklausīt kādam jaunievedumam, jārāda, ka citādi nevar, ka prasītais upuris (ja tāds tiek prasīts) ir nepieciešams un tāpēc taisnīgs; tad to var ātri pārliecināt, jo tam ir dzīva reālitātes izjūta un ir arī gatavība padoties universālām normām.

Saprotams, nevar teikt, ka šinī ziņā būtu jau sasniegts ideāls un ka latviešu intelliģencē nebūtu vēl pietiekošā daudzumā dažādu irracionālu dziņu un savtīgu tieksmju, kas grūti pārvaramas ar prāta argumentāciju. Kas ir dots, — ir vairāk tikai gara virziens, kas sevišķi skaidri atklājas, ja salīdzina, piem., latviešus ar krieviem (to labi zina, piem., visi skolotāji, kas strādājuši arī Krievijā), bet līdz pilnības reālizācijai vēl esam tālu. Te vēl daudz darba, ja ne pāraudzināšanai, tad izaudzināšanai, jo par rakstura pamattendenču pāraudzināšanu nevar būt runas, un šinī gadījumā tas arī nav vajadzīgs. Spēja sekot prātam, kas vēro cilvēka stāvokli pasaulē un prasa attiecināt uz sevi visu to, kas attiecināms uz citiem un tāpēc dekretē kā pienākumu tādu rīcību, kas harmonizē ar pasaules gaitu un cilvēces interesēm, — šī spēja nav atmetama, bet izkopjama, jo tā jau ir arī īstā cilvēka cieņas noteicēja un arī drošākais atbalsts visos dzīves liktenīgos brīžos. Ja šī spēja ir vispāri svarīga ikvienam cilvēkam, tad

tā ir tāda it sevišķi mums latviešiem, jo mums nekad nav jāizlaiž no acīm pamatatzinums, ka mūsu stāvoklis vienmēr ir bijis un, laikam, labu laiku vēl būs apdraudēts un ka mums tāpēc vajaga daudz dvēseles spēku un aukstasinības, jo mums allaž jāstāv liktenīgu izšķiršanās brīžu priekšā. Mums tāpēc jāattīsta savs zināms stoicisms, bet tas ir visciešākā sakarā ar spēju vadīties no atzinumiem, ko prāts ieskata par nepieciešamiem un neizbēgamiem, lai tad pildītu tos bez liekas kurnēšanas. Šim stoicismam būtu tā tad jāizteicas it sevišķi gatavībā saņemt ik brīdi no liktenа negaidītus uzdevumus un pārbaudījumus, gatavībā ik brīdi likt visu uz spēli, bet gadījumā, ja nevaram paturēt visu, kas mums ir, tad izvēlēties augstāko vērtību — sava tautas goda un savas cilvēcīgās cieņas apziņu, jo šīs divi lietas nav šķiramas — un tad stāvēt un krist par to.

Nebūtu tāpēc labi ievadīt mūsu intelliģencē mīkstčaulības un greznības kultu un visu Rietumeiropas jau pārdzīvoto un pat bezgaršīgo dzīves paradumu pārņemšanu ar visu viņu snobismu un nomaldīšanos no īstām dzīves pamatvērtībām. Tas jo svarīgāki tāpēc, ka intelliģences dzīve vienmēr ir arī paraugs tautas masu dzīvei. Tauta diezgan labprātīgi panes ierobežotus apstākļus, ja tā redz, ka arī vadošās aprindas dzīvo vienkāršu dzīvi, kas daudz neatšķiras no viņas dzīves. Īsti grūti dzīves apstākļi ir reti, bet viss šai ziņā ir relātīvs un atkarājas no savas dzīves salīdzinājuma ar citu dzīvi, tas ir — no pretenzijām, ko uzstāda savai dzīvei pēc salīdzinājuma ar citu dzīvi. Cilvēkam, kas nemēro savas vajadzības pēc tā, ko viņš redz pie citiem, bet noteic tās vienīgi atkarībā no tiešā vajadzības pārdzīvojuma, — tam dzīve vienmēr būs viegla, jo viss īsti nepieciešamais vienmēr ir lēts un samērā viegli sasniedzams. Kas mūsu intelliģencei visvairāk būtu vajadzīgs, tas īsti būtu — nopietna refleksija par dzīvi, pastāvīga un patstāvīga visu jauno no svešatnes ieteikto vērtību pārbaude un savas tiešās vērtību izjūtas turēšana lielākā skaidrībā. Paraugs te varētu būt zemniecība, kuŗa ir veselīgākā tautas šķira taisni tāpēc, ka tās dzīves prasības līdz šim visumā nav gājušas pāri dabīgai vērtību izjūtai. Ja šo zemniecības vērtību izjūtu būtu iespējams arī turpmāk noturēt viņas dabīgā tīrībā, tad izbeigtos arī tādas neveselīgas parādības, kā bēgšana no laukiem un dzimstību samazināšanās, kas atkarīga tieši no pilsētu ietekmes, kuŗa atņem arī laukiem viņu dabīgo vērtību izjūtu. Bet pilsētu ideoloģiju vienmēr noteic intelliģence, un tāpēc ir ļoti svarīgi, lai tai būtu veselīgi dzīves uzskati un, it sevišķi, veselīgs dzīves veids. Izšķiroša nozīme, no šī viedokļa, būtu piešķiŗama tam, lai intelliģence būtu ievadīta nopietnā, es gribētu teikt, bargā dzīves stilā, lai tā būtu pieradusi pie stingrām prasībām — ne tik daudz pret citiem, kā pret sevi, — lai tā prastu grūto atsacīšanās un sevis ierobežošanas mākslu, lai tās gars būtu norūdīts. Ja kam, tad intelliģencei vismazāk piederas domāt par baudu un uzdzīvi, bet gan par kalpošanu ideāliem mērķiem, kuŗu veikšana nāk par labu visiem tautas locekļiem. Intelliģencei jānāk pie atziņas, ka tagad nāk jauni laiki, ka masas ceļas uz augšu un ka intelliģencei stāvoklis turpmāk nebūs viegls, bet grūtāks kā vienkāršai tautai, jo kamēr tauta atsakās no daudzām vērtībām tāpēc, ka nezina tās un bieži tai nav arī organi priekš tām, tikmēr intelliģencei būs jāatsakās no daudz kā un jāierobežo sevi, kaut gan tā labi zinās vērtību pasaules daudzkrāsainību un bagātību. Tas tomēr nenozīmē, ka tai tāpēc jābūt nelaimīgai. Gluži otrādi. Tas, kas cilvēku dara laimīgu, ir atbildīga dzīves uzdevuma veikšana. Intelliģencei, kuŗas dzīve koncentrēsies kalpošanā tautai, būs šāds atbildīgs darbs — visatbildīgākais no visiem — un, ja viņa to sekmīgi veiks, tad tā arī nevarēs būt nelaimīga.

Peregrinus

Jaunais laiks

Ikkatrs avīžu lasītājs un tādu Latvijā ir relātīvi vairāk, kā dažā labā citā zemē — būs dažreiz nometis izlasītās lapas un izsaucies: bet ir gan tā pasaule palikusi traka, nav vairs nekur nekāda miera un kas zina, ko nesīs rītdiena. Gribam saprast šādus un līdzīgus spriedumus, gribam arī iejusties viņos, bet tomēr nereti arī mums pašiem gadās domāt un izteikt: bet dzīvojam gan mēs interesantā laikā; un tāds mūsu vidū, kas sev šķiet apdomīgāks un prātīgāks, tas vēl piebilst: par daudz interesantā. Jā, tiešām, pasaules notikumi joņo mūsu acu priekšā, kā strauja kīno lenta, kas rāda visraibākos notikumus, un mēs latvieši, par kuŗu vietu un stāvokli pasaulē daudzi vareni vīri izteikuši žēlīgas bažas, šo drāmatisko filmu varam apbrīnot visā mierā, paši varbūt ne vienmēr apzinoties, cik labi mums pašlaik iet.

Kas notiek, kādi gan īsti ir iemesli pasaules lielajam nemieram, kādi ir cēloņi tam Eiropas drudzim, kas laiku pa laikam izpaužas asu konvulsiju veidos it īpaši Eiropas dienvidos? Un neaizmirsīsim, ka taisni šī Eiropas daļa ir Vidus jūŗas baseina daļa un turēsim prātā, ka šī jūŗa ar savām piedevām, Marmora un Melno jūŗām, ir jau senus laikus saukta par «tautu ceļu», kuŗā sastopas un krustojas jo lielas, nereti pasaules lielākās intereses. Spēle draud palikt nevien pārāk interesanta, bet arī bīstama. Un to saprot katrs, un ikkatrs zina tagad savu vārdu teikt par to, kāda nozīme Gibraltāram, kāda Dardaneļiem un kāda Suecas kanālam — izejām no šīs «Vidējās» jūŗas, kas šķiet it kā paliekam par šauru arvien pieaugošām valstu un tautu prasībām.

Kas notiek? Kādēļ gan šī mūsu dienu pasaule palikusi tik ļoti nemierīga? Teikt, ka viņa atrodas liktenīgas satrauktības stāvoklī, ka daudzie no Lielā

pasaules pēckaŗa notikumiem ir no liktenīgākiem pasaules gaitās, teikt, ka mēs dzīvotu pavisam neredzētā un nepiedzīvotā laikā, — nozīmē drusku pārspīlēt notikumus un mūsu lomu tajos. Avīžu korespondenti mūsdienās neskopojas ar stipriem tituļiem un karstiem raksturojumiem, un ja jau visam būtu jāiet tā, kā viņi to paregŏ uztrauktos brīžos, tad u. t. t. Bet acīm redzot, tik traki nemaz nav, un ja vienam otram mums būtu labs prāts iedziļināties pagājušo laiku notikumos, un piemēra dēļ Eiropas vēsturē pēc Lielās franču revolūcijas sabrukšanas un Napoleona nākšanas pie varas, vai atkal laikmetā, kad norisinājās Anglijas un Spānijas varenā cīņa pasaules jūŗu dēļ, vai Reformācijas un kontrreformācijas kaŗu laikā, u. t. t., tad tiešām mēs daudz aukstasinīgāki vērotu mūsdienu notikumu gaitu, un arī saprastu, kādēļ pašreiz notikumu psīcholoģiskie refleksi ir tik asi un raibi: mūsu lielo pasauli, mūsu zemes lodi, taču pēdējo laiku izgudrojumi un to sabiedriskā izmantošana: tēlegrafs, av'ācija, radio u. t. t. ir padarījusi mazu jo mazu un mums pašreiz ir lielāka «daļa» par divu Ķīnas provinču kaŗiem, nekā senus laikus par divu attālāku latviešu pagastu preteškībām. Vai esam padomājuši un mēģinājuši izrēķināt, ja to var vispārīgi izrēķināt, cik daudz reiz vairāk, nekā dažas paaudzes atpakaļ, ir pārlādēta mūsu psīchiskā uzņemšanas spēja, cik daudz raibāks un sarežģītāks, varbūt zināmā mērā arī līdz ar to paviršāks, ir palicis mūsu garīgais saturs. Tiešām nav vienalga, vai pasaules vērotājs iet lēnos soļos, vai trauc kādā modernā satiksmes līdzeklī (cik moderns un ja gribat — nejēdzīgs nosaukums); nav vienalga vispirms šī vērotāja uzņemšanas spējām un veidam, un par to te mēs arī runājam.

Bet visi šie ierobežojumi, šie centieni pareizi nostādīt jautājumu, jau nebūt negrib aizēnot pašu konfliktu un preteškību esamību. Ja kāds to gribētu darīt, tad viņš būtu pielīdzināms slavenajam putnam strausam. Tā tad Eiropā ir dziļas kaites, veci pretstati, nenokārtoti rēķini, kas nāk ar visu varu virsū mūsu paaudzei, taisni tai. Kādi gan īsti?

Vispirms neaizmirsīsim, ka mūs no pasaules kaŗa šķiŗ tikai nepilni 20 gadi, — vēja brāziens no vēstures viedokļa skatoties. Un šis lielais kaŗš taču bija ne vairāk ne mazāk, kā veselas pasaules veida, vesela liela cilvēces etapa sagruvums un jaunu elementu un jaunu principu, jaunas ticības un jaunu dievu ieiešana varā un mirdzēšanā. Vai nederētu mums šai ziņā iedomāties sarunas vedam ar mūsu tēviem un vectēviem, kas paguva acis aizvērt uz mūžību vēl īsi pirms 1914. gada? Kāda izskatītos šī mūsu saruna un kā mēs ar to tiktu uz priekšu? Vienas asins ļaudis un ar saprašanos ietu dažreiz tik gŗūti! Cik daudzi vecie dievi un elki ir aizgājuši uz neatgriešanos. Kāds piemēram mūsu dienās izskatītos vēl vienam otram no mums atmiņā palikušais liberālais intelliģents, krievu sugas, ar neizsmeļamo daiļrunību? Kāds gaŗo matu un tumšo briļļu jaunstrāvnieks? Kādu saturu mūsu dienu jaunatne vairs varētu atrast un iedomāties agrākajam baltvāču muižniecības jēdzienam par pasaules iekārtu, par latviešu tautas lomu un nozīmi u. t. t.? Šāda psīcholoģija būtu jārestaurē kā mūzeju vērtība.

Bet jaunā pasaule, kam Versaļas miera līgums gribēja dot juridiski starptautisko formulu, bija un būs raibāks, nekā to varēja paredzēt gudrie juristi. It sevišķi, ja ir darīšana ar tik bezgala dzīvām un iespēju bagātām vienībām, kas saucās par tautām. Vai Latvijas agrārreformas autori un izpildītāji, savas normas nospraužot — cīņās un pretrunās — varēja paredzēt, cik liels skaits un kāds elements īsti no tās tautas daļas, kuŗu visjūtamāki un šai gadījumā vislabvēlīgāki skāra jaunie lielie «Mērnieku laiki», noturēsies iekaŗotajās pozicijās? Un tā arī Versaļas «mērniekiem» bija vairāk kā gŗūti paredzēt, kuŗš mācēs dzīvot un kuŗš nē, kam banku aizdevumi nesīs labumu, kam liekas hipotēku nastas. Būsim diskrēti un neminēsim vārdus. Bet vienu faktu gan izcelsim, un izcelsim to, ja spētu, ar dzejnieku un praviešu mēlēm, proti to, ka šie paši vīri, un nereti arī dažs labs no tiem, kas vēlāk nāca ļaužu tenkās, ir pratuši saprast vai nojaust laikmeta garu, kas mūsu dienās, caur pretrunām un maldiem, cauri naidam un jūsmām iet pāri pasaulei ar jaunas ticības spēku, proti tautu tiesību uz ekonomiski polītiski, kultūrāli patstāvīgu dzīvi, uz jaunu lepnumu savu dzimto tradiciju gultnē un jaunu piepildījumu un ideālu gaismā. Kas gan no jaunākās paaudzes locekļiem vairs lāgā zina, bez speciālas piespiešanās resp. iepazīšanās, spriest par prezidenta Vilsona 14 punktiem, par kuŗiem ir tik daudz asprātības gāzts vietā un nevietā. Šī «tautu pašnoteikšanās» ir pasaulē metusi ar senākām kvēlēm iededzinātu uguni un šī uguns ir nākusi pasaulē «lai degtu», ko saka Svētie Raksti. Jaunas, spēcīgas un lepnas pašapziņas vārtus viņa ir atvērusi, un manām acīm nav dota iespēja ieraudzīt tos vīrus, kas šos vārtus varētu «tā», — «vienkārši» aiztaisīt. Bet vai līdz ar to pasaules polītiskā ainava nepaliek jo sarežģītāka un iespēju rēķināšana jo raibāka? Nav taču pasaules spēku samēriem vienalga, vai šādas apziņas ir pildīti 10 vai 50 miljoni cilvēki, vai šo apziņu pašreizējā paaudze vienā tautā saņēmusi, kā sen pienācīgu, varbūt pārāk ilgi gaidītu un tīši aizkavētu mantojumu, un otra vēl to cenšas savu locekļu labai daļai ieskaidrot un iedot, lasot kopā uzticīgos zem pravieša karoga. Arī šeit, mums latviešiem, lielajiem avīžu lasītājiem, vārdi un nosaukumi būs lieki.

Pēc vecāku vēstures piemēru parauga viens otrs varētu varbūt teikt, ka piem. Eiropas lielā polītiskā sadrumstalošanās pēc Versaļas miera ir lielo varu, lielvalstu vājuma pazīme, un tiklīdz šīs varas atgūs savu svaru, Versaļas spraustās juridiskās robežas var sākt grīļoties un irt. Te nu man jāsaka, ka šoreiz šīs lietas ietu, ja kāds tās gribētu veikt, gaužam gŗūti un bīstami vispirms tam, kas gribētu pacelt roku pret jauno ticību un jauno pašapziņu. Ir redzēti tik daudzi kroņi vāļājamies pa zemi un tik daudzi troņi sabrūkam, un man gribētos ticēt, ka tie, kam tagad dota rokā lielā vara, daudzreiz apdomāsies, iekams pacels šo varas smago roku uzbrukuma zīmei. Tagad diezgan bēdīgā lomā nonākušais sirmgalvis Loids Džordžs savus laikus teicis apmēram tā: gŗūti bija iesākt lielo pasaules kaŗu, bet neviens vairs nezina, kā to beigt. Tiešām, tagad vidējās vai mazās nacionālās vienības ir stiprākas kā

jebkad, jo nacionālisms vairs nav augstāko slāņu teorija un reizēm pat varonīgi aizstāvētais lepnums, tagad viņš ir visu tautas slāņu kopēja lieta, kopēja ticība un kopējs liktenis. Par šīm pašvērtībām der padomāt, ir ieteicams, sakarā ar viņām nepārrēķināties.

Tāds nu būtu otrais skats pāri Eiropas politiskās kartes raibumam. Arī skaitļi te mums var palīgā nākt: cik gan daudz jaunu, politiski patstāvīgu elementu ir Eiropai klāt nācis pēc Austro - Ungārijas un Krievijas impēriju pilnīgās, vai parciālās sadrumstalošanās? Un kāpēc taisni šo abu lielo impēriju? Taču tādēļ, ka viņas sevī ietvēra labu skaitu nacionāli svešu elementu. Pat visvarenā Lielbritānijas impērija bija spiesta pēc ilgām cīņām un nikniem dumpjiem atdot Īrijai neatkarību, un vai savus laikus nebija lasāms, ka uz Īrijas ministru prezidenta tituli varēja pretendēt tikai tādi vīri, kas saviem uzticīgajiem varēja dēmonstrēt par sevi vismaz vienu aizmugurisku nāves spriedumu. Jā, nav ieteicams «pret dzenuli spārdīt,» pat lieliem nē.

Un nu tālāk. Ja skatāmies tagad katras tautas un valsts iekšējos notikumos, tad stāvam otras lielās un svarīgās problēmu sakarības priekšā. Lielais pasaules kapitālisma un liberālisma laikmets bija nepieciešamā kārtā, kā jau dzīvē parasts, radījis savu negātīvo dubultnieku, savu neiztrūkstošo ēnu — marksismu, sociālismu un tā dažādos izveidojumus ikkatrā zemē atkarībā pēc tautu rakstura un īpatnībām, piem. Francijā — sindikālismu, vecajā Krievijā — ekstrēmus virzienus lielniecisma veidā, Vācijā dogmātiski teorētisko skolu u. t. t. Lielais pasaules kaŗš atrada šo teoriju un tās praktiskos izpaudumus jau pilnos ziedos, šur tur jau cienīga vecuma gados. Lielajā tautu konfliktā nacionālās kopības materiālās un morāliskās intereses izrādījās stiprākas par vispasaules lozungiem un tādēļ atsevišķu šķiru un grupu prasības atkāpās spēcīgāku impulsu priekšā lielajā tautu cīņā. Bet šīs prasības ar lielu un bīstamu spēku attīstījās pēc kaŗa it īpaši tur, kur lielās tautas kopības intereses sagruva, — proti kaŗu zaudētājās valstīs. Marksisma teorija, lai cik vienpusīgi būvēta, kādēļ viņai arī bija jāpiedzīvo visādu līdzīgu konstruētu teoriju liktenis, tomēr bija domāta plašam vērienam un jāsaka, ka viņa varēja īsti tikai peldēt plašos ūdeņos; sīkākos apvārkšņos un, nedod Dievs, nacionāli īpatnējos apstākļos, it sevišķi tādos, kur zemnieku klusais spēks spēj gūt pārsvaru par pilsētas proletāriāta trokšņaino skaļumu, tur šai teorijai jau no sākta gala nebija lielas piekrišanas un tur agri vai vēlu «zaļā internacionāle» radīja un radīs pārāk bīstamu konkurenci daudzu novirzienu «sarkanajām internacionālēm». Vēl grūtāka cīņa marksismam bija un ir ar pilnīgi dabīgām un likumīgām cilvēka tieksmēm, nevērtēt un nesvērt visu un visus ar pēdējo biržas kotacijas kursu. Ne velti viens no socialisma kustības pravešiem esot teicis, ka viņa bīstamākais ienaidnieks, kuŗu viņš it kā necerot uzvarēt, saucoties sīkpilsonis. Viņa mutē, protams, tas ir īpaši nicināms radījums, mēs viņā redzam vienu no stingrākiem tiesiskās iekārtas balstiem un mēs mākam cienīt viņa smago un cītīgo dzīves cīņu, viņa dziļās organiskās saistības ar ģimeni, ar tradicijām, ar dzimto zemi. Mēs viņā, tāpat kā zemniekā — dzimtsīpašniekā, redzam stiprāko pamatu tam jēdzienam, ko sauc par tautu.

Tā tas nu iznāk dialektiski, lietojot marksistu iemīļoto terminu, bet kā gan izskatās visā sakarībā no vēsturiskā viedokļa, resp. no pēdējo 20 gadu notikumu chronikas skatoties? Marksisma ekscesi Krievijā, Italijā, Vācija u. c. rādīja, ka šais ekscesos ir sava fatāla norise, to rāda arī visjaunākie Spānijas notikumi, — radīja opoziciju, cīņu par vērtībām, kuŗām marksisms savā ziedu laikā ar viņa pārspīlējumiem, parasto brutālitāti vienkārši bradāja pāri. Lielniecisma pārņemtajā Krievijā tikai uz Vakareiropas pusi dzīvojošās nekrievu tautības spēja nokratīt šo režīmu, atstājot krievu tautu viņas īpatnējai psīcholoģijai un īpatnējam liktenim, un arī tās ekspansijai austrumu virzienā. No Vakar - Eiropas valstīm teorētiskā karoga nesēja bija, kā zināms, Italija, kam arī piekrīt gods liela stila jaunas valsts iekārtas mēģinājumam (Korporātīvā iekārta). Italija, protams, nepalika vienīgā, un tā nu mēs Eiropā pamazām nonācām pie divām resp. trim valsts iekārtas tipiem: dēmokratijas — parlamentārisma, padomju — lielinieciskais un autoritāri — fašistiskais tips. Šie trīs tipi asāku sastrēgumu brīžos, kā piem. pašreiz Spānijas konfliktā, izrāda noteiktu tieksmi pārvērsties par diviem, jo parlamentārisms piem. Francijā, Beļģijā neatturami slīd uz kreisās diktatūras pusi (malā — cik ilgi? — vēl paliek Anglija ar savām visvecām un cienīgām parlamentārisma tradicijām); ne velti dažs labs karstāks skatītājs jau Eiropā vairs negrib ieraudzīt tikai divas frontes, vulgārā vārdā tās saucot par melno un sarkano.

Lai nu stādītos sev priekšā, kas te īsti notiek, jāņem vērā vismaz divas lietas, jāvirza gudrošana divos virzienos: vēstures notikumi, kā ūdens tecēšana, neiet atpakaļ — un mūsdienu iekšpolītisko sakarību (likumdošanu, sociālās reformas etc.) var saprast tikai tad, ja ņem vērā, ka fašisms vēsturiski nācis pēc marksisma, ka viņam bija jāsaņem un japārveido tā mantojums. Kad savus laikus Spānijā, — nelaimīgajā zemē, kas pastāvīgi nokavē visneatliekamākās sociālās reformas un tādēļ maksā savas kļūdas ar sarkanām asinīm — valdīja Primo de Rivera un Italijā Musolini, tad kāds asprātīgs vīrs rakstīja, ka Spānijas diktators gribot vēstures riteni griezt atpakaļ, Italijas — uz priekšu. Tagad ikkatrs ir gudrs redzot, kas no šādas riteņu griešanas abos gadījumos ir varējis iznākt.

Tā tad par pirmo konstatējumu: dzīve neiet atpakaļ. Jā nu kas ir vai būs drīz beigts šai pasaulē vismaz līdz citiem tāliem valsts iekārtas veidiem, par kuŗiem varam iedomāties, gūt nojautas tikai dažādu pareģojumu veidā, tad tas ir parlamentārisms, kādu viņu radīja klasiskais liberālisma gadu simtenis — 19.. Man šķiet, ka pat viskarstākais parlamentārisma piekritējs nebūs pārāk sajūsmināts, vērojot notikumus liberālisma visdedzīgākajā dzimtenē — Francijā. It sevišķi šai valsts iekārtai draud briesmas sastrēgumu laikos, un tādēļ mūsu dienās tai izredžu gaužam maz. Jo raibāki laiki, jo ļaudis censšas pieķerties vienkāršākiem un asākiem valdīšanas veidiem: vai nu tu esi ar mums, vai pret mums, pārējie neskaitās, un ja skaitās, tad parasti negātī-

vajā kontā. «Esiet karsti vai auksti, bet neesiet remdeni...» — Un spriežot pavisam aukstasinīgi, bez retorikas, kā gan varētu atgriezties partiju laiks, reiz valsts kā ekonomisks regulātors un noteicējs iespiežas dziļi jo dziļi pat tautas ekonomiskās dzīves sīkumos, ar to taču politiskai partijai, kā tādai, tiek izvilkts laukā pamats no kājapakšas. Tagad uz priekšu var būt runa par cīņu visa valsts aparāta dēļ, tā tad uz politiskās cīņas kartes likmes paliek automatiski arvien lielākas. Arī toreiz, kad būs slēgusi savas acis pašreizējā autoritāro režimu radītāju paaudze, pasaule izskatīsies pavisam citāda, nekā to varbūt iedomātos redzēt kāds novēlojies un no modes izgājis liberālis.

Un otrais vērojums. Ir sena politiskās ābeces patiesība, ka ļoti bīstamas un vāji dzīvot spējīgas ir diktatūras, kas nāk «no augšas», resp. augstāko sabiedrības slāņu vārdā un interesēs. Turpretim vēsture mums māca, ka lielie pasaules grozītāji, minēsim tikai trīs vārdus: Jūlijs Cēzars, Napoleons, Musolini, nāk no apakšas, no tautas, un kā viņi parasti savu politisko karjeru iesākuši kā revolūcionāri, konspiranti, emigranti u. t. t. Un šī patiesība ir tā, kas mums dod saprast, kur atrodama atslēga viņu varas noslēpumam. Tā tas ir arī mūsu laikos: autoritāras varas ir un būs stipras tur, kur viņas sev jūt un jutīs zem kājām plašu bāzi, plašu tautas slāņu piekrišanu un uzticību. To ar liela valsts vīra vērienu ir veicis arī mūsu Latvijas valsts vadītājs un atjaunotājs, mūsu Valsts Prezidents Dr. K. Ulmanis, jo arī viņa saistības ar tautu ir organiskas un liktenīgas. Nav šaubu, ka šādas likumdošanas līnijas ieturēšana mantīgākām šķirām uzliek upuŗus, nebūs arī jāmaldās sakot, ka šīm grupām ne vienmēr, runājot uzmanīgi, šie upuŗi patīk, bet kurnēšana pret šādu ģenerāllīniju nozīmē ne vairāk ne mazāk, kā savu interešu dziļu un liktenīgu nesaprašanu. Lai šie kurnētāji tikai uz brīdi iedomājas, ja pastāvošā valsts vara nodotu grožus citu rokās: šīs rokas katrā ziņā, tā kā pasaule tagad iet, nebūs viņu rokas. Tik sarežģītos laikos kā tie, kuŗos mēs dzīvojam, nav ieteicams nodoties ilūzijām. Sarūgtinātam sociāldēmokratam būtu ieteicams iepazīties piemēra dēļ ar autoritāro valstu sociālo likumdošanu, tad viņam, ja viņš ir gribējis kādreiz būt ideālists, būtu ļoti maz ko iebilst. Neapmierinātam lielpilsonības pārstāvim atkal vajadzētu saprast, ka viņš ar savu neapmierinātību varētu iedomāties izsaucam tādus garus, pār kuŗiem tas nav un nebūs spējīgs valdīt.

Un reiz nu šai rakstā esam izrunājušies par visdažādākām lietām, derētu arī pāris vārdiem apcerēt daudz pieminēto jautājumu, kas īsti varētu nākt pēc autoritārām valdībām, otrā rītā pēc diktatūrām. Pesimisti, kā jau pesimisti, redz visu tintes krāsā, apslēptie opozicionāri ļauni smīn... Nenotiks, kungi, saules aptumšošanās, netiks arī piepildīti daži ilgi apslāpētie prieki, — dzīves ritenis, apaudzis ar jaunas tradicijas, ar jaunu tieksmju un jaunu piepildījumu māliem, mierīgi ripos uz priekšu, ļaunākā gadījumā varbūt nedaudz sagrīļosies savā iebraucamā sliedē. Protams, tās autoritārās varas, kas radušās ar šauru grupu veiklību un uzņēmību, parasti pāri maz kultūrālām un inertām tautas masām, — šīs varas apdraud ne tikvien pašas savu, bet arī visas tautas likteņi, — viens pretoriāņu dumpis neizbēgami rada otru. Tais valstīs un tautās, turpretim, kur autoritārā vara, kā agrāk teicu, sapratusi plašās bazes nepieciešamību, un tai pašā laikā uzminējusi valdīšanas noslēpumu: neizplūst šo bāzi meklējot, tur dzīves intereses, ļaužu piesaistīšanās jauno laiku apstākļiem un prasībām piepildās it kā nemanot, un kad reiz kādam ienāktu prātā izpētīt, kur ir šīs kārtības balsti, viņš atrastu savā priekšā ne vairs apvērsumu un tā sekas, bet jaunu laikmetu, kam, kā ikkatram jaunekļim, gauži maz rūp aizvakardienas sarežģījumi un komplikācijas. Protams, šis jaunais laikmets j ā r a d a, bet jau tas pats fakts, ka zināma liela personība ir spējusi pacelt savu galvu pāri citiem, nozīmē, ka šī personība ir neapšaubāmi un liktenīgi radītāja, kas juta gaismu nākam, kad citi vēl nevarīgi un nesekmīgi pinās miglu maldos. Īstās autoritārās varas noslēpums ir liela intelliģence un spēcīga griba, — katrā ziņā abi elementi kopā. Varas skrējiens bez tālredzības parasti beidz savu gaitu vai nu kādā sienā, vai grāvī, intelliģences lidojums bez materiālā spēka ir situācija, kuŗu formulējis kāds franču premjers opozicijas runātājam: mans kungs, Jums ir taisnība, bet man ir valsts kadri.

Liksimies nu mierā ar pareģošanu, atstāsim to gaišreģiem un steigsimies pie noslēguma. Nervozais avīžu lasītājs, cerams, nebūs palicis nervozāks no mana raksta, ja viņš to būtu pagodinājis izlasīdams. Varbūt viņš būs ar mani vienis prātis vismaz tai punktā, ka mēs esam pārkāpuši liela, varena vēstures posma slieksni un ka mēs ap sevi redzam dīgstam un briestam jaunus spēkus un jaunas atziņas. Protams, katrs spēks, kas briest, nav visai patīkams tuvākam kaimiņam, katrs spēks, kas nāk laukā no zemes mātes neizsmeļamā klēpja, sev l a u ž ceļu, katrs jauns dievs nepieciešamā kārtā gāž no pjedestala veco. Dzīve ir un būs cīņa, cīņa ar dabu saucas par darbu, cīņa ar līdzcilvēkiem — par vēsturi. Gādāsim, lai šī cīņa tiktu vesta augstāko cilvēces sasniegumu vārdā un labā, tad būsim savas eksistences cienīgi un tad arī jaunais laiks izrādīsies par vienu no bagātākiem ierosmēm un sasniegumiem.

Mūžam nerimst Daugavas krāces,
Mūžam nerimst varoņu gars.

Kārlis Skalbe.

MILITĀRĀ DAĻA

Kapteinis V. Deglavs

Bermontiāde

(Turpinājums.)

IV. Torņakalna atbrīvošana.

3. Kaujas turpinājums.

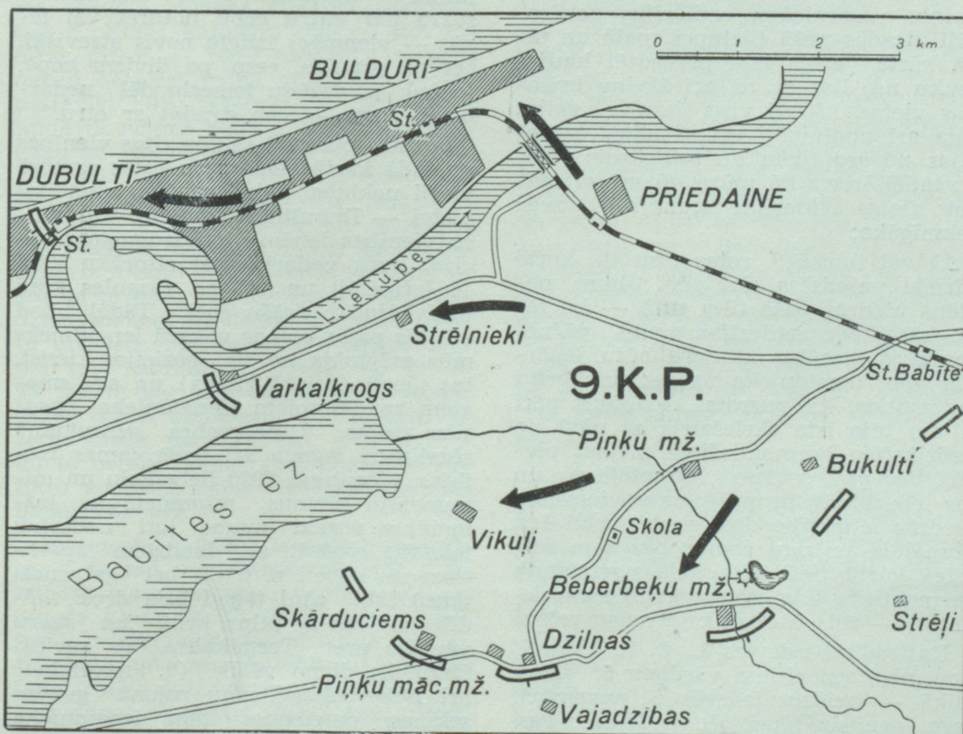
a) Bulduru tilta un jūrmalas ieņemšana.

Nākošā dienā (4. novembrī) bija paredzēts, uzbrūkot ar 9. pulka labo spārnu, ieņemt Bulduru tiltu un Buļļu pussalu. Bet ienaidnieks mūs apsteidza un pats pārgāja uzbrukumā gar Lielupes labo krastu Priedaines virzienā. Šis ienaidnieka uzbrukums mums bija ļoti nepatīkams, jo 9. pulka fronte bija ļoti gaŗa (apmēram 15 km) un, līdz ar to, vāji ieņemta. Vēl vājāka tā kļuva tādēļ, ka daļa no spēkiem bija grupēta nevis aizstāvēšanai, bet ap pusdienas laiku paredzētam mūsu pašu uzbrukumam. Bez tam lielas grūtības, ievērojot toreizējos trūcīgos transporta un sakaru līdzekļus, radīja arī pulka samērā gaŗā aizmugures līnija. Minēto iemeslu dēļ mūsu uzbrukums bija paredzēts tikai ap pusdienas laiku un ienaidnieks varēja mūs apsteigt, pie kam tas sākumā guva sekmes, piespiežot mūs atiet no Bulduru tilta gala un Priedaines. Bet piesteidzās rēzekniešu rezerves un ienaidnieka iebrukumu likvidēja. Ar to, kaut arī briesmas bija novērstas, bet tas arī bija viss un mūsu šīs dienas nolūku sasniegšanas ziņā pārāk maz, jo: iepriekšējās dienas sekmju paplašināšanai paredzēto enerģiju nācās izlietot pretdarbībai, resp. stāvokļa līdzsvarošanai un tādā kārtā zaudēt veselu dienu.

Par nožēlošanu, līdzīgi bija arī nākošās dienas (5. novembŗa) notikumi Priedaines rajonā, jo ienaidnieks, pabalstīts ar bruņota kuģīša, kā arī artilerijas un mīnumetēju uguni no Lielupes kreisā krasta, savu iepriekšējās dienas uzbrukumu atkārtoja. Tādēļ arī 5. novembrī 9. pulks neko nevarēja uzsākt — vajadzēja apmierināties ar ienaidnieka uzbrukuma atsišanu un, bez tam, Strēlnieku māju ieņemšanu, kas bija no svara, lai darītu galu augstākā mērā nepatīkamiem ienaidnieka «izlēcieniem» no Lielupes un Babītes ezera šauruma.

Beidzot 6. novembrī varēja notikt mūsu uzbrukums. Bet arī šinī dienā sekmes izpalika, jo tilta pārvarēšanai bija nepieciešama ļoti noteikta kājnieku un artilerijas kopdarbība, un tāda ar flotes artileriju nebija un, kā vēlāk redzēsim, vismaz pa daļai, — arī nevarēja būt. Flotes artilerijas uguns sauszemes kaujā nevarēja būt pietiekoši trāpīga, starplaiks starp tās pārnešanu un mūsu kājnieku triecienu bija pārāk liels, ienaidnieka ložmetējniekiem bija pietiekoši daudz laika, lai atjēgtos un iedarbinātu savus ieročus, un ir skaidrs, ka labi tēmētā ložmetēju uguni dažus simts metrus gaŗa tilta pārvarēšana ir neiespējama lieta. Tādēļ arī mēs 6. novembrī, ciešot zaudējumus, tomēr sekmes neguvām.

Attiecībā uz mūsu kājnieku un sabiedroto flotes kopdarbību, neatkarīgi no 6. novembŗa nesekmīgā uzbrukuma, atsaucoties uz toreizējā virspavēlnieka štāba priekšnieka ģenerāļa Radziņa autoritāti, vispār vēl būtu sakāms sekojošais: «Pēc divu pirmo dienu kopdarbības ar flotes artileriju iznāca pārpratums starp sabiedroto floti un mūsu kaŗaspēku,» savās atmiņās raksta ģenerālis Radziņš: «sabiedroto flotes komandieris, jūŗas kapteinis Brisons, paziņoja, ka uz priekšu flote vairs neuzturēšot tik intensīvu artilerijas uguni kā līdz šim, jo tā esot pilnīgi veltīga municijas tērēšana šaujot tikai uz to pusi, kur atrodas ienaidnieks, jo šāviņi nekrītot tur, kur vajadzīgs, bet ja mūsējie varot noorganizēt novērošanu, lai pēc katra šāviena varētu ātri paziņot, kur ir ķerts, tad viņi labprāt turpināšot bermontiešu apšaudīšanu. Flotes artilerija parasti šauj tikai uz redzamiem mērķiem, jo tas ir galvenais jūŗas kaujas veids. Vispār, kad tiek šauts uz neredzamiem (no baterijas) mērķiem, tad ir nepieciešami vajadzīgs kaut kur būt novērotājam, kuŗš redzētu mērķi un šaušanas rezultātus un varētu korriģēt šaušanu (vismaz tas ir normāli, jo var arī šaut bez novērošanas — pēc kartes, bet, protams, tādā gadījumā kartēm jābūt ļoti precīzām un tomēr — pat tādā gadījumā nenovērotu uguni nevar arī korriģēt, ref.). Lai flotes artilerija varētu sekmīgi apšaudīt viņai neredzamus mērķus, tad vajadzīgs, ka būtu novērotāji, kuŗi redz kur krīt katrs šāviņš, un par to ziņo savējiem. Bet lai to ierīkotu, priekš tā mums trūka līdzekļu; un ir jāšaubās, vai vispār to tā var ierīkot flotē, kā uz sauszemes baterijām. Tāpēc tika pieņemta šāda iekārta: kā flotei, tā arī kaŗaspēka daļām bija izdotas kartes, uz kuŗām viss kaujas rajons bija sadalīts kvadrātos; uz dažiem kvadrātiem bija no kuģiem saredzami priekšmeti — torņi, meži u. t. t., flotes artilerija izmēģināja līdz šiem redzamiem priekšmetiem, un tad, pēc aprēķina no kartes, pārnesa uguni uz to kvadrātu, uz kuŗu tika no kaŗaspēka daļām pieprasīts flotei atklāt uguni. Šie pieprasījumi kā arī ziņojumi par labu vai sliktu krišanu, tika doti caur Latgales divīzijas radiotelegrafu. Zināms, pie šādas šaušanas trāpīšana bija ļoti slikta; kaŗaspēka daļas par to ziņoja uz floti, un tas bija iemesls, kādēļ flote negribēja vairs šaut pie tādiem apstākļiem. Citādi iekārtot šaušanu nebija iespējams; un tomēr galu galā ar šaušanas rezultātiem varēja būt pilnīgi mierā: flotes artilerijas uguns sniedza milzīgu pabalstu mūsu kareivjiem, paceldama viņu gara stāvokli; un

Kaujas darbība jūŗmalas un Beberbekas - Dzilnu rajonā.

reizē ar to, atstāja ļoti nospiedošu iespaidu uz ienaidnieku. Ienaidnieks jau nezināja, vai šāviņi krīt zināmā vietā nejauši, jeb tie tiek uz to mērķēti; pie tam ienaidnieka karavīri tomēr atradās vai nu tanīs vietās, kur šāviņi krita, vai šo vietu tiešā tuvumā, un tāpēc šiem šāviņiem bija liels iespaids. Pateicoties šai šaušanai, mēs bijām jau sasnieguši lielus panākumus un, turpinot tādu pat šaušanu, bija paredzami panākumi arī uz priekšu. Tāpēc flotes komandierim apgalvoja, ka artilerija strādā ļoti labi, un ziņas par netrāpīšanu ir — vienkāršs pārpratums, flotei piekomandētam tulkam deva aizrādījumu, lai ziņas par netrāpīšanu pārtulko kaut kā citādi. Arī pēc tam flotes artilerija trāpīja reti, bet rezultāti vienmēr bija ļoti labi.»

Uzbrukumu Bulduru tiltam nolēma atkārtot 7. novembrī, izmantojot šoreiz ne tikai flotes, bet arī mūsu pašu sauszemes baterijas uguns pabalstu. Bet, par nožēlošanu, mūsu torezējā, varētu teikt improvizētā artilerija (piemēra dēļ atcerēsimies smagās haubiču baterijas steidzīgo formēšanu naktī no 8. uz 9. oktobri) pārvietošanas spēju, sakaru un citu līdzekļu un, līdz ar to, vispār iespējamību ziņā nebija pielīdzināma normālai artilerijai, un tādēļ 7. novembrī baterija vēl nebija gatava uzbrukuma pabalstīšanai. Gribot negribot uzbrukumu šī iemesla dēļ nācās atlikt uz nākošo dienu — 8. novembri.

Ievērojot līdzšinējos neveiksmīgos mēģinājumus, forsēt Bulduru tiltu, 8. novembrī bija nolemts ne tikai uzbrukt tieši pāri tiltam, bet arī izsēdināt desantu jūrmalā. Tomēr no desanta operācijas, stipra vēja dēļ, kas kavēja mūsu mazo kuģīšu izbraukšanu jūrā, nekas neiznāca. Līdz ar to atlika tikai otrs uzbrukuma paņēmiens un virziens — tieši pāri Bulduru tiltam. Šoreiz uzbrukums bija sekmīgs, jo:

1) bateriju nolika pozicijā pie Priedaines vasarnīcām, artilerijas novērotāji atradās pašā Lielupes malā un tādā kārtā varēja labi pārredzēt kaujas lauku un, līdz ar to, arī šāviņu krišanas vietas, kā arī visu kaujas gaitu; bija arī nodibināti sakari starp artilerijas novērotājiem un sabiedroto floti; tādēļ šoreiz kā mūsu, tā arī sabiedroto flotes artilerijas uguns bija daudz sekmīgāka;

2) vēl tumsā 9. rotas pusrotu, kuŗai pirmai vajadzēja tikt pāri tiltam, noslēpa niedrās pašā tilta galā — lai tādā kārtā pēc artilerijas uguns pārnešanas jo mazāks attālums būtu jāpārvar zem ienaidnieka uguns; nav grūti iedomāties, ka pusrotas skrējiens pāri tiltam bija īsta skriešanās ar nāvi, jo nedrīkstēja bermontiešiem pieļaut piesteigties pie saviem ložmetējiem un tos iedarbināt; ar pusrotas novietošanu niedrās ietaupītie daži simts metri šeit nospēlēja milzīgu lomu; bez tam laimīgā kārtā tieši tilta galā novietotam bermontiešu ložmetējam gadījās kavēklis un — tilts beidzot bija mūsu rokās.

Kas nebija izdevies 3., 4., 5., 6. un 7. novembrī vai citiem vārdiem 5 dienu laikā — beidzot izdevās 8. novembrī, resp. gandrīz tikai pēc nedēļas. Tas, starp citu, pierāda:

1) neatlaidības nozīmi, jo panākumus dzīvē vispār, bet kaŗā un kaujā it sevišķi nevar gūt uzreizi, kādēļ no milzīga svara ir neatlaidība vai citiem vārdiem (ienaidnieka pretdarbības pārvarēšanas gadījumos) — gribas pārsvars; gribas pārsvars ir vēl daudz svarīgāks par tā saucamo uguns pārsvaru, skaitlisko, technisko pārspēku u. t. t., jo: uzvar pārākais un gribas pārsvars ir vispārēja pārākuma pamats;

2) nepieciešams pilnvērtīgs morālisks spēks, jo bez tāda skriet pāri nedaudz metrus platam un daudzus metrus gaŗam tiltam pretim uzvarai vai, pareizāk, nāvei, nav iespējams; bez tam, protams vajaga varēt arī paskriet un tā tad no svara arī fiziskais spēks, izturība un izveicība;

3) parasti «drošam pieder laime un laimīgam uzvara»; arī šoreiz ienaidnieka ložmetēja kavēklis bija mūsu laime, kas atvieglоja uzvaru. No otras puses šis gadījums pierāda, kāda nozīme var būt kāda ieroča, sevišķi ložmetēja, kavēklim. Tādēļ ir no svara:

a) pazīt savu ieroci — ne sliktāk kā kāds mākslinieks pazīst savu instrūmentu vai labs šoferis motoru;

b) ieroci labi kopt, jo par sliktu kopšanu ierocis atriebjas kavekļa veidā — un parasti atriebjas tad, kad tā nevainojama darbība visvairāk vajadzīga; kavēklis ir tas pats, kas atbruņošanās — vismaz līdz tam laikam, kamēr kavēklis novērsts;

c) neviens ierocis nav ideāls, kādēļ neviens ierocis nav absolūti drošs pret kavekļiem un, savukārt, tādēļ vajaga prast kavēkļus novērst ātri — lai vēl paspētu iedarbināt ieroci laikā. Bet, protams, galvenais kavēkļu pretlīdzeklis ir — neļaut nolaist ieročus. Nolaisti ieroči ir sliktas disciplīnas pazīme. Ne jau velti saka: «Ja gribi dzīvot — turi šauteni kārtībā». Bez tam, attiecībā uz ložmetējiem, lai garantētu šī spēcīgākā kājnieku ieroča uguns nepārtrauktību, pēc iespējas visos gadījumos — tos principā (bet tad, kad no svara par katru cenu noturēt vai iegūt — vienmēr) izlieto nevis atsevišķi, bet pa grupām, resp. pa diviem kopā, jo tad: ja dažādu iemeslu dēļ nedarbojas viens — var strādāt ar otru.

9. rotas pusrotai sekoja citas vienības un tādā kārtā rēzekniešu rotas samērā viegli nokļuva līdz pavēlē norādītai vietai — Dubultu šaurumam. Tur mūsu vienības ieņēma ļoti izdevīgu poziciju, kuŗu padarīja vēl stiprāku kādi 10 ložmetēji un vēl no pasaules kaŗa uzglabājušies drāšu žogi. Tādēļ, kad vēl tās pašas dienas vakarā ienaidnieks mūs mēģināja no šīs pozicijas izsist, tas viegli (priekš mums) un ar smagiem zaudējumiem (ienaidnieka pusē) tika atsists. 8. novembŗa uzbrukumā rēzeknieši ieguva arī ievērojamas trofejas, piemēram 1000 lielgabalu un mīnumetēju šāviņus, mīnumetējus, ložmetējus, veselu mums ļoti noderīgu telefona centrāli ar daudziem aparātiem un kabeli u. t. t., bet galvenais mūsu labie sāni tagad bija droši, kādēļ varējām ar pilnu krūti un sparu vērsties pret Torņakalnu, it sevišķi tādēļ, ka dienu vēlāk (9. novembrī) arī Beberbekas-Dzilnu rajonā guvām sekmes, pateicoties kam ienaidnieka fronte bija saskaldīta vairākās nesakarīgās daļās. Bija arī pats vēlākais laiks panākt kaujas lūzumu, jo no operācijas sākuma (3. novembŗa) bija jau pagājusi vesela nedēļa, Lielupe kuŗu katru dienu varēja galīgi aizsalt, pēc kam tā būtu daudz grūtāk nosargājama un ienaidnieka flankējošu pretuzbrukumu iespējamības no jūrmalas puses kļūtu daudz lielākas un draudošākas. Vēl piezīmējams, ka 8. novembrī tika ieņemts arī Varkaļkrogs.

b) Beberbekas-Dzilnu rajona ieņemšana.

4. un 5. novembrī Beberbekas rajonā nekas sevišķs neatgadījās, jo 9. pulka uzmanība Bulduru tilta un ienaidnieka pretuzbrukumu dēļ bija saistīta Priedaines rajonā. Arī 6. novembŗa dienā vēl bija mierīgi, bet uz vakara pusi ienāca ziņojums, ka Beberbekā pulcējoties ienaidnieka prāvāki spēki — domājams ar nolūku uzbrukt 9. pulka 12. rotai, kas stāvēja Beberbekas dzirnavās. Tiešām — vakarā sākās bermontiešu uzbrukums, 12. rotu izsita no dzirnavām un tā atgāja uz Piņķu mž. Bet jau pēc dažām stundām bermontiešu panākumi tika likvidēti, jo rēzekniešu 8. rota, saņēmusi attiecīgu uzdevumu un pateicoties dažiem vietējiem aizsargiem, kas, kā vietējie iedzīvotāji, labi pazina Beberbekas apkārtni, nakts tumsā nemanot pienāca Beberbekai no austrumiem un pat no dienvidiem, pārsteidzoši un neatturāmi iebruka muižā, padzina ienaidnieku un saņēma trofejas, starp citu, arī kādus 150 lielgabala šāviņus. Beberbekas ieņemšana pierāda, kāda nozīme ir:

1) apkārtnes pazīšanai; vienmēr jāvingrina orientēšanās spējas, lai varētu ātri iedzīvoties arī svešā apvidū un arī tanī rīkoties kā, teiksim, savās mājās; sevišķi lielas iespējamības, pat vienkāršam kareivim, šinī ziņā ir apsardzībā un vietās, atrodoties rezervē, kā arī daudzos citos gadījumos, kad ļoti viegli daļu no paša rīcībā esošā laika var izlietot vismaz tuvākas apkārtnes aplūkošanai un ielāgošanai; vēl labāk, ja par to vienmēr sistēmatiski rūpējas priekšnieki, jo neviens kareivis apvidus pazīšanas ziņā nedrīkst būt analfabēts; gaŗām ejot vēl atzīmēsim, ka orientēšanās spēju attīstībai jau miera laikā ļoti noderīgs ir arī tūrisms;

2) neraugoties uz nupat minēto (vai pareizāk — tieši tādēļ) arvien liela nozīme ir vietējo iedzīvotāju, it sevišķi lietu saprotošu aizsargu atbalstam, un

3) lieku reizi atzīmējama pārsteiguma nozīme.

Beberbekas muiža izrādījās neizdevīga aizstāvēšanai. Tādēļ 8. rota atgāja uz dzirnavām, bet vienu vadu ienaidnieka novērošanai izbīdīja uz priekšu — uz Dzilnām.

7. novembrī mūsu izlūki bija manījuši lielākas ienaidnieka jātnieku vienības iejāšanu Strēļu mājās. Pie kolonnas, starp citu, atradās arī kūpoša virtuve. 8. pulka 6. rotai (apmēram 35 vīru sastāvā, jo rota iepriekšējās kaujās bija stipri cietusi), kas tanī laikā bija piedalīta 9. pulkam un atradās Babītes stacijas rajonā, uzdeva ienaidnieku no Strēļām padzīt. Arī šī uzdevuma izpildīšana izdevās pārsteidzoši un tādēļ labi: ienaidnieks steidzīgi

mukdams, pameta savus kritušos, 2 ložmetējus, vairāk kā 20 seglotus zirgus, ratus u. t. t. Mūsu rota, turpretim, tika cauri pilnīgi bez zaudējumiem. Nākošā dienā ienaidnieks gribēja par šo neveiksmi atriebties, uzbrukdams Strēļām, bet piedzīvoja jaunu neveiksmi, jo mūsējie, negribēdami palikt apdraudētā stāvoklī meža vidū, bija atgriezušies uz Babītes staciju un Strēļas izrādījās tukšas. Pēc tam ienaidnieks uzbruka Beberbekai, bet, arī šeit pamezdams kritušos un ložmetējus, tika viegli atsists.

8. novembrī ienaidnieks visādā ziņā gribēja izjaukt mūsu uzbrukumu jūrmalai un tādēļ ar stipriem spēkiem uzbruka pie Dzilnām izbīdītam 8. rotas vadam. Vads spiedienu neizturēja un atgāja Piņķu muižas virzienā, bet pateicoties rezervēm, — pie Piņķu skolas mūsu rotas ienaidnieku ne tikai apturēja, bet uz vakara pusi pat pārņēma kaujas iniciātīvu (resp. rīcības brīvību gribas ziņā) savās rokās, par ko, starp citu, liecina ienaidnieka izdzīšana no Vikuļiem. Vienmēr jāatceras, ka iniciātīva ir no ārkārtīga svara, ka tā nozīmē gribas brīvību (pretēji atkarībai no ienaidnieka gribas). Vienmēr jācenšas izraut iniciātīvu no ienaidnieka rokām, jo ir skaidrs, ka nesalīdzināmi labāk ir pašam darboties, piespiežot ienaidnieku aprobežoties ar pretdarbību, nevis otrādi.

Tā tad 8. novembrī ienaidnieka nodoms, izjaukt mūsu uzbrukumu jūrmalai, neizdevās, bet neizdevās, savukārt, arī mūsējais, jo šinī dienā bija paredzēts galīgi ieņemt mums svarīgo Dzilnu rajonu. Dzilnu rajons, tāpat kā jūrmala, mums bija no svara tādēļ, ka tikai tad, ja tas bija nodrošināts mūsu rokās, varējām netraucēti, ar pilnīgi nodrošinātiem labiem sāniem un aizmuguri vērsties pret Torņakalnu.

9. novembrī sākās mūsu uzbrukums Dzilnām. Kaut lēni, bet neatlaidīgi un koncentriski mūsu vienības virzījās uz priekšu. Ienaidnieks bija ieņēmis stipru, vēl pasaules kaŗa laikā izbūvētu poziciju pie Piņķu mācītāja muižas un sīvi pretojās. Ienaidnieka rīcībā bija daudz ložmetēju. Tomēr vakarā tas nokļuva pusielenktā stāvoklī, kādēļ, baidīdamies no ielenkšanas, tumsā savu stipro poziciju pameta. Citiem vārdiem — naktī uz 10. novembri Dzilnu rajons bija galīgi mūsu rokās. Nespēja neko panākt arī kāda stiprāka krievu vienība, kas nāca no Švarcmuižas puses. Par šiem spēkiem pirmās ziņas dabūjām no diviem pie Skārduciema saņemtiem gūstekņiem, pēc kuŗu izteicieniem Dzilnu rajonā atrodoties kādi 600 vīri, kas gaida krievu pienākšanu no Švarcmuižas, lai pēc tam kopīgi ar tiem uzbruktu Babītes stacijai un Bulduru tiltam. Dabīgi, ka šīs ziņas bija no liela svara. Krieviem sagatavoja cienīgu saņemšanu (pie Vajadzībām), un tiešām — drīzi parādījās kolonna, bet pārsteidzoši nokļuvusi mūsu ložmetēju ugunī, tā izjuka un metās bēgt. Kolonnu, pēc šķūtnieku nostāstiem, esot vedis kāds vecs klibs krievu ģenerālis, kas, laikam, neinformēts par stāvokli un arī nemēģinādams to noskaidrot, vienīgi brīnījās par kaujas troksni Dzilnu virzienā, pastāvīgi pie sevis murminādams: «Kas tur šauj?» Beidzot pats ar savu kolonnu nokļūdams ugunī, vecais kungs esot steidzīgi nolecis no ratiem un cik vien ātri varēdams aizklibojis pakaļ savai izjukušai kolonnai.

c) Kaujas darbība rietumos no Torņakalna un Torņakalna ieņemšana.

Drīzi pēc tam, kad no Bolderājas aizgāja 8. pulkam piedalītais 6. pulka I bataljons, arī pārējie 6. pulka bataljoni tika pievirzīti tuvāk frontei un pārgāja uz Subru māju (kuŗās atradās Latgales divīzijas komandieŗa pulkveža Berķa komandpunkts) rajonu. Šeit pulka komandieris ar atlikušiem diviem bataljoniem palika ilgāku laiku, pēc kam, saņēmis uzdevumu uzbrukt Šampētera virzienā, uzsāka gājienu uz Dames muižas rajonu un ap plkst. 19 nonāca kāpās, kas apmēram 1 km ziemeļrietumos no Dames muižas. Šeit jau atradās 8. pulka un 6. pulka I bataljona rotu kaujas līnija, kādēļ tālāk tikt varēja tikai ar uzbrukumu, resp. ievadot jaunpienākušās vienības kaujā. Bet rezerves ievadīšana kaujā ir ar daudzām pārdomām un šaubām saistīts svarīgs vadības akts. Tādēļ aplūkosim dažas pamatdomas, no kuŗām tamlīdzīgos gadījumos mēdz vadīties un šaubas, kuŗas jāpārvar: —

Priekšniekam vienmēr jācenšas pēc panākumu maksimuma, bet kaŗā, kā jau mēs ļoti labi zinām, nekad viss neizdodas uz reizi. Priekšniekam jābūt tālredzīgam, kādēļ tam jāprot arī paredzēt, pie kam: jo augstāks priekšnieks — jo tālāk uz priekšu ir jāparedz. Bet kaŗā ir pārāk daudz, galvenā kārtā, no ienaidnieka nezināmas gribas izrietošo nezināmo apstākļu, lai visu varētu paredzēt. Tādēļ: lai nenokļūtu stāvoklī, kuŗu brīvu spēku trūkuma dēļ mēs nevarētu atrisināt sev par labu, parasti priekšnieks daļu no spēkiem patur rezervē. Piemēram šinī gadījumā, kā jau zinām, Latgales divīzijas rezervē 3. novembŗa uzbrukuma sākumā atradās divīzijai piedalītais 6. Rīgas kājnieku pulks. Bet no otras puses — būtu nepareizi rezervi nekad nesviest kaujā (tikai tādēļ, lai pastāvīgi būtu rezerve), jo tādā gadījumā tā nemaz nebūtu vajadzīga: pietiktu ar pieņēmumu, ka rezerve ir. Tā tad: arī rezerve ir jāizlieto, bet kad, kur un kā? Stāvoklis var būt bezgalīgi dažāds. Tādēļ arī rezerves pielietošanas apstākļi ir ļoti dažādi un gandrīz nekad nevar ievērot visu to, kas principiāli un teorētiski, pēc daudziem gadiem pārliekot ar aukstu prātu mierīgos apstākļos, var likties pats par sevi saprotams. Tomēr no šīm it kā pašam par sevi saprotamām lietām dažas īsumā atzīmēsim, jo, ievedot rezervi kaujā, tās jāapsver vienmēr — lai to neievērošanas gadījumos tas notiktu apzināti, nevis nezināšanas vai nejaušības dēļ:

1) rezervi nedrīkst ievadīt kaujā par agru, jo tad var rasties stāvoklis, ka vēlāk vajadzība pēc jau izlietotās rezerves kļūst daudz lielāka nekā tad, kad priekšlaicīgi tika izlemta tās izlietošana, un rezerves trūkums var kļūt katastrofāls (piemēram Torņakalna atbrīvošanas operācija, domājams, nebūtu izdevusies, ja virspavēlnieks vai Vidzemes divīzijas komandieris būtu priekšlaicīgi saistījuši un izlietojuši 6. pulku citur un tādā kārtā nevarētu ar to pastiprināt Latgales divīziju). Bet no otras puses —

2) rezerve izmantojama arī ne par vēlu, jo tad tās iedarbībai nav vajadzīgās sakarības ar kaujas ešelona vienību līdzšinējo darbību — tā netiek pietiekoši atbalstīta un kāpināta un tādā kārtā vienas sekmīgas kaujas vietā varam piedzīvot divas nesekmīgas (piemēram, arī tādā gadījumā Torņakalna atbrīvošanas operācija, domājams, nebūtu izdevusies, ja 6. pulks tās laikā būtu atradies nevis Latgales divīzijas, bet, pieņemsim, virspavēlnieka rezervē Rīgā). Noteikt īsto laiku ir ļoti grūti un tomēr visiem spēkiem jācenšas to panākt, jo nemaz nav pārspīlēts apgalvojums, ka pārsteidzīgai vai nokavētai rezervju ievadīšanai kaujā ļoti bieži ir bijušas ļoti kļūmīgas un nereti pat katastrofālas sekas.

3) Ne visur tiek gūtas vienādi lielas un iespaidīgas sekmes. Dažās vietās nekas netiek panākts, daudzās varbūt pat ļoti daudz zaudēts. Kur pielietot rezervi? Pareizo atbildi viegli atradīsim, izejot no neapšaubāma atzinuma, ka vienmēr jācenšas pēc izšķiŗošiem panākumiem un tādēļ arī rezerve izmantojama nevis kaujas līdzsvarošanai (varētu teikt arī — «lāpīšanai»), bet gan izšķiršanai, vai citiem vārdiem: principā ir pareizi ar rezervi pastiprināt stipros, nevis līdzjūtīgi pabalstīt vājos. Kur konkrētā gadījumā bija izmantojama divīzijas rezerve? Labā spārnā, centrā vai kreisā spārnā? Labais spārns (9. pulks) bija guvis sekmes, tāpat centrs (8. pulks); sliktāk bija veicies kreisam spārnam (7. pulkam). No šī viedokļa 7. pulka atbalstīšana atkrita. Atlika vēl izšķirties starp labo spārnu un centru. Divīzijas komandieris izšķīrās par labu centram. Kādēļ? Tādēļ, ka ikvienam priekšniekam — lielam vai mazam — jāpilda augstāka priekšnieka dotais uzdevums, bet saskaņā ar Latgales divīzijas uzdevumu — smagpunktam vajadzēja būt divīzijas centrā un tādēļ arī neapšaubāmi pareizi pulkvedis Berķis izšķīrās par labu centram. Tā tad: pāri visiem principiem un to pielietošanas paņēmieniem stādāms uzdevums, jo principus var sameklēt samērā daudzus, tie bieži šķiet pretrunīgi (gandrīz vienmēr liekas, ka no vienas puses būtu jārīkojas tā, bet no otras — pavisam citādi) un tādēļ pāri visiem principiem un, it īpaši, to pielietošanas paņēmienu kaudzei stādāms uzdevums, kas izsaka nešaubīgu augstākā priekšnieka gribu un, līdz ar to, ir drošākais un vienīgi pareizais ceļa rādītājs lielā principu pielietošanas labirintā.

Uzdevums ir jāpilda. Iekš tam pastāv disciplīna, kas prasa absolūtu paklausību, resp. simtprocentīgu gribu izpildīt uzdevumu cik vien labi iespējams. Iespējami labai uzdevuma izpildīšanai, savukārt, vispirms jābūt skaidrībā par to, ko no manis prasa? Otrkārt — cik manā rīcībā ir laika? Vai man ir jāsteidzas, vai nav jāsteidzas? Pirmā gadījumā no svara: 1) neapjukt un 2) nenokavēt, otrā — pacietīgi, uzcītīgi meklēt un atrast iespējami labāko atrisinājumu. Viss tas

liekas ļoti vienkārši un tomēr dzīves īstenībā, pat ļoti ērtos miera laika apstākļos, apmulsuma vai daudzu citu iemeslu dēļ ļoti bieži netiek ievērots, it sevišķi, ja uzdevumu pildot rodas traucējumi (un tādi gadās gandrīz vienmēr). Ko darīt, ja uzdevumu nevar izpildīt vai, vismaz, liekas, ka to nevar pildīt negrozītā veidā (negrozītā veidā tādēļ, ka par uzdevuma nepildīšanu vispār, neraugoties ne uz ko, nevar būt ne runa, nedz pat doma)? Vispirms — neapjukt (jo apjukt nozīmē pārvērsties nekam nederīgā nullē vai pat tieši kaitīgā parādībā), otrkārt — atgādināt sev uzdevumu (jo stāvoklim krasi mainoties, to ļoti viegli aizmirst), treškārt — atrast atbildi jautājumam — kas ir noticis? Tālāk — vai uz notikumu man ir jāreaģē un pozitīvā gadījumā — kādas ir manas iespējamības šinī ziņā? Vēl atliek izvēlēties labāko no iespējamībām, un tas lemšanas ziņā ir viss. Pēc tam konsekventi jāizpilda tas, kas izlemts.

Kamēr rezerve nepiedalās kaujā — tās uzdevums parasti (it sevišķi uzbrukuma kaujā) ir viegls un katrā ziņā daudz vieglāks par to vienību uzdevumu, kas jau ved kauju. Citāda lieta kļūst rezervi ievadot kaujā. Tad rezerves uzdevums ļoti bieži ir daudz grūtāks nekā tām vienībām, kas jau piedalījušās (un varētu teikt — jau paspējušas «iedzīvoties») kaujā. Arī 6. pulka uzdevums šinī gadījumā nebija no vieglajiem. Pulks nav maza vienība un to nevar ar vieglu sirdi un vienkāršu rokas mājienu sviest kaujā. Šoreiz jo vairāk tādēļ, ka īsā ziemas diena jau sen bija beigusies (saule 4. novembrī riet jau plkst. 16,33) un bija jau pilnīgi tumšs. Tumsas, ilgstošā kaujā mazāk vai vairāk neizbēgamas priekšējo bataljonu un rotu sajaukšanās un karaspēka noguruma dēļ, kauja bija atslābusi un lielas skaidrības par stāvokli, it sevišķi tieši par ienaidnieka stāvokli nebija. Dabīgi, ka tādēļ 6. pulka komandieris patērēja daudz laika orientējoties stāvoklī un papildinot priekšējo vienību sniegtās trūcīgās ziņas ar paša organizēto izlūkošanu.

Izlūkošana ir ļoti svarīga kaŗa darbības sastāvdaļa. Tādēļ, garām ejot, pie tās mazliet pakavēsimies un sāksim no pašiem pamatiem: —

Kaŗš ir darbība. Darboties var ļoti dažādi. No svara darbība, kas pirmā kārtā tuvina mērķim un beidzot sasniedz mērķi, resp. uzvaru. Tādēļ ikvienai darbībai jābūt saprātīgai. Saprātīgas darbības pamats ir zināšanas. Zināšanas, savukārt, varam dalīt divās daļās;

1) vispārējas vai citiem vārdiem — apmācības, audzināšanas un, līdz ar to, attīstības rezultātā gūtās zināšanas;
2) konkrētā stāvoklī nepieciešamas zināšanas, resp. informācija, ziņas.

Ziņas no zināma redzes viedokļa, savukārt, ir trejādas:
1) viegli iegūstamas;
2) samērā viegli vai samērā grūti iegūstamas un
3) grūti iegūstamas.

Pie pirmās grupas parasti varam pieskaitīt ziņas par savējiem (piemēram ļoti noteikti zināma — vai vismaz tādai jābūt — priekšnieka gribai, apakšnieku vai priekšējo vienību stāvoklim u. t. t.; tas pats sakāms par savu apvidu). Telpas ziņā šo ziņu iegūšana parasti sniedzas līdz mūsu priekšējām vienībām. Otra grupa — galvenā kārtā ziņas par apvidu, kuŗā būs jādarbojas; telpu ziņā ļoti bieži šīs ziņas sniedzas līdz ienaidnieka priekšējām vienībām. Trešā grupa — ziņas par ienaidnieku.

Pie pirmās grupas varam paļauties uz pretimnākšanu no priekšniecības, izpalīdzēšanos starp kaimiņiem un ieroču šķirām, pieprasījumu un pavēļu izpildīšanu no apakšnieku puses. Protams, arī šeit dažādu iemeslu dēļ (piemēram trūcīgi sakaru līdzekļi, tumsa u. t. t.) var būt ievērojamas grūtības un, kā jau zināms, piemēram 8. un 9. oktobŗa vakarā, kā arī konkrētā gadījumā tādas arī bija. Otrā grupā uzduramies uz vienaldzību, piemēram, kalnam ir vienalga, vai to izlūko, jeb nē. Beidzot — trešās grupas ziņu iegūšanā jāpārvar ienaidnieka pretdarbība. Tā tad savā ziņā: izlūkošana ir konkrētā stāvoklī vajadzīgo ziņu iegūšana, pārvarot, ja tas ir vajadzīgs, ienaidnieka pretdarbību. Kā ienaidnieka pretdarbība pārvarama? Ar viltu un ar spēku.

Kaŗā sekmes vislielākā mērā dibināmas uz pārsteigumu. Tādēļ no šī viedokļa: pārsteiguma novēršanai (no ienaidnieka puses) un radīšanai (no savas puses) arī nepieciešama izlūkošana. Kaŗš ir nepārtraukta darbība. Stāvoklis var mainīties un vismaz laika ziņā arī mainās nepārtraukti. Tādēļ arī izlūkošanai (vismaz principā) ir jābūt nepārtrauktai.

Katram priekšniekam ir savs uzdevums, vajadzīgas savas ziņas. Tādēļ: principā katram priekšniekam ir vajadzīga sava izlūkošana, neatkarīgi no priekšniecības pavēles (šī prasība atbilst arī nepārtrauktībai, jo nepārtraukti pavēles neviens nesaņem). Izlūkošanā ir no svara ziņu iegūšana, paziņošana un novērtēšana. Izlūkošanas apstākļi ir ļoti dažādi: 1) uz pavēli, 2) uz paša ierosmi. Uz pavēli — vieglāk, jo ir pamats; uz paša ierosmi — grūtāk, jo pašam jārada pamats. Bez tam: kaŗaspēks var atrasties novietojumā, gājienā, kaujā. Kauja var būt sekmīga un nesekmīga, tā var būt uzbrukuma kauja, vajāšana, izšķiroša vai vilcinoša rakstura aizstāvēšanās u. t. t. Gājiens var būt uzbrukuma vai atkāpšanās, frontāls vai flanka gājiens. Arī novietojuma apstākļi var būt ļoti dažādi.

Kādi ir izlūkošanas līdzekļi?

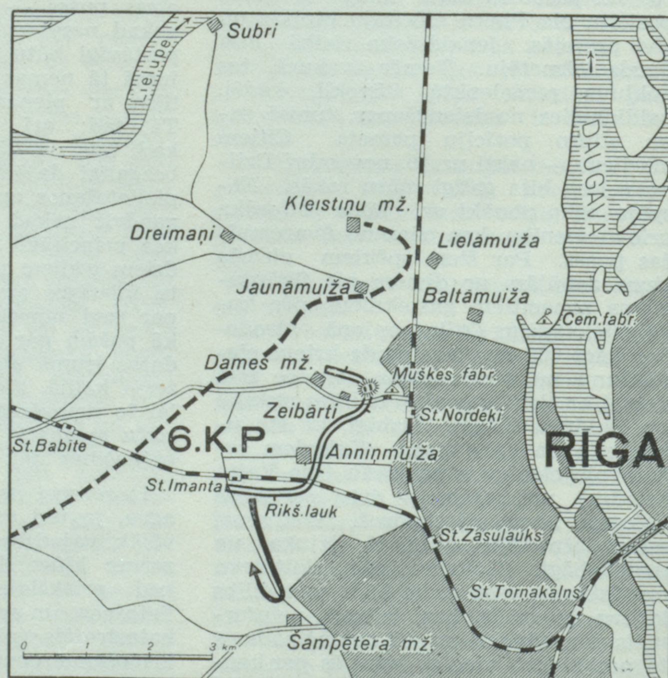
1) prāts — lai prastu pārējos līdzekļus izmantot;
2) morāle — grūtību un, it sevišķi, briesmu pārvarēšanai;
3) acs — lai redzētu (arī binokls un citi rīki, kas acs spējas pastiprina);
4) auss — lai dzirdētu (arī dažādi noklausīšanās aparāti);
5) kustības (dažādas — sākot ar lišanu un beidzot ar lidošanu);
6) spēks un līdz ar to:
a) dažādi ieroči dažādā daudzumā;
b) dažāda sastāva un lieluma patruļas un kaŗaspēka vienības (sākot ar 2—3 cilvēkiem un vairāk);
7) sakaru līdzekļi (dzīvie, technis-kie), jo izlūkošanas rezultāti jānosūta un jāsaņem savlaicīgi.

Minētos līdzekļus zināt un uzskaitīt ir viegli; lietderīgi izmantot, turpretim, grūti — tā jau ir māksla.

Izlūkošana notiek: 1) novērošanas ceļā, 2) ar spēka pielietošanu. Principā labāk ir novērošanas ceļā, jo: 1) ienaidnieks nezin, ka tiek izlūkots; 2) panākam spēku ekonomiju (kas no svara tādēļ, ka izšķiroša darbība ir kauja, kādai spēki taupāmi kaujai). Toties ļoti bieži novērošanas ceļā vien iegūstami nepietiekoši rezultāti («Kaujas lauka tukšums»). Tādēļ, ja citādi nevar, nevajaga vairīties no kaujas. Jo vairāk tādēļ, ka ar kauju mēs ienaidnieku terrorizējam, nolietojam un nodarām tam zaudējumus.

Visi visu izlūkot nevar, arī visiem visu zināt nav iespējams un arī nav vajadzīgs. Tādēļ: konkrēti uzdevumi. Ja vairāki uzdevumi — tos min svarīguma vai steidzamības (chronoloģiskā) kārtībā. Piemēram priekšnieks pavēl: «Es gribu zināt: 1), 2)» un t. t. — konkrētu jautājumu veidā, piemēram vai punkti x, y u. t. t. no ienaidnieka ir ieņemti, vai NM virzienā ienaidnieks atrodas šaipus Z upei un taml.

Kāds var būt izlūkošanas uzdevuma skelets?

6. Rīgas kājnieku pulka darbība 3. un 4. novembrī.

I. Stāvoklis (ziņas par ienaidnieku un savējiem).

II. Vienības, resp. priekšnieka, kas izsūta izlūkošanu, uzdevums vai nolūks.

III. Izpildīšana:

1) izlūkošanas vienības priekšnieks un sastāvs,

2) kad, no kurienes iziet,

3) virziens, resp. josla,

4) uzdevumi (kā jau redzējām — konkrētu jautājumu veidā),

5) ziņojumi (kad. resp. no kurienes sūtīt vai arī laiks, kad priekšnieks ziņojumu grib saņemt),

6) kad izlūkošanu beigt, kādā virzienā un uz kurieni atgriezties,

7) kaimiņi (citas patruļas, resp. izlūkošanas vienības).

IV. Sevišķi norādījumi (piemēram par atbrīvošanu no mugursomām, municijas izsniegšanu, ēdināšanu un taml.).

Izlūkošanas vienības lielums atkarīgs no uzdevuma: 1) vai vairāk darbosies novērošanas ceļā, vai ar kauju? 2) paredzamais ziņojumu daudzums (jo ziņneši pie patruļas neatgriežas), 3) darbības rādiuss, 4) darbības ilgums un t. t. Principā—minimums. Primitīviem uzdevumiem pietiek 2—3 cilvēki, ļoti bieži grupa, bieži kaujas grupa, retāk vads, vēl retāk rota (pastiprinātai izlūkošanai), ārkārtīgi retos gadījumos bataljons (lielākam izlūkošanas iebrukumam).

Sagatavoties izlūkošanai vajaga sevišķi rūpīgi. Viss nokārtojams pirms iziešanas, jo vēlāk nevarēs. Šinī ziņā ir labāk būt par daudz pedantam, nekā drusku vieglprātīgam. Virzīšanās līdz pašu apsardzības vienībām ir ļoti vienkārša. Tālāk — grūtāk, jo vajaga visu redzēt, bet pašiem būt neredzamiem. Pati izlūkošana, kā jau zināms, notiek ar novērošanu un kauju. No svara ir nepiemirst ziņot, jo bieži: ko pats zin — liekas, ka zin visi un otrādi — ko pats nezin, domā, ka neviens nezin. Tādēļ: ziņot visu vajadzīgo, bet no otras puses — neapgrūtināt priekšnieku un sevi ar liekiem ziņojumiem. Pēc atgriešanās patruļas priekšnieks sīki ziņo par izlūkošanas gaitu un rezultātiem.

6. pulka patruļas noskaidroja, ka Dames muižā ienaidnieka nav; toties ieņemta stacija Imanta, Anniņmuiža un Zeibarti. Pēc tam pulka komandieris nolēma uzbrukt — vispirms ar vienu (II) bataljonu un kad pēdējā uzbrukums negribēja veikties — ievadīja kaujā arī savu pēdējo brīvo (III) bataljonu. Vai tas bija lietderīgi? Vai 6. pulka bataljonu ievadīšana kaujā nebija jau nokavēta, jo, kā jau teikts, tumsas un citu iemeslu dēļ, kauja jau bija atslābusi un, līdz ar to, 6. pulka nakts darbība nebija 3. novembra dienas kaujas nepārtraukts turpinājums? No otras puses — vai šāda rīcība nebija pārsteidzīga, pāragra, jo nakts uzbrukums ar lielākām vienībām (konkrētā gadījumā 2 bataljoniem) pēc taktikas atzinumiem skaitās par šaubīgu pasākumu, it sevišķi, ja uzbrukums (tāpat kā šoreiz) nav ticis sagatavots pie gaismas un tādēļ: vai nebūtu labāk nogaidīt gaismu? Varbūt, jo, kā vēlāk redzēsim, uzbrukums sāka sekmēties tikai uz rīta pusi. Bet labāk nespriedelēsim, jo par nenotikušām lietām spriest ir grūti un tādēļ

Piemiņas plāksne ģenerāļa J. Baloža kādreizējā dzīves vietā Daugavpilī.

aprobežosimies ar faktiem un konstatējumu, ka uzbrukumam beidzot tomēr bija sekmes un jau tādēļ vien tas pierāda un no tā var smelties un mācīties daudz pozitīva, starp citu, arī sekošo:

1) rīdzinieku nakts uzbrukums pierāda mūsu vadības aktīvitāti, bet par aktīvitāti nekad nav jākaunas un tā nav jānosoda pat tad, ja panākumi izpaliek, jo viens no dzīves pamatlikumiem ir — būt darbīgam. Bez tam šinī gadījumā mūsu darbīgums vainagojās panākumiem.

2) Nakts uzbrukuma sekmes liecina par mūsu karaspēka augstvērtību — īpaši morālā ziņā, jo, kā jau zinām, ar toreizējo apbruņojumu neklājas iepoties un arī apmācības ziņā atlika daudz ko vēlēties.

3) Mūsu nakts uzbrukums bija darbība, nevis pretdarbība un jau tādēļ vien novērtējams kā pozitīva parādība, kas uzturēja mūsu vadības gribēto kauju pie dzīvības, to, tā sakot, baroja, saistīja ienaidnieku un lika bermontiešiem apmierināties un priecāties par tā apvidus noturēšanu, ko mēs viņiem atņemt pagaidām vēl nebijām spējīgi.

Pati kaujas gaita, vispārējos vilcienos, bija sekoša: —

Uzbrūkot gar ceļu (Slokas ielu) 6. pulka 7. rota Dames muižu ieņēma bez kaujas, bet turpinot virzīšanos, saņēma stipru uguni no Zeibārtiem un tālāk netika. Pa labi no 7. rotas uzbruka 5. rota un pa kreisi 6. rota, bet tām gāja vēl sliktāk, jo nebija dabīga virziena, pie kura pieturēties — ceļa un tādēļ tumsā abas rotas pazaudēja naktī mežainās kāpās ļoti grūti ieturamo virzienu, atrāvās no 7. rotas, nomaldījās un beidzot apstājās kāpās, pakāpē aiz 7. rotas labā un kreisā flanka. Tā tad: izlietotas jau 3 rotas, bet izņemot ienaidnieka bez kaujas atstāto Dames muižu, nekas nav iegūts. Tagad bija vajadzīgs jauns lēmums: būt pieticīgam, samierināties ar notikušo, resp. 3 rotu neražīgu darbu vai atklāti izsakoties — neveiksmi, vai arī sviest jaunus spēkus kaujā? Pulka komandieris pulkvedis Apinis, ievadot kaujā III bataljonu, izšķīrās par uzbrukuma turpināšanu.

Uzbrukumu atjaunoja, un pēc ilgākas nakts kaujas agrā rītā 7., 9. un 10. rota kopīgiem spēkiem beidzot ieņēma Zeibārtus un, bez tam, Tiltiņu mājas, kā arī ar priedēm apaugušo kalnu dažos simts metros rietumos no Muškes lampu fabrikas. Šeit uzbrukums atkal apstājās, jo fabrikas biezās mūra ēkās atradās bermontiešu ložmetēji, kurus bez spēcīga artilerijas pabalsta apklusināt nebija iespējams. Tādēļ, pulka kreiso sānu segšanai, uz ieņemtā kalna atstāja 10. rotu, bet ar 7., 9. un citām rotām pulks turpināja uzbrukumu Anniņmuižas un Solitūdes virzienos. Uzbrukumam sākumā bija ievērojamas sekmes un 7. ar 9. rotu mēģināja pat ieņemt Šampēteri, bet ienaidnieka stiprās uguns dēļ tas neizdevās.

Rotas bija stipri nogurušas, cietušas paprāvus zaudējumus, sajaukušās un tādēļ tagad pulka komandieris pavēlēja uzbrukumu pārtraukt un nocietināties uz sasniegtās līnijas: stacija Imanta, Rikšotāju laukums, Anniņmuiža, kalns pie Muškes fabrikas un Dammes mui-

ža. Bez lielāka apvidus ieguvuma (apmēram 7—8 kv. km), pulks bija saņēmis arī trofejas, starp tām ievērojamākās bija 8 ložmetēji, kas vien jau liecina, ka rīdziniekiem bijusi darīšana ar prāviem ienaidnieka spēkiem un tādēļ nav jābrīnās par uzbrukuma grūtībām. Bet arī pēc uzbrukuma izbeigšanas rīdzinieku stāvoklis nebija no vieglajiem, jo viņu pozicija ķīļveidīgi iespiedās ienaidnieka novietojumā un pastāvīgi atradās zem bermontiešu stipras koncentriskas uguns.

Sekmju paplašināšanai un Rīgas pulka stāvokļa atvieglošanai bija nodomāts 4. novembrī uzbrukt arī ar Daugavpils pulku: I bataljonam virzienā kalns pie Muškes lampu fabrikas, Nordeķu (tagadējā Dzegužkalna) stacija, II bataljonam no Jaunās muižas uz Balto muižu un ar III bataljonu virzienā Kleistiņu muiža, Lielā muiža. Par nožēlošanu, jau pašā uzbrukuma sākumā notika pārpratums: rīdzinieki, uzzinājuši par daugavpiliešu uzbrukumu, savas frontes saīsināšanai bija priekšlaicīgi atstājuši kalnu pie Muškes lampu fabrikas, šo kalnu pasteidzās ieņemt ienaidnieks un tādēļ Daugavpils pulka I bataljonam nācās to ieņemt ar kauju un zaudējumiem no jauna. Protams, tas bija veltīgs darbs, no kuŗa pie daudzmaz labākas kopdarbības starp abu pulku vienībām varēja viegli izbēgt un otrreizējai kalna ieņemšanai izlietoto enerģiju izmantot daudz lietderīgāk. Šis notikums spilgti pierāda labas kopdarbības nepieciešamību, starp citu, arī maiņas gadījumos. Nedrīkst rasties tāds stāvoklis, ka nomaināmā vienība jau aizgājusi un jaunā maiņa vēl nav ieradusies. Nav grūti iedomāties, ka šī noteikuma neievērošanai arī konkrētā gadījumā varēja būt vēl daudz ļaunākas sekas.

Pa daļai, varbūt, augšminētā iemesla un ienaidnieka niknās pretestības dēļ, daugavpiliešu I bataljona uzbrukums neizdevās; neveicās arī II bataljonam un abi bataljoni pēc ilgākas kaujas bija spiesti atgriezties izejas stāvoklī. III bataljons vēl nebija paspējis sākt uzbrukumu un tādēļ I un II bataljona neveiksmes dēļ viņa uzbrukumu atcēla pavisam.

Tā tad: atskaitot 6. pulka sekmes, 4. novembri par veiksmīgu uzskatīt nevarējām, jo, kā jau zinām, arī 9. pulks 4.novembrī nekā nepanāca; mūsu frontes gaŗums, salīdzinot ar stāvokli 3. novembŗa rītā, bija vairāk nekā divkāršojies, tagadējā grupējumā mūsu spēki uz priekšu vairs netika un rezervju vairs nebija. Bet bez rezerves tādā stāvoklī ilgstoši palikt ir ļoti bīstami. Tādēļ bija jārada jauna rezerve. Techniski visvienkāršāk tas bija izdarāms ar 8. pulku. Bez tam 8. pulks 3. novembrī bija visvairāk cietis. Tādēļ arī Latgales divīzijas komandieris nolēma rezervē ievilkt 8. pulku, nomainot to ar 6. pulku. Tas tika izdarīts naktī no 4. uz 5. novembri (jo maiņa saistīta ar kustībām, kādēļ slepenības panākšanai tā vislabāk izdarāma naktī) un rezervi novietoja Dreimaņu rajonā, lai no turienes, pēc vajadzības, tā varētu iedarboties kā 9., tā arī 6. pulka iecirknī. Tagad ilgāku laiku Solitūdes—Anniņmuižas rajonā nekas sevišķs nenotika, jo, kā jau zinām, mūsu uzmanību saistīja Buldura tilta — Jūrmalas un Beberbekas — Dzilnu rajoni. Tas tomēr nenozīmē, ka 6. pulka stāvoklis būtu bijis viegls un drošs. Gluži otrādi: ienaidnieks bija ļoti aktīvs, vairākkārtīgi izdarīja pretuzbrukumus, pastāvīgi uzturēja ļoti stipru uguni (piem. 9. novembŗa vakarā bermontieši pa vienu pašu Anniņmuižu izšāva apmēram 300 gan vieglos, gan smagos artilerijas šāviņus), sasalušās zemes un ciešo saskaru dēļ ķīļveidīgi ienaidnieka novietojumā iedzīto poziciju nevarēja pienācīgi izbūvēt, un tādēļ rīdziniekiem zem pastāvīgiem ienaidnieka draudiem un pastāvīgās bažās par pozicijas noturēšanu, bija jāizcieš grūtā pozicijas dzīve un, līdz ar to, jāpārvar, kareivju toreizējā žargonā runājot, tā saucamā «nāves smaka» un novembŗa mēnesim piemītošais aukstums, kas vēl vairāk lika sevi just trūcīga apģērba, nerēgulārās barības un negulētu nakšu dēļ. Tā tas turpinājās 5 diennaktis, resp. līdz 10. novembrim, kad beidzot sākās mūsu izšķiŗošais uzbrukums Torņakalnam.

Kā jau zinām, mūsu labā spārnā 9. pulks savu tuvāko uzbrukuma mērķi, resp. līniju Dubulti — Dzilnas, jau bija sasniedzis. Sakarā ar to, saīsinājās 10. novembŗa uzbrukuma fronte un no 9. pulka pat varēja vienu bataljonu izvilkt divīzijas rezervē. Uzbrukumam atlika fronte no Bukultiem līdz Daugavai. Uzbrukuma frontes labā spārnā darbojās 8. pulks ar piedalīto kapteiņa Aparnieka partizāņu nodaļu (stipras rotas vērtībā), centrā — 6. pulks (bez 1 bataljona, ko paturēja divīzijas rezervē) un kreisā spārnā 7. pulks. Lai panāktu apņemšanu, uzbrukumam vajadzēja sākties uzbrukuma frontes labā spārnā un tad pakāpeniski pārsviesties uz kreiso pusi līdz Daugavai. Tā tas tika arī izpildīts un tādēļ arī aplūkosim kaujas gaitu, sākot ar labo spārnu:

Visvairāk pa labi uzbruka 8. pulkam piedalītie Aparnieka partizāņi, kas sava uzdevuma pirmo daļu — ieņemt Jaunzemjus un Puriņus, izpildīja vēl tumsā — ap plkst. 06,30. Ienaidnieks atgāja uz Pelēm un Švarcmuižu. Turpinot virzīšanos, kā jau parasti tamlīdzīgos gadījumos, arī šoreiz uz priekšu tika izsūtīti izlūki, kas ziņoja, ka Pelēs atrodoties apmēram 100—150 vīru liela bermontiešu kaŗaspēka vienība, pastiprināta ar vairākiem ložmetējiem. Bija paredzama grūta kauja, jo ienaidnieks, salīdzinot to skaitliski ar mūsu partizāņiem, bija stiprs, vismaz līdzīgs un, kā zināms, līdzīgam ienaidniekam, resp. bez pārspēka, uzbrukt ir grūti. Tomēr mūsu uzbrukums izdevās viegli, jo daļa no partizāņiem saistīja ienaidnieku frontāli, bet galveno triecienu kapteinis Aparnieks deva bermontiešiem labos sānos. Pametot kritušos, 1 ložmetēju un 20 šautenes, ienaidnieks aizbēga. Pēc tam no izlūkiem un vietējiem iedzīvotājiem ienāca ziņas, ka arī Imaku mājās atrodas lielāka bermontiešu kaŗaspēka vienība — ap 100 vācu jātnieku ar vairākiem ložmetējiem un mīnumetējiem. Ap plkst. 09,30 sākās partizāņu uzbrukums Imakām un pēc niknas kaujas arī šīs mājas ieņēma, saņemot pie tam 49 zirgus, 7 ložmetējus, 1 mīnumetēju, 40 šautenes un dažus gūstekņus. Ienaidnieks, pametot 15 kritušos, atkāpās uz Mazcenām, kur, saņēmis pastiprinājumus no Švarcmuižas, turpināja kauju, bet arī šeit ilgi neizturēja un atgāja uz Švarcmuižu. Švarcmuižu aizstāvēja kāda lielāka kaŗaspēka daļa, kādēļ šeit bermontiešiem izdevās noturēties līdz 11. novembŗa rītam.

Tā tad partizāņiem vienā pašā dienā nācās uzbrukt 5 reizes: 1) Jaunzemju un Puriņu mājām, 2) Pelēm, 3) Imakām, 4) Mazcenām un 5) Švarcmuižai, pie kam 4 uzbrukumi bija sekmīgi un divi no tiem ar izcilus panākumiem, it īpaši pie Imakām. Ienaidnieks, ar kuŗu partizāņi šinī dienā bija tikuši galā, kopsummā bija vismaz 2 līdz 3 reizes stiprāks par pašiem partizāņiem, un tas vien jau pietiekoši raksturo partizāņu šinī dienā padarītā darba vērtību.

Pa kreisi no kapteiņa Aparnieka partizāņiem uzbruka Daugavpils pulka III bataljons. Bataljons uzbrukumu sāka ap plkst. 06,00 no Bukultu rajona un tā tuvākais uzdevums bija ieņemt Skultes muižu. Muižu aizstāvēja ar ložmetējiem pastiprināti vācu jātnieki, kas pielaida mūsējos uz kādiem 150 m un tad atklāja uguni. Tomēr ap pl. 08,30 mūsējiem izdevās pāriet triecienā — sākumā ar 9. rotas vienu vadu, kam pakāpeniski pievienojās arī citas vienības pa labi un pa kreisi, un Skultes muižu, kā arī mājas apmēram pus km austrumos no Skultes muižas, ieņēma. Ienaidnieks, pametot kritušos un trofejas, atgāja Šampēteŗa virzienā. Starp kritušiem atradās arī dzelzdivīzijas jātnieku pulka 4. eskadrona komandieris. Uz sasniegtās līnijas III bataljons nogaidīja sava kreisā kaimiņa — I bataljona pienākšanu, pēc kam pārgāja uz Avas, Ieķi, Bridaki rajonu, kur jau iepriekš darbojās 10. rotas vads, ar uzdevumu, uzturēt sakarus ar Aparnieka partizāņiem. Šis vads bija vajājis ienaidnieku Puriņi, Avas, Bridaki virzienā un, izdzenot ienaidnieku no pēdējā punkta, saņēmis trofejas. 11. nov. rītā, pēc tam, kad ienaidnieks bija atstājis Švarcmuižu, III bataljons izvirzījās līdz līnijai Sudmalkalns, Kampas.

I bataljons, iztīrījis no ienaidnieka mājas austrumos no Bukultiem, uzbruka mežam, kas ziemeļos no Skultes muižas, bet ilgāku laiku to nespēja ieņemt. Vienīgi pēc tam, kad III bataljons bija ieņēmis Skultes muižu, atslāba ienaidnieka pretestība arī iepretim I bataljonam un pēdējais ap plkst. 10,00 samērā viegli ieņēma mežu un mājas ziemeļos no tā. Bet tālāk atkal sākās lielas grūtības, jo I bataljona ieņemto mežu no Šampēteŗa šķiŗ plašas purvainas pļavas, kuŗas apšaudīja ienaidnieka artilerija un ložmetēji, kā arī sabiedroto flote. Vairākkārtīgi mēģinājumi iziet no meža neizdevās un mūsu rotas bija spiestas ar zaudējumiem atgriezties izejas stāvoklī. Beidzot bataljona komandieris nolēma 2. un 3. rotu virzīt gar Kalnciema šoseju. Ap plkst. 11,00 minētās rotas pagāja gaŗām III bataljona vienībām pie Skultes muižas un, strauji un neatlaidīgi uzbrukdamas, jau ap plkst. 12,00 sasniedza bermontiešu ieņemtos vecos krievu ierakumus pie Šampēteŗa muižas. Šeit uzbrukums atkal apstājās uz ilgāku laiku — līdz plkst. 14,00, kad

pienāca 1. un 4. rota (jo tās atbrīvojās sakarā ar daugavpiliešu kreisā kaimiņa — Rīgas pulka uzbrukumu), kā arī II bataljona rotas (II bataljons, kaujai sākoties, atradās pulka rezervē Bukultos). Kopējiem spēkiem ap plkst. 14,30 Šampēteŗa muižu ieņēma. Drīzi pēc tam nācās atsist ienaidnieka rezervju pretuzbrukumu I bataljona labam spārnam: ar uguni bermontieši tika izklīdināti un atstāja uz kaujas lauka vairākus ložmetējus un daudzus kritušos un ievainotos. 1. rota vajāja ienaidnieku Bieriņu muižas virzienā, bet pārējās I un II bataljona rotas pa Kalnciema šoseju un blakus ielām strauji uzbruka Zasulauka virzienā. Ap plkst. 23,00 1. rota iznāca uz Jelgavas šoseju, kur apšaudīja ienaidnieka atejošo kolonnu, pēc kam atgāja uz Bieriņmuižu, jo tur vāca kopā ielu cīņās sajukušās I bataljona rotas. Sajukums tamlīdzīgos gadījumos ir puslīdz normāla parādība, vēl vairāk tādēļ, ka šoreiz ielu cīņas norisinājās tumsā, kas jau tā grūti vadāmās ielu kaujas padarīja vēl nesakarīgākas. Zasulaukā bija iebrukuši arī Rīgas pulka II un III bataljons, grūti bija ieturēt pavēlētos virzienus — vēl vairāk tādēļ, ka tumsā nācās netikai tvarstīt apjukušos, pa ielām klīstošos bermontiešus, bet arī pārvarēt sīvu pretestību un pat atsist pretuzbrukumus. Dažus gadījumus atzīmēsim:

8. rotai ar bruņoto auto «Zemgalieti» bija uzdots nostāties Ventspils un Kalnciema ielas krustojumā, bet nomaldīšanās dēļ tas netika izpildīts un pateicoties tam starp kaimiņvienībām radās lielāka neieņemta sprauga, kuŗā ieskrēja vācieši — tādā kārtā nokļūdami I bataljona aizmugurē. Tomēr 4. un 6. rotai tos izdevās saķert, saņemot 2 ložmetējus un, starp citu, sagūstīt arī kāda pulka komandieri ar adjutantu un ziņnešiem. Drīzi pēc tam 2. un 3. rota, pāriedamas Rīgas—Jūrmalas dzelzceļa līniju, nonāca līdz 2. pilsētas slimnīcai, kādu laiku šeit apšaudījās ar ienaidnieku, beidzot guva virsroku, ieņēma slimnīcu un saņēma vairākus ratus un lauka virtuves. Nedaudz vēlāk pie Jelgavas dzelzceļa un Ģimnastikas ielas krustojuma ienaidnieks, pabalstīts ar bruņoto automobili, pārnāca pretuzbrukumā, bet ar 3. rotas uguni tika atsists.

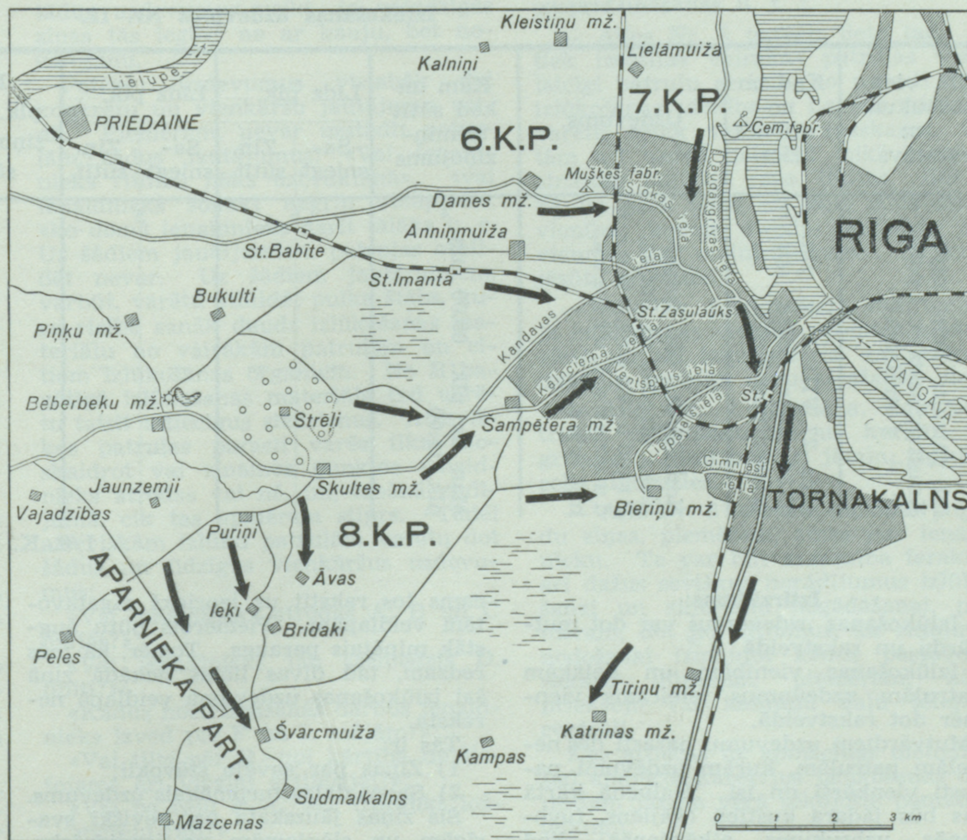
11. novembŗa rītā 8. pulka II bataljons atradās pie Katrīnmuižas, bet I — pie Tīriņmuižas. Pa kreisi no 8. pulka darbojās 6. pulks, kas uzbrukumu ar savu labo spārnu bija sācis 10. novembrī ap plkst. 09,00. Sākumā arī 6. pulka uzbrukums neveicās, jo II bataljonam ienaidnieka stiprā ložmetēju uguni nācās pārvarēt atklāto rikšotāju laukumu un purvainās pļavas starp Imantas staciju un Šampēteri. Sabiedroto flote, grūti uzturamo sakaru dēļ, uzbrukumu tieši pabalstīt nevarēja, un tādēļ vairāk šāva pa ienaidnieka aizmuguri. Tomēr, ievadot kaujā pulka rezervi (7. un 9. rotu), pakāpeniski pagarinot fronti pa labi un izmantojot 8. pulka kreisā spārna sekmes, beidzot sekmējās arī 6. pulka labā spārna uzbrukums un ap plkst. 14,00 tas pienāca pie Šampēteŗa muižas, pēc kam kopīgi ar 8. pulka vienībām ap plkst. 14,30 to ieņēma. Pēc tam 9. rota pa Kandavas ielu vajāja ienaidnieku Zasulauka stacijas virzienā un ap plkst. 16,00 to ieņēma. Pa kreisi no 9. rotas darbojās 8. rota, kas apdraudēto kreiso sānu dēļ pāri Bolderājas dzelzceļam netika. Arī pārējās II bataljona rotas tika uz ilgāku laiku apturētas, jo pie Mārtiņa kapiem (Kalnciema un Ventspils ielu savienojumā) ienaidnieks nikni pretojās un šeit noturējās līdz vēlam vakaram. Pēc Šampēteŗa muižas ieņemšanas pa kreisi no II bataljona uzbrukumā pārgāja arī 6. pulka III bataljons un drīzi pēc tam svieda kaujā arī I bataljonu (kas līdz tam laikam atradās Latgales divīzijas rezervē Kalniņu—Kleistiņu muižas rajonā). 10. rotai, pārejot Rīgas—Bolderājas dzelzceļu, Eiženijas ielā izdevās saņemt 2 lielgabalus, bet ienaidnieka prettrieciena dēļ tos atkal bija jāzaudē. 11. rotas 2 vadi pa Kandavas ielu, Slokas ielu un Raņķa dambi nonāca pat līdz tiltiem, bet arī šie panākumi vēl nebija paliekoši, jo ienaidnieka stiprās ložmetēju uguns dēļ un nespēdami tumsā lielā pilsētā orientēties, arī 11. rotas vadi bija spiesti atgriezties. Beidzot vakarā sāka uzbrukt arī 7. pulks un, līdz ar to, atvieglojās arī 6. pulka kreisā spārna stāvoklis.

Dienā siguldieši ar stipru uguni saistīja ienaidnieku. Sabiedroto flote apšaudīja Cementfabriku. Plkst. 19,00 sākās uzbrukums. Sākumā ienaidnieks pretojās vāji, arī līdz šim neieņemamo Cementfabriku izdevās ieņemt bez sevišķām grūtībām. Toties vēlāk, turpinot uzbrukumu dienvidvirzienā, arī 7. pulkam nācās pārvarēt stipru pretestību, piemēram, ienaidnieks to ilgāku laiku aizturēja pie Daugavgrīvas ielas un Kalnciema ielas savienojuma — līdz beidzot, pametot 4 ložmetējus, bermontieši bija spiesti bēgt, bet jau nedaudz tālāk — kur Rankas dambis savienojas ar Šoneru ielu—bija noorganizēta jauna pretestība. Tādēļ siguldieši, lai izvairītos no liekiem zaudējumiem, atgāja līdz kuģīšu piestātnei un, apejot tagadējo Uzvaras parku pa labi, pēc īsas apšaudīšanās izdzina ienaidnieku no Torņakalna stacijas.

Niknas ielu cīņas turpinājās visu nakti. Nelielas atstātas ienaidnieka vienības un atsevišķi bermontieši pretojās līdz pēdējai iespējamībai, ieņemot galvenā kārtā ielu krustojumus.

Torņakalna atbrīvošana, pa lielākai daļai, bija tipiska kauja apdzīvotās vietās. Šī kauja, kā vadības, tā arī izpildīšanas ziņā, ir viena no visgrūtākām, it sevišķi, ja tā jāved tumsā. Tādēļ minēsim dažus vārdus par šīs kaujas īpatnībām:

Apdzīvotas vietas, pat sašautas no artilerijas, rada uzbrucējam daudz šķēršļu un aizstāvim dod daudz aizsegu. It īpaši, lielo izmēru un daudzo mūŗa ēku dēļ, tas sakāms par Torņakalnu, kuŗu ar artileriju sašaut nevarējām un arī negribējām. No svara: apdzīvotās vietas lielums, izbūve (kādas ēkas?), topografiskais stāvoklis (komandējošais augstums, ieleja?) un kāda nozīme apdzīvotai vietai piekrīt ienaidnieka aizstāvēšanās sistēmā. Nav īpaši jāuzsveŗ, ka konkrētā gadījumā Torņakalna nozīme bija netikai ārkārtīgi liela, bet pat izšķiroša. Uzbrūkot apdzīvotai vietai — princips: apiešana, apņemšana, ielenkšana, savienota ar uzbrukumu nomalei. Arī mēs, kā jau zinām, turējāmies pie šī principa. Ne vienmēr apiešana ir iespējama, piemēram apdzīvotas vietas lielo izmēru vai

Torņakalna atbrīvošana.

ienaidnieka pretestības dēļ. Ejot apdzīvotai vietai garām — jāneutrālizē flankējošie ieroči (starp citu tas panākams arī ar apdūmošanu). Pēc iebrukuma jo ātrāk jānokļūst līdz pretējai nomalei. Artilerijai un kājnieku smagiem ieročiem jānodrošina savi kājnieki pret ienaidnieka prettriecieniem un pretuzbrukumiem. Kaujas ratiem jāatvieglo kājnieku iebrukums, iziešana cauri apdzīvotai vietai, vietējo pretestību pārvarēšana un, iedarbojoties pret ienaidnieka flankējošiem ieročiem, arī apiešana. Kājniekiem jāturas tuvāk pie saviem kaujas ratiem, nekā klajā apvidū.

Kaujas vadība ir ārkārtīgi grūta. Apdzīvotā vietā, tāpat kā naktī un mežā, parasti, varētu teikt, notiek nevis viena liela, bet daudzas mazas kaujas, kas prasa lielu patstāvību no maziem priekšniekiem un pat kareivjiem. Nepieciešama nepārtraukta trieciena gatavība, daudz rokas granātu, cirvji, drāšu griežamās šķēres. Liela nozīme piekrīt kājnieku lielgabaliem, resp. mīnumetējiem. Ļoti grūta ir orientēšanās (it sevišķi konkrētā gadījumā, tumsā, tik lielā apdzīvotā vietā, kā Torņakalns). Ja sīksts ienaidnieks — ļoti bieži daži metri grūtāk pārvarami nekā klajā laukā simtiem reizes lielāki attālumi. Kaujā apdzīvotās vietās ir vislielākā mērā karaspēka varonības jautājums.

Aizstāvim apdzīvotas vietas bieži dod labas novērošanas iespējamības (piem. no torņiem, vairāku stāvu namiem), labu flankēšanu un solīdas aizsegas. Apdzīvotas vietas vienmēr noder kā maska un «sadrumstalo» ienaidnieka uzbrukumu. Arī mūsu uzbrukums bija. kā jau mēs zinām, «sadrumstalots» un citādi tas arī nevarēja būt.

Aizstāvēšana dibināma uz flankēšanu no ārienes, apdzīvotas vietas noorganizēšanu aizstāvēšanai (drāšu žogi, barikādes, slazdi, trauksmes sistēma) un ārējām (ārpus apdzīvotas vietas novietotām) rezervēm. Lai galvenā kaujas līnija nebūtu uzbrucējam viegli nosākāma un nepievilktu uguni, to mēdz vilkt apdzīvotas vietas priekšā vai pa vidu, nevis gar nomali. Solidas ēkas tiek piemērotas aizstāvēšanai, noorganizē satiksmi tā, lai nebūtu jālieto ielas; ēkām un ēku grupām paredz garnizonus un rezerves. No aizstāvja viedokļa no svara, neļaut uzbrucējam iekļūt apdzīvotā vietā; ja tas nav izdevies — izsviest ārā ar rokas granātu un durkļu, resp. prettriecienu palīdzību; ja arī tas neizdodas — sīksti aizstāvēt katru pēdu. Tāpat kā mežā, no svara iegūt, resp. noturēt ceļu, resp. ielu krustojumus. Ja visi krustceļi mūsu rokās — tad tikpat kā visa apdzīvotā vieta mūsu rokās. Vēl piezīmēsim, ka mazas apdzīvotas vietas pievelk uguni, lielas, turpretim, to skalda. Tā tad no šī viedokļa no mazām apdzīvotām vietām (piemēram atsevišķām ēkām) ir jāizvairās. Toties lielas apdzīvotas vietas «aprij» daudz karaspēka.

Pulkvedis-ltn. K. Vidiņš

Kaujas apmācība

(Turpinājums.)

Kā no iepriekšējā (skat. «Aizsarga» š. g. 9. burtnīcu) mums jau zināms, tad I/6KP kom. plk. 20.10 atlaiž kaprāli Krastiņu, dodams līdz tam karti 1:25,000 un sekojošo rakstveida uzdevumu:

Turčani 3.
1936. g. 26. augustā plk. 20.10.
Karte 1:25.000.

Izlūkošanas uzdevums Nr. 12.

Izl. vien. nosaukums un sastāvs.	Kad un no kurienes iziet.	Uzdevums.	Kam un kad sūtīt termiņziņojums	Līdz plk......		Līdz plk......		Pēc plk.... ziņojumus sūtīt.	Kad pārtraukt izlūkošanu un kur atgriezties.	Piezīmes.
				Sasniegt	Ziņ. sūtīt.	Sasniegt	Ziņ. sūtīt.			
1	2	3	4	5		5		6	7	8
Izl. patruļa; kom. kapr. Krastiņš; sastāvs: 1 patš. gr. + 4 strēlnieki.	Līdz 27. VIII š. g. plk. 05.30 caur mūsu aps. priekšgrupu līniju.	Noskaidrot, vai ienaidnieks atrodas uz līnijas: Prudu ezers, Guduezers, Lužņeva, mž. vns. 9.	Man uz plk. 09.00 un plk. 11.00.	—	—	—	—	—	Izl. pārtraukt plk. 11.30 un atgriezties uz Turčani 3.	Ziņojumu ātrākai nodošanai var izmantot tālruni Soboļi 5.

I/6. K. P. kom. pulkv.-ltn. Kļaviņš.

Iztirzājums:

Izlūkošanas uzdevumus var dot mutvārdu un rakstveidā.

Izlūkošanas vienībām un lielākām patruļām uzdevumus ieteicams vienmēr dot rakstveidā.

Mutvārdiem uzdevumu parasti dos nelielām patruļām, kurām uzdevumi parasti vienkārši un īsi. Galvenā kārtā tas būs jādara kustībā (gājiens, tuvošanās, uzbrukums, atkāpšanās), kad trūks laika rakstveida uzdevuma sastādīšanai. Dodot uzdevumu mutvārdiem, tomēr vienmēr jāprasa, lai uzdevuma saņēmējs galveno pieraksta (katrā ziņā vietu nosaukumus, dažādus skaitļus vai laiku).

Dodot rakstveida uzdevumus ieteicams tos rakstīt uz iepriekš sagatavotām veidlapām. Piemērots būtu augstāk minētais paraugs. Tomēr, kā mēs redzam, tad divas lietas nekādā ziņā šai izlūkošanas uzdevuma veidlapā neraksta.

Tās ir:

1) Ziņas par savējo stāvokli;

2) Savas daļas turpmākais uzdevums.

Šīs ziņas jāuzskata par sevišķi svarīgām un slēpjamām no ienaidnieka, kādēļ arī patruļas komandierim tika dotas mutvārdiem. Te jāpiebilst, ka sekmīgai izlūkošanas izvešanai parasti patruļas komandierim, kaut arī, varbūt, ne visā pilnībā, vienmēr būs jāpasaka mūsu daļas turpmākais uzdevums, resp. priekšnieka nolūks. Tas nepieciešams, lai mainoties apstākļiem patruļas komandieris spētu darboties patstāvīgi un vispār spētu visu novērot un novērtēt ņemot vērā mūsu turpmāk paredzamo darbību. Tā, piemēram, apvidus un ienaidnieka darbība var tikt apskatīta un novērtēta dažādi, skatoties pēc tā, vai mēs paši gribam uzbrukt, vai arī aizstāvēties. Kas attiecas uz ziņām par ienaidnieku, tad tās var dot vai nu rakstveidā, vai arī mutvārdiem. Pirmā gadījumā tās ie-

Paaugstinājumi armijā

Ģenerālis Jānis Ezeriņš.

Ģenerālis Nikolajs Dūze.

Ģenerālis Rūdolfs Klinsons.

raksta izlūkošanas uzdevuma veidlapas 8. ailē, bet mutvārdiem tās parasti dod tad, ja tās vienkāršas un īsas.

Tagad apskatīsim, kā tiek sastādīta izlūkošanas uzdevuma veidlapa.

Katrs komandieris ved savu izejošo izlūkošanas uzdevumu tekošo numurāciju. Veidlapas labā stūrī jāraksta vieta un laiks, kad uzdevums dots. Vienmēr raksta to laiku, kad uzdevums nodots vai nosūtīts izpildītājam. Nepareizi ierakstīt laiku, kad uzdevumu sāk sastādīt.

— Ailē Nr. 1 ieraksta izl. patruļas un vienības komandieri. Ja vienlaicīgi tiek izsūtītas vairākas patruļas, tad tās numurē. Bez tam šai ailē ieraksta patruļas vai izl. vienības sastāvu. Mūsu uzdevumā ir dota viena patšautenes grupa un vēl 4 strēlnieki, kuri domāti ziņnešu uzdevumiem, jo tiek prasīti 2 termiņziņojumi. Vispārīgi vienmēr jāapsver, cik ziņojumu paredzēts no patruļas saņemt. Jo vairāk grib ziņojumu, jo stiprāka jāsastāda patruļa. Patruļa, kurai sava uzdevuma veikšanai nenāktu darboties ar kauju, var būt mazāka, bet kurai nāktos vajadzīgās ziņas iegūt ar kauju — jābūt tik stiprai, lai tā spētu šo kauju uzsākt un sekmīgi izcīnīt.

Tā tad nerīkoties pēc šablona, bet katrā atsevišķā gadījumā apsvērt nepieciešamo patruļas stiprumu.

— Ailē Nr. 2 jānorāda, kad un no kurienes iziet. Parasti tiek norādīts kāds punkts, bet var arī norādīt līniju.

— Ailē Nr. 3 konkrēti jānorāda, ko no izlūkošanas vienības vai patruļas grib dabūt zināt.

Izlūkošanas vienībai var dot plašākus uzdevumus. Parasti tiek dota izlūkošanas josla (var arī dot tikai virzienu) ar uzdevumu izlūkot ienaidnieku un apvidu.

Izlūkošanas patruļai nevar dot joslu, bet var dot virzienu, vai arī tikai noteiktus punktus, kuri jāizlūko. Nevar vienlaicīgi dot apvidus un ienaidnieka izlūkošanu, bet gan tikai vienu no šiem uzdevumiem. Otrs tiks veikts pēc iespējas par tik, par cik tas būs iespējams veicot tieši uzdoto. Izlūkošanas vienībām vienmēr dos plašākus uzdevumus, kuŗus var nākties atrisināt arī ar kauju. Turpretim izlūkošanas patruļām uzdevumi būs daudz vienkāršāki, pie kam mazām patruļām (3—5 cilvēki) parasti nevar uzdot uzdevumus, kuŗi būtu jāatrisina ar kauju. Šīs vājās patruļas vienkārši nebūs spējīgas tādus uzdevumus veikt, jo vajadzīgās ziņas tās iegūst ne ar kauju, bet novērošanu.

Patruļu uzdevumus vislabāk dot konkrētu un vienkāršu jautājumu veidā. Piemēram, nevar uzstādīt patruļām šādus jautājumus: «Vai ienaidnieks rītdien nāks uzbrukumā», «vai ienaidnieks šonakt negrib atkāpties», «ko domā ienaidnieks darīt tālāk» u. c. Uz šādiem jautājumiem patruļas atbildēt nevar. Uz šādiem jautājumiem, varbūt, varētu atbildēt pulka štābs, kuŗa rīcībā sanāk daudz izlūkošanas materiālu no vairākām patruļām un citiem izlūkošanas organiem. No šī bagātīgā izlūkošanas materiāla tad varētu taisīt attiecīgus slēdzienus. Atsevišķas patruļas parasti varēs tikai noskaidrot vai zināmos punktos ienaidnieks atrodas vai nē, un, labākā gadījumā, cik tas apmēram stiprs. Tādēļ atsevišķām izlūku patruļām varētu dot šādus un līdzīgus vienkāršus uzdevumus:

«Vai ienaidnieks atrodas A, B un C mājās?»;

«Vai ienaidnieks jau sasniedzis D. upīti?»;

«Kādus nocietināšanās darbus ienaidnieks izved pie F un L mājām?»;

«Vai tilts pār P - upi kārtībā un lietojams arī vieglai artilerijai?»;

«Vai pa ceļu F—C var izbraukt ložmetēju rati?»

Šādus vienkāršus un līdzīgus uzdevumus var dot atsevišķām izlūku patruļām.

— Ailē Nr. 4 jānorāda, kam un kad sūtīt termiņziņojumus. Termiņziņojumi parasti sūtāmi patruļas izsūtītājam, bet kad tas uzdod, nosūtāmi arī kādai citai amata personai, piemēram, kādas blakus vienības komandierim. Termiņziņojumus nosaka pēc laika, vai arī saista ar kādu zināmu notikumu — darbību, piemēram, sasniedzot noteiktu līniju vai punktu, pēc A - upes tilta uzspridzināšanas u. t. t.

— Ailes Nr. 5 parasti lieto tad, ja tiek izsūtītas vairākas patruļas vienlaicīgi patruļu serija), ko parasti dara izlūkošanas vienības. Lai šīs patruļas varētu ērtāk vadīt un saskaņot, tad tām arī uzdod noteiktā laikā sasniegt zināmus punktus resp. līnijas. Bet tā kā tai pašā laikā arī pats izlūkošanas vienības kodols atrodas kustībā, tad vienmēr arī mainīsies vieta, uz kuŗu jāsūta ziņojumi.

— Ailē Nr. 6 ir domāta gadījumam, ja izlūkošanas vienība apstātos zināmā vietā un arī komandieris, kas patruļu izsūtījis, mainītu savu atrašanās vietu.

— Ailē Nr. 7 jānosaka, kad pārtraukt izlūkošanu un uz kurieni atgriezties. Bieži būs arī jāmin, pa kādu ceļu atgriezties.

— Ailē Nr. 8 ieraksta dažādas papildu ziņas, piemēram, ziņas par ienaidnieku. Te var būt vajadzība ierakstīt arī dažus sevišķus norādījumus izlūkošanai un ziņojumu nogādāšanai, piemēram, dot norādījumus, ka ziņojumu nodošanai izmantot kādus pastāvošos sakaru līdzekļus, piemēram, kādu priekšējo vai kaimiņu daļu telefona centrāli.

Kas attiecas uz apmācības metodiku, tad apmācot kareivjus izlūkošanas dienestam jāņem vērā sekojošie pamatnoteikumi:

1) Vispārīgiem stāvokļiem un patruļu uzdevumiem jābūt īsiem un vienkāršiem. Parasti pietiek, ka pasaka mūsu priekšējo daļu ieņemto līniju, un arī par ienaidnieku dod īsas ziņas. Dodot komplicētus stāvokļus un uzdevumus, apmācāmie tiek no tiem samulsināti (hipnotizēti) un neiemācās pašu galveno — patruļas pareizu virzīšanos, pašu izlūkošanas techniku un ziņošanu. Nav jādod minēt mīklas, bet jādod atrisināt loģiski ne visai smagi uzdevumi!

2) Apvidus, atmosfairiskie apstākļi un laiks kaujas mācībās apvidū visos uzdevumos jāņem tādi, kādi tie faktiski ir mācību laikā. Piemēram, nevar gaišu dienas laiku pieņemt par nakti, vasaru par ziemu, klaju lauku par mežu u. t. l. Tādi pieņēmumi noved līdz nejēdzībai un ļoti negātīvi atsaucas uz apmācības sekmēm. Izvedot apmācības uz kartes vai smilšu kastē, atmosfairiskos apstākļus un laiku mēs varam pieņemt atbilstošu mūsu vingrinājumam, bet apvidus jāņem tāds, kāds tas ir uz kartes (smilšu kastē).

3) Dodot atrisināt uzdevumus neielaisties par daudz niecīgos sīkumos, kuŗi vienmēr traucē apmācību un kuŗu dēļ galvenā doma parasti pazūd.

4) Nedrīkst aizmirst, ka katram uzdevumam var būt ne tikai viens, bet pat ļoti daudz labu un pareizu atrisinājumu. Katram no tiem būs savas labās un arī savas ļaunās īpašības. No visiem šiem atrisinājumiem tad var ikviens izvēlēties tos piemērotākos. Tādēļ iztirzājot kādu uzdevumu, mācību vadītājs var dot gan kādu paraugatrisinājumu no daudziem iespējamiem, bet nekad nevar dot noteiktu, negrozāmu šablonu. Vislabākos rezultātus sasniedz, ja dod vairākus iespējamos atrisinājumus un norāda katra pozitīvās un arī negātīvās īpašības. Pēc tam lai katrs apmācāmais, ņemot vērā savu temperāmentu un militārās zināšanas, izvēlas pēc viņa domām piemērotāko. Rīkojoties tā, mēs apmācāmos iemācīsim loģiski apsvērt stāvokli, pareizi militāri domāt un pieņemt atbilstošus katram konkrētam stāvoklim lēmumus, bet ne rīkoties pēc šablona, kas kaujā vienmēr noved pie smagām neveiksmēm. Šablons ļoti derīgs techniskā, bet ne taktiskā izpildījumā.

Uzdevuma atrisināšana.

1. Plk. 20.10 kaprālis Krastiņš pēc pavēles saņemšanas atstāj bataljona komandpunktu un dodas uz savu novietojumu.

2. Plk. 20.20 kapr. K. ierodas T u r č a n i 2, kur apsveŗ stāvokli un pieņem lēmumu. Kādu lēmumu pieņem kapr. K. un kāds ir viņa darbības plāns? Nelasiet tālāk, pirms neesiet atminējuši paši šo uzdevumu. Atrisiniet un pēc tam salīdziniet!).

(Turpinājums sekos.)

Idejas un fakti ārvalstu aizsardzībā

Cik dažādas valstis izdod savu bruņoto spēku uzturēšanai. Vācu militārā periodika vēsta, ka kaŗa resoru budžeti dažādākās valstīs 1935. g. sastādījuši šādu procentu no budžeta kopsummas: Francijā — 39%, Turcijā — 38%, Polijā — 37,81%, Italijā — 29,8%, Rumānijā — 28,5%, Čechoslovakijā — 25%, Z. A. S. V. — 20,1%, Somijā — 19,5%, Dienvidslavijā — 18,7%, Anglijā (tikai metropolē) — 16,6%, Beļģijā — 16,5%, Portugālē — 16%, Dānijā — 15,7%, Spānijā — 15%, Bulgārijā — 14,5%, Šveicē — 12%, Ungārijā — 11,7%, Zviedrijā — 10,1%, Padomju Krievijā — 10% (? Ref.), Holandē — 8,69%, Norveģijā — 7,6%. Tie, protams, ir oficiāli uzdotie dati, neskaitot apslēptās zem kaut kādas markas summas citu resoru budžetos. Bez šī kārtējā budžeta jārēķinās vēl ar ārkārtējiem asignējumiem, kuŗi bieži vien daudzkārtīgi pārsniedz šos kārtējos. Tā ņemsim, piem., kaut vismiermīlīgāko valsti Šveici: tur kārtējais kaŗa resora budžets gadā sastāda apm. 100 milj. fr., bet 1936. g. papildus asignējumi sasniedz jau 235 milj. fr. (D.-Wehr, 1936. — 30.)

Cik lielas armijas dažādas valstis var samobilizēt. Vācu mil. periodika nāk klajā ar datiem, kāda skaitliska sastāva bruņotus spēkus var samobilizēt dažādas valstis kaŗa laikā. Šie dati šādi: Padomju Krievija — 9.200.000, Italija — 5.000.000, Francija — 4.600.000 un vismaz 1 milj. krāsaino, ZASV — 4 milj., Polija— 3.200.000, Dienvidslavija — 2.500.000, Anglija — 2 milj., Spānija — 1.800.000 (? Ref.), Rumānija — 1.600.000, Čechoslovakija — 1.400.000, Turcija —1.300.000, Portugale—870.000, Beļģija — 600.000, Zviedrija—400.000, Šveice — 400.000, Holande — 300.000, Somija — 300.000, Dānija — 150.000, Norveģija — 110.000. (D.-Wehr, 1936. — 31.)

Secinājumi no cīņām Somalijā. Itaļu majors G. Petroni, kuŗš cīnījies Somalijas frontē, nācis klajā ar kaujas piedzīvojumu aprakstu. Iedzimto kaŗavīru spējas viņš vērtē daudz augstāk par eiropiešu spējām. Sakaru uzturēšana turienes apstākļos ārkārtīgi grūta. Ļoti lielus pakalpojumus izdarījis radio. Līdzās ātrgājēju kamielim un tankam labākais sakaru līdzeklis tomēr izrādījusies lidmašīna. Attālumu noteikšana un mērķa norādīšana bijusi visai grūta. Artilerija galvenā kārtā izmantota kā pavadartilerija. Kājnieku cīņa krūmiem aizaugušā apvidū bijusi neiedomājami grūta: bieži vien notikusi savstarpēja apšaudīšanās. Apsardzībā pamatprasība bijusi nodrošināties uz visām pusēm un galvenā kārtā pret aizmuguri. Durklis tur atkal ieņēmis savu goda vietu. Sargposteņi un patruļas varējuši savu uzdevumu veikt vienīgi pie ārkārtējas modrības. Aizstāvēšanās kaujā labus rezultātus vienmēr devuši ātri un labi sagatavoti prettriecieni. (Mil.-Wochenblatt. 1936. — 5.)

Ko angļi secina no ķīmisko kaujas vielu pielietošanas Abesinijā. Pēc angļu konstatējuma, abesiņi savu sakaušanu galvenā kārtā izskaidrojot kā ķīmisko vielu pielietošanas sekas no itaļu puses. Vāci gan to mēģina apšaubīt, bet piebilst, ka, neraugoties uz ķīmisko kaujas vielu nelieliem kvantumiem, to iedarbība tomēr varējusi būt diezgan jūtama. Cik zināms, tieši speciālus uzbrukumus ar ķīmiskām kaujas vielām itaļi nav organizējuši, bet parasti gan saindējuši ielejas un gravas frontes tuvākā aizmugurē. Ķīmiskās kaujas vielas pielietotas arī atklātu flanku aizsardzībai. Kādas tieši vielas pielietotas, tomēr neesot zināms. Angļu korespondents domā, ka šie piedzīvojumi ņemami visai nopietni: itaļu-abesiņu kaŗš par jaunu pierādījis, ka svinīgiem, starptautiskā mērogā dotiem, solījumiem kaŗa īstenībā nav nekādas praktiskas nozīmes. (D.-Wehr. 1936. — 29.)

Angļu kājnieku jaunā organizācija. Angļu strēlnieku bataljonos pie jaunās organizācijas vairs nebūs smago ieroču. Jaunās organizācijas strēlnieku bataljonā ietilps 48 grupas, kuŗas būs apbruņotas ar jauna parauga patšautenēm. Grupa sastādīsies no 7 kaŗavīriem un katrā būs viena patšautene. Patšautenes svars 9,5 kg un tai paredzēts arī trijkājīgs balsts lidmašīnu apšaudei. Reorganizāciju domāts nobeigt 1937. g. vasarā. Strēlnieku bataljona štāba rotā paredzētas 4 patšautenes automobiļos. Ložmetēju batal. būs: 1) 2 rotas ar 16 ložmetējiem katrā; 2) 1 prettanku lielgabalu rota, triju vadu sastāvā ar 4 lielgabaliem katrā; 3) motorizēta izlūku rota, triju vadu sastāvā ar 4 bruņām klātiem viegliem auto, kuŗu apbruņojumā būs ložmetēji. Katrā ložmetēju vadā paredzēts arī vēl viens prettanku ierocis 15,7 kg svarā. Ložmetēju bataljona štāba rota formēšoties tādā pat sastāvā, kā strēlnieku bataljonos. Prettanku lielgabalu rotu formēšana notikšot tekošā gada ziemā. (Mil.-Wochenbl. 1936. — 5.)

Kā vāci rīkojas Reinas apgabalā. Pēc franču ziņām, vāci nosūtījuši jau aprīļa mēnesī uz Reinas apgabalu 150 tūkst. strādnieku un citu darbinieku, nocietināšanas darbu veikšanai. Domā, ka tos jau līdz ziemas sākumam nobeigšot. Vāci gan mēģinot iegalvot, ka viņi tur neveido nekādus liela mēroga nocietinājumus, jo viņiem neesot atbilstošās smagās artilerijas. Franči uz to norāda, ka pēdējais apgalvojums par smago artileriju gan neizturot nekādu kritiku, jo Krups jau esot piedāvājis savus pakalpojumus Dardaneļu apbruņošanai. Vācu nocietinājumi, kuŗus viņi izbūvē pie Reinas, būšot ešelonēti lielā dziļumā ar flankējošām ložmetēju ligzdām, artilerijas pozicijām un tanku kavēkļiem. Nocietinājumus izbūvējot pēc vismodernākās technikas prasībām. Vācu nocietinājumu pirmā līnija nevelkoties tieši gar franču robežu, kā «Mažino līnija», bet tā atvilkta ievērojami atpakaļ. Šo pirmo līniju uzskata kā galveno un aiz tās tiek veidota vēl otra. Vācu stratēģiskā doma esot šāda: ļaut franču armijai ieiet Vācijas terri-

torijā, lai pēc tam to saņemtu «knaiblēs». Starp nocietinātām joslām gatavojot karaspēkam patvertnes, izbūvējot stratēģiskus ceļus un dzelzceļu rampas. (La Fr. mil. 7. VIII. 36.)

Gaisa aizsardzība Vācijā. Vācijā gaisa aizsardzības priekšgalā atrodas aviācijas ministrs, kuŗam padotas 6 inspekcijas, aptveŗošas valsts visu teritoriju. Gaisa aizsardzība sadalās divos veidos: 1) militārā gaisa aizsardzībā ar aviāciju un aktīvās aizsardzības ieročiem uz zemes; 2) civīlā aizsardzībā, kuŗā ietilpst: a) valsts centrālās varas un vadošo iestāžu aizsardzība; b) rūpniecības aizsardzība; c) dzelzceļu un pasta iestāžu aizsardzība; d) iedzīvotāju aizsardzība. Policijai piekrīt uzdevums brīdināt par gaidāmām briesmām un uzturēt kārtību. Rūpniecības iestādēm pašām jārūpējas par savu darbinieku aizsardzību: viņu rīcībā ir sava policija, ugunsdzēsēji un sanitāri. Iedzīvotāju aizsardzība pilsētās tiek noorganizēta katrā atsevišķā mājā, kuŗā jābūt sagatavotiem attiecīgiem darbiniekiem (policijai, ugunsdzēsējiem, sanitāriem, palīgpersonālam). Atsevišķas mājas grupējas blokos, kuŗi savukārt apvienojas iecirkņos un teritoriālās grupās. Katrā mājā ir savs vecākais, kuŗam piekrīt galvenās rūpes par aizsardzības noorganizēšanu. Civīlā gaisa aizsardzība un laukiem pašreiz esot vēl tikai organizēšanās stādijā. (La Fr. mil. 5—6. VII. 36.)

Kā veido vācu bruņotos spēkus. Pēc franču ziņām uz 1. janv. 1937. g. vācu armijā jau laikam būšot noorganizēti 12 korpusi, 36 kājnieku un 4 mēchanizētu (tanku) divīziju sastāvā. Pašreiz jau skaitoties 10 korpusi (28 kājn. divīzijas, 1 kalnu brigāde, 1 jātnieku brigāde(?) un 3 mēchanizētās divīzijas). Domā, ka 11. korpusa, kuŗš novietots Reinzemē, formēšana jau arī drīz būšot veikta. Gaisa spēkos pašreiz skaitot pāri par 2000 lidmašīnu, kuŗas sastāda 120—130 eskadriļas. Gaisa spēku ofensīvais raksturs izteicoties tieši tajā ziņā, ka 60% no visām lidmašīnām esot smagie bumbveži. Mēchanizētās divīzijās ietilpstot 500—600 (?) tanku katrā un pašreiz esot runa par liela skaita šo tanku atvietošanu ar smagiem pārrāvuma tankiem. Lielo vienību motorizācija strauji turpinoties. Šai regulārai armijai varot pieskaitīt apm. 100.000 policistu, kuŗi dzīvo kazarmēs un apbruņoti ar šautenēm, automatiskiem ieročiem, vieglo artileriju un auto lielgabaliem. Nacionālsociālistu S.S. vienības (Sturm-Staffel) skaitoties ap 200.000 vīru, kuŗus gan nevarot uzskatīt kā pilnīgi sagatavotus kaujai. Hitlera S. A. (Sturm-Abteilung) aptveŗot vismaz 1 miljonu vīru. S. A. vienību apmācības pakāpe un mil. vērtība esot visai dažāda. Domā, ka pēc dažu mēnešu intensīvas sagatavošanas no šīm masām varot iznākt labi rezervisti. Nacionālsociālistu automobilisti bez tam spējot dot ap 500.000 labi sagatavotu auto vadītāju. (La Fr. mil. 13.VIII.36.).

Dzelzceļu militārizēšana. Krievijā tiekot piegriezta jo dienas, jo lielāka vērība dzelzceļu militārizēšanai. Pašreiz jau dzelzceļu vienību skaitliskais sastāvs sasniedzot 200.000 vīru. Šīs vienības apbruņotas ar pretaviācijas un pretķīmiskiem līdzekļiem. Pēdējā laikā šīs vienības pilnīgi pārorganizētas: sīkās vienībās, kādas līdz šim pastāvējušas, tagad apvienotas bataljonos, pulkos, bigādēs un ietilpinātas sarkanarmijas sastāvā. Militārās aprindās izpaužoties noteikta tieksme pakāpeniski militārizēt visus dzelzceļus. Jau tagad lielāku manevru laikā dzelzceļu tīkla vadība pārejot militārās rokās. Mēģinājumi, kuŗi šinī ziņā notikuši Karelijā, Urālos, Ukrainē un pie Donas, liekot domāt, ka Pad. valdība dzelzceļu militārizēšanā ies vēl tālāk. (D. Wehr 1936. — 34.).

Itaļu ģenerāļa doma par aviācijas lomu nākotnē. Italijas gaisa spēku priekšnieks ģen. Valle kādā sarunā ar preses priekšstāvjiem izteicies par aviācijas lomu nākotnes kaŗā. Visumā viņš atsaucies uz itaļu ģen. Duē domu un piebildis: «Ja tuvākā kaŗā kā izšķīrējs ierocis būs aviācija, tad tās nākotne meklējama stratosfērā.» Tālāk viņš paskaidrojis, ka itaļu pulkv.-ltn. Peci eskadriļa jau sasniegusi 14.000 m augstumu. Katru mēnesi šīs eskadriļas pilotiem jāizdara lidojumi 10.000 m augstumā. Katrā lidojumā arī tiek ievests kaut kāds jauninājums un papildinājums. Pētot arī iespēju uzstādīt pilotiem gaisu necaurlaidošas kabīnes kā zemūdenēs. Tekošā gada rudenī šī eskadriļa cer vēl sasniegt 16.000 metru augstumu. (Kr. Zv. 30.VI.36.)

Kā ieterc organizēt aizsardzību pret parašitistu desantiem. Kāds poļu autors nodevies šī jautājuma pētīšanai. Grūti, protams, iepriekš noteikt vietu, kur parašitistu desants nolaidīsies, kā arī viņa tālākās darbības virzienus un mērķus. Pēc šī autora domām, parašitistu desantu apkaŗošana cieši jāsaista ar pretgaisa aizsardzību, kuŗai jādod attiecīgi līdzekļi šī uzdevuma veikšanai. Vispirms jau novērošanas, izlūkošanas un sakaru sistēmai jāfunkcionē ātri, labi un nepārtraukti. Pastāvīgā gatavībā jātura kājnieku vienības, kuŗas pārvietojas uz divriteņiem, motocikliem un automobiļos. Šīm vienībām jābūt bagātīgi apgādātām ar ložmetējiem un artileriju. Viņu pabalstam arī labi var noderēt vieglie bruņotie auto. Šāda veida vienībām jābūt visos sīkumos izstrādātam darbības plānam visām varbūtējām iespējamībām. Katrai pilsētai un mazākai apdzīvotai vietai nākšoties būt gatavai noorganizēt šāda veida aizsardzību un visiem iedzīvotājiem jābūt gataviem tajā piedalīties. (La Fr. mil. 28.VIII.36.).

Vācu domas par krievu gaisa kājniekiem. 1935. g. rudens manevros sarkanarmijā plašos apmēros praktizēja kājnieku pārsviešanu lidmašīnās un izsēdināšanu no tām vai nu ar izpletņu palīdzību, vai arī lidmašīnām nosēžoties. Par šo jautājumu pēdējā laikā sevišķi dzīvi interesējas vācu militārā periodika, nosaukdama šādā veidā pārsviestās vienības par gaisa kājniekiem. Lidotājs gan daudz ko spēj neitrālizēt un sagraut, bet viņam nekādi nav iespējams noturēt kaut kādu objektu. Krievi, pēc vācu domām, atraduši laimīgu ideju: gaisa kājnieki tieši būšot tie, kas spējīgi papildināt lidotāju darbību šinī virzienā. Pašreiz tas, protams, izklausoties vēl visai fantastiski, bet nav izslēgts, ka šī ideja drīz vien sāk izvērsties taustāmā īstenībā. Krievi šinī ziņā izmanto lidmašīnas kā transporta līdzekli, atbilstoši «dragon parté» jēdzienam. Pēc krievu uzskatiem gaisa kājnieku uzdevumi var būt taktiska vai operātīva rakstura, atkarībā no tā, vai viņu darbība vairāk vai mazāk saistīta ar zemes kaŗaspēka operācijām. Pēc krievu domām, gaisa kājnieku uzbrukumi jau var risināties pirms kaŗa darbības oficiālā sākuma. Priekšnoteikums gaisa kājnieku vienību izsēdināšanai tomēr esot gaisa pilnīga pārvaldīšana. Kā gaisa kājnieku smagā artilerija domāti bumbveži. Sakari ar «artileriju no gaisa» iespējami ar zīmēm un radio palīdzību. Šo vienību apgādei pretinieka aizmugurē jānotiek ar transporta lidmašīnu palīdzību. (D. Wehr. 1936.— 29.).

Jauns apbruņojums Austrijā. Angļu mil. prese atzīmē, ka Austrija esot pirmā valsts, kuŗa visai cītīgi izmantojot abesiņu kaŗā gūtos piedzīvojumus. Šis kaŗš pierādījis, ka kalnainos apvidos smagie tanki nav piemēroti, kādēļ arī Austrija pašreiz galveno vērību piegriezusi bruņotiem un smagiem apvidus automobiļiem. Tur parādījušies triju jaunu mašīnu tipi: 1) lēni ejošais vieglais transportieris — piegādei kaujas laukā. Šī mašīna speciāli konstruēta kalnainam apvidum un izmantošanai naktī. Kravas celtspēja 2,5T. Maksimālais ātrums — 3 km/st.; 2) apvidus 12-T bruņotais auto, kuŗa kustības ātrums esot lielāks kā visātrākajam tankam. Apbruņojums — 1 ložmetējs un 2 patšautenes. Bruņas no jaunas, viegla tērauda ligatūras. Apkalpe — 7 vīri; 3) viegls 6-T bruņotais auto ar dažiem ložmetējiem apbruņojumā un 5 vīru apkalpi. (Mil.-Wochenbl. 1936. — 9.).

Izpletnis ar motoru. Marseļā kāds franču konstruktors it kā konstruējis jauna tipa izpletni, kuŗam piekombinēts neliels motors un stūres, kas dod iespēju izpletni zināmā mērā vadīt. Pietiek paraut vienu saiti un tūliņ iedarbojas motors. Tā lidotājam rodas iespēja nolidot dažus kilometrus, lai izvēlētos attiecīgu nosēšanās vietu. Kā to vēsta franču prese, mil. aprindas stipri sākušas interesēties par šo izpletni. (Kr. Zv. 2.VI.36.).

Amerikāņu jaunie lidmašīnu bazes kuģi. Ziemeļamerikā 4.IV.36. nolaists ūdenī jauns lidmašīnu bazes kuģis «Jorktown». Tā tilpums ir 19.000 T, gaŗums — 237 m un platums — 25,4 m. Lidmašīnu klājs — 246,5 m gaŗš un 33,4 m plats. Tas spējot uzņemt 142 lidmašīnas (daļu no tām izjauktā veidā). Otrs tādu pašu izmēru lidmašīnu bazes kuģis «Entreprise» nolaists ūdenī jūlijā. Bez tam aprīlī uzsākta trešā bazes kuģa būve, kuŗa tilpums būšot 14.200 T. (Mil.-Wochenbl. 1936. — 5.).

Jauna automatiskās uguns vadības ierīce. Angļu armijā izmēģinot jaunu automatiskās uguns vadības ierīci, kuŗa it kā izgudrota Japānā. Šī ierīce automatiski sekojot mērķiem un līdz ar to novadot ieroci. Tās pielietošana galvenā kārtā domāta ātri kustīgu un apmiglotu mērķu apkaŗošanai. Šīs ierīces izmēģināšanā ložmetējs līdz 700 m devis 100% trāpījumu, bet uz lielākiem attālumiem — 60%. (Mil.-Wochenbl. 1936. — 5.). Ams.

LITERĀRĀ DAĻA

Vilis Veldre

Uzvara pie Daugavas

Dziedājums, atminoties 1919. gada oktobŗa, novembŗa cīņas pret Bermontu.

Ar atmiņām par dienām bargām,
kur daudziem lemts uz mūžu lūzt,
es atspiežos pie tilta margām.
Un smagi Daugavstraume plūst.

Es klausos upes aizplūšanā.
Tai mūžu mūžos nenāks gals.
Un katru mirkli sirdī manā
dun dimdot lielgabala balss.

Dun lielgabali šurp no gadiem
un ložmetēji spalgi rej.
Un man pa visiem asinsvadiem
ne asinis, bet uguns skrej.

Es gribu līdzi kaujā doties,
kur ugunspūķi naidā sten.
Tad pēkšņi trūkstos, atceroties,
ka tas ir bijis jau tik sen.

Lūk, saulē vizmo Rīgas nami,
kad mirdzēdama diena riet!
Un miera vārdus runādami
pār Daugavtiltiem ļaudis iet.

Un tikai atmiņas arvienu,
kad nonākam pie vietas šīs,
redz uzvaru kā spožu dienu
vēl degam Rīgas debesīs.

*

Bij rudens klāt. Bij ziema tuvu.
Bij pasaule kā vergu tirgs.
Un kurzemnieka sētu druvu
smags mina vācu kaŗa zirgs.

Jau šķita: postam nebūs gala.
Kur Latvija, kad Kursas nav?
Lūk, visa kuršu Daugavmala
sen svešu vīru varā jau.

Ak, Dievs, vai tiešām vergi kļūsim
un klausīsim, ko barons liek?
Vai vēlreiz brīvam latvju lūsim
par ķēdes suni jāpaliek?

Vai ir kāds latvietis, kam žēlas
uz veciem laikiem sirdi rauj?
Vai ir, kas galvu noliekt vēlas,
kad barons viņam sejā spļauj?

Nē, nav neviena latvju vīra,
kam sirdī nedeg traukums svēts,
lai Kurzeme no vāciem tīra,
pirms trejdeviņas saules lēc.

*

Bij launaglaiks ar guni sīvu,
bij piecpadsmitais oktobris,
kad bija prieks uz Daugavgrīvu
mums pāri vācu līķiem brist.

Vēl nebij gana mūsu slavai.
Mums lemts bij daudzas dienas vēl
no jūŗas līdz pat Jaunjelgavai
tā kaŗot, ka lai pieres kvēl.

Bij rokas mums kā bargas milnas,
kas pašu velnu zemē liec,
kad mums no Babītes un Dzilnas
bij velna kalpi jāiztriec.

Pirms Daugava vēl nebij salna,
mums bija diezgan gaidās ciest:
mums bija prieks no Torņakalna
reiz pēdjo vāci laukā sviest.

Mums gaŗi gaidīt bija gana.
Bij Rīgas cīniņš ass un īss. —
Nu dziesmas šalc. Nu torņi zvana
Kāpj latvju slava debesīs.

Nu brīva Daugava un Rīga,
nu latvju zeme brīva būs.
Nekāda vara iekārīga
no tās ne pēdu nedabūs.

Aīda Niedra

Kareivja asaru krūze

Stāsts.

Pa ceļu, gar upi, brauca kādi agrīni rati. Braucēja bija sagumusi uz priekšu, viņa it kā snauda.

Garām paslīdēja uzkalniņš ar priedēm, tad leja un nora un pēdīgi viņa brauca pāri Azandas tiltam.

Zirgs saslēja galvu un iesāka rikšot.

«Nu, nu, kas tad nu...» snaudēja satrūkās un pavērās apkārt.

Un tad viņa pilnīgi atmodās, aizdzīdama snaudas miglu un kļūdama moža un vērīga, jo uz ceļa ieskanējās kāda pazīstama balss, pa reizei it kā iesmiedamās.

«Aizmigusi Mieža Maija! Raugi, i ļaužu mājokļiem brauc garām kūkodama!»

Braucēja uzšāva zirgam ar pātagu.

Tas uzbrauca kalnā slaidos lēkšos, spīdēdams rīta jaunajā saulē. Ne vārda neteikdama, Maija pavērās kliedzējā.

Tā bija krodzinieka Gīšļa saimniece Vācieša Mada.

Vienaldzīgi Maija vērsās tās rūtainajos brunčos, īsajā audekla spendzelē un cūku ēdiena spainī, kuru Mada turēja pie rokas. Īsā brīdī nebija vairs ne Madas, ne Āžu kroga, ne platā lielceļa; viņa jau brauca pilnos lēkšos pa māju ceļiem, nemitēdamās sist zirgam, sakodusi zobus un sevī valdīdamās.

Pazibēja Graužu sētas klēts, sarkanu dakstiņu jumtu, bet olnīcas ieloks Maiju ierāva koku mudžeklī, no kuŗa viņa pabrauca gar laidariem un apturēja tieši pašas dzīvojamās mājas priekšā, pie vecā rokas dzirnavu akmeņa, kas jau bija iegrimis zemē un apaudzis ar zāli.

No palieveņa izbiedētas pajuka vistas.

Bija vēl agrā rīta miers.

Rīta soli apkopuši, ļaudis bija paklīduši savā nodabā līdz pātariem un rītiška reizei.

Grauzis pats palīdzēja Maijai, izņēma tai grožus no rokām un vadīja zirgu atpakaļ, laidara pavēnī.

«Putās saskrējusi...» norādams viņš pagriezās atpakaļ.

Maija pameta ar galvu.

«Jā gan, saimniek, to īso gabaliņu, no Azandas tilta līdz Graužu pakšiem!»

Viņa atraisīja galvas autu, nošļuka sedzene pār roku un nevīžīgu soli likdama, jaunā sieviete kāpa pa mazajām kāpnītēm uz augšu.

Viņa bija sārtvaidze, slaida, vijīga, smagām, atšļukušām matpīnēm pakausī.

Pelēkās vadmalas mīkstais, vijīgais apģērbs laiski vilkās vienā malā gar kāpņu kokiem, bet Maija tā necēla uz augšu.

Gaŗais galds saimes istabā, pie kuŗa ēdiena reizēs ēda visi mājas ļaudis, bija tagad apklāts ar baltu linu autu un uz tā jau stāvēja svētrunu grāmata, bībele un dziesmu grāmata.

Sava kambarīša durvīs stāvēja saimniece.

Viņa bija redzējusi Maiju piebraucam.

«Tad atdevi gan krieviem Andrievu?»

«Atdevu,» vienaldzīgi pateica Maija, nomezdama sedzeni gultā un arī pati tūliņ atsēzdamās, salikusi gurdeni sev rokas klēpī.

«Sataisies, meit, sataisies, nāks pats saimnieks iekšā, tad sāks pātarus; tevi ar bērnu arī nepiemirsīs...»

«Šos sešus gadus es tevi no Graužiem projām nelaidīšu.»

Pa kāpnītēm uz augšu tipināja sīki bērna solīši.

Tā bija Mieža Maijas un Andrieva meitene Anne, kuŗa, pavērusi durvis un ieraudzījusi māti, viegli piesteidzās tai klāt un ievijās klēpī.

«Tēte prom,» sacīja Maija un noskūpstīja meitenes galviņu.

«Audzini bērnu un gaidi Andrievu mājā, kā jaunai, godīgai klājas, un gan tad laiks paies nemanāmi, būs šis klāt, it kā vakardien gājis...»

Maija it kā satrūkās, viņa izlaida bērnu no klēpja un pati piecēlās kājās.

«Ko nu runā, Graužumāt, par ko mūsu jaunekļiem tāds sūrs liktenis? Aizved viņus nezināmos krievos un patur veselus sešus gadus, un tie, kuŗiem sievas un bērni, tie par saviem tuviniekiem nevar rūpēties, nevar tiem pasniegt palīdzīgu roku ne trūkumā, ne slimībās, ne citā kādā raizē un rūpē.»

Ilgi apturētās asaras nu aumaļām plūda viņai pār vaigiem, un Maija, nokritusi zemē pie gultas kājas, raudāja sirsnīgi un grūti.

Istabā ienāca gaitnieks Liepiņš ar sievu un bērniem, vecā vaļiniece Peļļa Guste un pēc viņas nāca pats Grauzis.

Maija mitējās šņukstēt.

Grauzis bija stingrs un bardzīgs un pātaru kārtību svētdienas rītos viņš it sevišķi ievēroja.

«Sēžamies nu katrs savā vietā, tūliņ nāks Nadzene ar saviem vīriešiem, tad pateiksimies Dievam par palīgu un izlūgsimies svētību nākamai nedēļai,» sacīja saimnieks, iedams pie galda.

Ārā, dārza pusē, kur pa taciņu varēja nokļūt

līdz vecajam namiņam, rijas aciņas apkaimē varēja sadzirdēt sparīgu valodu.

«Tā ir Nadzene. Tūliņ ienāks.»

Bet Nadzene ar saviem vīriešiem vis tūliņ neienāca.

Viņa stāvēja sava kambarīša vidū un plātījās rokām, rādama, pamācīdama, steigdamās.

«Vai vēl neesiet gatavi? Cik ilgi tad Graužu tēvs uz mums gaidīs? Dieva vārds nav tā niecināms! Nu, kas būs?»

Vecais Nags lēnprātīgi stāvēja, salicis rokas, un raudzījās uz dēlu, kuŗš vēl ņēmās ap sava krekla apkakli un nevarēja vien beigt.

«Kā uzvilku tavu iedoto kreklu, tā visu rītu grauž muguru, ka nemaz vairs nav izturāms,» sūdzējās Naga Jānis, lūkodams atstieptu roku niezošo vietu.

«Kur, kur? Dod, dēliņ, velc kreklu nost, palūkošu!»

Vecais Nags pakratīja galvu.

Tā jau visus dievvārdus nokavēsot...

Sieva viņā paskatījās bargi un aši.

«Ko vēl nē? Velc nost kreklu, Jāni!»

Dēls izpildīja mātes vēlēšanos.

Viņa pataustīja tīri izvelēto, gludeno audeklu un tad tai noskaidrojās vaigs.

«Kā tad! Akots! Es jau tūliņ domāju, ka ar šiem liniem kaut kas nav tā kā vajaga! Raugi, no rijas ieklīdis akots un taisni to akotu es esmu ieaudusi audeklā un no tā audekla izšuvusi Jāņam kreklu! Velc nu, dēls, mugurā un ejam nu!»

Nadzene aizšāva aiz sevis durvis un visi trīs steidzīgi devās pa celiņu uz lielās mājas pusi.

Bet nepaspēja viņi noiet vēl ne līdz biškrēsliņu krūmam, kuŗš auga klēts priekšā, kad Nadzene apstādināja no jauna savus vīriešus.

«Pagaidiet! Man aizmirsās mazgājamā ūdens ķipītis izliet, bet tas ir jāizlej. Es tūliņ būšu atpakaļ!»

Abi palika pacietīgi gaidot, jo tas nenotikās pirmo reizi, ka Nadzenei uznāca brīdi no brīžā savādas neatliekamas vajadzības.

Viņa bija vēja ātrumā klāt, šī mazā sieviņa, spriganām, ņirbīgām acelēm, kartūna brunčos un jakā.

Jā, kartūna brunčos un jakā, nevis tā kā visi citi audeklā un vadmalā!

Viņa bija ziņkārīga, un tās ziņkārība noveda viņu pie žīda, vai pie krieva preču nastas, kur glabājās šīs latviešu tautai svešniecīgās drēbes.

Tās nu viņa bija ieguvusi un svētdienas rītos arvienu apvilka, iedama pie rīta pātariem, bet savā sirds klusībā tomēr atzina, ka esot gan nepareizi darījusi un otrreiz vairs žīda nastā nekāpšot.

Pātarnieki bija nokļuvuši jau pie pagraba, olnīcas malā, kad Nadzene iekliegdamās apstājās un saķēra abiem vīriem aiz pleciem.

«Kas nu?»

«Baznīcas drēbes aizmirsās nolikt! Tās jānoliek! Tūliņ būšu atpakaļ! Visā savā gaŗajā mūžā nekad nebiju aizmirsusi baznīcas drēbes nolikt pie vietas, bet nu tas ir noticis!»

Viņa bija jau pazudusi aiz stūŗa, bet skaļi teiktie vārdi vēl skanēja gaisā un darījā rāmus gaidītājus.

Visa šī mūdīšanās un trīskārtējā uzkavēšanās nebija ilgusi vairāk par pusstundu, un kad Naģi iegāja un nostājās lielajā saimes istabā pie galda, tad gan Grauzis paskatījās uz viņiem tā sāniski, bet teikt nekā neteica, jo Nadzenes svētdienas ģīmis bija svētsvinīgs un godbijības pilns, un viņa gaidīt gaidīja atskanam dievvārdus no teicēja mutes.

Mieža Maija ar mazo Anniņu bija novietojusies pašā stūrī un savu saraudāto acu necēla uz augšu.

Un visu laiku, kamēr vien Grauzis dobjā un pacilātā balsī lasīja svētos rakstus, viņa nepaskatījās ne uz vienu, ne uz otru pusi, tikai kad atskanēja dziesma, viņa ievija tanī savu pilno, augsto, koši skanīgo balsi.

Un kad pātari bija beigušies, viņa piegāja pie saimnieka un noskūpstīja tam roku, likdama to pašu darīt arī mazajai meitenei.

Grauzis labvēlīgi paturēja Maijas roku savā platajā, sarepējušajā plaukstā un noglauda Anniņas galvu.

«Raugi, Maija, šos sešus gadus, kamēr tev jāgaida Andrievs pārnākam no krieviem, šos sešus gadus es tevi no Graužiem projām nelaidīšu. No šejienes palaidi, tepat sagaidīsi pārnākam un tad varēsiet darīt, kā pašiem patiksies; kur pašiem ceļš liksies vieglāk ejams!»

Maija atvieglota nopūtās un, piespiedusi sev klāt bērnu, izsteidzās ārā.

Nadzene noraudzījās Grauzī un Maijā platām acīm un nogrozīja galvu.

«Labi gan tev, Maija, labs tev maizes tēvs, tad nu tikai pati turies,» viņa nevarēja atturēties nenosaukusi Maijai pakaļ, glaudīdama sava katūna brunču priekšu.

«Maija laba strādniece, dara divu meitu darbus,» noteica saimnieks, ieiedams savā pusē un atstādams saimes ļaudis lielajā kopā, gaidot rītišķi.

Drīzi vien Maija, kopā ar pašu saimnieci, ienesa no lejas virtuves kūpošas saceptu desu bļodas ar kūpošām virsām, salika maizes klaipus, tuteniņus, un tikmēr neviens nesāka ēšanas, kamēr nebija ienācis atpakaļ Grauzis.

Tam nu vairs nebija rokās svēto grāmatu; viņš laipni un mierīgi apsēdās savā vietā, paņēma rokā gabalu desas un gaļas un ar elkoni piebīdīja sev klāt riecienu maizes, paceldams to ar otru roku pie mutes un piekozdams klāt svētdienas gardajai cieņai.

Tad ņēma arī citi brūnos gaļas gabalus un desu līkumus, un tauki viņiem nopilēja sātīgi uz maizes gabala, nevis nevīžīgi un izšķērdīgi uz galda.

Arī Mieža Maijai bija rokā prāvs gabals gaļas un viņa tanī kārīgi koda, neaizmirsdama mudināt mazo Annīti.

Viņai bija nosārtojušies vaigi un tā bija it kā atguvusi dzīvības prieku, kļuvusi no jauna sprigana un možā Maija, kā līdz šim.

Jautrā kareivja sieva, labsirdīgā un vēlīgā Maija, kas nevienam ļauna nevēlēja un kuŗa nupat vēl, īsu brīdi atpakaļ, bija tik bēdīga bijusi un salauzta.

Šī možuma un darbīguma dēļ Mieža Andrievs to bija apņēmis par sievu, un arī tagad, visgrūtākajā brīdī, viņa gribēja nest savu nastu pacietīgi, un tas viņai nenācās grūti, jo savāds spēks un prieks viņu lauza it kā pušu un droši pārspēja bēdas, un šis spēks bija viņas dzīvības prieks.

Vaļeniece bija gribējusi pēc pātariem klusi izslīdēt pa durvīm ārā, bet saimniece to bija saķērusi aiz rokas un atvilkusi atpakaļ ēdēju solos.

«Jaunu meitu vairs mūsu sētā nav, ir tikai precētas sievas, un tāpat vīrieši visi jau ir izstājušies no jaunekļu kārtas, tāpēc šogad Jāņi būs laikam klusāki, kā pagājušo gadu, kad vēl te bija visāda jauno varza,» ierunājās vaļeniece, ēzdama sulīgo putraimu desu.

Bet Nadzene pacēla galvu.

«Un mani bērni?»

«Vai, tavi bērni gan,» vaļeniece nobijās.

«Maniem bērniem jau, laikam, katram ir pussimts uz muguras, kladzini un mels vien tālāk, Peļļu māt, par to tev saimniece šorīt tik gardu rītišķi vēlējusi...»

«Nu, nāc iekšā, apskaties, kā es dzīvoju!»

Naģa Jānis tikai nosmīnēja, viņš bija glīts jauneklis, mātes posts un lutināts, un ieskaitīts amatniekos, lai nebūtu jāvelk arkls, kā tēvam, Graužu tīrumos.

«Graužiem tavs Jānis nav rada, viņš tak katru nedēļu aiziet mūŗa darbā pie meistara Purviņa, un tikai sestdienas vakaros ņem savas tītavas pār pleciem un dodas pie vecajiem,» iemeta Grauzis, celdamies augšā, skaitīdams ar to rītišķa ēšanu par izbeigtu.

«Dievs nav vēlējis, dienu sākot, nemierā ierūgt, par ko tu, Jāņa māt, tā norāji Pelleni, viņa tak nekā ļauna nedomāja tā runādama,» traukus no galda vākdama, Nadzenei runāja Maija, bet vecā uz viņu neklausījās, laikam sajutās sevī vainīgu un, paķērusi Maijas Annīti pie rokas, pusteciņus devās no istabas laukā un pazuda dārza zaļajos kokos.

Maija nosmīnēja.

Annīte nu visu dienu būs laimes pilna.

Vecā viņu vadāja svētdienas dienās apkārt pa laukiem vai mežu, vai kaimiņu sētās, un visur tur bērns redzēja kaut ko jaunu un dzirdēja no Nadzenes arī laipnus vārdus, kaut gan viņas labvēlei bija tik aušīga valoda ļaužu kopā.

Vecais Nags bija krietns strādnieks, un arī viņa sieva, uz vislabāko apkopusi savu namiņa soli, ik dienas nekavēdamās devās Graužu darbā, tā atgūdama labo slavu, kuŗu tās mēle bija pamaitājusi.

Viņai bez dēla Jāņa bija arī meita, bet tās neviens Graužos nebija redzējis, tā kalpoja muižā pie istabām un, varbūt, ka taisni šis apstāklis bija padarījis māti aušīgu.

Pēc rītišķa Graužu saimes kambaris palika tukšs.

Visi kavējās laukā, pūtināja locekļus un sirdis vasaras saulainajā brīvē.

Vecais dzirnavu akmens mājas priekšā zeltaini mirdzēja graudos nobārstīts, tur trieca un knābāja barību cāļi, vistas un lēnie gaiļi.

Sievas kavējās sakņu dārzā, viņas lēni apstaigāja vagas un vēroja jaunos asnus un stādus.

Tā bija tāda vaļīga gaita, bez steigas.

Bet vasaras diena pletās liela un mirdzoša, un saule staigāja pa zemes virsu, starp darbīgiem, pieticīgiem ļaudīm, mežā, laukā un sētā.

Pavasaŗa ūdeņi bija noskrējuši, zeme bija apžuvusi un saule modināja jaunu dzīvību, modināja zemi pēc ziemas miega.

Kur sētu ļauži nebija uzaruši savus tīrumus, tur viņi tagad to darīja.

Arkls šķēla velēnu, ass un spožs, tīrums kūpēdams atvēzās pretim dienai, gaidīja sēklas, gaidīja augšanas sākuma.

Azandas līču saimnieki bija nokavējuši aršanu. Tagad viņi ar gaitniekiem ara tīrumos un nekā nebēdāja par nokavēto. Mājas un zeme jau piederēja muižai, viņi bija tikai rentnieki, un kaut kāda spītība viņus dzina turēt zemi kā bārenīti, kā pelnrušķi.

Tā bija vecā spītība, sacelšanās pret vācieti, kaut gan šī kvēle pašus pretiniekus postīja: viņi no savas nabadzības posta nevarēja izkļūt ne šodien, ne rīt, jo nevērīgi apstrādātā zeme deva maz graudu, bet muižnieks savu daļu stingri ievāca, un pašam sētas kopējam nepalika nekas pāri.

Tā viņu zirgu lietas jau tēvu laikos bija auklu un sprunguļu bagātība, un tādas tās bija arī tagad.

Lauki pie upes bija labi lauki, visā Eglienes pagastā vairs nebija labākas zemes, kā tur, bet pati dzīve nebija viegla.

Graužos sēta bija iepirkta, tāpat visā apkārtējā Indrānu ciemā, tur ļaudis bija citādi, to darba tikums arī bija citāds, tāds, kādu viņu pazīst īstens un rūpīgs sētas turētājs un zemes kopējs.

Grauzim ik mēnesis gadā bija noteiktam darbam, viņš šo darbu darīja kā pavasarī, vasarā, tā rudenī un ziemā, un nekad tam nebija pārpratuma un ļaunas sirdsapziņas.

Šinī pavasarī viņš bija tikpat mierīgs, kā visos agrākajos.

Tāpat viņš apzinājās sēklu savos apcirkņos, tāpat izšķiŗoja lopus laidaros, kuŗi turami, laižami ganībās, kuŗi pārdodami un par iegūto naudu pērkams viss nepieciešamais saimniecībai, gaitnieku algām un kāds mazums arī pašu vajadzībām.

Šim tirgum viņš bija atšķīris veco Brūnaļu, ku-

ŗa jau nāca ālavē, dažas aitas un veda arī jaunu kumeļu, stalti un rūpīgi audzinātu.

Un tirgus rītā, kad platie rati bija jau sētsvidū, kad aitas jau gulēja sasaistītas ratos, Brūnaļa stāvēja piesieta pie režģa, no kambaŗa iznāca pats saimnieks, stipros ūdens zābakos āvies, pelēkajā apģērbā, zilgano naga cepuri galvā, un sauca, lai Maija taisoties žigla, lai Nags vedot kumeļu ārā no staļļa.

Maija nāca uz saucienu, šos četros gados, kopš vīrs bija projām nezināmā tālumā, un nevienu pašu reizi nebija nekādas ziņas par sevi devis, viņa bija uzziedējusi visā savā jaunās sievas krāšņumā.

Viņa bija viegla savā kuplā veselības bagātībā, sārta, ziboša, valodīga un arvienu labsirdīga un jautra.

Grūtais darbs tīrumā likās viņai nāca par labu vien, un tikai reti vientulībā viņa apstājās, ievilkās sevī un kļuva sēra. Zilganpelēkās acīs iegūlās grūtsirdība un viņa it kā nesaprazdama ievilka gaisu savās krāšņajās krūtīs un it kā nesaprazdama aplūkoja pilnās, apaļās rokas, vēja aprautās, vijīgās, lokanās rokas.

Bet tas jau nevilkās ilgi, grūtsirdība nozuda kā ātri pārejošs negaisa padebess.

Viņa gāja dziedādama darbā, mierīgu, pieticīgu sirdi un audzināja savu bērnu.

Annīte šo pavasari taisījās iet pirmajās ganu gaitās, viņai Grauzis deva savu cūku pulku rokā, jo bērns bija labi paaudzies, sešu gadu vecumā būdama veselīga un pirmo darbu kārojoša.

«Bērna dēļ tev raizes nebūs, tai ir tava daba, būs maizes pilnītāja,» teica pats saimnieks.

Maija iekāpa ratos.

Viņai mugurā bija iemīļotais pelēkas, smalkas vadmalas apģērbs un ap matiem bija apsiets viegls zīda auts.

Nags uzmetās ratu pakaļā, turēdams pie rokas kumeļu, un Grauzis uzšāva zirgam ar pātagu.

Tā viņi izbrauca jokodamies un smiedamies, bet mājā palikušie taisījās iet kājām, kad būs apdarīts mājas solis pusdienas reizei. Tirgus taču bija liels notikums sētas ļaužu dzīvē un tamdēļ katrs, ja vien bija iespējams, centās turp nokļūt.

Saule bija tik varena, ka vīriem tirgus apkaimē, kuŗi ņēmās ar govju un zirgu pirkšanu, bija sviedriem applūdušas sejas, un tie bija nometuši pie malas biezos ziemas kažokus. —

Maija palika pie ratiem, līdz bija pārdotas aitas un Brūnaļa, un tad tur palika vienīgi Grauzis un kumeļa turētājs Nags, jo saimnieks par lētu naudu negribēja atdot savu audzējumu.

Maija gāja tirgus knadā.

Viņai nebija nekādu nolūku, nevajadzēja arī nekā pirkt, bet gribējās redzēt ļaudis, dzirdēt balsu rūkoņu, jo tas viss viņu padarīja līksmu un jaunu.

Viņa gāja un raudzījās uz visām pusēm, apstājās šad un tad, ja satika pazīstamus, bet neviena nebija tāda, kam viņa varētu piebiedroties un kopā izbaudīt visus tirga jaukumus.

Tur gāja viņas gadu sievas, vai jaunavas un sauca Maiju sev līdzi, bet viņa atrunājās.

Košas, krāsainas drēbes plandījās gaisā pie žīdu drēbju būŗiem, skaisti apavi vilināja skatītāju acis.

Smagi piesizdami zābaku soli pie zemes, gāja jauni puiši un labprāt apstājās, ja ieraudzīja daiļu seju.

Maijai gaŗām gāja divi un aizgāja, bet tad pēkšņi viens atgriezās atpakaļ un nāca tai pretim.

Viņi raudzījās viens otram sejā un aplūkoja viens otru. Skaidri atspoguļojās svešā acīs tā apbrīnošana, kuŗa bija veltīta Maijas daiļumam.

Viņa apmulsa un piegriezās pārdevēju būŗiem, lai kaut kā izbēgtu apmulsumam.

Bet pienācējs nostājās tai blakus.

«Kādas kurpes tad tu pirksi?» viņš jautāja, bet balss tam drebēja, kaut gan centās to apslēpt.

Maija izbrīnījās. Viņa pagrieza īdzīgi muguru un tiešām sāka rakņāties kurpju pāŗos.

Meklēja, prasīja cik maksā, noraidīja un atkal meklēja.

Neviens vairs viņas netraucēja un atpakaļ skatīties arī tai negribējās.

Patirgosies vēl kādu laiciņu un tad ies projām...

«Tās ir patiesi skaistas kurpes, tās tu tiešām vari nopirkt, ko nu vēl kaulējies,» sacīja atkal kāda balss aiz muguras.

Un tūliņ puisis paņēma rokās kurpju pāri un pats tās apskatīja, tad viņš palūdza Maiju, lai viņa kurpes uzmērījot.

Nesaprazdama, kamdēļ tā dara, Maija arī apsēdās un noāva no kājas veco kurpi, uzvilkdama tās vietā jauno. Kurpe bija laba un stāvēja un piegula tai skaisti pie kājas.

«Redzi, vai es neteicu, tagad tikai saki savu pēdīgo vārdu, žīd», puisis vilka no kabatas ārā maku.

Nu Maija pieliecās un uzvilka atkal savu veco kurpi. Viņa, ne vārda neteikdama, skrēja prom.

Gluži kā bēgle, kas izdarījusi kādu nelietīgu darbu. Meklēja Graužu ratus, veco Nagu un saimnieku, un gribēja braukt projām, nemaz vairs nedomādama par citu.

Bet neviena no sētas cilvēkiem nebija pie Graužu ratiem. Viņa pagaidīja labu brīdi, grozīdamās turpat, bet neviens nenāca, un apkārt piesieti mīņājās tikai kaimiņu pagastu saimnieku zirgi.

Beidzot viņa iesēdās ratos un sagumusi palika gaidot, bet ieraudzījusi netālu Indrānu ciema drēbnieku, izlēca no ratiem un steidzās pie tā.

«Pasaki, Lāci, manam saimniekam, ka es jau aizgāju uz māju kājām, lai tad manis veltīgi nenogaidās.»

Drēbnieks apsolījās to izdarīt, un Maija aizgāja.

Viņa nogriezās aiz muižas pa sīkāko sāņu ceļu, lai nebūtu jāburzās pa ļaužu drūzmu lielajā ceļā, un tikai tad, kad tai apkārt apklusa viss, viņa sāka domāt par notikušo jocīgo atgadījumu tirgū.

Kas tas tāds varēja būt par cilvēku?

Nekaunīgs viņš nebija bijis, kaut Maijai vārdos tā viņu gribējās nosaukt, nekaunība tā nebija, tas bija kaut kas cits.

«Neredzēts, svešs,» viņa murmināja zem sevis.

Aiz muguras ieskanējās zirga soļi un iegrabējās rati. Viņa pagrieza galvu.

Dzelzasu ratos, kuŗiem priekšā bija iejūgts dzeltens zirgs, kāds brauca steidzīgos rikšos, un kad bija ticis pie gājējas, izleca no ratiem un, pametis grožus zirgam uz muguras, pienāca Maijai klāt.

Rokā viņam bija kāds vīstoklis.

«Neesi tak aušīga! Paņem savas kurpes! Neesi tak tik aušīga!»

Maija aizsedza seju ar roku. Atkal!

Nu viņa saprata, ka tik viegli uzbrucējs vis neapstāsies; ka tas jau tirgū ir vērojis viņas gaitas un tad devies tai pakaļ.

Maija, dusmīga, pagrozīja galvu.

«Kur gan tas redzēts, ka svešinieki viens otram nopērk dāvanas un vēl tik vērtīgas, kā kurpes? Par ko tu viņas man pirki? Vai esi dzirdējis kādu stāstām, ka meita no svešinieka, no pavisam sveša cilvēka ir pieņēmusi dāvanu?»

Viņa nu runādama redzēja gaiši puisi savā priekšā. Tam bija drusku iegumusi mugura, it kā siekstai, kuŗa arī saliekusies deviņos līkumos, bet nav ne locāma, ne citādi kā tik viegli maitājama.

Viņš bija spēcīgs un liels, bet jaunības pūkas tam vairs uz lūpām nebija un Maija nojauda, ka tas bija dažus gadus vecāks par viņas krievu kalpībā aizgājušo vīru. Mati platā šķipsnā krita viņam uz pieres, kad tas noņēma cepuri, bet seja bija plata, acis drošas un skaidras raudzījās Maijā.

Viņai uznāca baiļu nedrošums.

«Tu neesi vairs meita, bet nostāstu, kā meitas pieņēmušas no jauniem svešiniekiem dāvanas, ir daudz, ne nu man tos tev priekšā apstāstīt... Ņem, tās ir tavas,» viņš tai pasniedza vīstokli.

Šo reizi Maija neturējās pretim.

Viņa paņēma un nedroši pacilāja rokās.

«Paldies,» viņa klusi teica, un sāka iet projām.

Ko gan lai viņa citu būtu darījusi?

Puisis gāja tai līdzās.

«Mani sauc par Ciekurža Jāni. Vai tu neesi nekā dzirdējusi par jauno ienācēju Indrānu ciemā?»

Maijai atausa kā gaisma, kļuva vieglāki un varēja vai pasmieties par savām bailēm.

«Tad tu esi no Celmiem?»

«Jā.»

«Vai tu esi gaitnieks, vai...» viņa vilcinājās.

«Kā tu domā?»

Nu viņš smējās un nenāca nemaz palīgā ar savu atbildi.

«Kā es domāju? Nu, varbūt, tu esi pats saimnieks?»

«Jā, tas es esmu gan.»

Viņa brīnījās. Viņa gribēja pat apstāties un paraudzīties uz viņa iejūgu, bet apdomīgi palika tanī pat solī. —

«Ja tev bija nauda, ko nopirkt izputējušās Celmu mājas, tad nemētā tak atlikumu par velti, lai nav vēlāk sūri jānožēlo,» nezinādama ko teikt, sacīja Maija.

«Par to tu nebēdā!»

Vīstoklis rokās tai sāka degt un palika tik grūti nesams, bet par laimi klāt bija teka pāri Graužu pļavām un te nu viņa nogriezās.

«Pagaidi!»

Vienā lēcienā viņš tai bija klāt un saķēra to aiz rokas.

«Saki tak ardievu man, neesi no jauna aušīga!»

Viņš turēja Maijas roku, un viņai likās, ka uguns tai ielīst sejā.

«Paliec vesels!»

Pļavu vītoli aizsedza tālumu, izzuda ceļa vijums, kājas grima mīkstā takā, mina vietvietām pavasaŗa puķes. —

Mazā pļavu upīte Isliņa lēni čurkstēja un skalbes smaržoja, kad Maija gāja tiltam pāri un nogriezās pa olnīcu Graužu sētā.

Bērnam viņa iedeva lielu rausi, bet dāvātās kurpes nometa pa roku galam savā gultā.

«Kas tas tev par vīstokli? Ko tad esi iegādājusi?» pētīja saimniece un plēta vaļā brūno papīru.

Tad viņa paraudzījās uz Maijas kājām, jo vecie apavi bija vēl izturīgi un derīgi, un tad, klusi nolikusi vīstokli pie malas, izgāja ārā.

Maijai asaras sakāpa acīs.

Kā tad, kareivja sieva, bērns apgādājams, bet par savu niecīgo gaitnieces algu vēl pērk pa tirgiem nevajadzīgas, greznas kurpes!

Ak, ja tas tā būtu bijis, tas vēl nebūtu tik ļauni! Nu, kamdēļ viņa paņēma dāvanu?

Pacēlusi gultas salmu maisu uz augšu, viņa iemeta saini apakšā.

Skaidrā seja bija kā apmiglota.

Viņa uzvilka darba drēbes un izgāja sētā.

Kartupeļi bija izvācami no pagraba dēstam. Tie jau bija sabērti maisos un maisu nešana tak bija vīru darbs, bet Maija gāja un nesa un nemaz nejuta smaguma.

Tad viņai ienāca prātā, ka nemaz vairs tik ilgi nebija līdz Andrieva pārnākšanai.

Lūk, laiks bija aizskrējis, kā liels putns aizvējojis spārniem pāri par silu, kad vakarā sēdot uz celma, novēro debesu plašumu un putnu gaitas.

Viņa atliecā muguru un pasmaidīja zem sevis.

Gan jau būs labi, kurpes jau varēja atdot, un to viņa arī darīs.

Pēdējais maiss izvēlās saulainā pagalmā un apgūlās pagalma pelēkajās, smalki pelnainajās smiltīs. No kūts šurp atskanēja govju māvieni un cūku urkšķēšana, bet vistas knābāja dzeltenos graudus viesmīlīgajā, senlaiku dzirnavakmenī.

Tā bija bijis visos pagājušos pavasaŗos, tā bija arī tagad.

Grauzis paraudzījās ciemiņā savām stingrām acīm un tad paraudzījās uz zirgu, kas bija piesiets pie zediņiem kūts aplokā.

«Tad Celms tu esi? Dzirdējis esmu, bet satikšanās šodien pirmo reizi, jo tu jau tikai šo pavasari, kad vēl ledi tikko sāka kustēties, ienāci Celmos... Tad talciniekus nāci lūgt? Mēslu talkai?»

Ciekurzis pamāja ar galvu.

«Tava sēta ar manu sētu esot kopā turējušās arvien, tā man ļaudis stāsta, bet es negribu veca paraduma lauzt un zaudēt laba sābra... Vai tad sūtīsi kādu zirgu un braucēju?»

Grauzis pamāja ar roku pret laidara durvīm.

Tur stāvēja saimniece.

«Tas ir jaunais Celmenieks. Rīt būsim Celmos talcenieki.»

Saimniece laipna pienāca un apsveica jauno kaimiņu. Ciekurzis nekavējās.

Viņš brauca projām, un neviens nevarēja manīt, ka viņš būtu kaut ko meklējis.

Un viņš īstenībā arī neko nemeklēja.

Viņa grumbās saŗauktā piere neizlīdzinājās un viņš likās pat bargs un nepieejams esam, kad brauca pa Graužu olnīcu gaŗām vecajai pirtij.

Vai tā nebija Maija, kas nāca tam pretim...

Viņš palika tāds pats un nemaz nepaskatījās uz viņas pusi.

«Lūk, tas man par to, ka jau esmu padevusi tam it kā savu roku, un nu viņš mani izsmej,» rūgti nodomāja jaunā sieva, bet tad viņas rokās pazibēja sainis un aši ielaidās braucējam klēpī.

Tas jau bija uz tilta.

Ciekurzis apgriezās, viņš saturēja rokās iesviesto vīstokli un pagriezies pret Maiju, laipni teica: «Paldies!»

Tad viņš aizbrauca.

Kad vakarā Grauzis Maijai vēlēja rītā ar salno Graužu zirgu braukt pie Ciekurža talkā, viņa atteicās.

«Par ko nebrauksi?»

«Nebraukšu, sūti šoreiz gaitnieka sievu. Nevarēšu talkas darba celt, nav man tagad tās veselības, Graužu tēv, gribēju jau šodien atpūsties, laikam būšu mūsu pašu vakardienas dēstīšanas jūklī pagurusi. Mājas soli pildīšu, bet uz talku Celmos mani nesūti!»

Grauzis Maijas lūgumu ievēroja.

Bija jau tiesa, viņa šķieda savus spēkus kā neprātīga, vajadzēja tak tiešām pagurt.

Uz Celmiem aizbrauca gaitnieka sieva.

Dažas dienas Maija staigāja kā slima, kaut arī strādāja, bet tad atkal viņas labais prāts un prieka alkas ņēma virsroku un svētdienā, kad vecā Nadzene, kas, lielā darba daudzuma dēļ, aizliedza svētdienas mieru un bija iejāvusi plāceņa mīklu, lai vēl pievakarē izceptu plāceni, Maija, Nadzeni pierunājusi, aizgāja kopā ar to uz kapsētas kalnu un krietni izstaigājās līču ločiem, bet mājās atnāca spirgta un jautra.

«Man tak plācenis iejaukts,» Nadzene pa reizei ceļā atcerējās.

«Kas par to? Izcepsi rītā.»

«Tā nu gan ir,» Nadzene norimās, jo nekas patīkamāks tai nebija, ja varēja citiem aiziet līdzi par ceļa draugu un biedri vai nu uz kapsētu, vai citu kādu ciema vietu.

Tādā kārtā viņai ne viena vien maize bija pārrūgusi, un viņa to tomēr cepa un izcepa otrā dienā.

Liksta Maijai tomēr gadījās, un šī nelaime atnāca diezgan drīzi, nemaz negaidīta un neaicināta.

Pēc Jāņiem, kad jau tīrumi sāka kuplot, Grauzis kādā dienā sūtīja Maiju ar bišu stropiem pie Ciekurža Celmos. Tie bija vecie stāvkoki, ievelti ratos, un tos viņai vajadzēja aizvest. Tagad atteikties nevarēja. Ko tad sāktu domāt saimnieks?

Nē, nu vajadzēja braukt, un viņa arī brauca.

Kad Maija iebrauca Celmos, viņa nepazina vecās sētas. Nebija vairs sabrukušo zediņu, nebija sagŗuvušās rijas palieveņa, laidaru jumti bija apjumti svaigiem, gaišiem, nesapuvušiem salmu kūļiem, dzīvojamās mājas logi vairs nebija tikai caurumi vien, ar aizbāztām lupatām. Visur bija tīrība, kārtība un bija manāma saimnieka roka.

Maijai kaut kas iedūrās sirdī. Vai nebūtu labāk bijis, ja viņa visu atrastu postā un pagrimšanā? Saimnieks esot pelavniekā. Tur jumts caurs. Gājis to apskatīties. Maija klusēdama viena pati izcēla stropus no ratiem. Tad kāds nākdams smiedamies kliedza, ko viņa staipoties. Nācējs bija saimnieks.

«Ko tu tur dari? Tu esi spītīga un gribi darīt manu darbu? Nu, nāc iekšā, ja esi atbraukusi, apskaties, kā es dzīvoju!»

Viņš to ieveda vispirms saimes istabā, kuŗa bija tāda pati, kā Graužos, un tad savā galā divās mazās istabiņās, kur bija gulta, galdi, krēsli un sienas pulkstenis pie sienas.

«Man nav ķeizaru, ne baronu pie sienām, ne arī velnu ar elles mocībām... Tādu bilžu man nav, un raugi, tamdēļ ir tāds patukšs. Sēsties, un es apsēdīšos arī, un tad parunāsimies.»

Viņi apsēdās.

Valodas ritēja par parastiem dienas darbiem, un Maija brīnījās, kur gan palicis smagums un īdzība, kāda viņu bija spiedusi šurp braucot.

«Jā, tad nu tu brauksi mājā? Laiks pavasarī sētas laužam dārgs, tur tev taisnība... Ej tad arī!»

Viņš piecēlās pirmais.

Rokas tam bija it kā labības putekļiem apbirušas un drēbes glabāja miežu smaržu, kad tie kādu laiku gulējuši uz ārdiem.

Šaurajā ejiņā, kas bija tumša un veda uz saimes istabu, viņi pēkšņi atradās viens otram blakus.

«Maija...»

Bez vairīšanās tā slīga viņa rokās.

«Labprātīgi, Maij, bez viltus un māna. Kurpes es iesviedu Azandā, par tām vairs nepieminі.»

Labprātīgi un bez māna. Vai tā tiešām bija?

Andrievs Miezis, latviešu kareivis, aizdzīts uz bargu un ilgu laiku Krieviju, par to nekā nezināja.

Kad viņš atgriezās, Maijas vairs Graužos nebija.

Viņa ar bērnu bija pārnākusi dzīvot Celmos, kur jaunais saimnieks viņu turēja cieņā kā saimnieci.

Andrievs Miezis atgriezās Jāņu dienas rītā.

Viņa jaunekļīgais augums bija vīrišķīgs kļuvis, un pelēkais šinelis tam piestāvēja labi.

«Tā jā, dēls, viņa aizgāja un aizveda līdzi arī bērnu. Raugi, veselus sešus gadus tu biji projām, bet Maijai tas bija par grūtu. Jauni abi bijāt, maz viens otru iepazināt, bet ķeizaram ievajadzējās tevis un dzīvei vajadzēja sabrukt. Vari palikt pie manis, bet labāk ej projām pasaulē, kamēr sirds aizmirsīs. Bērnam neiet slikti, kā Celms, tā Maija viņa neatstumj.»

«Izdzer savu asaru krūzi līdz dibenam, dēls,» mācīja arī saimniece, bet Andrievs Miezis klusēja.

Krievos tam latviešu zeme bija likusies mīļa un dārga esam, bet atgriežoties šī zeme postīja viņu un neļāva tam atspirgt, svešumā novārdzinātam...

Tā notika ar daudziem latvju kareivjiem.

Visi tie dzēra no savām asaru krūzēm, atrauti no dzimtās zemes un tuvajām ģimenēm.

Andrievs Miezis aizgāja no Graužiem, nesaticies ar Maiju. Par viņu vairs netika nekas dzirdēts Eglienes pagastā.

Leonards H. Nēzens

Vecais kapteinis

Pēcpusdienas sardzes laikā atskanēja četri zvana sitieni. Ziemeļatlantijas jūŗa mirdzēja spožajā saulē un asais vējš sakūla zilos ūdeņus baltās putās. Viļņu un vēja virzīts, burenieks «Mistiks» no Bostonas devās uz priekšu, lai novestu Archangeļskā kokvilnas kravu.

Šie notikumi norisinājās pasaules kaŗa sākumā, kad kuģu vedmaksa sāka strauji celties un kad Ziemeļamerikas Savienotās Valstis sāka pārmeklēt visus ostu kaktus, mēģinot atrast kautko peldošu. Starp tiem, kas meklēja, bija arī kāds vīrs, vārdā Elijs Uoterhauzs. Viņš dzīvoja savās lauku mājās, Ņuhempšairā, kur viņu visi dēvēja par kapteini Liju. Viņš bija vēlēts pašvaldības darbinieks un svētdienās baznīcā nēsāja apkārt ziedojumu šķīvi. Kaimiņi viņu ļoti cienīja.

Kad viņš pēkšņi izdeva hipoteku uz savām lauku mājām, aizņēmās naudu Bostonas, Portsmutas un Eksēteres bankās, kā arī pie saviem kaimiņiem, un nopirka «Mistiku», kaimiņi neko daudz nebrīnījās un sprieda, ka kapteinis Lijs jau gan zināšot, ko dara un ka naudas aizdevēji nopelnīšot labu grasi. Tomēr netrūka arī tādu, kas apgalvoja, ka viņš esot jau pārāk vecs, izbeidzis jūŗas braukšanu jau Ruzvelta laikā un ka viņš darītu labāk, ja paliktu mājā un uzraudzītu savus lopus.

Kā tas arī nebūtu, kapteinis Lijs uzņēmās pats sava kuģa vadīšanu, ne mazāk kā mēneša laikā sameklēja kuģa komandu, jo jūrnieku, kas prot apkalpot bureniekus, paliek arvien mazāk, un aizvedis koku kravu uz Savannu, no turienes devās ceļā uz Archangeļsku ar kokvilnu. Kokvilna vajadzīga formas tērpu, pārsienamo, segu un sprāgstvielu izgatavošanai un tā bija jau gandrīz jāatsveŗ ar zeltu.

Tā tad «Mistiks», izdevīga vēja dzīts, ātri devās uz priekšu. Gandrīz visu ceļu kuģim nebija trūcis laba ceļa vēja. Gan pie Delavaras raga bija saplosītas būras, bet tur drīzāk bija vainojama nepiedzīvojusē komanda, nekā laiks. Nu jau gan arī «Mistika» ļaudis bija kļuvuši labāki jūrnieki, pateicoties pirmajam stūrmanim, misteram Doliveram un otrajam stūrmanim, misteram Parkeram, kuŗš patlaban nāca no Masačusetas jūrnieku apmācības kuģa.

Lejā, savā magoņu koka gultā, kapteinis Lijs patlaban gulēja. Tāpat kā citi vecās skolas kapteiņi, viņš bija nomodā pa lielākai daļai naktīs un gulēja pa lielākai daļai dienā. Abi sargdienesta matroži patlaban atradās uz klāja, veikdami sīkus dažādus darbus. Jau kopš rīta tālumā varēja saskatīt vistālāk uz rietumiem atrodošo Hebridu salu Svēto Kildu un no šejienes līdz pat Ziemeļu ragam kapteinis Lijs bija nodomājis braukt, ievērodams vislielāko piesardzību. Masta gala grozā atradās vīrs, kas uzmanīgi vēroja, vai nav saskatāms kāds zvejas kuģis vai arī virsūdens klintis vai sēklis, kas šo Atlantijas jūŗas daļu dara tik interesantu.

«Dūmi, ho!» pēkšņi sauca matrozis masta galā.

«Kuŗā pusē?» jautāja Dolivers.

«Divus punktus no kuģa priekšgala labās puses.»

Dolivers aizsteidzās kuģa priekšgalā un paņēmis stūres rata telpā tālskatu, uzkāpa bezanmasta takelažā. Saskatījis dūmus, viņš atkal nokāpa un piecas minūtes vēlāk, kad dūmu mākoni jau varēja saskatīt no klāja, uzņēma svešā kuģa braukšanas virzienu.

Tvaikonim un būru kuģim sastopoties, pēdējam nav jādara nekas cits, kā mierīgi jāturpina savs ceļš. Būru kuģa virsnieki tomēr dažkārt uzņem tvaikoņa braukšanas virzienu, lai redzētu, vai tvaikoņa virsnieki atzinuši, ka būru kuģim priekšroka uz ceļu. Tādēļ Dolivers pusstundu vēlāk atkal uzņēma tvaikoņa braukšanas virzienu un noskaidroja, ka tvaikonis nebrauc tā, ka varētu droši pabraukt gar būru kuģa pakaļgalu, bet gan brauc būru kuģim tieši virsū.

«Sasodītais gliemežķērājs, kur tu brauc?» nomurmināja Dolivers.

Gan tvaikoni varēja skaidri saskatīt no klāja, tomēr Dolivers ar tālskatu rokā vēlreiz pakāpās un labu brītiņu aplūkoja svešo kuģi. Viņš saskatīja divus slaikus mastus, četrus skursteņus, pie kam pirmais bija masliet mazāks un stāvēja mazliet atsevišķi no pārējiem, un divus — četrus — sešus lielgabalus. To konstatējis, Dolivers nokāpa uz klāja.

«Mister Parker!» viņš uzsauca. «Lieciet uzvilkt mūsu valsts karogu un mūsu numuru. Svešais tvaikonis ir kaŗa kuģis,un būs labāk, ja mēs tūdaļ paziņosim viņam, kas mēs esam.»

Parkers paklausīja un drīz vien uz kuģa plīvoja Ziemeļamerikas Savienoto Valstu karogs, kā arī masta galā pacēlās kuģa starptautiskais numurs.

«Vai tas vācu vai angļu kaŗakuģis?» jautāja Parkers.

«Nezinu. Domāju, ka šis kaŗakuģis mūs netraucēs, tomēr droši to negribu apgalvot. Ja tas ir vācietis, bet mēs patlaban esam ceļā uz Krieviju ar kokvilnu — Nē — paskat! Kaŗakuģis rāda angļu krāsas. Nu lieta kārtībā. Domājams, mēs tagad redzēsim daudzus angļu kaŗakuģus.»

«Ļaujiet arī man to apskatīt,» sacīja Parkers, paņemdams tālskatu. Pielicis to pie acīm, viņš pārsteigts iesaucās:

«Kaŗakuģis signālizē! Parasti taču kaŗakuģi nerāda tirdzniecības kuģiem savus numurus, vai nē? Nekad neesmu dzirdējis, ka tie to darītu. Ko gan tas, pēc jūsu domām, nozīmē?»

«Atnesiet signālu grāmatu!» asi atsaucās pirmais stūrmanis. «Dodiet man tālskatu!»

Viņš ilgu laiku aplūkoja kaŗakuģi, salīdzināja flagu rindu ar kodu grāmatu un beidzot uzrunāja nepacietīgo otro stūrmani:

«Kaŗakuģis uzaicina mūs apstāties un uzrādīt mūsu dokumentus,» viņš sacīja. «Ataiciniet veco un es likšu uzvilkt atbildes vimpeli. Nolaist būras!» viņš kliedza.

Lejā savā kajītē kapteinis Lijs dzirdēja skrejošo jūrnieku soļus, kā arī sadzirda nolaižam būras. Viņš atvēra acis un redzēja, ka saule spoži iespīd kajītē. Kapteinis bija apakšveļā, jo ņemot vērā izdevīgo laiku, nebija sagaidījis, ka viņu pēkšņi aicinās uz klāja. Sākumā viņš nodomāja, ka kuģa ļaudis groza kuģa braukšanas virzienu, kas drīkstēja notikt tikai viņa tiešā uzraudzībā. Viņš steidzās uz klāja, uz trepēm gandrīz apgāzdams misteru Parkeru, un uz klāja ieraudzīja, ka būras nolaistas un kuģis gandrīz apstājies.

«Kas tā par niekošanos?» kliedza kapteinis. «Ejiet savā vietā,» viņš uzsauca Parkeram, kas gribēja dot paskaidrojumus.

«Angļu kaŗakuģis grib izdarīt mūsu kuģa apskati,» sacīja Dolivers. «Biju tajos ieskatos, ka pēc iespējas drīz jāatbrīvojas no šā kaŗakuģa. Tāds kaŗakuģis varētu arī laist pret mums kādu šāvienu.»

«Vai mūsu karogs uzvilkts?» Uzmetis skatienu, kapteinis pārliecinājās, ka tas jau noticis. «Vai tiešām kādam netrūkst drosmes apturēt kuģi, uz kuŗa uzvilkts amerikāņu karogs? Negribu ticēt! Dodiet man tālskatu, Doliver, es paskatīšos.»

«Mistiks», no kuŗa būrām bija izņemts vējš, tikko kustējās un kaŗakuģis, kāds vieglais kreiseris, piebrauca tik tuvu, ka varēja sasaukties, un apstājās, pie kam viņa skrūve, uz otru pusi griezdamās, sakūla kuģa pakaļgalā ūdeni putās.

«Viņa majestātes kuģis! Sagatavojiet dokumentus!» sauca kāds vīrs megafonā uz kreiseŗa komandas tiltiņa. Viņš sauca tieši pret vēju, kādēļ viņa vārdi bija tikko sadzirdami. Turpretim kapteinis Lijs atsaucās pa vējam, kas ikvienu kapteiņa vārdu aiznesa uz kaŗakuģa kā lodi.

«Šis ir burenieks «Mistiks» no Bostonas un viņa saimnieks esmu es, kapteinis Elija Uoterhauzs! Jums nav tiesības mani apturēt! Esmu ceļā uz Archangeļsku! Vaj jūs domājiet, ka man nekas cits nav darāms, kā tikai nosist ar jums laiku?»

« — dokumentus!» atsaucās kreiseŗa virsnieks.

«Mani dokumenti ir kārtībā, jūs auša!» sauca kapteinis Lijs. «Ejiet un spēlējiet zaldātiņus, kur vien gribat, bet lieciet mani mierā ar savu kaŗu! Mums jāveic darbs! Es ziņošu par to Vašingtonā, to neaizmirstiet, jaunais puisi!»

Abi matroži-novērotāji un abi stūrmaņi novērsās, lai kapteinis neredzētu viņu smīnu. Kapteinis bija ģērbies tā sauktajā ziemas flaneļa tērpā, kuŗa spilgti sarkanā krāsa lieliski saskanēja ar kapteiņa balto bārdu un niknο sejas izteiksmi.

Kreiseŗa virsnieks neatbildēja, bet «Mistika» jūrnieki redzēja, ka abi priekšējie lielgabalu torņi pagriezās un gaŗi lielgabali no turienes kā pirksti norādīja tieši uz burenieku. Tajā pašā laikā no kreiseŗa otras puses pa-

rādījās motorlaiva, lai piebrauktu «Mistikam».

«Nu, ja jau viņi grib nākt uz klāja, tad jau es varu tīri labi arī apģērbties,» sacīja kapteinis Lijs un nokāpa lejā.

«Mistika» komandas lielākā daļa pa tam sastājās kuģa malā un ar lielu interesi noraudzījās motorlaivā. Še tiešām bija kautkas vienmuļā jūras brauciena atdzīvināšanai! Viņi rādīja ar rokām un skaļi sasaukdamies vērsa viens otra uzmanību uz garo, šauro kuģi, kas šūpojās augstajos viļņos, tievai dūmu strūkliņai no pakaļējā skursteņa, kā matu šķipsnai, paceļoties vējā. Tie, kuŗus dienesta pienākumi atturēja no kuģa malas, pakāpās, lai aplūkotu laivu ar kaŗavīriem, kas nodomājuši uzkāpt burenieka klājā. Lielie viļņi dažkārt galīgi paslēpa laivu, bet beidzot tā piebrauca pie «Mistika» un Dolivers piesvieda tai striķa trepes. Drīz vien, komandai par lielu prieku, uz kuģa klāja parādījās angļu jūras virsnieks ar zobenu pie sāniem un viņam sekoja četri šautenēm apbruņoti matroži.

«Kas še ir pavēlnieks?» asi jautāja virsnieks.

«Kapteinis Uoterhauzs. Viņš ir lejā,» smīnēdams atbildēja Dolivers. «Jums jauks zobens. Arī es piederu pie jūras virsniekiem.»

«Varbūt jūs, kā labs kaŗabiedrs, noietu lejā,» sacīja angļu jūras virsnieks, «un pateiktu kapteinim, ka viņš še vajadzīgs? Jo drīzāk mēs še tiekam galā, jo labāk mums visiem.»

«Viņš tūdaļ uznāks augšā,» atbildēja Dolivers. «Viņš nogāja lejā apģērbt savu svētdienas uzvalku.»

Angļu virsnieks uzmeta saviem ļaudīm skatienu un pēdējie nekavējoties skriešus izklīda pa klāju: divi nostājās pie galvenām trepēm, viens kuģa priekšgalā un otrs pakaļgalā. Burenieka komanda ar lielu patiku vēroja notiekošo. Viņi pirmo reizi pieskārās kaŗam un uztraukums sakāpa viņiem galvā kā reibinošs dzēriens. Viņi sajūsmā iesmējās, redzot, ka angļu matrozis piesteidzās durvīm kuģa priekšgalā un ka pavārs, kas sēdēja uz sliekšņa, tūdaļ nozuda, kā trusītis savā alā.

Angļu virsnieks un viņa pavadonis-matrozis uzkāpa pa kuģa pakaļgala trepēm un gāja pa eju un še viņi sastapa ļoti saniknoto kapteini Liju. Viņš tiešām bija uzģērbis savu vislabāko tērpu, gan mazliet lielā steigā. Viņš bija tērpies melnajā vilnas uzvalkā, kurā ģērbies mēdza nēsāt apkārt baznīcā ziedojumu šķīvi un uzlicis «oktobri» galvā, kuŗu jūrnieki uzskata par pēdējo stila un smalkuma vārdu.

«Sakiet, kā lai nosauc jūsu rīcību?» iesaucās kapteinis Lijs. «Ko nozīmē amerikāņu kuģa apturēšana klajā jūrā? Man šķiet, ka jūs mazliet pārkāpjat savas tiesības, jaunais cilvēk!»

«Vai jūs esat šeit kapteinis?» auksti jautāja angļu virsnieks.

«Jā gan. Mani sauc kapteinis Elija Uoterhauzs no Portsmutas, Ņuhempšairā, un ja es runāju mazliet strupi, tad tādēļ, ka man jāveic darbs, kurā es nevēlos ļauties kavēties!»

«Pareizi, kaptein! Es saprotu jūsu jūtas, bet redziet, ir kaŗš un blokāde, un viss, kas ar to sakarā, un jums taču nebūs iebildumu pret to, ka es apskatu jūsu dokumentus?»

«Jā, man ir gan iebildumi!» kliedza kapteinis. «Esmu klajā jūrā zem amerikāņu karoga un jums nav tiesības mani apturēt! Starptautiskie likumi man tikpat labi pazīstami, kā jums. Bet nu uzklausiet mani!»

Viņš būtu vēl turpinājis, bet šinī acumirklī angļu matrozis panācās uz priekšu un, turēdams šauteni gareniski sev priekšā, piespieda kapteini Liju pie kuģa rēliņa, dodams iespēju angļu virsniekam paiet garām. Uz viņa paša kuģa kāds anglis piespiež viņu pie viņa paša rēliņa! Kapteiņa Lija jeņķu asinis iekarsa un viņa seja sārtojās dusmās.

«Esiet jel mierīgi!» sacīja matrozis. «Mēs jums nedarīsim nekā ļauna. Ja jūs izturēsaties prātīgi, jūs jau pēc pusstundas varēsiet turpināt savu ceļu. Mēs taču tikai izpildām savu pienākumu.»

Saņēmis visus spēkus, kapteinis savaldījās. Ko gan viņš galu galā varēja darīt? Uz klāja atradās pieci apbruņoti vīri, lejā laivā vairāki citi un varbūt kādi pieci simti vīru uz kreiseŗa. Pāris šo garo melno lielgabalu granātu — un no «Mistika» atliks tikai piemiņa! Viņš rezignēti ierūcās un matrozis, viņu vēl arvien piesardzīgi novērodams, ļāva viņam sekot kreiseŗa virsniekam, lejup pa galvenām trepēm.

Angļu virsnieks stāvēja pie kajītes galda, aizsmēķēdams papirosu.

«Jums še lieliskas telpas,» viņš ierunājās. «Labākas, nekā dažam labam mūsu admirālim.»

«Mistika» kajīte bija ierīkota vecajā stilā — lielā greznībā, no tiem laikiem, kad kapteinis viens pats nepārtraukti sešus vai astoņus mēnešus dzīvoja šinī vissvētākā vietā. Kajītē bija magoņkoka panēlis un tieši zem galvenajām trepēm atradās dziļš plīša dīvāns, ar ādu apvilkts atzveltnes krēsls un trīs vai četri citi krēsli, pārvilkti ar tādu pašu sarkanu plīšu, kā dīvans. Galds bija izgatavots no viena paša sarkankoka gabala un tik labi nospodrināts, ka kompasa rādītājs no augšas tajā atspoguļojās kā spogulī.

«Ceru, ka jūs necelsiet iebildumus pret to, ka esmu mazliet strups,» atkal ierunājās virsnieks, apsēzdamies pie galda, «bet manas pavēles ir ļoti noteiktas. Vai nu jūs man uzrādīsiet savus dokumentus?»

«Visus?»

«Visus.»

Kapteinis iegāja savā kajītē, atslēdza rakstāmgaldu un nolika uz priekšistabas galda savu reģistri, līgumu, muitas apliecību, kravas sarakstu. Virsnieks uzmanīgi apskatīja visus dokumentus, tad paņēma kravas sarakstu. Kokvilna — tikai kokvilna!

Virsnieks iesvilpās.

«Vai jums ir pārtikas līdzekļu saraksts? Vai varu to apskatīt? Virsnieks to pārbaudīja. Viņš aizsmēķēja vēl vienu papirosu. «Uzrādiet man kuģa ceļa aprakstu,» viņš turpināja. «Melnsarakstu. Es mēdzu apskatīt melnsarakstu. Uz to var labāk paļauties, nekā uz tīrsarakstu.» Kuģa ceļa melnsaraksts ir oriģināls, ko sastāda viena sardze pēc otras un kuģa ceļa tīrsaraksts — šā melnraksta tīrs noraksts.

Virsnieks izsmēķēja trešo papirosu. «Runājot par redzēto,» beidzot iesāka virsnieks, runādams ļoti aukstā un nepatīkamā balsī, «mēs atrodam, ka kuģa «Mistiks» kapteinis Elijs Uoterhauzs, kuŗš ir ceļā uz Archangeļsku, ir pieteicis sava kuģa kravu un likumīgā kārtā nokārtojis muitas formālitātes.»

«Pareizi.»

«Runājot par brauciena aprakstu, redzam, ka jums visu ceļu bijis labs vējš.»

«Tas rāda, ka jūs protat lasīt angliski.»

«Tomēr es redzu, ka jūs par kādām 300 jūras jūdzēm esat novirzījušies no pareizā ceļa!» asi noteica jūras virsnieks.

«Kā tā?» iesaucās kapteinis Lijs.

«Burenieks, kas brauc uz Archangeļsku,» turpināja virsnieks, apdzēsdams savu papirosa galu uz atzveltnes krēsla malas, «parasti brauktu uz rietumiem no Rokuollas un Faroe salām. Tad, šis kuģis —»

«Piesargāties taču ar savu papirosu!» sauca kapteinis Lijs. «Šinīs krēslos ieguldīta laba nauda un tie nav domāti papirosu apdzēšanai!»

«Atvainojos, es nepiegriezu vērību... Nu, tā tad jūsu kuģim vajadzēja rīkoties iepriekš aprādītā kārtā, bet es atrodu jūs Sv. Kildas tuvumā. Kuģa ceļa aprakstā nav redzams, ka ziemeļu vēji būtu jūsu kuģi atspieduši šurp. Vai jūs nebijāt nodomājuši starp Vestreju un Šetlandes salām izbraukt Ziemeļjūrā un — tālāk kautkur citur?»

«Nekas tam līdzīgs!» sauca kapteinis.

«Bet ko tad jūs šeit darāt?»

«Gar to nav jums nekāda daļa,» noteica kapteinis.

«Pilnīgi pareizi.» mierīgi atbildēja jūras virsnieks. «Bīstos, ka še būs darbs vecākām galvām nekā manējā, kaptein.» Viņš piecēlās un uzlika cepuri galvā. «Lielbritanijas majestātes vārdā un savu pilnvaru robežās es pārņemu šo kuģi līdz ar kravu un komandu savā rīcībā un tagad pavēlu jums, kā kapteinim, ievadīt šo kuģi vistuvākā ostā, kas stāv viņa majestātes jurisdikcijā. Tāds ir likums. Patlaban vēl nevaru pateikt, kurā ostā mēs iebrauksim — domājams Eberdinā.»

Viņš pagāja gar galdu un kāpa pa trepēm augšā. Kapteinis Lijs sekoja viņam pavisam samulsis. Misters Dolivers stāvēja pie stūres namiņa un kapteinis Lijs piegāja viņam klāt.

«Viņi aiztur manu kuģi,» elsa kapteinis.

«Tā jau es domāju,» atbildēja stūrmanis.

«Laikam gan noklausījāties pie lūkas,» kliedza kapteinis, vēlēdamies pret ko nebūt izgāzt savas dusmas.

«Nebūt nē,» protestēja stūrmanis. «Jūsu kliegšanu jau varēja dzirdēt veselas jūdzes attālumā.»

«Nu,» sacīja Lijs, rādīdams dūri, «man šķiet, ka viņam ir tiesība ieskatīties manos papīros, bet es varu savu kuģi vadīt pēc patikas un man nav vajadzīgi šā zaļā zēna norādījumi! Gan es vairs neesmu tiklabs navigātors, kāds kādreiz biju, bet nav vajadzīgs, ka viņš man to saka!»

«Bet izrādās, ka ir vajadzīgs, ka aiztur jūsu kuģi!»

«Domāju, ka tēvocim Samam būs še kautkas sakāms!» lielījās kapteinis.

«Hm,» piekrita misters Dolivers, «var jau būt! Bet ja jums ietu zudumā šis kuģis līdz ar kravu, tad labāk nemaz nerādāties aiz savas dzimtenes salām, pieminiet manus vārdus!»

Kapteinis iestenējās, tomēr viņa bārda saslējās un viņš nostādīja oktobri galvā taisni.

«Vēl mēs neesam beigti!» viņš nomurmināja un devās uz priekšu.

Kāds angļu matrozis uzkāpa uz kuģa malas un ar zīmēm uzsāka sarunas ar kreiseri. Virsnieks pa tam deva kādu pavēli vecākajam motorlaivā. Pēdējā atgriezās pie kreiseŗa un drīz vien atveda matrožu jūŗas posmas, kā arī virsnieka ādas ceļa somu, satītas kartes un magoņkoka kasti, kuŗā acīmredzot atradās sekstants.

«Es redzu, ka komandieris mani atbalsta,» sacīja angļu virsnieks, steigšus izlasījis rakstu, ko bija izņēmis no viņam atvestās lielās baltās aploksnes. «Arī mūsu ceļš ir noteikts. Eberdina. Tā jau es domāju. Nu labi, jūs variet doties ceļā, kaptein. Varbūt nebūs lieki, ka stādos priekšā. Mani sauc leitnants Bringers, no angļu kaŗa flotes.»

«Priecājos iepazīties,» atbildēja kapteinis Lijs. «Gan jau es neesmu niecīgs kukainītis, tomēr esmu gatavs pateikt arī to.»

«Man jums atkal jāatgādina,» sacīja leitnants Bringers, «ka es izpildu tikai savu pienākumu. Jūs atrodaties blokādes joslā kaŗa laikā un non licet omnibus adire Corinthum.»

«Kas tas ir?» jautāja kapteinis.

«Tas ir latīniski,» atbildēja jaunais virsnieks, «un nozīmē, ka ne jau katram atļauts doties uz Korintu — arī ne uz Kukshavenu.»

«Kas grib doties uz Kukshavenu?»

«Ā, kas gan to grib, tiešām? Ketts, nonesiet manas lietas lejā kajītē.»

Strupdegunīgs kaŗakuģa matrozis, kas turēja leitnanta somu vienā un šauteni otrā rokā, devās projām. Viņam sekoja leitnants Bringers ar sekstantu padusē.

«Kuģa kreisajā pusē,» sacīja kapteinis Lijs, viņiem sekodams, «ir brīva kajīte. Tur ir matracis un es palīdzēšu jums sameklēt pāris segu. Mums aptrūka līdzekļu un mēs neesam sagatavojušies uzņemt šinī jūŗas braucienā viesus pa nakti.»

«Nepūlaties manis dēļ,» atbildēja jūŗas virsnieks, «vai pareizāki sakot — jūsu pūles būs jūsu pašu labā. Bīstos, ka man vajadzēs jūs izlikt, kaptein.»

«Ko?»

«Man nepieciešama jūsu kajīte. Redziet, man vajadzīgs jūsu rakstāmgalds dienas darbam, bet galvenā kārtā man vajadzīgs kompasa rādītājs. Es negribu naktīs celties augšā un iet kajītē, lai pārliecinātos, vai braucam pa pareizo ceļu, vai nē.»

«Ko, izlikt mani no manas paša kajītes? Ja tur nav jāizplūst žultij, tad es arī nezinu. Jums nav tiesība to darīt! Nē, sēr, to es nepieļaušu!»

«Neredzu, ko jūs še varētu darīt,» atbildēja leitnants. «Ejiet tālāk, Ketts. Jūs palīdzēsiet kapteinim pārvietoties brīvajā kajītē. Tiešām, es jūtu līdzi, kaptein, bet mans dienesta pienākums neatstāj man citu izeju. Arī neitrālo liktenis kaŗa laikā dažkārt grūts.»

Kapteinis sarka un bālēja. Viņš noņēma oktobri, muļķīgi paskatījās tajā un atkal uzlika galvā. Pie stūres namiņa klusais misters Dolivers izspļāva tabakas sulu pār kuģa malu.

«Nudien —» iesāka kapteinis Lijs. «Nudien, kaut jel še būtu tuvumā kāds tēvoča Sama kaŗakuģis, tad mēs tikai redzētu!»

«Nelaimīgā kārtā tie visi patlaban ir 3000 jūŗas jūdžu attālumā no šejienes,» atbildēja leitnants. «Jūs varētu atkal braukt tālāk,» viņš uzsauca.

«Mister Doliver!» kliedza kapteinis, labprāt izmantodams izdevību izgāzt savas dusmas un sašutumu par pazemojumu, «vai jūs šeit esat pasažieris? Rīkojiet ļaudis!»

Dolivers steigšus metās uz priekšu un viss «Mistika» personāls ķērās pie darba. «Mistiks» atkal devās ceļā. Kapteinis noņēma savu cepuri un apsēdās uz kajītes jumta. Pirms vienas stundas viņš vēl bija visa apkārt saskatāmā valdnieks, bet nu viņa kuģis aizturēts un, domājams, būs jāzaudē. Tiešām gan, viņš vairs nedrīkstēs rādīties savas dzimtenes salu tuvumā. Ilgās apspriedēs bija nokārtots «Mistika» pirkšanas un apgādāšanas jautājums, jo nopirkt kuģi, apgādāt to ar burām, mēbelēm, instrūmentiem un precēm taču nevarēja par velti.

«Pie tam sestā daļa no naudas taču pieder man pašam!» iestenējās kapteinis. Še bija ieguldīta visa viņa manta un bija jārēķinās ar nabagmāju. Tik īsā laikā, kā pusotra stunda, viņš bija degradēts no šā mazā kuģa karaļvalsts despota par sava paša kuģa pasažieri!

Tomēr, vai gan šis jaunais kaŗakuģa virsnieks pratīs vadīt burenieku? Droši vien, pienāks brīdis, kad būs jāgriežas pie Lija pēc padoma. Kapteinis saslējās un atkal uzlika savu oktobri galvā. Pūta stiprs vējš un viņš bija spiests pieturēt cepuri abām rokām.

«Ē!» viņš iesaucās un pakasīja bārdu. «Vējš pieņemsies un drīz vien viņam var aptrūkt padoma.»

Tomēr kapteiņa prieki neturpinājās ilgi. Viņš bija cerējis drīzi vien atgūt savu kapteiņa godu, bet izrādījās, ka leitnantam Bringeram tas nenāca ne prātā. Ja nepiedzīvojis stūrmanis naktī kaut par diviem punktiem novirzījās no pareizā «Mistika» ceļa, tad jūŗas virsnieks tūdaļ klauvēja pie kapteiņa durvīm.

Leitnants Bringers virzīja «Mistiku» pa pareizo ceļu, torpēdlaivu iznīcinātāju, mīnu ķērāju un vieglo kreiseŗu apsardzībā, ar kuŗiem viņi sastapās ik pēc nedaudz stundām un ar kuŗiem leitnants apmainījās semofora sveicieniem un saņēma brīdinājumus par vācu kaŗakuģiem. «Mistiks» iebrauca Ziemeļjūŗā un atradās tajā daļā, kuŗa patlaban bija guvusi sliktu slavu un šo slavu tā paturēja pa visu kaŗa laiku. Nu vairs Eberdina nebija tālu. Pulkstens bija pus divi rītā, bet kapteinis Lijs vēl negulēja un pīpi smēķēdams stāvēja pie otrā stūrmaņa. Viņš bija nospiestā garastāvoklī un nerunīgs. Šī laikām būs viņa pēdējā nakts jūŗā, un kas gan samaksās par kuģa ļaužu uzturu, par viņa paša uzturu nemaz nerunājot, pa visu to laiku, kamēr «Mistiks» pelēs Eberdinā un gaidīs admirālitātes tiesas rīcību? To viņš nezināja. Debess bija skaidra, tomēr spīdēja tikai zvaigznes, mēness nebija redzams, un «Mistika» šķeltie Ziemeļjūŗas ūdeņi virpuļoja mirdzēdami.

«Nez' kur gan anglis palicis šonakt?» ieminējās otrais stūrmanis. «Viņš vēl arvien nav bijis uz klāja.»

«Viņš raksta,» atbildēja kapteinis, «un lieto manu tinti un rakstāmgaldu. Viņš lielisks zēns. Viņš labāks navigātors nekā es.»

«Sagatavojiet dokumentus!» sauca kāds vīrs megafonā uz kreiseŗa komandas tiltiņa.

«Toties jūs esat labāks jūrnieks,» atbildēja otrais stūrmanis.

«Nez' vai tā tur ir valzivs?» stūrmanis pēc brītiņa jautāja.

«Valzivs? Kur? Var jau būt. Domāju, ka šinīs ūdeņos valzivis sastopamas. Kur viņa ir?»

Otrais stūrmanis norādīja uz melnajiem jūras ūdeņiem, kur parādījās viena samtaina kroka pēc otras, ar spīdošām putām virsotnē.

«Neredzu nekā,» nomurmināja kapteinis. Viņš aizgāja uz stūres namiņu un atnesa tālskatu. «Nevaru saskatīt,» viņš pēc brītiņa sacīja. «Varbūt tā tomēr ir valzivs. Esmu dzirdējis, ka viņas sekojot kuģiem, lai uzlasītu atkritumus. Kādreiz arī man sekoja valzivs. Toreiz es biju puisis jūsu gados, stūrmaņa palīgs uz «Karaļa Fīlipa» no Ņu-Bedfordas.»

Un nu kapteinis turpināja garu garo jūrnieka stāstu, tipisku naktssardzes tēlojumu, kura vienīgais mērķis turēt divus vīrus nomodā — stāstītāju un klausītāju.

Reizēm viņš paskatījās tālskatā un reiz pat piegāja pie klāja malas, aplūkodams sava paša kajītes apgaismoto logu, kur leitnants Bringers bija uzrakstījis savu privāto kuģa ceļa sarakstu un patlaban beidza rakstīt garu ziņojumu, kas no rīta jānodod priekšniecībai.

Vēlāk nekā parasts kapteinis devās lejā, lai pēdējo reizi atpūstos uz «Mistika». Bija agrs rīts, laiks auksts un kapteinis sevišķi spilgti izjuta nospiesto garastāvokli. Tomēr viņš noāva kājas un nolēma atgulties uz kailā matrača, jo rezerves palagu uz «Mistika» nebija.

Piepeši kāds skaļi pieklauvēja pie kapteiņa durvīm. «Nākiet ārā, kaptein! Nākiet ārā! Še notiek kautkas ellīgs,» aiz durvīm atskanēja uztrauktā mistera Dolivera balss.

«Kas noticis?» jautāja kapteinis, iznācis no kajītes un dodamies uz trepju pusi.

«Zemūdene! Zemūdene!» sauca Dolivers. «Nu tik ies raibi.»

«Bet kāpēc tad angļi nesignālizē zemūdenei, lai liek mūs mierā, tāpat kā viņi mēdza uzstāties pret kreiseriem un citiem braucamiem daiktiem?»

«Tādēļ, ka tā ir vācu zemūdene!» sauca Dolivers.

Uznācis uz klāja, kapteinis Lijs redzēja, ka «Mistiks» jau apstājies un ka abi sardzes vīri ar lielu interesi novēro daiktu, kas šūpojās rīta jūras viļņos, gan atgādinādams garu cigāru kastīti vidū, gan pārvērsdamies par vienīgi saskatāmu mastu ar balti-melnu karogu galā.

«Kas jums lika apstāties?» jautāja kapteinis Lijs.

«Zemūdene piebrauca pie kuģa un uzsauca mums: «Apstājaties, vai arī es jūs nogremdēšu!» paskaidroja Dolivers.

«Tā vācu zemūdene!» iesaucās leitnants Bringers. «No mūsējiem, protams, neviens nav redzams. Bet jums nav ko bīties, jūs taču esat neitrāli. Pasakiet to viņiem skaidri un gaiši.»

Zemūdene bija piebraukusi «Mistika» aizvējā un drīz vien kāda laiva no zemūdenes brauca uz «Mistika» pusi.

«Sasodīts!» iesaucās leitnants Bringers, «es jau viņiem sadotu, bet zemūdene mūs visus nogremdēs! Paklausāties, kur jūs mūs varētu novietot, lai vācieši mūs neredzētu?»

«Nākiet lejā,» sacīja kapteinis Lijs. «Zem paklāja atrodas lūka, pa kuru var nokļūt lazaretē. Noejiet tur. Tur tīri laba vieta. Domājams, ka senos laikos viņi tur veduši mantas. Nāciet, ja gribiet.»

Piesteidzās visi četri angļu sardzes karavīri, šautenēm rokā, pie kam tie, kas patlaban neatradās sardzē, bija tikai pa daļai apģērbušies.

«Varbūt jūs noglabāsiet viņu somas, kaptein, un visu, kas būtu palicis, vai nē?» jautāja leitnants.

Viņi pacēla paklāju, pārgrieza lūkai uzsegto brezentu un nokāpa lejā.

«Nu, kaptein, atbrīvojaties no viņiem!» sauca Bringers. «Neaizmirstiet, ka jums masta galā plīvo amerikāņu karogs! Pasakiet viņiem, ka ja viņi jūs aizskārs, tad šinīs ūdeņos ieradīsies pāris amerikāņu karakuģu, lai gādātu par kārtību.»

«Kāpiet lejā, kāpiet lejā,» sacīja kapteinis, kasīdams bārdu. «Tiešām, nelaimīgā kārtā visi mūsu karakuģi ir 3000 jūdzes no šejienes.» Viņš paškielēja uz angļu virsnieku. Jaunais cilvēks ieklepojās, tad kāpa lejā un nolaida lūku.

Vācieši piestiprināja laivu pie strika trepēm un uzkāpa uz klāja — pieci vīri un virsnieks.

«Sastādiet rindā jūsu vīrus!» komandēja virsnieks ciešamā angļu valodā. «Vai jūs esat kapteinis?» viņš uzrunāja Doliveru, kas kratīja galvu un ar skatienu meklēja kapteini Liju. Dolivers nervozēja, redzēdams šos bargos, eļļas traipiem pārklātos bārdainos vīrus ar automatiskām pistolēm katrā rokā.

«Kas komandē šo kuģi?» jautāja vācu virsnieks.

«Es nē,» stostījās Dolivers. «Nevēršiet taču stobru pret mani, var vēl sprāgt.»

Vācietis deva pavēli savā valodā un divi no viņa matrožiem skriešus devās uz priekšu, apskatīt baku, bet pārējie apdraudēja «Mistika» komandu ar pistolēm. Zemūdene, ļaudama savām mašīnām lēnām strādāt, stāvēja uz vietas, bet «Mistiku» vējš lēnām dzina uz priekšu; sakarā ar to tie abi sanāca cieši kopā un Dolivers skaidri saskatīja zemūdenes komandas tornī kādu citu virsnieku, bet zemūdenes ļaudis vērsa savu lielgabalu tieši pret «Mistika» ūdens līniju.

Nu parādījās uz klāja kapteinis Lijs. Viņš bija aizkavējies pārģērbjoties, rūpīgi apsienot kaklautu un pareizi uzliekot oktobri galvā.

«Esmu šī kuģa kapteinis,» viņš sacīja vācu virsniekam. «Ko varu darīt jūsu labā?»

«Labi!» atbildēja vācietis. «Mans kuģis ir Vācijas valsts flotes sastāvdaļa un piedalās blokādes pastiprināšanā. No kurienes jūs esiet, kāda jūsu krava un uz kurieni jūs dodaties?»

«Kādēļ tas jūs interesē?» jautāja kapteinis Lijs.

Vācu virsnieks īgni savilka lūpas, tad izvilka no kabatas papīra loksni un skaļi lasīja:

«Kuģniecības ūdeņi ap Lielbritaniju un Iriju, ieskaitot visu Lamanšas kanālu, izsludināti par kara joslu. Sākot ar 1915. gada 15. februāri — tā tad jūs redzat, jau kopš sešiem mēnešiem, ikviens ienaidnieka tirdzniecības kuģis, ko sastop šinī joslā, iznīcinādams, nerēķinoties ar pasažieru un komandu dzīvību apdraudēšanu. Otrkārt: neitrālie kuģi — ievērojiet, tas attiecas uz jums — neitrālie kuģi brauc šinī joslā uz savu risku! Ņemot vērā angļu valdības š. g. 31. janvāra pavēli, nepamatoti lietot neitrālos karogus un briesmas, ar kādām savienots karš uz jūras, ne arvien būs iespējams novērst, ka ienaidnieka kuģiem domātie uzbrukumi skar arī neitrālus kuģus. Parakstījis Vācijas kara flotes ģenerālštāba priekšnieks fon Pols»

Viņš salocīja papīru un iebāza to no jauna kabatā.

«Es jums nedaru nekā ļauna,» iebilda kapteinis Lijs. «Jums nav nekāda pamata nogremdēt manu kuģi.»

«Apskatīsim jūsu papīrus,» sacīja vācu virsnieks. «Bet pagaidām nolaižat ūdenī visas laivas, kādas vien jums ir. Līdz vakaram jums viegli nāksies airējot sasniegt krastu.»

Pēc tam, kad vācu virsnieks sazinājās ar savu matrozi masta galā, acīmredzot pārliecinādamies, ka jūra vēl arvien brīva, viņš kopā ar kapteini devās kajītē, kur atkal pienāca papīru pārbaudes kārta.

Labi, ka vācietim bija jāsteidzas, jo citādi viņš būtu ieraudzījis, ka divām kajītēm durvis atvērtas un tur redzamas sajauktas guļas vietas.

«Kokvilna!» piepeši iesaucās vācu virsnieks, «pie tam ceļā uz Archangeļsku. Ko jūs šeit dariet?»

«Nu,» sacīja kapteinis Lijs, «taisnību sakot es neesmu sevišķi labs navigātors — tas ir es tāds esmu, bet jau kopš piecpadsmit gadiem neesmu vairs bijis jūrā. Jūras straumes iespaids un kompasa deviācija un tamlīdzīgas lietas rada lielu starpību. Lielāku nekā jūs variet iedomāties. Tagad —»

«Nekas. Kokvilna ir kontrabanda un jūs esiet ceļā uz ienaidnieka ostu. Likumīgs kara laupījums.»

Vācu virsnieks pabīdīja pie malas papīrus un aizsmēķēja papirosu. Brītiņu viņš bungoja ar pirkstiem pa magoņu koka galda virsu. Tad, acīm redzot nācis pie slēdziena, viņš atkal uzgāja uz klāja. «Mistika» ļaudis divu vērīgu vācu matrožu acu priekšā patlaban raisīja vaļā divas laivas kuģa priekšgalā.

«Sakiet, lai ļaudis pasteidzas!» kā bez elpas kapteinis Lijs uzsauca Doliveram. Viena lieta bija, ja viņa kuģi aizturēja, bet otra, ja to aukstasinīgi nogremdēja viņa acu priekšā.

«Nesteidzaties,» sacīja vācu virsnieks, «mēs jūs nenogremdēsim, ja jūs labi izturēsaties.»

Sazinājies ar otru virsnieku uz zemūdenes, viņš griezās pie kapteiņa Lija: «Esmu pārņēmis savā rīcībā jūsu kuģi, kaptein, un sūtīšu jūs kādā ostā. Pavēļu došanai es uz jūsu kuģa atstāšu kādu virsnieka vietnieku, kurš prot angliski un ir navigātors. Patlaban mēs visiem mūsu patruļas kuģiem paziņojam par jūsu sagūstīšanu un jūs novēros. Ik pēc 50 jūras jūdzēm mums ir zemūdene un naktī jūs jau nonāksiet mūsu torpedlaivu iznīcinātāju pa-

truļu rajonā. Par novirzīšanos no manis uzdotā kursa jūs nogremdēs bez brīdinājuma — saprotiet?»

«z kādu ostu man jābrauc?» jautāja kapteinis Lijs. Par paziņojumu, ka vācieši nenogremdēs viņa kuģi, viņš tā priecājās, ka bija gatavs apkampt vācieti. Uz kuŗu ostu viņu sūta, par to viņš mazāk bēdājās.

«Tas vienalga,» atbildēja vācu virsnieks. «Ieturiet jums uzdoto kursu un zināmos apstākļos jūs pavadīs torpedlaivu iznīcinātājs.»

Dažas minūtes apspriedies ar jaunu virsnieka vietnieku, vācu virsnieks ar saviem pārējiem pavadoņiem iekāpa laivā, un drīz vien zemūdene devās ceļā, pēc kam jūŗa to aprija un «Mistika» ļaudis to vairs nekad neredzēja.

Vācu jūrnieks nopietni sarauktām uzacim, rokas uz muguras salicis, staigāja uz priekšu un atpakaļ. «Brauciet vien, kaptein,» viņš noteica un turpināja staigāšanu.

«Mistiks» visu dienu brauca uz austrumiem. Pretēji iepriekšējās dienas notikumiem, viņiem netuvojās neviens kuģis. Gan viņi apvāršņa malā redzēja dūmu mākoņus, saskatīja arī dažus zvejas kuģus, bet nepamanīja nevienu kaŗa kuģi. Kapteinis Lijs pārrunās ar misteri Dolliveru nāca pie slēdziena, ka angļi, kuŗiem nav pietiekoši daudz patruļas kuģu, lai uzraudzītu ikvienu pēdu Ziemeļjūŗā, koncentrē savus spēkus ap Kirkuolu un Šetlandes salām, kur jūŗa šaurāka un kur vieglāk iespējams notvert katru kuģi, kas mēģinātu ielavīties kādā vācu ostā, braucot no ziemeļiem. Attiecībā uz «Mistiku» viņi abi sprieda, ka šis vācietis viņus gribēs ievadīt Hamburgas ostā.

Jaunais vācietis visu rītu pavadīja lejā, vērodams ātruma mērekli un pētīdams dažas kartes, ko viņš bija paņēmis līdz no zemūdenes. Tādēļ nebija iespējams stāties kaut kādos sakaros ar leitnantu Bringeri un viņa vīriem. Vēlāk pie jaunā vācieša lejā nogāja kapteinis.

«Paklausaties, jaunais cilvēk, jums taču nebūs iebildumu, ja es pieprasīšu savu galdu, lai pie tā paēstu?»

«Nē,» atbildēja vācietis. «Cik pulkstens? Nezināju, ka jau tik vēls... Jā, kaptein, jūs variet dabūt savu galdu!»

Viņš rūpīgi salocīja kartes, novietoja instrūmentus kastē un paņēma no dīvāna savu ādas jaku.

«Ir svētdiena,» sacīja kapteinis, «kad es arvien ielūdzu sardzē neaizņemtos stūrmaņus ieturēt pusdienu kopā ar mani. Es gribēju ielūgt arī jūs. Nāciet, es jums parādīšu, kur nomest jūsu rotaļlietiņas.»

Viņš paņēma vācieti aiz rokas un ieveda viņu rezerves kajītē, kuŗu viņš pats bija aizņēmis līdz šim rītam.

«Šeit!» sirsnīgi sacīja kapteinis Lijs. «Jūtaties kā mājās. Še būs tīrs dvielis un ķemme atrodas aiz spoguļa. Es vēl pirms pusdienām aplūkošu klāju.»

Apstaigājis klāju Lijs aplūkoja debesis un sprieda, ka tuvojas negaiss. Jau saule uzlēca sarkana un tagad dūmaka apklāja pusi no debesīm. Vējš, lietus, migla — varbūt visi trīs viens pēc otra. Visu rītu «Mistiks», braukdams ar it visu buŗu palīdzību, bija nobraucis piecus mezglus stundā, bet viens uzmetiens patentētajam ātruma mērītājam rādīja, ka tagad kuģis brauc septiņus mezglus. Jūŗa kļuva nemierīga.

«Es vēlētos,» murmināja Lijs, «kaut nikna vētra no dienvidiem aizpūstu mani līdz Islandei.» Viņš dzirdēja soļus uz trepēm un ieraudzīja jauno vācieti. «Mēs ēdīsim drīz,» sacīja kapteinis Lijs. «Misters Dollivers ēdīs kopā ar mums, viņš tikai mazliet pārģērbjas.»

Vācietis nepiegrieza viņam ne mazāko vērību. Viņš devās pie stūres rata, ieskatījās kompasa mājiņā, vēroja kādas buŗas uzvilktas, aplūkoja patentēto ātruma mērītāju, tad uzkāpa uz kajītes jumta, lai apskatītu, ko dara sardze. Tikai tad viņš nostājās kapteiņa priekšā. Viņš bija slaiks jauneklis tumši zilās biksēs un svīterī, apaļu cepuri ar gaŗām lentām galvā, ar uzrakstu zelta burtiem: «Unterseeboot - Flotille Flandern».

«Man jums jāsaka, kaptein, ka es neesmu virsnieks un negulēšu kajītē.»

«Cssst!» steigšus iešņācās kapteinis. «Nesakiet to kuģa ļaudīm. Tas nav jāzina nevienam. Man jau tā grūti ar viņiem tikt galā. Guļiet tikai rezerves kajītē un nerunājiet par to nekā. Kā gan viņi jūs atstāja šeit par rīkotāju, ja jūs neesiet virsnieks? Cik atceros, otrais jaunais cilvēks sacīja, ka jūs esot navigātors!»

«Esmu zemūdenes stūrmanis,» sacīja vācietis. «Esmu navigātors un protu angliski, jo pirms kaŗa biju kadets uz Hamburgas—Amerikas līnijas kuģiem.»

«Man šķiet, jaunais cilvēk, ka jūsējie ir par jums ļoti labās domās, ja atstāj jūs vienu pašu uz šā kuģa.»

«Ne jau vienu pašu,» smīnēja vācietis. «Esmu šeit, lai nodrošinātu jums braukšanu. Visu ceļu jūs novēro kāds no mūsu kuģiem.»

«Visu ceļu uz kurieni?» kautri jautāja Lijs.

«Kad ieradīsaties galā, tad redzēsiet.»

«Bet kā lai es vadu kuģi, ja es nezinu, uz kurieni man jābrauc?» jautāja kapteinis.

«Gan jau es par to parūpēšos,» atbildēja vācietis. «Es neesmu virsnieks, tomēr reprezentēju Vācijas kaŗa floti. Es jums došu pavēles un jums atliek tās tikai izpildīt.»

«Ko jūs sakiet?» iesaucās kapteinis Lijs. «Jūs man dosiet pavēles? Jaunais cilvēk, pavēļu paklausīšanu es jau izbeidzu, kad jūs vēl nebijāt izperēts! Šis ir burenieks. Pāris reizes braucot pār jūŗu tvaikonī jūs taču neiemācījāties vadīt buŗu kuģi. Pavēles! Man!»

Nepiegriezdams kapteinim vērību, vācietis uzmanīgi vēroja apvārsni. Lai gan jūŗa bija nemierīga un burenieka klājs nav augsts, tomēr tas izrādījās pietiekoši augsts, lai vācietis saskatītu zirga krēpēm līdzīgas šļakatas. Arī kapteinis tajā pašā brīdī tās ieraudzīja. Bija skaidrs, ka tā ir zemūdene, kas nelielā attālumā no burenieka paceļas virs ūdens.

Jaunais vācietis nevilcinājās ne acumirkli. Kaut ko nomurminājis viņš uzlēca takelāžā, piesēja sevi pie tās, izvilka no svīteŗa apakšas divus karodziņus un sāka signālizēt zemūdenei. Nedaudzos signālus viņš vēlreiz atkārtoja, un pēkšņi nebija vairs saskatāmas šļakatas un tajā vietā, kur nupat vēl atradās zemūdenes tornis, viens vilnis mierīgi sekoja otram.

«Viņi gribēja zināt, kur mēs atrodamies,» atgriezies paskaidroja vācietis.

Nekā neatbildēdams kapteinis nopietni noraudzījās jauneklī. Vai tas bija patiesība, vai tiešām «Mistiku» apsargāja neredzamu sargu rinda, vai arī zemūdene pacēlās, lai apraudzītu apkārtni un vācu stūrmaņa slepenais signāls izklaidēja zeumūdenes aizdomas?

Pusdienu ieturēja telpā, kas atradās tieši blakus lazaretei, pie kam kapteinis nosauca ēdienus un slavēja tos. Kad blakus bija sadzirdama grabināšanās, kapteinis paskaidroja vācietim, ka tās esot žurkas. Beidzot viņi visi slavēdami smēķēja angļu virsnieka cigārus.

Vēlāk kapteinis paskaidroja Dollive-

Vācietis sāka signalizēt zemūdenei.

ram, ka nevajagot aizmirst, ka vecajam ērglim nesen vēl izplucināts prāvs kušķis spalvu un ka nu pienācis laiks, likt kaut vai druscin manīt arī vecā ērgļa nagus. Norunājis ar Dolliveru, ka pēdējais novēros vācieti un par viņa tuvošanos ziņos kapteinim, pēdējais pacēla lazaretes vāku.

«Hallo, jūs tur lejā!» paklusām iesaucās kapteinis.

Bija dzirdams troksnis un parādījās leitnants Bringers — stipri saburzītā tērpā un noraizējušos sejas izteiksmi.

«Cik viņu ir?» viņš elsa.

«Desmit,» atčukstēja kapteinis Lijs. «Desmit vīru un virsnieks, visi apbruņojušies līdz zobiem.»

«Desmit!» iesaucās leitnants Bringers. «Tad mums vajadzēs pielietot stratēģiju, lai viņus pārvarētu, vai nē?»

«Domāju gan, ka jums tas būs vajadzīgs.»

«Klausaties!» stingri noteica leitnants, «vispirms pagādājiet mums ūdeni, mēs esam izslāpuši. Mēs atlauzām biskvītu bundžu, lai būtu kaut kas ko ēst. Mums jāuzstājas naktī, kad puse vāciešu būs sardzē un pārējie gulēs. Pirmos piecus mēs pārvarēsim cīņā, bet pārējos piecus pārsteigsim guļu vietās. Jūs dodiet mums signālu, kad būs pienācis īstais laiks. Starp citu, pasniedziet manus cigārus; ārkārtīgi gribas smēķēt.»

«Nē, nē,» noteikti atsaucās kapteinis. «To es nevaru darīt. Viņš saodīs. Virsnieks dzīvo aiz lazaretes telpas un saodīs cigaru dūmus, gribēs noskaidrot, kas tur smēķē.»

«Kad būs pienācis īstais brīdis,» iesaucās leitnants Bringers, «jūs noņemsiet šo lūkas vāku un jau iepriekš sagatavosiet savus ļaudis, lai tie varētu nākt mums palīgā, kad būs pilnīgi satumsis. — Saprotiet?»

«Jā, īstajā brīdī jūs dzirdēsiet par mani.»

«Labi!» noteica leitnants.

Lūkas vāku atkal uzlika un rūpīgi nostiprināja. Kapteinis un viņa pirmais virnieks atgriezās uz klāja.

Pēcpusdienā pūta stiprs vējš, kādēļ nācās samazināt uzvilkto buru skaitu Līdz pusnaktij bija atlikušas vairs tikai pāris buras. Dūmaka pie apvāršņa izrādījās par lietus mākoņiem un visu nakti nemitīgi lija. Vācu stūrmanis pievakares stundās gulēja, bet kad kapteinis Lijs sauca viņu pusdienā, viņš ieradās visai uztraukts.

«Kādēļ jūs mani neaicinājāt?» viņš jautāja.

«Kādēļ? Ja mēs būtu ieraudzījuši kādu jūsu metala zivi, tad es jūs būtu licis modināt. Šos ratus es taču spēju vadīt bez jūsu palīdzības un es domāju, ka jūs esiet noguris.»

«Nekas,» atbildēja vācietis. «Es biju ļoti noguris. Pus nakti pavadīju pie stūres rata. Mūsu zemūdene jums sekoja.»

«Tā sekoja mums? Nu kā tad! Es to redzēju! Es zināju, ka tā nav valzivs!»

«Vai ziniet, kur mēs tagad esam?» jautāja vācietis un atkal sāka uztraukties. «Vai vērojāt savu ceļu? Cik ātri mēs braucam un uz kurieni?»

«Mēs taču nebraucam ne uz kurieni,» smīnēja kapteinis. «Simts jūrasjūdžu attālumā nav atrodama cietzeme. No kā tad jūs bīstaties?»

«Bīstos, ka mēs esam iebraukuši mīnu laukā,» ļoti nopietni atbildēja stūrmanis.

Abi steigšus devās augšā un centās aprēķināt vismaz apmēram «Mistika» atrašanās vietu. Vācietis izvilka no kabatas plānu grāmatu, kur atzīmētas vācu mīnu lauku atrašanās vietas, kā arī vāciem zināmie angļu mīnu lauki. Pašā Ziemeļjūras vidū, apmēram pusceļā starp Jitlandi un Firt of Fortu atradās angļu mīnu lauks, kas sniedzās tālu uz ziemeļiem. Vai viņi iebraukuši šinī mīnu laukā?

Atlikušo nakts daļu visi ļaudis pavadīja uz klāja, nebēdadami par slikto laiku. Iedams pa klāju, — vienalga vai viņam bija jārāpjas it kā stāvā jumtā, vai arī nagiem un zobiem jāturās, lai nenoveltos ielejā un neiekristu jūrā — kapteinis vēlējās iet uz pirkstu galiem, lai tikai viņa soļu troksnis neliktu sprāgt mīnai zem kuģa. Arī vācietis nebūt neslēpa savas bailes. Viņš palika kompasa mājiņā, vērodams vēja un kuģa brauciena virzienu. Dienai austot vējš palika daudz maz rāmāks, tomēr viņi neuzdrošinājās pavairot uzvilkto būru skaitu, līdz nebūs pilnīgi noskaidrota kuģa atrašanās veita. Lietus vēl arvien lija, kādēļ neko nevarēja saskatīt. Vācu stūrmanis bija augstākā mērā uztraukts. Gan šinī mīnu laukā atradās ceļi, bet ja viņš skaidri nezināja kuģa atrašanās vietu, tad arī nevarēja uzmeklēt ceļus mīnu laukā. Laiks kļuva vēl rāmāks un kapteinis Lijs nolēma uzvilkt vēl pāris būru. Viņi nezināja, vai atrodas mīnu laukā, bet ņemot vērā, ka līdz šim viņi vēl nevienai mīnai nebija uzbraukuši, varēja pieņemt, ka mīnu laukā viņi nav iebraukuši. Kapteinis atcerējās lazaretē novietotos angļus, bet tā kā viņiem netrūka ūdens un biskvītu, tad viņš par tiem tālāk arī neinteresējās. Bez tam vācietis uzturējās vai nu stūres namā, vai arī kajītē un katrā ziņā būtu pamanījis kapteiņa sarunu ar angļiem. Arī otrā dienā laiks bija tikpat slikts, tomēr mīnām viņi neuzbrauca. Kapteinis apmēram noskaidroja kuģa atrašanās vietu, bet tas vācieti vēl neapmierināja. Viņš gribēja to noteikti zināt. Kapteinis nekad vēl nebija kuģi vadījis starp mīnām, bet stūrmanis gan. Neskatoties uz to, viņi turēja būras uzvilktas un nobrauca 170 jūras jūdzes. Vēlā vakarā, sardzei mainoties, tumsā piepeši parādījās kautkas vēl tumšāks aiz «Mistika» pakaļgala. Visi aizturēja elpu. Tumšā ēna nepacēlās augstu virs ūdens un atradās tik tuvu, ka varēja sadzirdēt pat komandas, tikai nevarēja izprast, kādā valodā. Vācu stūrmanis gulēja uz kajītes dīvana, no kurienes viņš, acis atverot, tūlīt varēja saskatīt kompasa rādītāju, un kapteinis lika viņu aicināt.

Viņš ieradās taisni tajā brīdī, kad uzliesmoja starumetējs. Tas bija baigs brīdis. Bija tikai balts mirdzums, aiz kura nekā nevarēja saskatīt. Noslēpumainā kuģa ļaudis, droši vien, izlasīja «Mistika» vārdu un pierakstīšanas ostu, jo starumetēja gaisma samazinājās, vēl pāris reizes uzliesmoja un tad galīgi apdzisa.

Stūrmanis iznāca uz klāja un tuvojās kuģa pakaļgalam, turēdamies aiz stūres namiņa, lai varbūtējs starumetēja uzliesmojums neparādītu viņu ienaidniekam. Pēkšņi svešā kuģa masta galā parādījās divas zilas ugunis un tām pievienojās trešā — zaļa. Tās apdzisa, bet tad parādījās vēl divas reizes.

«Ach so!» apmierināts iesaucās vācu stūrmanis. Viņš paņēma kompasa namiņa spuldzi un vicināja to. Svešais kuģis atbildēja ar desmit minūtes turpinātiem gaismas signāliem.

«Vācu kuģis, vai nē, mans dēls?» jautāja kapteinis.

«Jā. Tas mūs ievedīs ostā.»

Svešais kuģis apgriezās un piebrauca pret «Mistika» vidu, vēl arvien turpinādams gaismas signālus. Tā izgaisa amerikāņu cerība, kā nebūt atbrīvoties tiklab no vācieša, kā no angļiem un izkļūt no Ziemeļjūras. Šis kuģis, droši vien, paliks viņu tuvumā, līdz viņu kuģi piesies kādā vācu ostā. No pasaules ostām nogrieztie vācieši neļaus veselai kuģa kravai kokvilnas neapsargātai braukāt pa jūru. Vācu stūrmanis atkal ieradās kuģa pakaļgalā.

«Jūs brauksiet šinī virzienā,» viņš sacīja. «Es to atzīmēju uz papīra lapas, lai gan ne sevišķi skaidri, jo bija tumšs. Tagad es palikšu uz klāja, jo katru minūti var rasties vajadzība grozīt braukšanas virzienu. Žēl, ka jums nav bezdrāts telegrafa.»

«Mistiks» sāka braukt jaunā virzienā. Gan misters Dolivers deva padomu kapteinim Lijam doties lejā, bet pēdējais atteicās un lika sev uznest siltu dzērienu, ko iebaudīja stūres namiņā. Viņš uzaicināja arī vācu stūrmani piedalīties. Vācietis galu galā bija tikai zēns, bez gala noguris un sava pirmā komandējuma atbildības galīgi satraukts.

Kapteinis sev jautāja, kas gan notiks ar pieciem karavīriem, kas atradās šinī pat mirklī zem viņu kājām. Angļi taču lazaretē uzturējās jau ilgāku laiku un droši vien biskvīti un ūdens viņiem būs galīgi apnikuši.

Ausa diena un deva viņiem iespēju saskatīt vācu kuģi. Tas bija torpedlaivu iznīcinātājs, strupa izskata kuģis ar īsiem, resniem skursteņiem. Tiklīdz bija pietiekoši gaišs, vācu stūrmanis signālizēja no kuģa ar karodziņiem. Saņemtā vēsts vācietim patika, jo viņš ieradās kuģa pakaļgalā ar apmierinātu sejas izteiksmi. Kapteinis, abi stūrmaņi, kā arī abi sardzes matroži uzmanīgi aplūkoja savu pavadoni.

«Es iešu lejā,» sacīja stūrmanis. «Mums nedraud nekādas briesmas un jums atliek tikai sekot torpedlaivu iznīcinātājam.» Viņš lēnām kāpa pa trepēm lejā.

«Vai nenāksiet ieturēt brokasti?» nosauca viņam pakaļ kapteinis Lijs.

«Nē!» skaļi atsaucās vācu stūrmanis. «Esmu pārāk noguris. Man nāk miegs. Būt vienam pašam uz šā kuģa man ir pārāk grūti.» Noguruma dēļ viņa akcents izskanēja skaidrāk kā jebkad.

Tūdaļ trepju galā parādījās trīs galvas un noraudzījās lejā. Visi trīs lūpu pāri bija gatavi uzsaukt «cssst!» Bet nebija vairs vajadzīgs. Augšā stāvošie redzējā vācu stūrmani pieejam pie galda un klausāmies. Tad, pacēlis galvu, vācietis ieraudzīja visus trīs augšā stāvošos.

«Ak, tas esat jūs! Ko jūs teicāt, kaptein?»

«Es neteicu nekā,» protestēja kapteinis.

«Man šķita, ka kāds sauca,» nogurušā balsī sacīja vācu stūrmanis, tad pagriezās un devās savā kajītē.

«Nu tik sagatavojaties uz traci,» čukstēja Dollivers. «Puiši lazaretē dzirdēja viņu sakām, ka viņš ir viens pats.»

«Un viņš dzirdēja angļus iesaucamies!» iesaucās Parkers.

«Atnesiet man kafejas podu un kādu ēdienu, un es tūdaļ parunāšu ar angļiem,» sacīja kapteinis Lijs.

Viņš devās stūres namiņā un atvēra lūku. Viņam sekoja abi stūrmaņi, viens ar kafejas trauku, otrs ar aukstu kartupeļu un ceptas gaļas pannu rokā. Tiklīdz nocēla lūkas vāku, tūdaļ no lūkas izlēca leitnants Bringers, netīrs, ar bārdu apaudzis un piesarkušām acīm.

«Ko tas nozīmē?» viņš nikni sauca. «Tikai viens vācietis uz klāja? Vai tas tiesa? Kur mēs esam? Vai jūs domājiet, ka mēs neziņojām par jūsu kuģa aizturēšanu? Vai jūs domājiet, ka nesūtīs kuģi, lai uzmeklētu «Mistiku», kas neieradās Eberdinā?»

No lazaretes iznāca leitnanta ļaudis, izbīdīdami stūrmaņus no stūres namiņa. Leitnants Bringers panāca uz priekšu, paskatījās kompasā. Tad viņš pacēla galvu un paklusu iesaucās. Pa logu viņš ieraudzīja strupu, tumši pelēku kuģi uz jūras viļņa, šauru dūmu strīpu no kuģa pakaļējā skursteņa un kuģa pakaļgalā Vācijas kaŗa flotes flagu. Viņa sašutums izbeidzās tikpat ātri, kā bija sācies.

«Ē, ē!» viņš novilka. Atkal lazarete aprija viņu līdz ar viņa ļaudīm.

«Vai jums kāds plāns?» viņš jautāja kapteinim, pirms lūkas vāka nolaišanas.

«Nē,» sacīja kapteinis, «tomēr es nezaudēju drosmi. Es, manu zēn, esmu jau uz jūras kopš 40 gadiem un esmu mācījies saprast, ka kamēr kuģis peld un klausa stūrei, nekas nevar notikt.»

«Ja jums izdotos izmukt torpedlaivu iznīcinātājam,» sacīja leitnants Bringers, «tad sakiet tikai vienu vārdu, un mēs jūsu vietā tiksim galā ar mazo Frici. Mēs jūs nogādāsim mājās. Jo tālāk uz dienvidiem jūs nonākiet, jo vairāk mūsu kuģu jūs še sastapsiet.»

«Ejiet lejā,» skubināja kapteinis Lijs «Cerēsim, ka no vācu kuģa nevienam nav pagadījies vērst savu tālskatu uz šo stūres namiņu.»

«Mēs, droši vien, esam tikai dažu stundu brauciena attālumā no Vācijas piekrastes,» sacīja Dollivers. Kapteinis neatbildēja, tikai klusām vilka kādu meldiju. Abi stūrmaņi devās lejā brokastot.

«Vecais pavisam prātu zaudējis!» Dollivers čukstēja savam biedram ausī.

Visu dienu lija. Pēcpusdienā vācu stūrmanis atmodās, ieturēja aukstu palaunadzi un nodzina bārdu ar kapteiņa nazi. Viņš atkal sazinājās ar torpedlaivu iznīcinātāju un atgriezies kajītē pateica kapteinim Lijam, kur kuģis atrodas. Izrādījās, ka viņi ir pie Teršellingas ugunskuģa, t. i. netālu no Holandes piekrastes.

«Hē!» iesaucās Dollivers. «Parādās vēl divi kuģi!»

«Nu jā, vēl divi,» atbalsoja kapteinis Lijs.

Vācu stūrmanis izrāva no savas jakas apakšas divus karodziņus un atkal sāka signālizēt, bet vācu torpedlaivu iznīcinātājs nepiegrieza viņam nekādu vērību. No vācu kuģa skursteņiem sāka plūst melni dūmi un tas apsviedās apkārt. Arī no abu jaunpienākušo kuģu skursteņiem pacēlās tikpat kupli dūmi, it kā atbalsodami vācu kuģi.

Trach! Ierunājās vācu kuģa priekšējais lielgabals, un tiklīdz kuģis bija apgriezies, šāva pakaļējais lielgabals. Jaunpienākušie kuģi neatbildēja, bet pabrauca tālāk viens no otra, it kā suņi lapsu dzīdami, un viņu priekšgalā putodams pacēlās ūdens.

«Tie angļu kuģi!» sauca vācu stūrmanis, nokāpis no takelāžas. Viņa acis mirdzēja. «Mūsu patruļu tuvumā viņi grib mūs samedīt! Brauciet jūrā, kaptein! Mūsu torpedlaivu iznīcinātājs drīz atgriezīsies!»

Kapteinis Lijs turpretim piesteidzās kompasa namiņam un lika ņemt virzienu uz holandiešu ugunskuģa pusi.

«Ļaudis, apgriezt kuģi!» viņš kliedza. Viņš skriešus devās pa klāju un atkārtoja komandu.

«Visi ļaudis!» sauca misters Dollivers un pavārs, skriedams pa klāju, sita ar dūri pa matrožu kajītes durvīm. «Visi ļaudis!» viņš atkārtoja.

«Paklausāties, jaunais cilvēk!» asi noteica kapteinis, «ejiet uz priekšu kopā ar misteri Parkeru un palīdziet, ja negribiet peldēt! Mēs griežamies apkārt.»

Lielgabali nikni rēja, bet burenieka ļaudis nepiegrieza tam nekādu vērību. «Mistiks» pagriezās.

«Uzvilkt visas būras!» kliedza kapteinis Lijs. Ar roku sargādams acis no lietus, viņš noraudzījās pret vēju. Varēja saskatīt divus dūmu stabus, vēl divus — abi angļu torpedlaivu iznīcinātāji — bet tālumā vēl viens dūmu stabs, tur bēga vācu kuģis.

«Kurp jūs dodaties?» jautāja Dollivers. Ļaudis apakšā uz klāja turpināja uzcītīgi savu darbu. Viņi paklausīja pavēlei un ar to pietika, bet misters Dollivers saprata, kas notiek. Kuģis bija pagriezies un nedevās vis klajā jūrā, bet gan brauca turp, kur viņi nesen saskatīja ugunskuģi.

«Vai jūs ziniet arī, ko jūs dariet?» uztraukts atkārtoja Dollivers savu jautājumu.

«Es vedu kuģi ostā!» atsaucās kapteinis Lijs.

«Mūsu kuģa aizvēja pusē taču ir Teršellinga sēklis —»

«Bet aiz Teršellinga sēkļa ir Holandes osta. Tur es gribu ievadīt savu kuģi,» pārtrauca viņu kapteinis.

«Pār šiem sēkļiem, bez loča?»

«Ja mēs še gaidīsim loci, tad atgriezīsies viens vai otrs no torpedlaivu iznīcinātājiem un ievedīs mūs tajā ostā, kur mēs nebūt negribam nokļūt.»

«Jūs uzsēdināsiet mūs uz sēkļa!» sauca Dollivers. «Braucot bez loča jūs uzsēdīsities uz sēkļa un nedabūsiet ne graša apdrošināšanas naudas ne par kuģi, ne arī par kravu.»

«Novietojiet mastu galos divus ļaudis!» kliedza kapteinis Lijs. «Lai viņi zina, ja piekšā ierauga baltu ūdeni un mēs nokļūsim ostā, bet citādi nākošās pusstundas laikā pazudināsim savu kuģi.»

«Mistiks» turpināja savu ceļu. Torpedlaivu iznīcinātāji vairs nerādījās, tikai kādus simts jardus burenieka priekšā nokrita ūdenī granāta. Viņi tomēr turpināja braukt. Vai še lieta grozījās ap nomaldījušos granātu, vai arī granāta bija tēmēta «Mistikam», tas nebija noskaidrojams.

Vācu stūrmanis uzkāpa mastā un varēja redzēt, ka viņš izmisis signālizē, bet neviens viņam neatsaucās. Dziļuma mērotāji sauca, ka ūdens pavisam sekls, un varēja dzirdēt smilšu čirkstēšanu zem kuģa, tomēr kuģis pārkļuva pār sēkli.

No kautkurienes atlidoja granāta un ķēra augšējo būru, kāda cita nokrita kuģim blakus, bet kapteinis Lijs atkal un atkal vadīja savu kuģi pār sēkļiem. Parādījās kāds vācu torpedlaivu iznīcinātājs, piebrauca ārējam sēklim un raidīja «Mistikam» pakaļ četras granātas. Neviena neķēra; tad torpedlaivu iznīcinātājs iebrauca jūrā un nozuda. «Mistiks» brauca uz Tekseles pusi, ne vienreiz vien pieskārdamies sēklim. Kapteinis uzdeva pārliecināties, vai kuģis nav dabūjis sūci, bet izrādījās, ka viss kārtībā.

Tā viņi nokļuva Zuidera ezerā — Holandes ūdeņos. «Mistikam» tuvojās laiva ar loci un Holandes muitas sardzes nodaļa, jo kuģis, kas brauc pār sēkļiem, nevar nemodināt aizdomas, un «Mistiks» bija novērots no krasta.

«Sakiet vācietim, lai viņš kāpj no masta lejā!» sauca kapteinis. «Mēs viņam nedarīsim nekā ļauna. Un izlaidīsim angļus no lazaretes.» Viņš devās uz kuģa pakaļgalu un viņa ļaudis nocēla lūkas vāku. «Hē!» kapteinis čukstēja. «Nu pienācis jūsu laiks! Nāciet ārā.»

Leitnants Bringers iznāca pirmais, vēl netīrāks, vēl vairāk ar bārdu apaudzis. Viņam sekoja visi viņa vīri, noliekušies, šautenes šaušanas gatavībā turēdami. Pa stūres namiņa durvīm iznākuši, viņi paslēpās, kur kurais. Tad viņi dzirdēja kuģa ļaudis uzsaucam, lai nomet velkonītim tauvu; viņi ieraudzīja uz kuģa brašos Holandes muitas sardzes kareivjus, augstām cepurēm galvā un aiz kuģa zemo Holandes līdzenumu.

Brītiņu valdīja nenoteiktība. Tad leitnants Bringers ieraudzīja nākam vācu stūrmani.

«Kur mēs esam?» jautāja leitnants. «Domājams gan, Vācijā! Tā tad pārdoti ienaidniekam!»

«Nē, nē,» atsaucās kapteinis Lijs, «Mēs esam Holandē. Šinī ostā esmu paglābies no briesmām un še esmu nodomājis pārdot savu kravu. Jūs un vācu stūrmanis varēsat viens otru pārsolīt, ja gribēsiet.»

Pienāca muitas sargu virsnieks un lauztā angļu valodā uzaicināja angļus nolikt šautenes. Atlika tikai paklausīt.

Leitnants Bringers izteica kapteinim asus pārmetumus, bet kapteinis Lijs pakasīja bārdu un cieši noraudzījās angļu virsniekā.

«Plosās kaŗš,» viņš sacīja, «gar kuŗu man nav nekāda daļa. Man jāpārdod šī kokvilna un jāsamaksā par kuģi, no kuŗa viena sestā daļa pieder man, bet viss pārējais maniem draugiem. Es izpildu tikai savu pienākumu, tāpat kā jūs, kad izsviedāt mani no manas paša kajītes! Kaŗa laikā neitrālo liktenis reizēm grūts, un nevar viņiem pārmest, ja viņi to cenšas mazliet atvieglot.»

No angļu valodas tulkojis
K. Vilde.

Mūsu augstākais Vadonis aizsargu vidū

Ar š. g. 17. jūnijā publicēto likumu (Sk. «Aizsarga» š. g. 7./8. burtnīcu) aizsargu organizācija guvusi savu tiesisko pamatu. Visdziļāko nozīmi šim likumam tomēr piešķir tā pirmais pants, pēc kuŗa aizsargu organizācijas augstākais Vadonis ir Valsts Prezidents. Kā zinām, Valsts Prezidents ir armijas augstākais priekšnieks. Tagad arī aizsargi tieši pakļauti Valsts Galvai. Ar to piepildījusies kāda šķietami pārdroša, bet dedzīga aizsargu saimes sena vēlēšanās — arī juridiski redzēt savu rindu augstākajā komandpostenī to Latvijas vēstures lielāko vīru, kas mūsu valstij pamatus licis, kas aizsargu organizāciju dibinājis un ar kuŗa idejām un darbu esam neškiŗami saauguši arī kā zemnieki. Mūsu tautas Vadoņa Kārļa Ulmaņa izcilā personība jau visus valsts pastāvēšanas gadus bijusi aizsargu vadītāja un sniegusi mūsu organizācijai valsti un nāciju aptveŗošus mērķus. Tagad šis kontakts vēl vairāk nostiprināts, jo, kā militārai disciplīnai padota tautas bruņoto spēku sastāvdaļa, aizsargi, līdzīgi visiem aktīvā dienesta kaŗavīriem un robežsargiem, beidzot tagad nostājušies sava augstākā un, līdz ar to, valsts un tautas Vadoņa neaprobežotā tiešā rīcībā un idejiskā vadībā.

Valsts Prezidents Dr. K. Ulmanis un ministrs A. Bērziņš aizsargu šaušanas sacīkstēs.

Rūpes un gādība, no vienas, un dziļi izjusta griba būt dāvātās uzticības cienīgiem, no otras puses, izpaudās sanāksmē, kuŗā Valsts Prezidents aizsargu saimes vidū kā augstākais Vadonis ieradās pirmo reizi. Tas bija gadskārtējās šaušanas sacīkstēs 19. septembrī, kad Rīgā sabrauca no visiem aizsargu pulkiem ap 600 labākie šāvēji. Valsts Prezidents Dr. K. Ulmanis Dreiliņu šaujlaukā ieradās iekšlietu ministra V. Gulbja, ministra A. Bērziņa, armijas štāba priekšnieka pal. ģen. R. Dambīša, Rīgas apgabala garnizona priekšnieka vietn. plkv. Malcenieka, aizsargu priekšnieka plkv. K. Praula, adjutanta pltn. M. Lūkina, u. c. pavadīts. Šaujlaukā Prezidentam ziņoja aizsargu štāba priekšnieks pltn. J. Zālītis. Prezidents ar pavadoņiem apstaigāja pulku kārtībā nostādītās aizsargu rindas, kas sava augstākā Vadoņa sveicienam «Sveiki, aizsargi!» atbildēja ar spēcīgu «Esiet sveiki!» Tad Prezidents uzrunāja sapulcētos, starp citu teikdams:

«Rodas ļoti patīkams un pacilājošs iespaids, tik lielā skaitā aizsargus kopā redzot. Bet mēs visi labi zinām, ka tas, ko te šodien redzam un par ko varam priecāties, no visiem mūsu aizsargiem ir tikai viena saujiņa. Te ir pārstāvji no visiem mūsu aizsargiem, no mūsu lielās, plašās un spēcīgās aizsargu organizācijas. Man ir prieks, ka šinī gadā aizsargi gājuši uz priekšu arī šaušanas mākslā un mākā, ko pierādīt ir šīs dienas uzdevums. Šodienai ir arī vēl cita nozīme un cits saturs: šodien no visas valsts aizsargi pulcējušies kopā, lai atjaunotu vecās pazīšanās un draudzības un noslēgtu jaunas, lai še kopā dažas stundas pavadīdami, pēc veikta uzdevuma papriecātos par sasniegumiem un vēlētu sirsnīgi laimes uzvarētājiem.»

Prezidents savā runā pasvītroja, ka jaunais gars, kas tagad latvieša dzīvē iestājies, prasa no aizsargiem ne tikai tiešo organizācijas pienākumu rūpīgu pildīšanu, bet aizsargam jābūt par paraugu sabiedriskā darbībā arī ārpus savas organizācijas. Tāpat mājas dzīvē un darbā aizsargiem jābūt tiem, kas nekad ne par minūti nenokavējas un celtnieciskā priekā veic darāmo ar visu spēju un gribas piepūli. Prezidents novēlēja aizsargiem un aizsardzēm labākās sekmes atbildīgo uzdevumu veikšanā. Augstākā Vadoņa runai sekoja aizsargu priekšnieka plkv. K. Praula dziļi izjusta un pārdzīvota pateicības atbilde:

«Ar patiesu prieku apsveicu šodien Jūs, augsti godāts Valsts Prezidenta kungs, mūsu aizsargu organizācijas lielajā šaušanas skatē, kā augstāko valsts amata personu atdzimušā vienotā Latvijā un arī kā augstāko aizsargu Vadoni. Redzēt Jūs, kā mūsu organizācijas augstāko Vadoni, mums ir sevišķs lep-

Valsts Prezidents aizsargu ārstu vidū.

nums, jo Jūs esat ne tikai Latvijas valsts dibinātājs un tās pirmais Ministru Prezidents, bet šinī amatā atrazdamies esiet arī parakstījuši pirmo rīkojumu 20. martā 1919. gadā par aizsargu organizācijas dibināšanu. Šis Jūsu parakstītais rīkojums dod mums tiesību uzskatīt Jūs par aizsargu organizācijas faktisko nodibinātāju. Uzņemoties aizsargu organizācijas augstākā Vadoņa pienākumus un ar sevišķu likumu nospraužot aizsargu darba juridiskās robežas Jūs, augsti godāts Valsts Prezidenta kungs, esiet mums parādījuši izcilus uzmanību, par ko no sirds pateicos visu aizsargu un aizsardžu vārdā. Varu apliecināt, ka Jūsu vadonība mums ir netikai pamudinājums tālākā darbā, bet lielākais gandarījums par to, ko esam darījuši mūsu tautas labā līdz šim. Sirsnīga pateicība Jums, augsti godāts Valsts Prezidenta kungs, par tiem vērtīgiem norādījumiem, kādus šodien sniedzāt savā uzrunā aizsargiem. Šie norādījumi paliks par vadošiem mūsu turpmākās gaitās un tos pildīsim ar lielāko centību Latvijai par godu un labumu. Apliecinu, ka, tāpat kā vēsturiskā 15. maija naktī, aizsargi būs vienmēr gatavi ar prieku pildīt Jūsu, kā sava augstākā pavēlnieka, gribu.»

Sapulcētie šo aizsargu priekšnieka izteikto aizsargu saimes pateicību un solījumu apliecināja, uzsaukdami savam augstākajam Vadonim, Valsts Prezidentam Dr. K. Ulmanim, trīskārtēju «Lai dzīvo!» Tāpat sumināja aizsargu goda šefu, kaŗa ministru ģenerāli J. Balodi, iekšlietu ministru V. Gulbi, ministru A. Bērziņu un valdību.

Par sacīkšu saimniecisko pusi rūpējās 5. R. a. p. štāba pulciņa aizsardzes. «Saimniecības darbi ir vieni no grūtākajiem,» uzrunāja Prezidents aizsardzes, kas bija ierindā nostājušās pretim lauka virtuvēm, «un darbs, kas jāveic aizsardzēm, bieži ir atbildības pilns. Tāpēc mans sirsnīgais paldies aizsardzēm, kas no sava ikdienas darba atlicinājušas laiku arī sabiedriskiem pienākumiem!» Iepazinies ar šaujlauka gādīgo saimnieču darbu ap lielajiem katliem, Prezidents ar pavadoņiem sēdās pie azaida galda, kuŗā kūpēja garšīga kāpostu zupa. Pēc ieturētām pusdienām aizsargi turpināja sacīkstes. Prezidents apstaigāja visas šāvēju grupas, sīki informēdamies par ieročiem, šaušanas noteikumiem un trāpījumiem, kā arī apskatīja šaujlaukuma iekārtojumu. Prezidenta uzmanību sevišķi saistīja Bergmaņa mašīnpistole, kas izgatavota Igaunijā. Prezidents ar binokli vēroja šāvēju trāpījumus mērķos, bet tiesnešu teltī iepazīnās ar punktu aplēsi.

Dreiliņu šaujlaukā, labāko šāvēju — aizsargu vidū, Vadonis uzturējās vairākas stundas.

*

Nedēļu vēlāk, 27. septembrī, Rīgā uz apspriedi ieradās aizsargu sanitārā dienesta vadītāji — aizsargu ārsti un farmaceiti. Sanāksmi, kuŗā piedalījās 90 ārsti un 31 farmaceits, aizsargu namā vadīja aizsargu štāba sanitārās daļas priekšnieks ārsts-pltn. A. Bergs. Aizsargu augstākais Vadonis, Valsts Prezidents Dr. K. Ulmanis, arī šo sanāksmi pagodināja ar savu apmeklējumu — iekšlietu ministra V. Gulbja, ministra A. Bērziņa, Rīgas prefekta P. Pommera u. c. pavadībā. Vadoni un valdības locekļus sagaidīja aizsargu priekšnieks plkv. K. Prauls un aizsargu štāba daļu vadītāji. Valsts Prezidents iepazinās ar aizsargu nama telpām un aizsargu ārstiem un farmaceitiem deva norādījumus viņu tiešajā un sabiedriskajā darbā. Savu augstāko Vadoni sapulcētie sirsnīgi sumināja. Par apmeklējumu un norādījumiem Vadonim pateicās ministrs A. Bērziņš.

*

Aizsargu saimes vēlēšanās līdzdarboties Uzvaras laukuma izbūvē spīdoši reālizējusies — visās pulku vienībās sazīmēti kopsummā Ls 60.000,—, ko aizsargu priekšnieks plkv. K. Prauls iemaksājis laukuma izbūves komitejai. Valsts Prezidents Dr. K. Ulmanis par šo aizsargu organizācijas iespaidīgo ziedojumu izteicis sirsnīgu pateicību:

«Izsaku Jums, pulkveža kungs, sirsnīgu pateicību

par aizsargu organizācijas vārdā man nodoto sveicinājumu un novēlējumiem.

Tanī pašā gadījumā un ar rakstu, ko aņēmu 7. septembrī, pieteiktais lielais aizsargu ziedojums Uzvaras laukuma izbūvei naudā un darba spēkā mani ļoti iepriecināja. Aizsargu saimes līdzdalībā es redzu skaistu laikmeta spēka apliecinājumu tam mūsu spraustajam mērķim, kas kopīgā darbā piepildīsies kā vienotās tautas gods un lepnums. Paldies aizsargu organizācijai un ikvienam ziedotājam viņas vidū, kam līdz ar šo novēlu arī labus panākumus un prieku viņu gaitās un centienos.»

XI vispārīgās aizsargu šaušanas sacīkstes

19. un 20. septembrī Dreiliņu šaujlaukā risinājās gadskārtējās un pēc skaita XI vispārīgās aizsargu šaušanas sacīkstes. Šīs sacīkstes krasi atšķīrās no iepriekšējo gadu sacīkstēm ar rūpīgāku dalībnieku izlasi un jauniem, stipri grūtākiem šaušanas noteikumiem.

Pēc divu dienu ilgām šaušanas sacensībām Dreiliņu šaujlaukā, 20. sept. vakarā labākie šāvēji pulcējās aizsargu nama zālē uz sacīkšu balvu pasniegšanas aktu. Ieradās iekšlietu ministrs V. Gulbis, viceministrs A. Bērziņš, armijas štāba priekšnieka pal. ģen. R. Dambītis, aizsargu priekšnieks plkv. K. Prauls, aizsargu štāba daļu vadītāji u. c. Iekšlietu ministri ar ziņojumu sagaidīja aizsargu štāba apmācības daļas priekšnieks kapt. J. Ķikulis. Iekšlietu ministrs V. Gulbis pasniedza ap 60 vērtīgu balvu sacīkšu labāko rezultātu izcīnītājiem, tos un pārējos sapulcētos uzrunādams:

«Man bija liels prieks, pievienot izsniegtajām balvām arī manu sirsnīgāko pateicību. Bet arī tie, kuŗi šinīs sacensībās balvas neieguva, lai neskumst. Es pateicos jums par veikto darbu un pūlēm, līdzdarbojoties šinīs sacensībās, un novēlu censties turpmāk pēc vēl labāku rezultātu sasniegšanas. Visās dzīves nozarēs pēc 15. maija ir redzams mūsu dzīves uzplaukums. Visās nozarēs ir bijusi vajadzīga valsts iekšējā drošība, miers un kārtība un to ir veikuši arī aizsargi, par ko jums lielais paldies. Novēlu jums turpmāk jūsu darbībā vislabākās sekmes.»

Ministrs A. Bērziņš savā uzrunā aizsargiem norādīja uz lielajiem panākumiem šinīs sacīkstēs, salīdzinot tās ar sacīkstēm pirms 11 gadiem. «Šaušana ir sporta veids,» teica ministrs, «ar ko aizsargu organizācijā visbiežāk jāsastopas. Aizsargi gatavojas, lai prastu ar šauteni veikli rīkoties tanī brīdī, kad, nedod Dievs, būtu dzimtene atkal visiem jāsargā. Bet šaušanas sacīkstēm ir arī speciāla nozīme. Kad variet sanākt kopā 500—600 šāvēji no visiem pulkiem, jūs redziet, ka arī citur ir cilvēki, kas ar sirsnību nododas aizsargu darbam. Tad saprotam savas organizācijas lielo svaru, lielo spēku. Gribu atgādināt vakar jums teiktos Valsts Prezidenta vārdus, zīmējoties uz darba krietnumu mājā un sabiedrībā. Gribu, lai jūs aizvestu mājās pārliecību, ka jāsargā ne tikai miers un drošība zemē, bet arī viss, ko esam ieguvuši līdz ar Vadoni un jauno laiku. Blakus armijai mēs sargājam tautas neatkarību, vienību un nākotni. Gan aizsargi paši bijuši partijās, tak vienmēr esam pratuši vienu mērķi, vienu vārdu svētu paturēt — Latviju. Tāpēc 15. maijs nesastapa aizsargu saimi sadrumstalotu, bet gan gatavu sekot tautas un valsts vadītāju lieliem ideāliem. Esiet stipri šinī vienprātībā un disciplīnā, tad attaisnosies tā uzticība, ko aizsargiem dāvā Vadonis, ko dāvā tauta!»

Aizsargu goda šefa, kaŗa ministŗa ģenerāļa J. Baloža un armijas komandieŗa ģen. K. Berķa uzdevumā labākos aizsargu šāvējus apsveica armijas štāba priekšnieks pal. ģen. R. Dambītis. Biedrības «Valsts Aizsardzības Fonds» un Latvijas Piensaimniecības Centrālās Savienības sveicienus nesa Rubenis. Ministriem un apsveicējiem pateicās aizsargu priekšnieks plkv. K. Prauls. «Lai dzīvo!» saucieniem un ovācijām aizsargi sumināja savu augstāko Vadoni — Valsts Prezidentu, kaŗa ministri, armijas komandieri un viņu pārstāvi ģen. Dambīti, ministrus V. Gulbi un A. Bērziņu. Trīskārtēju «Lai dzīvo!» uzsauca daudzo un vērtīgo balvu ziedotājiem — V. A. Fondam, L. P. C. Savienībai un Ozolnieka un Rātfeldera firmām.

Sacīkšu dalībnieki.

Šaušanas sacīkstēs šaušanā ar šauteni un karabinu pielaida vienīgi tos šāvējus, kas tekošā gadā bija izpildījuši visus obligātos šaušanas vingrinājumus paredzētā kārtībā, veikuši pārbaudes vingrinājumu un pulka šaušanas sacīkstēs sasnieguši vismaz 50 punktus. Tā tad vispārīgās šaušanas sacīkstēs varēja piedalīties tikai tie šāvēji, kas šaušanā bija sistēmatiski vingrinājušies, bet «laimes šāvējiem», kas par šaušanu iedomājas tikai tad, kad šaušanas sacīkstes jau pie durvīm, bija liegta iespēja piedalīties sacīkstēs. Dalībnieku skaits tomēr izrādījās stipri prāvs, ko var vērot zemāk pievestā tabulā:

Pulks	Pieteikto dalībnieku skaits ar šauteni vai karabīnu	palīgšauteni vai mašīnpistoli	automātisko pistoli
1. Talsu a. p.	11	8	5
2. Ventspils a. p.	39	12	11
3. Ludzas a. p.	15	6	8
4. Jēkabpils a. p.	19	8	11
5. Rīgas a. p.	31	12	9
6. Aizputes a. p.	13	4	5
7. Valkas a. p.	34	10	23
8. Valmieras a. p.	13	7	11
9. Madonas a. p.	31	8	5
10. Cēsu a. p.	33	6	13
11. Tukuma a. p.	11	7	5
12. Ilūkstes a. p.	12	4	5
13. Bauskas a. p.	23	12	13
14. Kuldīgas a. p.	14	4	8
15. Liepājas a. p.	31	12	5
16. Jelgavas a. p.	42	9	15
17. Rēzeknes a. p.	25	6	11
18. Daugavpils a. p.	13	5	8
19. Jaunlatgal. a. p.	11	5	5
Dzelzc. a. p.	18	4	20
Aizs. aviācija	11	—	5
Kopā	450	149	201

Iekšlietu ministrs V. Gulbis pasniedz Valsts Prezidenta balvu, kuŗu izcīnīja 5.R.a.p.šāvēji.

Sasniegtie rezultāti meistaršāvēja nosaukuma izcīņā:

III klasē.

Nr. pēc kārtas	Vārds, uzvārds	Pulks	Trāpīts lodes	punkti
1.	Pauders Otto	7	29	200
2.	Pfafrots Haralds	16	29	198

Meistaršāvēja nosaukuma izcīņā varēja piedalīties vienīgi tie pirmās klases šāvēji, kas vispārīgās šaušanas sacīkstēs šaušanā ar šauteni bija sasnieguši vismaz 75 punktus.

Šaušanā ar šauteni un automatisko pistoli:

1. Pfafrots Hāralds 16. Jelgavas a. p. ar šauteni — 78 p., ar pistoli — 6 fig.

Šaušanā ar šauteni.

Attālums — 200 jardi un nevis 150 m, kā avīzēs kļūdaini atzīmēts.

Mērķis — krūšu fig. ar 10 dalījumiem. Patronu skaits — 10.

I klasē.

Laiks — 1 minūte.

Nr. pēc kārtas	Uzvārds un vārds	No kāda pulka	Trāpīts Lod.	Punkti
1.	Pauders Otto	7	10	78
2.	Pfafrots Hāralds	16	10	78
3.	Leimanis Jēkabs	6	10	72
4.	Strēlnieks Herberts	2	10	71
5.	Tolle Kārlis	8	10	69
6.	Strauts Kārlis	7	10	69
7.	Kārklis Eduards	7	10	68
8.	Ābele Eduards	5	10	65
9.	Ozols Valdis	5	10	65
10.	Harjū Mārtiņš	10	9	63
11.	Jēkabsons Jānis	8	9	61
12.	Pūliņš Jēkabs	14	9	60
13.	Indriksons Heinr.	Aviāc.	8	60
14.	Majors Rūdolfs	Aviāc.	8	60
15.	Jansons Augusts	7	7	57
16.	Kārklis Arvīds	7	10	56
17.	Baltietis Herberts	7	8	56
18.	Leitis Jānis	10	9	50
19.	Kārklis Rūdolfs	7	8	48
20.	Ķemers Aleksandrs	8	7	42
21.	Ērmanis Rūdolfs	8	6	—
22.	Šulders Broņislavs	17	6	—
23.	Zanders Fricis	2	6	—
24.	Riekstiņš Pēteris	8	6	—

Pirmās klases šāvēju skaits sastāda 14 proc no visa, sacīkstēs dalību ņemušā, klases šāvēju skaita.

Pirmās klases šāvēju sasniegumi, vērtējot tos stingri pēc noteikumiem, t. i. pēc sasniegto punktu un trāpīto ložu skaita, niecīgi, jo normu izpildījuši tikai 2 šāvēji, resp. 8 proc. Vērtējot sasniegumus tikai pēc trāpītā ložu skaita, rezultāti ir vairāk kā apmierinoši, jo 10 dalībnieki trāpījuši 10 un 4 dalībnieki — 9 lodes, t. i. 14 dalībnieki, resp. 58 proc. izpildījuši normu.

II klasē.

Laiks — 1 minūte.

Nr. pēc kārtas	Uzvārds un vārds	No kāda pulka	Trāpīts Lod.	Punkti
1.	Andrējevs Nikolajs	5	10	80
2.	Kitte Ernests	5	9	73
3.	Graudiņš Kārlis	5	9	73
4.	Kalniņš Aleksandrs	7	10	71
5.	Kraševskis Vilis	12	10	71
6.	Putniņš Arvīds	9	10	69
7.	Kalniņš Jānis	18	9	66
8.	Brīvulis Jānis	17	9	65
9.	Grīslis Roberts	14	9	64
10.	Angers Rūdolfs	14	9	64
11.	Pinnis Jūlijs	8	10	63
12.	Laimiņš Pēteris	8	9	63
13.	Čiekurs Jānis	2	9	63
14.	Vinters Kārlis	5	9	61
15.	Steigūts Voldemārs	16	10	60
16.	Picalcelms Teodors	2	9	60
17.	Pelcis Mārtiņš	13	8	60
18.	Zemītis Jānis	5	9	59
19.	Dambrovs Olģerts	10	9	59
20.	Miza Eduards	3	10	59
21.	Mucenieks Jānis	2	10	57
22.	Krūmiņš Jūlijs	9	8	57
23.	Grīnbergs Vold.	17	8	57
24.	Freimanis Teodors	1	9	56
25.	Auziņš Augusts	2	9	56
26.	Grīnbergs Teodors	17	8	55
27.	Lācis Jēkabs	9	8	54
28.	Liepacis Arvīds	19	10	53
29.	Seļeckis Stefans	17	9	53
30.	Vanags Roberts	4	8	53
31.	Langfelds Ernests	2	9	52
32.	Rake Ernests	14	8	52
33.	Mednis Arturs	5	8	51
34.	Jansons Žanis	14	8	51
35.	Eglītis Voldemārs	19	7	51
36.	Krievāns Kārlis	12	7	51
37.	Daugavietis Otto	4	8	50
38.	Rozenkrons Kārlis	7	9	49
39.	Roze Rūdolfs	17	7	49
40.	Feldmanis Jānis	5	9	48
41.	Valks Jānis	17	8	48
42.	Rogovskis Kārlis	15	7	47
43.	Bumburs Arvīds	10	7	47
44.	Krūmiņš Roberts	18	9	46
45.	Sauķitēns Voldem.	16	7	46
46.	Vanags Edgars	7	7	44
47.	Strazdiņš Alfrēds	Dz-ceļu	8	43
48.	Mišelis Jēkabs	15	8	43
49.	Dimza Jānis	18	8	42
50.	Krieviņš Jānis	5	7	42
51.	Liņķis Paulis	14	8	40
52.	Juzups Arturs	15	7	40
53.	Sīlis Jānis	5	7	39
54.	Brālēns Jānis	3	9	37
55.	Rāviņš Pēteris	18	7	29
56.	Ezeriņš Kārlis	3	7	27
57.	Gulbis Augusts	Dz-ceļu	7	26
58.	Raģis Kārlis	7	6	—
59.	Zīverts Žanis	14	6	—
60.	Baumanis Rūdolfs	5	6	—
61.	Čevers Konstantīns	17	6	—
62.	Beķeris Francis	17	6	—
63.	Pagasts Ernests	Aviāc.	5	—
64.	Krūmiņš Arvīds	10	5	—
65.	Makarskis Jānis	14	5	—
66.	Dreimanis Eduards	16	5	—
67.	Koroševskis Aleks.	17	5	—
68.	Sirmais Verners	7	4	—
69.	Sīlis Jānis	10	3	—
70.	Svars Jānis	13	2	—
71.	Strazdiņš Kārlis	5	2	—
72.	Bāliņš Dāvis	10	1	—

Aizsargu priekšnieks plkv. K. Prauls šaušanas sacīkstēs.

Otrās klases šāvēju skaits sastāda 41 proc. no visa sacīkstēs dalību ņemušā klases šāvēju skaita.

Obligāto punktu un ložu skaitu sasnieguši 24 proc., bet obligāto ložu skaitu (neņemot vērā punktu skaitu) sasnieguši 61 proc.

III klasē.

Laiks — 1 min. 15 sek.

Nr. pēc kārtas	Uzvārds un vārds	No kāda pulka	Sasniegt Lod.	Punkti
1.	Freimanis Mārtiņš	11	10	80
2.	Zaķis Kārlis	6	10	75
3.	Dubrovskis Jānis	17	10	75
4.	Binde Elmārs	7	10	75
5.	Maģītis Jānis	9	10	75
6.	Volodkēvičs Stan.	15	10	74
7.	Gertsons Jānis	5	10	74
8.	Zupāns Jānis	9	10	74
9.	Sedlinieks Jānis	7	10	74
10.	Meija Jānis	Dz-ceļu	10	74
11.	Aizkalnietis Roberts	9	10	73
12.	Veiss Arturs	15	10	72
13.	Bucenieks Vilis	12	9	72
14.	Nīparts Kārlis	16	10	71
15.	Voskans Vladislavs	17	10	70
16.	Cīmelis Teodors	7	10	70
17.	Pormalis Arturs	4	10	69
18.	Zvirgzdiņš Vold.	9	10	68
19.	Rīsovs Ignāts	Dz-ceļu	10	68
20.	Timlers Ansis	15	9	68
21.	Strods Staņislavs	16	10	66
22.	Līventāls Jānis	9	9	66
23.	Priedītis Kārlis	7	10	65
24.	Dolacis Augusts	9	10	65
25.	Vidiņš Arnolds	15	10	64
26.	Miks Antons	17	10	64
27.	Stiebriņš Jānis	4	9	64
28.	Mednis Arvīds	5	9	64
29.	Bērziņš Jānis	6	10	63
30.	Dundurs Andžs	6	10	63
31.	Lejmalnieks Leon.	13	10	62
32.	Dobulāns Arturs	4	10	62
33.	Šmits Edgars	10	8	62
34.	Muncens Alfrēds	10	10	61
35.	Vagelis Donāts	18	10	61
36.	Līgeris Arturs	10	10	61
37.	Celmiņš Hermanis	1	10	61
38.	Askars Augusts	10	9	61

Nr. pēc kārtas	Uzvārds un vārds	No kāda pulka	Trāpīts Lod.	Punkti
39.	Lintiņš Arturs	17	9	61
40.	Ruskis Voldemārs	4	9	61
41.	Rozavickis Arn.	16	9	61
42.	Freibergs Antons	1	9	61
43.	Priedītis Eduards	1	8	61
44.	Krēsliņš Arvīds	10	10	60
45.	Harjū Aleksandrs	10	9	60
46.	Saulītis Jānis	9	9	60
47.	Leimanis Jānis	6	9	60
48.	Seilis Jāzeps	12	8	60
49.	Krūze Jēkabs	11	8	60
50.	Tirzmalis Kārlis	10	8	60
51.	Lācis Valdis	9	9	59
52.	Šteins Harijs	4	9	59
53.	Krēgers Nikolajs	1	9	59
54.	Ozoliņš Benedikts	17	9	59
55.	Švika Edgars	9	8	59
56.	Kalējs Jānis	Dz-ceļu	8	59
57.	Rudzītis Kārlis	18	9	58
58.	Kārkliņš Richards	5	8	58
59.	Rusavs Pēteris	10	8	57
60.	Samsons Alfrēds	19	10	56
61.	Augstkalns Augusts	10	9	55
62.	Zvagulis Ādolfs	1	8	55
63.	Birznieks Jānis	12	8	55
64.	Insbergs Voldemārs	1	9	53
65.	Purniņš Oskars	19	9	53
66.	Eglītis Jānis	5	8	53
67.	Ozoliņš Hermanis	11	10	52
68.	Krauls Mārtiņš	6	9	52
69.	Čaps Alfrēds	19	9	52
70.	Ēķelis Andrējs	9	7	52
71.	Volfs Pēteris	4	8	51
72.	Ļinovskis Jānis	3	8	51
73.	Vācietis Fricis	14	7	51
74.	Stoķis Mārtiņš	Aviāc.	7	51
75.	Lauva Kārlis	9	8	50
76.	Bērziņš Teodors	9	8	50
77.	Valters Eduards	6	8	50
78.	Bērziņš Ādolfs	Aviāc.	8	50

Vērtējot trešās klases šāvēju sasniegumus, jāpatur vērā tas apstāklis, ka sacīkstes vingrinājuma izpildīšanas laiks trešās klases šāvējiem ir par 15 sek. garāks nekā pirmās un otrās klases šāvējiem, kamdēļ trešās klases šāvēju sasniegumus nevar tieši salīdzināt ar pirmās un otrās klases šāvēju sasniegumiem.

Trešās klases šāvēju skaits sastāda 45 proc. no visa sacīkstēs dalību ņēmušā klases šāvēju skaita.

Obligāto punktu (60) un ložu skaitu sasnieguši 64 proc., bet obligāto ložu skaitu (neņemot vērā punktu skaitu) — pilni 100 proc.

Vecāko aizsargu katēgorija.

Laiks 1 min. 15 sek.

Nr. pēc kārtas	Uzvārds un vārds	No kāda pulka	Trāpīts Lod.	Punkti
1.	Dambrovs Oskars	10	10	71
2.	Leitnants Rūdolfs	13	9	65
3.	Dravnieks Andrējs	7	10	60
4.	Porietis Roberts	12	8	57
5.	Apse Edgars	Dz-ceļu	9	50
6.	Ozols-Ozoliņš Elm.	„	9	50
7.	Bisenieks Teodors	„	8	50
8.	Liepa Kristaps	13	8	45
9.	Bergmanis Jānis	8	8	40
10.	Ozoliņš Jānis	10	7	42
11.	Murņikovs Vold.	Aviāc.	7	42
12.	Kuģis Augusts	11	7	35
13.	Balodis Jānis	12	7	34
14.	Andermanis Alfrēds	5	2	15

Šaušanā ar karabīnu.

Attālums — 150 jardu. Mērķis — krūšu fig. ar 10 dalījumiem. Patronu skaits — 10.

I klasē.

Laiks — 1 min.

Nr. pēc kārtas	Uzvārds un vārds	No kāda pulka	Trāpīts Lod.	Punkti
1.	Strazdiņš Kārlis	2	10	70
2.	Dūdelis Jānis	12	10	65
3.	Kaužens Hugo	8	10	58

II klasē.

Laiks — 1 min.

Nr. pēc kārtas	Uzvārds un vārds	No kāda pulka	Trāpīts Lod.	Punkti
1.	Bučas Jānis	16	10	75
2.	Bullītis Aleksandrs	16	10	69
3.	Glīnbergs Hugo	2	9	59
4.	Jurjāns Voldemārs	7	8	56
5.	Keostenbergs Rein.	7	8	53
6.	Pernavs Voldemārs	4	8	45
7.	Sīpenieks Eduards	13	7	44
8.	Tomiņš Jānis	5	7	41
9.	Bušs Fricis	14	7	41
10.	Ģinters Ernests	15	8	35

III klasē.

Laiks — 1 min. 15 sek.

Nr. pēc kārtas	Uzvārds un vārds	No kāda pulka	Trāpīts Lod.	Punkti
1.	Celmiņš Jānis	1	10	81
2.	Brachmanis Vold.	16	9	69
3.	Sīlis Ansis	16	10	66
4.	Kajaks Antons	2	10	66
5.	Butkus Žanis	16	9	66
6.	Eglītis Jānis	15	10	65
7.	Miķelsons Ādolfs	16	9	64
8.	Grundmanis Emīls	4	10	63
9.	Kochs Voldemārs	16	9	63
10.	Štakmanis Jēkabs	8	9	61
11.	Luiks Sergejs	7	8	60
12.	Burkēvičs Alfrēds	7	7	56
13.	Grīnhofs Bruno	16	8	55
14.	Frēlichs Sergejs	5	8	51
15.	Sirmais Jānis	9	9	50
16.	Freimanis Roberts	4	7	48
17.	Kristapsons Kārlis	1	7	47
18.	Stanga Arturs	13	8	46
19.	Feldmanis Leopolds	15	7	46
20.	Kalniņš Aleksandrs	9	7	43
21.	Jenkēvics Arturs	13	7	40
22.	Jankaus Jānis	10	8	37
23.	Zeidenbergs Fricis	11	7	37
24.	Krauze Andrējs	2	6	37
25.	Tamamacis Kārlis	7	6	37
26.	Miķelsons Mārtiņš	5	5	32
27.	Cēsnieks Jānis	16	5	27
28.	Vikmanis Jānis	16	4	25
29.	Hiršfelds Teodors	13	4	21
30.	Jozeps Ādolfs	9	3	17
31.	Obulders Jānis	9	3	16

Vecāko aizsargu katēgorija.

Laiks — 1 min. 15 sek.

Nr. pēc kārtas	Uzvārds un vārds	No kāda pulka	Trāpīts Lod.	Punkti
1.	Līnis Jānis	16	9	64
2.	Bredovskis Ernests	15	10	57
3.	Gailis Miķelis	2	9	56
4.	Bredovskis Ādolfs	15	6	43

Snaiperu vingrinājumā.

Nr. pēc kārtas	Uzvārds un vārds	No kāda pulka	Trāpīts Fig.	Punkti
1.	Tollis Kārlis	8	3—2	20
2.	Indriksons Heinr.	Aviāc.	3—2	19
3.	Kaužens Hugo	8	3—2	18
4.	Pūliņš Jēkabs	14	3—2	17
5.	Pauders Otto	7	3—2	15
6.	Šteinbergs Alberts	14	3—2	15
7.	Kārklis Eduards	7	3—2	15
8.	Leimanis Jēkabs	6	3—2	15
9.	Strazdiņš Kārlis	2	3—2	13
10.	Majors Rūdolfs	Aviāc.	3—2	13
11.	Pormalis Arturs	4	3—2	13
12.	Priedītis Eduards	1	3—2	13
13.	Pelsis Mārtiņš	13	3—2	12
14.	Strēlnieks Herberts	2	3—2	12
15.	Valters Rūdolfs	5	3—2	10
16.	Butkus Žanis	16	3—2	9
17.	Leitis Jānis	10	3—2	7
18.	Miza Eduards	3	2—2	13
19.	Daugavietis Otto	4	2—2	14
20.	Valters Eduards	6	2—2	16
21.	Lācis Jēkabs	9	3—0	—
22.	Gaisiņš Pēteris	12	2—1	3
23.	Rogovskis Žanis	15	2—2	11
24.	Grīnbergs Vold.	17	2—2	12
25.	Čaps Alfrēds	19	2—2	14
26.	Insbergs Vold.	1	1—2	12
27.	Grūbe Jūlijs	18	2—1	2
28.	Akmens Jānis	3	2—2	17
29.	Lācītis Valdis	9	2—1	2
30.	Šmits Edgars	10	2—2	9
31.	Repše Jānis	13	2—1	4
32.	Rubenis Kārlis	15	1—0	0
33.	Grinbergs Eduards	17	2—1	6
34.	Voitkēvičs Donats	18	2—1	8
35.	Dūdelis Jānis	12.	1—2	9
36.	Gurtiņš Olģerts	19	2—1	2
37.	Tauniņš Arnolds	5	2—2	9
38.	Pfafrots Haralds	16	0—1	7

(Turpinājums sekos.)

Šaujlaukuma dežūrvirsnieks.

Žurnāla „Aizsargs" abonenti aizsargu pulkos, proporcionāli dalībnieku skaitam

* Jaunais laiks mūs mācījis kopējiem diženiem darbiem. Ko nespējam vieni vai mazākā pulkā, to varam veikt visi kopā. Šāds kopējs aizsargu saimes ieguvums un izveidojums ir žurnāls «Aizsargs», ar tagadējo tirāžu, apmēriem un saturu. Bet katrs sasniegums slīd atpakaļ, ja neiet uz priekšu. Arī «Aizsarga» abonentu skaitam jāaug! Ka tas iespējams, rāda augšējā diagramma, kurā grafiski salīdzināts abonentu daudzums aizsargu pulkos, proporcionāli dalībnieku skaitam. Aizsargu aviācijā, 14. Kuldīgas un 17. Rēzeknes pulkos «Aizsargu» abonē tepat trīs reizes vairāk kā 15. Liepājas un 10. Cēsu pulkos. Ne jau materiālie apstākļi šeit izšķirošie. Nav Rēzeknes pulka aizsargi bagātāki par cēsiniekiem un liepājniekiem (otrādi gan tas ir!). Bet dažāda ir bijusi rosība un izpratne, ar kādu jautājums skārts. Neaizmirsīsim, ka kopējos pienākumos mums maksimāli jāpiepūlas katram, tikai tad sekmes atbildīs patiesi iespējamām. Nodaļas priekšniekam un aizsardžu pulciņa priekšniecei jau laikus jāpadomā par cēloņiem, kamdēļ viņu nodaļā nav tik liels abonentu procents, kā citur, bet kāds tas varētu būt. Liels solis uz priekšu būs, ja visas līdz šim mazāk aktīvās vienības «Aizsarga» abonēšanā ar 1937. g. sasniegs kaut šīgada procentuāli vidējo līmeni. Ja 1936. g. «Aizsargu» abonē caurmērā katrs otrais aizsargs un aizsardze, tad 1937. g. gan nedrīkstētu būt nodaļas un pulciņa ar abonentu daudzumu — mazāku par pusi no vienības dalībnieku skaita. Ko var laba griba, rāda spīdošie panākumi aizs. aviāc., kas no nedaudz abonentiem pagājušā gadā pacēlušies procentuāli pirmajā vietā šogad. Vai ir kādi nepārvarami šķēršļi līdzīgam abonentu augumam arī citās vienībās? Taču nē! Tamdēļ — nevienam ne soli atpakaļ, un lai nevienā vienībā abonentu skaits vairs nebūtu zem līdzšinējā caurmēra līmeņa!

* Aizsargu priekšnieks plkv. K. Prauls par izcilus centību izsaka pateicību žurnāla «Aizsargs» izplatītājiem 1936. gadā. Kā šīs patiesi pelnītās atzinības mazu apliecinājumu izdevniecība «Žurnāls Aizsargs» rosīgākiem abonentu vācējiem šinīs dienās izsūta Ed. Virzas grāmatu «Straumēni», ar aizsargu priekšnieka plkv. K. Praula pašrocīgu ierakstu titullapā.

* Ministrs A. Bērziņš un aizsargu priekšnieks plkv. K. Prauls 16. sept. ieradās Izglītības ministrijā un pasniedza ministram prof. Dr. A. Tentelim aizsargu Nopelnu krustu.

* Aizsargu priekšnieks devis aizsardzēm rīkojumu par formas tērpa valkāšanu. Nevērojot vairākkārtējus paskaidrojumus, ne visas aizsardzes formas tērpa valkāšanu pareizi izprot. Redz nēsājam formas cepures pie privāta apģērba vai otrādi, kas atstāj nedisciplīnētu iespaidu. Apstiprinātais aizsardžu formas tērps jāuzskata kā nedalāms. Formas cepure valkājama tikai pie formas tērpa. Tāpat pie formas kleitas un cepures valkājami apavi nosacītā veidā un krāsā. Nav pieļaujama arī kāda cita veida formas tērpa sagrozīšana. Aizsardžu nozīme jāpiesprauž tikai pie formas apģērba nosacītā vietā un to nedrīkst nēsāt pie kāda cita apģērba vai izlietot praktiskām vajadzībām. Pareizi nēsājamas arī 5 un 10 gadu izdienas nozīmes.

* Komandējošā sastāva apspriedes šogad noturēs: 11. oktobrī — 13. Bauskas aizs. pulkam, 14. okt. — 11 Tukuma a. p., 18. okt. — 16. Jelgavas a. p., 22. okt. — 10. Cēsu a. p., 25. okt. — 9. Madonas a. p., 31. okt. — 7. Valkas a. p., 1. novembrī — 8. Valmieras a. p., 5. nov. — 1. Talsu a. p., 8. nov. 18. Daugavpils a. p., 10. nov. — 2. Ventspils a. p., 14. nov. — 6. Aizputes a. p., 15. nov. — 15. Liepājas a. p., 21. nov. — 19. Jaunlatgales a. p., 22. nov. — 17. Rēzeknes a. p., 26. nov. — 14. Kuldīgas a. p., 29. nov. — 4. Jēkabpils a. p., 6. decembrī — 5. Rīgas a. p., 8. dec. — 3. Ludzas a. p., 13. dec. 12. Ilūkstes a. p., 20. dec. — Dzelzceļu a. pulkam.

* 5. un 6. septembrī aizsargu šautuvē Asaros notika gadskārtējās Latvijas meistarsacīkstes šaušanā, kurās piedalījās arī labākie šāvēji — aizsargi. Sevišķi izcilus rezultātus sasniedza ar mazkalibra ložu bisi parādītā mērķī. Šeit otro vietu izcīnīja aizsargs Lasis (243 p.), trešo vietu aizsargs Butkus (242 p.). Kopējā novērtējumā labākos rezultātus ieguva aizsargu šāvēji, izcīnīdami pirmo vietu ar 182 p. Otrā vietā ASK šāvēji ar 167 p., trešajā vietā policijas šāvēji ar 124 pkt.

* No 1937. gada 6. februāra līdz 7. martam Latvijas Amatniecības kamera rīko daiļamatniecības izstādi, kurā domāts parādīt visplašāko aprindu sasniegumus amatniecībā un rūpniecībā. Šinī izstādē aicināta piedalīties arī aizsargu organizācija. Tā kā aizsardzes spējīgas godam sacensties ar pārējām šī darba veicējām, bet savas īpašas izstādes sarīkošana grūtāki iespējama, aizsargu štābs nolēmis aizsardzēm šinī izstādē piedalīties ar atsevišķu stendu.

Īsā laika dēļ, runa var būt tikai par jau izstrādāto vai jau iesākto darbu izstādīšanu. Izstādei atbilstošie darbi savācami pulki štābos un pieteicami (izstrādājuma īpašniece, priekšmeta nosaukums, technika) aizsargu štābam ne vēlāk par š. g. 1. decembri. Pēc darbu

Piltenes aizsargi jaunizbūvētā nodaļas šautuvē.

iesūtīšanas Aizsargu štābā par to piemērotību izstādīšanai lems izstādes techniskā komisija. Savācot darbus no pulciņiem, pie darba jābūt piestiprinātai zīmei ar darinātājas vārdu un uzvārdu un no kāda pulciņa, jeb, ja darbs kopīgi strādāts, tad jāraksta attiecīgā pulciņa nosaukums.

Pulciņiem nosūtīti piedalīšanās noteikumi, no kuŗiem redzams, ka izstādāmiem darbiem jābūt patiesi vērtīgiem, bet stingrās prasības lai neatbaida mūsu organizācijas dalībnieces no sava darba nodošanas vērtēšanai un izstādīšanai. Izstādes jautājumu ar Latvijas Amatniecības kameru kārto aizsargu štābs, kādēļ pulkiem vai pulciņiem par visiem jautājumiem izstādes lietās griezties ne tieši Latvijas Amatniecības kamerā, bet gan aizsargu štāba organizācijas daļā.

* 16. mācības gadu sāk Latvijas Tautas Universitāte, kuŗas mērķis — pacelt tautas kultūras līmeni, padarīt katram pieejamu zinātni un mākslu, dot iespēju katram tikt pie vispārējās un dažās zinātņu nozarēs arī pie speciālās augstākās izglītības. Šogad darbojas tiesību un tautsaimniecības, mākslas-filozofijas un elektrotechnikas fakultātes, praktisks celtniecības kurss, sagatavošanas kursi abitūrijām un fiziskās audzināšanas institūts. L. T. Universitātei (Rīgā, Raiņa bulvārī 8) ir nodaļas: Pārdaugavā, Valkā, Cesvainē, Cēsīs, Siguldā, Mūrmuižā, Kuldīgā un Daugavpilī. Pie iestāšanās fakultātēs dokumentus par priekšizglītību neprasa. Lekcijas notiek no plk. 16 un 17 līdz plk. 22 vakaros.

* 1. oktobrī sāk darboties Lauksaimniecības Tautas Augstskola ar nodaļām — sab.-saimniecisko, laukkopības, lopkopības un dārzkopības. L. T. A. uztur Latvijas Lauksaimniecības Kamera. Tuvākas ziņas Rīgā, Baznīcas ielā 4-a, dz. 4.

* Aizsargu štāba sanitārās daļas rīkotie mācītu sanitāru kursi, kas ilgs 4 mēnešus pie kaŗa slimnīcām, šogad sāksies: Rīgā — 1937. g. 2. janvārī, Daugavpilī un Liepājā — š. g. 1. novembrī.

Mācītu sanitāru kursus beidza: a) Rīgas Kaŗa slimnīcā (laikā no 1935. g. 2. decembŗa līdz š. g. 30. martam): Lagzdiņš Jānis 2. V. a. p., Ronis Arnolds 2. V. a. p., Rozenbergs Velta 4. J. a. p., Ziedāns Anna 4. J. a. p., Daugavbērziņš Vera 5. R. a. p., Ķiselis Milda 5. R. a. p., Kuprinskis Oskars 5. R. a. p., Melnrags Auguste 5. R. a. p., Neimanis Līze 5. R. a. p., Salavs Katrīne 6. A. a. p., Reibarts Barbāra 6. A. a. p., Klēbachs Jānis 7. V. a. p., Zariņš Ērika 7. V. a. p., Bērziņš Velta 8. V. a. p., Cimermanis Arturs 8. V. a. p., Grabis Olga 10. C. a. p., Kazeks Marianna 10. C. a. p., Mārtinsons Marta 10. C. a. p., Pētersons Emma 10. C. a. p., Grauds Herberts 11. T. a. p., Kalviņš Vilma 11. T. a. p., Ādams Kārlis 13. B. a. p., Traumanis Lūcija 13. B. a. p., Skujiņš Alvīne Dz. a. p.

b) Liepājas Kaŗa slimnīcā (laikā no 1935. g. 1. novembŗa līdz š. g. 27. februārim): Grīnberga Rota 1. T. a. p., Neilande Alvīne 1. T. a. p., Jankovskis Kārlis 14. K. a. p., Ozoliņš Aija 14. K. a. p., Ansone Emīlija 15. L. a. p., Breicis Alma 15. L. a. p., Bušmane Elīza 15. L. a. p., Jaunzemis Adelheide 15. L. a. p., Kubiļs Marija 15. L. a. p., Ķeiris Kari 15. L. a. p., Ļaviņa Alma 15. L. a. p., Miķelsons Alma 15. L. a. p., Šalme Austra 15. L. a. p., Tamužis Anna 15. L. a. p., Bušmane Alma 16. J. a. p., Danfelds Amālija 16. J. a. p., Neimande Lizbete 16. J. a. p., Šūmanis Alma 16. J. a. p., Zvirbulis Herberts 16. J. a. p., Velze Silvija 16. J. a. p.

c) Daugavpils Kaŗa slimnīcā (laikā no 1935. g. 1. novembŗa līdz š. g. 26. februārim): Gaidlazda Alīda 3. L. a. p., Leimanis Aleksandrs 9. M. a. p., Leivers Lidija 9. M. a. p., Brikens Krišjānis 12. I. a. p., Grābeklis Jūlijs 12. I. a. p., Misiņš Leonida 12. I. a. p., Paskēvičs Marta 12. I. a. p., Rubiķis Anna 12. I. a. p., Slavinskis Viktorija 12. I. a. p., Zaicevs-Zaķis Pēteris 12. I. a. p., Mutulis Vladimirs 17. R. a. p., Ritiņš Valerija 17. R. a. p., Baško Antonija 18. D. a. p., Freimanis Emma 18. D. a. p., Kiričenkovs Vera 18. D. a. p., Olševskis Antonija 18. D. a. p., Prichodskis Apolonija 18. D. a. p., Kuškis Nikolajs 19. J. a. p., Ozoliņš Aleksandrs 19. J. a. p.

* Aizsargu sanitārā dienesta personām jaunā parauga rokas saites, kādas paredzētas sanitārā dienesta noteikumos, pērkamas pie firmas Rātfelders, Rīgā, par Ls 0,95 gabalā.

2. Ventspils pulks.

* Pulka šaušanas sacīkstēs 13. sept. piedalījās ap 100 šāvēju. Šaušanā ar kaŗa šauteni labākais bija Dundagas nodaļas priekšnieks K. Strazdiņš, sasniegdams 76 punktus.

* Uz darbības 10 gadiem 19. sept. atskatījās štāba aizsardžu pulciņš. Svinības ievadīja pulka kom. J. Priedes uzruna. Pulciņu sveica Ventspils pilsētas galva A. Sniķeris. Aizsardzēm E. Šmitmanei un M. Oļukalnei, kas pulciņā darbojas kopš dibināšanas, pasniedza ziedus. Priekšnesumu daļā aizsardzes uzveda «Senlatvju vakarēšanu», aizs. A. Lamas iestudējumā. Dziedāja soliste A. Robežniece.

* 2. iecirkņa miertiesnesis ar 30 ls vai 8 dienām arestā sodījis Edgaru Vāgenmeistaru no Dundagas Silkalniem, kas izaicinoši izturējies pret aizsargu formas tērpā.

* Piltenes nodaļa pabeigusi šautuves izbūvi. Šautuvei vajadzīgo zemes gabalu uz 10 gadiem bezmaksas lietošanā aizsargiem nodevis Cērsupu māju saimnieks J. Dusa, bet vajadzīgos kokmateriālus ziedojusi Piltenes pagasta valde.

3. Ludzas pulks.

* Pulka sacīkstēs šaušanā no kaŗa šautenes 1. vietu ar 76 punktiem ieguva Mērdzenes nod. vada seržants E. Miza.

* Pulka komandieris izteicis pateicību pulka dalībniekiem, kas piedalījās lielajos pļaujas svētkos darba parādes gājienā. Pulka aizsardzēm Rēzeknes izstādē bija īpašs latvisko izstrādājumu novietojums, kas guva izstādes komitejas augstāko atzinību — zelta medaļu.

* Pildas nodaļa, iegūstot no pagasta pašvaldības zemes gabalu, stājusies pie līdzekļu vākšanas nama celšanai. Tā kā apkārtnē nav telpu, kur varētu noturēt plašākas sanāksmes un teātŗa izrādes, tad iedzīvotāji ar prieku apsveic aizsargu nodomu un nodaļas rīcībā nodoti šim nolūkam saziedotie līdzekļi.

* Nautrēnu nodaļa šinī gadā sniegusi apkārtnes iedzīvotājiem vairākus vērtīga satura sarīkojumus. Mežvidu muižas parkā nodaļas kārtējo sarīkojumu atklāja pulka kom. palīgs ar referātu «Tautas vadoņa dzīve un darbs». Nodaļas koris dir. Sarkaņa un sporta pulciņš gr. kom. Viļuma vadībā ar saviem priekšnesumiem sekmēja vakara labu izdošanos. Nodaļu vada pamatskolas priekšnieks J. Treimanis.

* Kārsavas nodaļa rīkoja plašus sporta svētkus ar Mērdzenes un Nautrēnu nodaļu sportistu un kaŗavīru pie-

Aizsargu priekšnieks plkv. K. Prauls Mārupes aizsargu nama pamatu likšanas svinībās.

Aizsargu priekšnieks plkv. K. Prauls saņem patšauteni, ko mazpulki dāvinājuši 14. K. a. pulkam.

dalīšanos. Svētki bija kupli apmeklēti un sacīkstes, pulka fiz. audz. instr. Matisona vadībā, sniedza daudz ierosinoša jauniem sportistiem.

* Ludzas nodaļas drāmatiskais pulciņš 3. oktobrī atklāja sezonu. Uzveda Salnas «Ceriņi zied...»

4. Jēkabpils pulks.

* Pulka šaušanas sacīkstēs šaušanā no kaŗa šautenēm labākos rezultātus guva: P. Krūmiņš — 82 p., R. Vanags — 80 p., E. Grundmanis — 72 p., V. Pērnavs — 71 p.

* Pulka komandieris apstiprinājis Zalves aizsargu nama būvkomisiju: priekšsēdis — nod. pr. A. Bajinskis, locekļi — vada kom. V. Turks, aizsargi J. Vasariņš, K. Krauklis un N. Milkins.

* Viesītes atbrīvošanas piemineklim pavisam savākti Ls 3661,17, par pieminekļa izgatavošanu samaksāti 3500 lati, atlikums Ls 161,17 Pulka kom. izsaka pateicību visiem komitejas locekļiem, organizācijām un privātpersonām, kas atbalstījuši pieminekļa celšanu. Pieminekli izgatavojis Ed. Kuraus.

5. Rīgas pulks.

* Pulka II bataljons laikā no 4.—6. septembrim Mālpilī rīkoja gadskārtējās nometnes. Piedalījās Mālpils, Līgatnes, Ķēču, Mores, Nītaures, Sidgundas un Vildogas nodaļu aizsargi un aizsardzes. Kaujas mācības vadīja 4. V. k. p. kapt.-ltn. Upītis un Vidzemes divīzijas kapt. Kopštāls. Aizsardzes veica nometnes saimniecības darbus, kā arī noklausījās LLK lektores Graudiņas referātus mājturībā. 6. septembrī nometnes noslēgums sakrita ar jaunremontētās Mālpils baznīcas iesvētīšanu. Parādi komandēja bataljona kom. atv. vltn. Vītols, pieņēma pulka komandieris J. Legzdiņš. Aizsargi sumināja savu augstāko un tautas Vadoni Dr. K. Ulmani, kaŗa ministru ģen. J. Balodi un valdību. Vakarā Nītaures nodaļas drāmatiskā trupa uzveda M. Priedulājas «Dzimtenes dziesmu».

* III bataljona kaujas mācības un nometnes notika 5. un 6. septembrī un noslēdzās Jumpravā ar bataljona gadskārtējiem svētkiem. Dievkalpojumu noturēja pulka māc. P. Gailītis. Parādi pieņēma pulka kom. J. Legzdiņš, sveikdams aizsargus, aizsardzes un komandieŗus ministra A. Bērziņa un aizsargu priekšnieka plkv. K. Praula vārdā. Sapulcētie sumināja tautas Vadoni un valdību. Sekoja brīvdabas izrāde — «Ugunskrusta zemē», F. Kaufmaņa režijā.

* Mārupes aizsargi kopā ar sabiedriskām organizācijām kopš 1922. gada sākuši krāt līdzekļus nama būvei, kuŗa trūkums paralizēja sabiedrisko darbību. 6. sept. jaunajam aizsargu namam guldīja pamatakmeni. Ieradās aizsargu priekšnieks plkv. K. Prauls, aizs. štāba admin. daļas priekšnieks A. Oše, pulka kom. palīgs kapt. Rupeiks un citi viesi. Pēc pieminas dokumentu un pamatakmeņa iemūrēšanas, aizsargu priekšnieks plkv. K. Prauls sveica klātesošos no kaŗa ministra ģen. J. Baloža, iekšl. ministra V. Gulbja un ministra A. Bērziņa un pieņēma aizsargu un mazpulku parādi.

* Tomes pagastā bija vairāki pasaules kaŗā kritušo kaŗavīru kapi. Ilgus gadus tos kopa zemju īpašnieki. Šoruden, aizsargu nodaļas priekšnieka Silgaiļa vadībā, atsevišķās kapu vietas atraka un 4 nezināmo kaŗavīru mirstīgās atliekas 20. septembrī guldīja kopējā brāļu kapā. Zemi šim nolūkam dāvināja lauksaimnieks Dāboliņš. Kapus iesvētīja māc. A. Zuzans.

* Kastrānes aizsardžu pulciņš no 24. līdz 26. septembrim rīkoja augļu pārstrādāšanas kursus, LLK instruktores A. Kļaviņas vadībā.

* Vildogas aizsargi un aizsardzes rīkoja plašu bazāru, kuŗa atlikums paredzēts patšautenes iegādei. Viesojās Nītures aizsargi ar M. Priedulājas «Dzimtenes dziesmu».

* Bebŗu nodaļa vietējā kapsētā uzstādījusi no šūnakmeņa veidotu pieminekli pasaules kaŗā kritušiem kaŗavīriem un mirušo latvju bēgļu piemiņai. Piemineklī iekalts: «Jūs sevi ļāvāt vētrā lauzt, Lai laikmets jauns pār tautu aust.» 30. septembrī pieminekli atklāja pltn. Akmentiņš.

* Štāba aizsardžu pulciņš, kuŗā darbojas ap 300 aizsardzes, 2. oktobrī atskatījās uz 10 gadu pastāvēšanu. Aizsargu nama zālē pie pulciņa aizsardzēm ieradās aizsargu priekšnieks plkv. K. Prauls, pulka kom. J. Legzdiņš, ministra A. Bērziņa sekretārs, darba kameras vicepriekšsēdētājs, K. Kochs un pulka kom. pal. A. Rupeiks. Aizsardzes uzrunāja pulka kom. J. Legzdiņš. Aizsargu priekšnieks plkv. K. Prauls nesa ministra A. Bērziņa sveicienus un atzīmēja aizsardžu darba lielo vērtīgumu. Sekoja valsts himna. Pulciņa 10 gadu darbības pārskatu

Aizsargi un aizsardzes novāc kartupeļu ražu nodaļas nomātā zemes gabalā.

Aizsargi-kājnieki Rēzeknes pļaujas svētku parādē.

sniedza sekretāre Rēvalde. Pulciņa priekšnieces palīdze H. Žilinska pateicās apsveicējiem. Suminot aizsargu augstāko Vadoni — Valsts Prezidentu K. Ulmani, aizsardzes nodziedāja dziesmu brīvai Latvijai. Pulciņa priekšniece Al. Bērziņa, kas neatrodas Rīgā, bija atsūtījusi telegrafisku sveicienu.

* Jau trešo gadu Rīgā darbojas pulka jaukts un vīru koris, ko vada A. Žagars. Koris piedalījies 15. maija sarīkojumos, strādnieku un abējos pļaujas svētkos. Vēlams, ka aizsargi un aizsardzes, kas līdz šim dziedājuši citos koŗos, pārnāktu savas organizācijas dziesmotā vienībā. Arī jaunus dziedātājus pieņem. Mēģinājumi notiek pirmdienās un ceturtdienās plkts. 19,30 — aizsargu namā.

6. Aizputes pulks.

* No Aizputes šķirās vietējās Sv. Jāņa draudzes un aizsargu pulka māc. O. Sakārnis, pāriedams uz Kuldīgu pēc Aizputē nostrādātiem pieciem gadiem. No iecienītā draudzes gana atvadījās vietējā sabiedrība un aizsargu pulka pārstāvji. Mācītāja nopelnus savā runā izcēla pulka komandieŗa palīgs J. Zvirbulis, pasniedzot kā dāvanu kamīna pulksteni.

* Pulkveža O. Kalpaka mūzeja atklāšanas svinībās Airītēs 6. septembrī ieradās pulka delegācija, kuŗa Latvijas armijas pirmā virspavēlnieka nāves vietā nolika rudens ziedus. Mūzeja izveidošanai un apkārtnes izdaiļošanai pulks kopā ar apriņķa pašvaldību un Aizputes pilsētas valdi ziedo 200 latus.

* 13. septembrī Aizputē notika draudzības šaušanas sacīkstes starp 6. Aizputes un 15. Liepājas aizsargu pulku labāko šāvēju grupām. Uzvarēja 6. Aizputes aizsargu pulks, ar 455 pret 454 punktiem, izcīnot otro reizi no vietas firmas A.-S. Goegginger dāvāto ceļojošo kausu.

* Cīravas nodaļa 13. septembrī rīkoja gadskārtējos rudens svētkus. Viesojās Liepājas vīru koris «Dziedonis» 50 dziedātāju sastāvā. Dekorētā zāle bija pārpilna klausītāju.

* Par 4. rotas komandieŗa v. i. iecelts A. Klabe.

7. Valkas pulks.

* 12. un 13. septembrī Veravā notika gadskārtējās 7. Valkas un Igaunijas Veravas aizsargu pulku šaušanas sacīkstes. Uz Veravu auto mašīnās izbrauca Valkas pulka 10 labākie šāvēji pulka kom. K. Brieža un viņa palīga kapt.-ltn. J. Krūmiņa vadībā. Tiem līdzi brauca tiesnešos nozīmētie II btl. kom. J. Rudzītis un štāba rotas kom. inž. J. Pūpols, kā arī pulka aizsardžu 6 pārstāves. Sacīkstes notika ar kaŗa šautenēm 3 šaušanas stāvokļos — stāvus, ceļos un gulus, 300 mtr. attālumā, un bez tam kaujas mērķos 150 mtr. tālu. Sacīkstēs ieradās Igaunijas aizsargu priekšnieks ģenerālis Orasmaa, kuŗš uzvarētājiem pasniedza balvas. Latvijas aizsargu priekšnieka plkv. K. Praula 1935. g. dāvāto ceļojošo balvu — strēlnieku, pagājušā gadā pirmo reizi ar 25 p. pārsvaru ieguva Valkas pulks. Šogad igauņi bija pārāki un Veravas pulks balvu izcīnīja ar 48 pkt. pārsvaru. Balvas saņēma arī 2 Valkas un 3. Veravas pulku aizsargi.

Šaušanas sacīkstes ar Igaunijas aizsargiem šogad notika 10. reizi, kāpēc mūsu aizsargu vadība apbalvojusi ar «Nopelnu krustu» un medaļām «Par centību» vairākus ilggadējus Veravas aizsargu pulka šāvējus un aizsardzes. Igaunijas aizsargu vadība ar 3. šķiras Igaunijas aizsargu ordeni «Valgerist» apbalvoja 7. Valkas a. p. dalībniekus — 5. rt. kom. A. Mūzi, Valkas pag. nod. vada kom. E. Kārkli, Ziemera nod. vada kom. J. Ratnieku, Bejas nod. vada seržantu O. Panderi, grupas kom. J. Bungu, aizsargu R. Boli, pulka vec. aizsardzi M. Eliasi, Valkas pils. aizsardžu pulc. priekšnieci M. Šmiti un aizsardzi K. Sproģi. 10 gadu ilgo Valkas un Veravas aizsargu pulku šāvēju draudzību atzīmēja 12. septembŗa vakarā ar svinīgu aktu Veravas virsnieku klubā.

* Par pulka saimniecības priekšnieku iecelts A. Gailītis.

* Teātŗa trupu vadītāju kursus pulks Valkā rīkoja 2., 3. un 4. oktobrī. Režisora Fr. Dombrovska-Dumbrāja vadībā kursanti iestudē Līgotņu Jēkaba «Bierantos» un Elīnas Zālītes «Svešas asinis», ko nodaļas izrādīs 18. novembŗa sarīkojumos.

* Pulka mūzejā, pateicoties sabiedrības dzīvai atsaucībai, jau savākts ļoti daudz interesantu un retu priekšmetu, sākot ar bronzas laikmetu līdz pat pēdējam Latvijas vēstures brīdim. Kā plašākās jāmin pašvaldību un kaŗa nodaļas. Mūzejā vispusīgs ieroču krājums un daudz vēsturisku dokumentu no Latvijas tapšanas dienām. Savākto priekšmetu izstādīšanu traucē piemērotu telpu trūkums.

* Atvadīšanās vakaru 6. septembrī Vijciemā rīkoja aizsargu sporta pulciņa priekšniekam A. Ponem, kas pāriet uz citu dzīves vietu.

* 6. septembrī darbību sāka Lejasciema nodaļas sporta pulciņš ar 30 sportistiem un sportistēm. Pulciņa atklāšanai un Informācijas un propagandas daļas lektora referātam par vadonības principu un nacionālo pašapziņu sekoja sportistu izpildītas tautiskās dejas, militāri vingrojumi, sporta spēles un piramides. Sporta pulciņu vada N. Korulis un H. Preimate.

8. Valmieras pulks.

* Pulka šaušanas sacīkstes notika 5. septembrī, Kaugurmuižas šaujlaukumā Valmierā. Piedalījās 116 šāvēji. Ar šautenēm pirmo vietu izcīnīja Valmieras pag. nod. aizsargs Kaužens, sasniegdams 81 punktu. Viņš ar 215 p. ieguva arī pulka meistara nosaukumu.

* Limbažu pils. nodaļas šaušanas sacensībās, 27. septembrī, labākos rezultātus guva vada kom. A. Millers ar 79 punktiem.

* Ķoņu nodaļas 4. oktobŗa sarīkojumā Informācijas un propagandas daļas lektors runāja par vadonības principu. Dziedāja vīru koris skol. Cira vadībā. Demonstrēja aizsargu un tautas dejas.

9. Madonas pulks.

* Sākoties rudens un ziemas periodam, pulka kom. J. Krīgens devis nodaļām sīkākus norādījumus kultūrālās un sabiedriskās dzīves aktīvizēšanai:

«Sarīkojumiem, ko rīko aizsargi, piegriežama sevišķa vērība kā satura, tā organizācijas ziņā, lai tie būtu par paraugu pārējiem rīkotājiem un apmeklētājiem atstātu iespējami labāko iespaidu. Blakus praktiskās dabas priekšlasījumiem (zemkopība, lopkopība, biškopība, mājturība, ārstniecība u. t. t.) ļoti ieteicami rīkot ciklveidīgus priekšlasījumus par Latvijas vēsturi, ko var darīt ziemas periodā. Par lektoriem var uzaicināt tuvākos un tālākos skolotājus. Pulka kultūrālās nozares vadītājs uz pieprasījumu sniegs tuvākos norādījumus kā lektoriem, tā nodaļu priekšniekiem un pēc iespējas arī ieradīsies uz priekšlasījumiem. Nodaļu priekšniekiem vai pulciņu priekšniecēm jāievada sarunas ar vietējiem intelliģentiem (skolotājiem, agrono-

Aizsardzes parādes gājienā pļaujas svētkos.

miem, ārstiem, mācītājiem u. c.) par referātu lasīšanu. Uz priekšlasījumiem aizsargiem-dzēm būtu jāierodas bez iztrūkuma. Pēc priekšlasījumiem, tūliņ vai vēlāk, temats jāpārrunā, jāapspriež, jānostiprina atmiņā.

Teātŗa izrādes sagatavot un iestudēt vērtīgas lugas, pēc iespējas kuplinot viņas ar kori, dejām, dziedājumiem. Lai nodaļas sarīkojums ir notikums vietējā-kultūrāli-sabiedriskā dzīvē. Atturēties no kailu, tukšu komēdiju izrādēm, celt atkal godā latviešu klasiķus (Blaumani, Alunānu, Akurāteri, Aspaziju u. c.) un uzvedot atzītus literāri vērtīgus darbus.

Nodaļu chroniku sākt vest no nodaļas pastāvēšanas laika, skaŗot visus svarīgākos notikumus ne tikai nodaļas dzīvē, bet arī pagasta un valsts dzīvē. Piegriezt vērību koŗu attīstīšanai un izveidošanai, kā mākslinieciskā, tā skaitliskā ziņā. Neatstāt novārtā arī vakarēšanu, ja tā sabiedrībā atrod vajadzīgo atbalstu un interesi.»

* Pulka gadskārtējās jāšanas sacīkstes notika 20. septembrī Madonā, izstādes laukumā. Sacīkstes vadīja Latgales divīzijas štāba kapt. Bergs.

* Litenes nodaļa 6. septembrī pārņēma savā lietošanā Litenes aizsargu namu. Aktam nama zālē sekoja parāde uz nama laukuma un vieglatlētikas sacīkstes.

* Kalsnavas aizsardzes, aizsargi un mājturības sekcija 20. septembrī Gribēnu pamatskolā rīkoja mājturības kursu noslēgumu. Vakaru kuplināja pianiste A. Lamberta, vijolnieks J. Ogriņš un aizsardzes ar deklamācijām.

* Cesvaines aizsargi un aizsardzes 27. septembrī rīkoja bazāru un teātŗa izrādi. Uzveda A. Deglava «Vecā pilskunga» drāmatizējumu, J. Dickala režijā. Dziesmas izrādei bija sagatavojusi L. Zariņa, dejas iestudējusi A. Kļava.

* Mētrienas nodaļa 1. nov. uzvedīs Raiņa «Pūt, vējiņi», V. Hermaņa režijā.

10. Cēsu pulks.

* Par techniskās rotas komandieri iecelts A. Šveics.

* Lizuma aizsardžu pulciņš 6. septembrī nosvinēja 10 gadu pastāvēšanas svētkus. Svinības Lizuma aizsargu namā ievadīja dievkalpojums. Svētrunu teica Piebalgas māc. J. Ozols, cildinādams aizsardžu darbu. Pēc dievkalpojuma aizsardzes nodeva svinīgo solījumu, ko pieņēma rotas kom. P. Slempers. Pulciņa 10 gadu darbības pārskatu sniedza pr-ce S. Sebris. Sekoja vesela rinda apsveikumu. Svētku otrā daļā bija paredzēti divi referāti. Dzejniece Ausma Roga runāja par tagadējo laiku un aizsardzi viņā, māc. J. Ozols — par latvisko tikumu spēku.

* Meistarsacīkstes šaušanā ar mazā kalibra šautenēm un pistolēm bija sarīkojis 13. septembrī pulka sporta klubs, pulka komandieŗa pal. kapt.-ltn. A. Freiberga vadībā. Ar mazkalibra bisi stāvošos mērķos 1. vietu izcīnīja Leitis (259 pnkt.). Šaušanā ar bisi krītošos mērķos: 1. v. Šmits (234 pkt.). Šaušanā ar pistolēm: 1. v. Harju (182 pnkt.). Meistarnosaukumu ieguva Harju ar 648 pnkt.

* 26. un 27. septembrī risinājās pulka IV bataljona un I jātnieku vada lielās kaujas mācības — Katrīnas un Ērgļu muižu apvidū. Kaujas mācības vadīja pulka kom. palīgs kapt.-ltn. R. Freibergs. Uz apmācību noslēgumu ieradās arī pulka komandieris M. Treijs. Ērgļu baznīcā notika dievkalpojums. Sekoja parāde, kuŗu pieņēma pulka komandieris. Aizsargi sumināja Valsts Prezidentu, kaŗa ministru, iekšlietu ministru un tā biedri, valdību un aizsargu vadību.

* Lielās kaujas mācības pulka pārējās vienībās noturētas šādā kārtībā: štāba un I bataljoniem un II jātnieku vadam — 17. un 18. oktobrī, II bataljonam — 10. un 11 oktobrī, III bataljonam — 3. un 4. oktobrī.

* Pulka komandieris izteicis atzinību Priekuļu nodaļas aizsargam E. Pētersonam, kas ziedojis patšautenes iegādei pusi no saņemtā honorāra par žurnāla «Aizsargs» sacensībā godalgoto rakstu «Priekšzīmīgais aizsargs».

* Pulka II bataljona komandieris un štāba darbvedis Kārlis Skujiņš un Cēsu pagasta aizsargu nodaļas priekšnieks Vilhelms Ķerpe oktobŗa sākumā atskatījās uz kaŗavīra un aizsarga gaitās pavadītiem 20 gadiem.

11. Tukuma pulks.

* Par pulka speciālkorespondentu pulka komandieris iecēlis štāba rotas aizsargu P. Stolbovu, pārskaitot to pie štāba.

* Štāba aizsardžu pulciņš pārskaitīts pie štāba rotas un pārdēvēts par štāba rotas aizsardžu pulciņu.

* 27. septembrī Remtes nodaļas sporta pulciņš rīkoja nodaļas laukumā, pils parkā, sporta svētkus.

Aizsargi-jātnieki pļaujas svētku parādē.

12. Ilūkstes pulks.

* Pulka šaušanas sacīkstēs, 6. septembrī, labākos rezultātus ar šauteni guva Lauceses nod. priekšnieks J. Dudelis — 76 punktus.

* Bebrenes aizsardžu pulciņš dāvinājis pulka štābam albumu, kurā sakopos pulka dzīves ainas, sākot ar pulka dibināšanu.

13. Bauskas pulks.

* 5. un 6. septembrī pulka šaušanas sacīkstēs labākos rezultātus ar šautenēm guva: Jaunsaules nod. aizsargs E. Kundziņš — 75 p., Vecmuižas nod. vada kom. J. Klikuts — 73 p., Jaunsaules nod. gāzu instruktors L. Lejmalnieks — 72 p.

* Par pulka bibliotēkas pārzini iecelts pulka mantzinis Edgars Ragovskis, bet par viņa palīdzi štāba rotas aizsardze Līna Jēkabsone.

* Skaistkalnes nodaļas koncertā viesojās Latvijas ūniversitātes studentu biedrības «Dziesmuvara» koris Ad. Ābeles vadībā.

14. Kuldīgas pulks.

* 5. septembrī pulka šaušanas svētkos piedalījās 114 šāvēji. Ar kaŗa šauteni labākos rezultātus sasniedza Gaiķu nod. aizsargs F. Bušs (79 p.) un Lutriņu nod. priekšnieks J. Pūliņš (71 p.).

* Saldus pilsētas nodaļa 1936. gadā abonē žurnāla «Aizsargs» 246 eksemplārus. Par šīs rosīgās nodaļas priekšnieka v. i. iecelts štāba rotas vada kom. V. Puriņš.

* Pulka komandieris izteicis pateicību Ivandes nodaļas sporta pulciņa vadītājai L. Briedei, kuŗa no noslīkšanas izglābusi samaņu zaudējušu peldētāju.

* 3. un 4. oktobrī Kurzemes divīzijas štāba kapt. Volbergs Kuldīgā, Kabilē un Vārmē izdarīja pulka jātnieku apmācības un zirgu apskati.

15. Liepājas pulks.

* Pulka šaušanas sacīkstēs ar kaŗa šauteni labākos rezultātus sasniedza Virgas nod. aizsargs A. Kļava (72 p.) un Grobiņas pils. nodaļas aizsargs E. Vilovskis (72 p.). Sacīkstēs piedalījās ap 300 šāvēju.

* 6. septembrī Bārtas nodaļa uz aizsargu sporta laukuma pie Dunikas I pamatskolas rīkoja sporta pulciņa priekšnesumu vakaru.

* Tāšu aizsardžu sarīkojumā 13. sept. aizsargu namā, agr. Kupčis lasīja referātu par zālājiem.

* Embūtes aizsardzes 19. septembrī rīkoja tautas namā rudens svētkus ar teātŗa izrādi un tautisko deju priekšnesumiem.

* Jūŗas divīziona 2. rotas aizsargu kuģis «Imanta» izbrauca apmācībās no Liepājas uz Pāpes ciemu, kur rotas komandieris N. Kalpiņš iepazinās ar IV vada darbību. Uz kuģa līdzbrauca štāba bataljona kom. M. Lēģeris.

* Rosīgais Dunikas aizsardžu pulciņš pagājušā ziemā noturējis 6 literāras sanāksmes — pārrunu vakarus un 13 vakarēšanas. Pagasta nama zālē nolasīti šādi referāti: Ie. m. Informācijas un propagandas daļas lektors, rakstn. A. Francis — «Seno kuršu cīņas», inž. M. Tamužs — «Dunicnieku tautība un valoda», pulciņa kultūrālās darbības vadītāja, aizsardze stud. phil. A. Tamuža — par A. Grīna romānu «Dvēseļu putenis» un «Jauniešu dvēseles dzīve». Kādā no pēdējām aizsardžu sanāksmēm, bataljona kom. Eikerta vadībā, pārrunāts jautājums: «Kādai jābūt aizsardzei?» — 6. septembrī pulciņš rīkoja pagasta namā literāri-mūzikālu vakaru, kurā ģimnazijas skolotājs F. Jaunzemis referēja par Latvijas atbrīvošanas cīņām. Dziedāja Bārtas-Dunikas dubultkvartets. Pulciņa dienas grāmatā atzīmē visu, kas darīts, kā arī pārrunāto jautājumu un referātu saturu. Dunikas aizsardžu pulciņu vada A. Putra.

* Krotes nodaļa 27. septembrī, pamatskolas telpās, rīkoja rudens svētkus ar bagātīgu bazāru un aizsardžu rokdarbu izstādi. Pēc garīgā akta, ko noturēja pulka mācītājs prāvests Sanders, aizsargi un aizsardzes deva svinīgo solījumu. Apsveica 8. rotas kom. Krampe. Vairākiem aizsargiem un aizsardzēm viņš piesprauda izdienas nozīmes. Svinības noslēdza nodaļas dubultkvarteta koncerts, aizsardžu pulciņa priekšnieces Vārnas vadībā.

16. Jelgavas pulks.

* Kopā ar armiju, septembŗa vidū pulkam notika plaši un ļoti vērtīgi manevŗi. No pulka vienībām manevŗos piedalījās ap 800 aizsargu — kājnieki un jātnieki.

* Pulka jāšanas sacīkstes notika 30. augustā. Šķēršļu pārvarēšanā V. klasē 1. vietu ieguva Jēkabnieku gr. kom. J. Dombrovskis ar ķēvi «Maiga» (8 s. p., 0,57 sek.), 2. vietā — Jēkabnieku nod. aizsargs R. Ravovskis ar ķēvi «Inga» (11 s. p., 0,57 sek.). Pulka ceļojošās balvas izcīņā labākais bija Lielplatones nod. gr. kom. A. Pāliņš ar zirgu «Leonors» (0 s. p., 0,39 sek.) un ieguva uz 1 gadu studentu biedrības «Fraternitas Rusticana» ceļojošo sudraba kausu. Labākos rezultātus ceļojošās balvas izcīņā uzrādīja 2. eskadrons. Vēl sacentās šķēršļu pārvarēšanā iesācēju klasē, augstlēkšanā un demonstrējumos. Uzvarētāji saņēma vērtīgas balvas.

* Par pulka štāba bataljona rotas komandieri rezervē iecelts F. Riekstiņš.

* Uz Dobeles pilsētas galvas biedra Fr. Kalniņa ierosinājumu un viņa vadībā rosīgi darbojas pilsētas aizsargu orķestris ar 10 pastāvīgiem mūziķiem. Gada laikā orķestris uzstājies 49 reizes, gan svinībās, gan izrīkojumos un koncertos.

* Ozolnieku aizsargi un aizsardzes 6. septembrī, pēc savas sanāksmes, kopēji ieradās Sadraudzīgās b-bas priekšlasījuma vakarā, kurā skolotāja L. Cīrulniece lasīja par Latgali.

* Pēc vasaras atpūtas 30. septembrī sapulcējās Jelgavas aizsardzes. Sanāksmes dalībnieces apsveica un norādījumus deva pulka vecākā aizsardze Lejiņa un pulciņa priekšniece Bergmane. Pulciņa izrīkojumu grupai iecelta jauna priekšniece — E. Viķele. Saimniecískās grupas aizsardzes sanāksmes dalībniecēm bija klājušas tējas galdu, bet aizsardžu ansamblis, A. Pavlovskas vadībā, nodziedāja rūpīgi iestudētas dziesmas.

* Svētes nodaļa 25. oktobrī rīko mantu izlozi, atlikumu no kuŗas izlietos patšautenes iegādei. Nodaļas aizsardzes kopā ar citām lauksaimniecēm algo pastāvīgu instruktori mājturības zināšanu papildināšanai un saimniecību pārlūkošanai.

17. Rēzeknes pulks.

* 30. augustā pulks izveda šaušanas sacīkstes uz 9. Rēzeknes kājnieku pulka šaujlauka Janopolē. Sacīkstes vadīja pulka komandieŗa palīgs J. Samiņš. Neskatoties uz neizdevīgo lietaino laiku, šāvēju rezultāti bija diezgan labi: 1. vietu ieguva Varak[illegible]nu nodaļas aizsargs K. Čevers. Lan[illegible]kiem šāvējiem

Aizsargu un robežsargu kopīgi celtais sporta stadions Jaunlatgalē.

Dzelzceļu aizsargi maskošanas apmācībās.

izsniegtas 23 vērtīgas balvas. Balvas pasniedza pulka komandieris V. Zarāns. Balvas ziedotas no dažādām valsts un pašvaldību iestādēm un aizsargu labvēļiem, kuŗiem pulka komandieris V. Zarāns un aizsargu saime izsaka vissirsnīgāko pateicību.

* 8. septembrī, sakarā ar Latgales apgabala izstādi, 17. Rēzeknes un 19. Jaunlatgales aizsargu pulks Rēzeknē, armijas sporta laukumā, sarīkoja aizsargu jāšanas sacīkstes. Labākiem jātniekiem izstādes komiteja pasniedza 12 vērtīgas balvas, sākot ar Ls 60,— līdz Ls 15,—. Sacīkstes bija modinājušas lielu interesi rēzekniešos, kāpēc apmeklētāju skaits bija ļoti kupls — pāri par 14.000.

* No 6. līdz 14. septembrim pulka aizsardzes ar saviem rokdarbiem piedalījās L. L. K. rīkotā Latgales apgabala lauksaimniecības izstādē. Par izstādītiem darbiem piešķīra 1. godalgu un Zemkopības ministrijas lielo sudr. medaļi.

* 13. septembrī, Latvijas II plaujas svētkos, Rēzeknē, pulka aizsargi un aizsardzes piedalījās goda sardzē, darba parādē arājos un pļāvējos, kā arī apsardzībā. Visi šie uzdevumi veikti labi un apzinīgi.

18. Daugavpils pulks.

* Par pulka adjutantu iecelts A. Bergs.

* Pulks vasaras un rudens periodā piegrieza lielu vērību taktiskām apmācībām, lai dotu iespēju komandējošam sastāvam praktizēties pavēļu došanā un sev pakļauto vienību vadīšanā. 19. un 20. septembrī kaujas mācības notika 4. rotai Špogos, pie Viškiem; 26. un 27. septembrī sakaru bataljonam Stropos, pie Daugavpils; 5. un 6. oktobrī 6. rotai Somersetā, pie Aglonas, bet 10. un 11. oktobrī 3. rotai Līvānos.

* Daugavpils pilsētas valde, atzīmējot sakaru bataljona nopelnus ne tikai aizsargu tiešo pienākumu pildīšanā, bet arī kultūrālās un sabiedriskās dzīves veicināšanā Daugavpilī, bataljona 1. rotai pasniedza patšauteni. Pilsētas valdē ieradās pulka kom. D. Silavs, sakaru bataljona kom. A. Inka, bataljona saimniecības priekšnieks Ludkēvičs, 1. rotas kom. Kalnietis u. c. no rotas komandējošā sastāva. Aizsargu pulka un rotas vadību sagaidīja pilsētas galva Volonts ar valdes locekļiem. Patšauteni pasniedza pulka komandierim pilsētas galva, līdz ar novēlējumu, arī uz priekšu stāvēt savās sargu vietās par valsti, Vadoni un tautu. Par dāvanu pateicās pulka kom. D. Silavs.

19. Jaunlatgales pulks.

* Par pulka gāzu virsnieku iecelts vltn. A. Vārdavs.

* Par pulka saimniecības priekšnieku iecelts A. Kimerals.

* Pulks piedalījās lielajā Rēzeknes lauksaimniecības un rūpniecības izstādē ar rokdarbiem, mākslas izšuvumiem, adījumu darbiem, tiklu izstrādājumiem u. c. Aizsardzes un aizsargi bija savākuši arī priekšmetus ar etnografisku vērtību. Sevišķi minams Šķilbēnu pag. senču tautas tērps, — trīsstāvu krekls; dažādi izšuvumi un citi senču apģērba gabali, kuŗi pagatavoti un lietoti pirms vairāk kā 300 gadiem.

* Gauru nodaļa 30. augustā Korovskā rīkoja plašus tautas svētkus. Tie pulcināja negaidīti daudz svētku dalībnieku — ap 3000 cilvēku. Pēc dievkalpojuma, informācijas un propagandas pārvaldes lektors A. Ruško nolasīja referātu par mūsu valsts tapšanu. Aizsargu štābs svētkiem bija devis filmas «Par tēvzemi» un «15. maijs», kuŗas skatītāji noskatījās ar sevišķu interesi.

* 6. sept. Bērzpils pag. Gaŗo Silu kapsētā bija kapu svētki ar svinīgu dievkalpojumu kritušiem varoņiem. Vakarā Garo-Sila kalnā notika II bataljona gadskārtējais sarīkojums, kas bija reti labi apmeklēts.

* Vīksnas nodaļu atklāja 20. sept. Nodaļas priekšnieka Rezgoriņa uzrunai sekoja lektora Zeltiņa referāts un filmas «Lāčplēsis» izrāde.

Dzelzceļu pulks.

* Pulka šaušanas sacīkstēs 5. sept. ar aut. pistoli 6 figūras sašāva: Jūrmalas nod. aizsargs K. Grīnbergs, Čiekurkalna nod. aizsargs J. Meija, Šķirotavas nod. priekšnieks V. Treifelds, Stendes nod. grupas kom. O. Liepiņš. Ar kaŗa šautenēm 1. vietā Viesītes nod. priekšnieks Ed. Apse (75 p.), 2. vietā Skrīveŗu nod. grupas kom. A. Strazdiņš (75 p.). Rotu grupu šaušanā no šautenēm 1. vietu izcīnīja 6. rotas grupa ar 416 p.

* 6. un 7. septembrī Vispārējās aizsargu pulku meistarsacīkstēs vieglatlētikā, Rīgā, pulka sportisti izcīnīja pirmo vietu ar 69 punktiem, izpelnoties labākā aizsargu pulka nosaukumu un līdz ar to iegūstot otro gadu pēc kārtas Valsts Prezidenta Dr. K. Ulmaņa ceļojošo balvu.

Aizsargu aviācija.

* Aizsargu aviācijas pr-ks J. Lindbergs piesūtījis Valsts Prezidentam Dr. K. Ulmanim sekojošu pateicības rakstu: «Augsti godāts Prezidenta kungs! Lūdzu Jūs pieņemt manu un aizsargu aviācijas saimes sirsnīgu pateicību par saņemto caur Jums vērtīgo ziedojumu Ls 18.000,—, ko izlietosim jaunas lidmašīnas iegādei. Solāmies arvien būt nomodā par mūsu mīļās Latvijas drošību un labklājību un ar vēl lielāku dedzību sirdīs sekot ikkatram Jūsu aicinājumam un norādījumam.

* 27. un 28. septembŗa apkārtlidojumā Latvijai piedalījās arī trīs aizsargu lidmašīnas. Lidoja pēc maršruta Rīga — Tukums — Ventspils — Kuldīga — Liepāja — Bauska — Krustpils — Daugavpils — Salaspils — Valmiera — Rīga, veicot 1075 klm. Aizsargu lidotāji pārnakšņoja Krustpilī. Lidojumā pirmo vietu ar 235 punktiem izcīnīja aizsargu kuldīdznieku lidmašīna «Ventas Ērglis», kurā lidoja mēch. T. Gailītis ar novērotāju vada kom. K. Celmiņu. Uzvarētāji ieguva Ls 100,— no kaŗa ministra ģenerāļa J. Baloža ziedotās naudas balvas un Latvijas aerokluba ceļojošo sudraba kausu. Otrā vietā — aizs. lid. K. Teichmanis ar novērotāju vada kom. K. Lešinski.

Dzelzceļu aizsardzes — sanitāres.

Ed. Rapss,
Aizs. štāba org. daļas priekšnieks

Trīs dienas Lietuvā

Atbildot Lietuvas Aizsargu - Šauļu priekšnieka pulkv. Saladžiusa pag. gada apciemojumam un laipnam aicinājumam, Latvijas Aizsargu priekšnieks pulkv. Prauls, Administrātīvās daļas priekšnieka A. Oše un šī raksta autora pavadīts, 13. augusta vakarā izbrauca uz Kauņu.

Pusnakts stundas maiņā iesākās mūsu ceļojums uz tā saucamām ārzemēm — mums radniecīgas brāļu tautas zemi Lietuvu. Par pirmiem ceļa iespaidiem, kādus dažkārt jau varētu gūt caur vagona logu, nav runas, jo vēlā nakts stunda ved mūs savās guļas vietās.

Netraucēti robežas punktā, bijām jau gabaliņu iebraukuši kaimiņu zemē, kad Šauļu priekšnieka piekomandētais dzelzceļu aizsargu komandieris pulkv. Balsis kā pirmais apsveica ar ierašanos Lietuvas zemē.

Nedaudz stundas, un esam sasnieguši ceļa mērķi. Vilcienam piestājot Kauņā, skatu caur vagona logu saistīja brašie šauļu stāvi, kas novietojušies uz perona slēgtā ierindā. Izkāpjot atskan komanda «Ginklu - gerbk» (godam sveikt), orķestra skaņas, un abu valstu aizsargu vadītāji sirsnīgi spiež viens otram roku. Pēc sasveicināšanās ar goda sardzi un daudzajiem sagaidītājiem, starp kuŗiem arī mūsu sūtniecības sekretārs Zirņa kungs un militārais pārstāvis pulkv. - ltn. Kociņš, sekoja parādes maršs.

Lietuvas šauļu priekšnieks plkv. Saladžius sagaida Latvijas aizsargu priekšnieku plkv. K. Praulu.

Par mūsu novietni izraudzīta Lietuvas viesnīca, kuŗas ērtības ceļiniekam ļauj patīkamu atpūtu.

Kā pirmie mūs viesnīcā apciemo galvas pilsētas preses pārstāvji ar Šauļu organizācijas žurnāla «Trimitas» redaktoru Jonasu Kalnenas kungu priekšgalā.

Pēc īsas atpūtas no ceļa, sekoja mūsu apciemojums militāram pārstāvim pulkv. - ltn. Kociņam un viņa pavadībā oficiālās vizītes — pie mūsu sūtņa Sējas kunga, Armijas štāba II daļas priekšnieka, Armijas štāba priekšnieka, Kaŗa ministra pulkv. Dirmantas un Iekšlietu ministra ģen. Čaplikas, kuŗi izteica prieku redzot Latvijas Aizsargu organizācijas vadītāju savā zemē, interesēdamies par mūsu valsts dzīvi un organizācijas darbību.

Oficiālām vizītēm sekoja Kaŗa ministra brokastis Lietuvas viesnīcā, kuŗās bez Kaŗa un Iekšlietu ministru kungiem dalību ņēma armijas un šauļu štāba vadošās personas, mūsu sūtnis Sējas kungs, abu valstu militārie pārstāvji — pulkv. Jakutis un pulkv. - ltn. Kociņš. Sirsnīgās sarunās laiks ritēja nemanot.

Tam sekoja gājiens uz Kaŗa mūzeju. Atceŗoties mūzeja veco ēku, kuŗas vietā paceļas jauna diža celtne, jāsaka, ka tā redzami papildina savā pakājē, no lauku akmeņiem veidoto, Brīvības cīņu pieminekli un ir uzskatāma par tās sastāvdaļu. Jaunais Kaŗa mūzejs, kā no ārā, tā no iekšpuses, ir ievērības cienīgs un atstāj paliekošu iespaidu. Mūzeja rūpīgais iekārtojums liecina par tā vadītāja lielajiem pūliņiem. Sevišķa vērība piegriezta senās Lietuvas varenības izcelšanai, kas attēlota daudzās gleznās.

Kaŗa mūzeja apskatei sekoja vaiņaga nolikšana pie Brīvības pieminekļa, karoga nolaišanas ceremoniāla laikā.

Īpatnējs ar savu ceremoniālu ir svētbrīdis pie pieminekļa, karoga pacelšanas un nolaišanas laikā, kas notiek ik rītus un vakarus. Ap šo laiku Kaŗa mūzeja laukumā, it īpaši svinamās dienās, pulcējoties tūkstošiem ļaužu nevien no galvas pilsētas, bet arī no attālākiem novadiem, gan skolu jaunat-

Šauļu goda sardze.

ceļā uz Taurogu, kur šī apgabala aizsargu pulkam bija svētki un karoga pasniegšana. Ceļš uz Taurogu ved gar Ņēmanas labo krastu; brīžam tas pieķlaujas cieši krastam, gan atkal nedaudz attālinājas un tā tas turpinās līdz Jūrbarkai, kad sākas attālināšanās Taurogas virzienā. Lai šo ceļojumu padarītu bagātāku ar redzēto, laiks to atļāva, maršrūta virzienu no Smolininkas ņēmām uz Poņemuini — Tilžu, caur tā caucāmo Klaipēdas apgabalu, un sasnieguši Poņemuini, bijām atkal uz Ņēmanas krastiem, kuŗus vieno tilts un šī tilta vidū šķērso vācu zemes robeža ar otrā krastā atrodošos Tilzītes

nes ekskursijas, gan organizācijas. Katrs lietuvietis turot par svētu pienākumu kaut reizi savā mūžā būt par šī svētbrīža aculiecinieku.

Svētbrīža sākšanos vēsta taurētājs no karoga torņa masta virsotnes, aicinādams tautu aizlūgt par kritušiem varoņiem. Taures skaņām atskanot, no Kaŗa mūzeja ēkas, kuŗa savienota ar eju uz karoga masta torni, uzsāk gājienu kaŗa invalidu goda sardze ar invalidu orķestri priekšgalā, un sēru mūzikai atskanot, tā virzās caur masta torņa pakāji uz pieminekli, kur orķestris novietojas piemineklim pa labi, bet goda sardze pa kreisi. Orķestris nospēlē aizlūgumu par kritušajiem, tad valsts himnu, un karogs mastā novijas. Sardze ar orķestri, tādā pašā ierindas kārtībā, sēru maršam atskanot, atgriežas mūzejā. Sardzes un orķestra dalībnieki, tērpti melnos kaŗavīru tērpos; to vidū redzāmi pat uz kruķiem, kas svinīgā brīža izjūtu vēl vairāk padziļina.

Šī ceremoniāla autors ir Kaŗa mūzeja pārvaldnieks, jeb īstāk sakot, mūzeja dvēsele — ģen. Nagijevičius.

Ja svētbrīža laikā ārzemju viesi noliek vaiņagu, orķestris izpilda arī attiecīgās valsts himnu.

Apciemojuma pirmā diena noslēdzās ar Šauļu prieknieka pulkv. Saladžiusa pusdienām Šauļu namā.

Otrās dienas agrā rītā Šauļu prieknieka pulkv. Saladžiusa un štāba vadošo amatpersonu pavadībā, vairākās mašīnās, devāmies

pilsētu. Mazliet uzkavējušies robežas punktā, turpinājām ceļu uz Taurogu. Tauroga atstāja patīkamu iespaidu ar savām jaunajām celtnēm, jo pilsētiņa lielā kaŗa laikā esot tā nopostīta, ka akmens uz akmeņa nepalicis, un viss tas, ko redzējām, bija patīkams un jauns.

Sasveicinājušies ar sagaidītājiem, kuŗu vidū bez Šauļu pulka vadības, daudz vietējā garnizona virsnieku, un īsu brīdi uzkavējušies Taurogas šauļu jaunajā namā, devāmies uz pulka svētku dievkalpojuma vietu, garnizona kazarmju laukumā. Saulainais rīts gan nekā aizdomīga nevēstīja, tomēr pēcpusdienā un tieši dievkalpojuma laikā pie apvāršņa satumsa mākoņi un draudēja svētku vietai. Dievkalpojums bija jāpārtrauc un daudzo tūkstošu svētku da-

Svinīgais akts Taurogas šauļu namā.

lībnieku saimei jāmeklē paspārne garnizona kazarmēs. Stundu uzkavējušies virsnieku klubā, lietus gāze bija mitējusies un aizsargi un aizsardzes, kaut parādes laukumu vietām sedza ūdens peļķes, bija nostājušies karoga pasniegšanas ceremoniālam. Tuvojoties parādes laukumam, atskanēja komanda „Ramiai!..", sekoja pulka komandieŗa pulkveža-ltn. Bužinskas ziņojums, aizsardžu - šauļu (šaules) rožu veltes abu aizsargu organizāciju priekšniekiem un mūsu militāram pārstāvim pulkv. - ltn. Kociņam. Apstaigājot aizsardžu un šauļu rindas, šauļu vadība ar goda viesiem novietojās laukuma centrā, pie jaunā karoga. Lietus no jauna lika sevi manīt. Jauno karogu, kad to bija mācītājs iesvētījis, nodeva pulkam glabāšanā un sargāšanā. Pēc apsveikumiem un abu valstu himnām sekoja parādes maršs, un pulka aizsargi un aizsardzes disciplīnētās rindās nosoļoja gar skaisti, rudens ziediem pušķoto, goda viesu estrādi.

Pēc pusdienām, kuŗas svētku goda viesiem deva simpatiskais jātnieku pulka komandieris ģen. štāba pulkv. - ltn. Reklaitis, jātnieku virsnieku klubā, apskatījuši jātnieku pulka jaunceltās kazarmes un priekšzīmīgi iekārtotos staļļus, atgriezāmies atpakaļ svētku laukumā, kur turpinājās svētku programmas otrā daļa — brīvo kustību un tautisko deju uzvedums. Labi sagatavotie priekšnesumi guva lielu piekrišanu; aplausiem pavadīti šauļi atstāja svētku laukumu. Svētki noslēdzās Aizsargu namā ar svinīgu aktu un izcilākā Lietuvas koŗa koncertu, prof. Martinonas vadībā. Šis koris arī Rīgas aizsargiem jau labi pazīstams no iepriekšējo gadu koncertiem mūsu galvas pilsētā. Aizsargu nama plašā zāle bija pildījusies līdz pēdējai vietiņai. Te pulcējusies Taurogas redzamākā — sabiedrības vadošā daļa.

Dziļi izjusta, patriotisma apgarota bija šauļu priekšnieka pulkv. Saladžiusa ievadruna, ar kuŗu tas griezās pie šauļiem un šaulēm un pārējiem svinīgā akta dalībniekiem. Ne mazāk sirsnības un draudzības pilni vārdi tika veltīti mūsu apciemojumam, abu tautu un organizāciju ciešākai sadarbībai, kam sekoja Lietuvas un Latvijas himnas koŗa un orķestŗa izpildījumā.

Nesdams sveicienu Taurogas šauļiem un šaulēm, pulkv. Prauls, draudzības apliecinājumam par zīmi, pasniedza mūsu «Nopelna krustu» svētku jubilāram — enerģiskajam pulka komandierim pulkv. Bužinskam un medaļu «Par centību» tā paša pulka vecākajai šaulei L. Svirblintei un aizsargiem K. Mosevičiusam un P. Jokaitisam.

Daudzos apsveikumos, kuŗus pulkam teica pašvaldību un organizāciju pārstāvji, izskanēja vienota doma — garīgi un materiāli atbalstīt šauļu organizāciju un strādāt ar to roku rokā.

Koncerta daļā lielu uzmanību veltīja mūsu zemei, mūsu apciemojumam, — noskandinot A. Kalniņa «Mēs esam nu kungi savā dzimtajā zemē» un Dziesmu brīvai Latvijai, par ko sirsnīga pateicība prof. Martinonas kungam.

Iespaidiem bagāts bija šīs dienas ceļojums, — gan ar krāšņiem skatiem no Ņēmanas krastiem, gan no visa redzētā Taurogā un pulka vadības sirsnības un viesmīlības.

Trešā diena veltīta iepazīstināšanai ar šauļu štāba un organizācijas darbību, galvas pilsētas un tās tuvākās apkārtnes apskatei.

Reti strauju attīstību un sasniegumus galvas pilsētas celtniecības laukā un labierīcībās uzrāda tieši pēdējie pieci gadi. Atceŗoties Kauņu pirms desmit gadiem, kad pirmo reizi to redzēju, un atkal gadus četrus atpakaļ, grūti atrast salīdzinājumu pēdējo gadu uzplaukumam.

Pēc atgriešanās no jaunā kūrorta Kulautuvos apskates, bijām lūgti uz glāzi tējas pie sūtņa Sējas kunga, kur starp daudzajiem viesiem, ar savu klātbūtni bija pagodinājuši Iekšlietu ministrs ģen. Čaplikas un Kauņas pilsētas galva Merķis. Sūtnis Sējas kungs ar mūsu «Nopelna krustu» dekorēja šauļu priekšnieku pulkv. Saladžiusu. Šāda goda zīme tika nodota pasniegšanai arī Alites apgabala pulka komandierim plkv.-ltn. Baziliusam.

Neliekuļotā sirsnībā pavadītās trīs dienas, redzētie sasniegumi kā valsts, tā šauļu organizāciju dzīvē, ir tas skaistākais, ko atmiņās ņēmām sev līdz no šī apciemojuma.

Lietuvas šauļu priekšnieks plkv. Saladžius un Latvijas aizsargu priekšnieks plkv. K. Prauls ar pavadoņiem šauļu štābā.

BIBLIOGRAFIJA UN MĀKSLA

Zemes dziesmas. Antoloģija. Sastādījis V. Cedriņš. «Zemnieka Domas» izd.

Pēdējā laikā sevišķi nākušas modē antoloģijas. Tādu saradies prāvs skaits, kas ir skaidra zīme, ka dzeja tomēr tiek lasīta. Kā apskatāmās antoloģijas nosaukums liecina, tanī sakopotas dzejas, kas runā par zemi un zemnieku. Zemnieks ir tas, no kuŗa rokām un darba sūruma viss dzīves saldums nāk. Dabīgi, ka jaunais laiks viņu nostāda dzīves centrā. Zemnieks nav vairs agrākais, svešu kungu nomāktais darba rūķis, bet gan apzinīga dzīvi kārtojoša un organizējoša būtne, un viņa nozīme valsts saimnieciskā un kultūrālā celtniecībā kļūst arvienu lielāka un redzamāka. Tā runājot par zemnieku, jārunā aŗi par zemniecības ideoloģiju. Tā var būt ietverta nevien skaidros un loģiskos formulējumos, bet arī mākslas darbos. Pēdējie bieži runā tiešāk un ar elementārāku spēku, kādēļ dabīgi, ka mākslai ideoloģijas veidošanā liela nozīme.

Arī Cedriņa antoloģija Zemes dziesmas ir ideoloģiska antoloģija un no tās dveš spirgts jaunā laika gars. Tas pozitīvais un celtnieciskais gars, ko sevī ietveŗ vadonības princips. Sekojot noteiktiem principiem, grāmata ieguvusi lielu viengabalainību un noskaņotību un pieskaitāma labākiem šāda veida izdevumiem.

Grāmatu ievada dainas, kas runā par arāju tīrumā, ganu, ganāmpulku, diviem rēgiem un Jumi u. c. Tā kā arī jaunā dzeja balstās uz dainām, liekas, ka te mēģināts rādīt abu organisko sakaru. Ieskaņai seko atsevišķas grāmatas nodaļas: Zeme, Tauta, Zemnieks, Vadonis, Pavasaris, Vasara, Rudens, Ziema. Pirmā nodaļā skan himniskas dziesmas zemei un dzimtenei, jo «nevij ceļš, kas zemei tuvāk ved» (Stērste). Spraigu atziņu pilnas vārsmas skan nodaļā Tauta. «Cel, latviet', galvu augstāki un mācies cienīt pats reiz sevi» (Plūdons), «Mūsu dziesma deg kā liesma — arkls, zobens viņā šķind» (Francis). Nodaļa Zemnieks sākas ar Ed. Virzas dziesmu latviešu zemniekiem: «Kā arkla dziesma skan — nav skanējusi neviena no dziesmām mūžīgām». Nodaļā Vadonis skan dziļi izjusti un patētiski panti tautas vienotājam un jaunā laika vārtu vērējam Dr. K. Ulmanim. Turpmākās nodaļas skaŗ gadskārtas un dažādos darbus, kas tais veicami. Dzejoļi visumā izvēlēti rūpīgi. Antoloģijā piedalījušies ap 30 autoru, no kuŗiem daži reprezentēti īsti plaši. Arī formālā izveidojumā lido bagātība. Šī grāmata ir nākusi īstā laikā un viņa pieskaitāma tām, kuŗas ņemam rokā ar patiesu prieku. Sevišķi jāatzīmē grāmatas priekšzīmīgais un glītais techniskais izpildījums, kas to ierindo mūsu krāšņāko izdevumu vidū. Viņas vieta ir katra dzejas cienītāja grāmatu plauktā. Arī dažādu sarīkojumu vajadzībām še atrodami īsti labi deklamācijai piemēroti panti.

Fridrichs Gulbis.

L e o n ī d s B r e i k š s. **Darba dziesmas.** Darba un strādnieku dzejas. Izdevusi P. S-ba «Zemnieka Domas» 1936. g.

Šinī 360 lappušu grāmatā nav Leonīda Breikša dzejoļi vien, kā varētu spriest no virsraksta. Nē, te piedalās ar dzejoļiem kādi 40 latvju autori, un bez tiem arī vairāki cittautieši — tulkojumā, protams. No cittautiešiem visvairāk te ievietoti beļģu dzejnieka Emīla Verharna darbi.

Leonīds Breikšs ar lielu centību savācis gandrīz visus dzejoļus par darbu un darba darītājiem, cik vien mūsu literātūrā varējis atrast, pievienojis tiem arī piemērotus tulkojumus, un sakopojis šinī antoloģijā, kas izdota glīti un uz laba papīra. Tāds dzejoļu kopojums kur latvju valodā sakārtoti vienkop dzejoļi, veltīti darbam un strādniekiem, cik zināms, iznāk pirmo reizi.

Antoloģija iedalīta 11 nodaļās, kuŗas jau zīmīgi raksturo viņu virsraksti: Darba domas. Strādnieka dzīve. Klusais darbs. Sviedriem vaigā. Priecīgais darītājs. Nākotnes cēlēji. Mūŗu un mašīnu valstībā. Strādnieks cīnītājs. Svēts pienākums. Kauju atblāzmas. Darba vīrs un Tēvu zeme.

Dzejoļu kopojums veidots tā, lai tas pauž uzskatu, ka darbs ir svēts pienākums pret sevi, pret ģimeni, pret tautu un Tēvuzemi. Kā kaŗavīri frontē, gluži tāpat darbā esam sargvietās un uzbrukumu vietās, kur kopīgiem spēkiem cīnāmies par tautas labklājību.

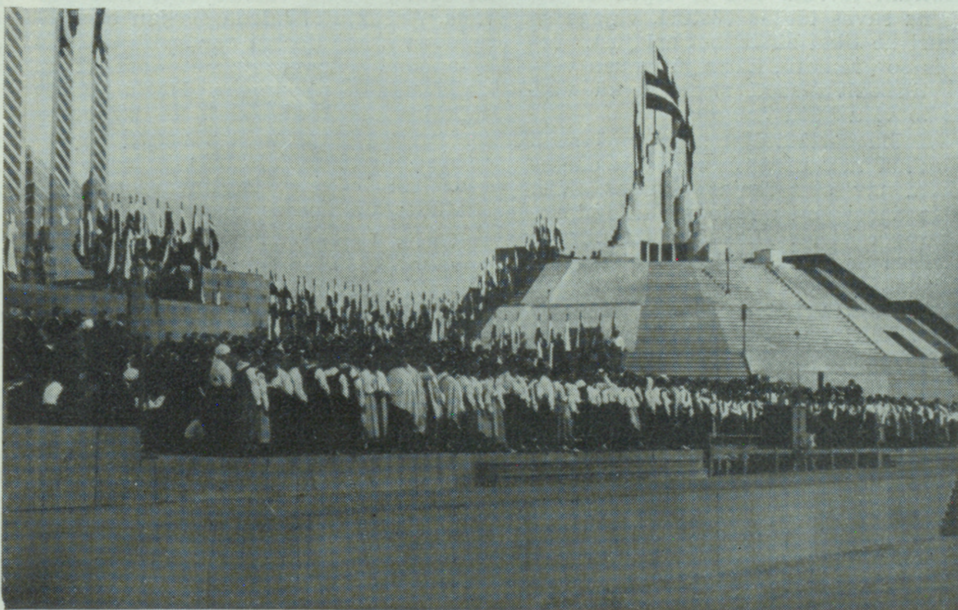
Tikai piezīmēsim, ka šīs grāmatas lasītājam vajaga būt jau ar savu nodibinātu viedokli dzejas darbu vērtības noteikšanā: viņam pašam jāatšķiŗ labi graudi, kādu te nav trūkums, no pelavām, kuŗu arī te ir visai daudz. Bet katrs labs grauds jau top divkārši vērtīgs, kad mēs to paši atrodam. Turklāt mums tiek vēl arī meklēšanas prieks.

Vive.

Jaunā Latvija. Tapšanas dziesmas. Antoloģija. Sastādījis Arturs Baumanis. Izdevusi Literātūra 1936. g.

Kas šo grāmatu izlasīs, tas iegūs lielu spēku. Viņam liksies, ka viņš ir kaŗojis līdz visas cīņas, kādas vien par Latvijas tapšanu ir izkaŗotas; viņš būs izcietis visas sāpes, ko mūsu tauta cietusi paaudžu paaudzēs, un viņš būs gavilējis līdzi visiem priekiem, ko mūsu tauta piedzīvojusi, domādama, sapņodama un cīnīdamās par Latvijas valsti. Viņš būs no jauna dzīvojis mūsu vēsturi, juzdams, ka viņa dvēselē un asinīs sakrājas visi labie spēki, kas iemituši viņa sencos un tēvos. Viņš būs ieguvis lielu patriotisku drosmi un spēcīgu ticību Latvijas nākotnei.

Grāmatas ievadā, kas rakstīts ar kvēli un jūsmu, sastādītājs aizrāda, ka jau — «Astoņdesmit gadi pagājuši no tā brīža, kad pirmo reizi minēts šis vārds: jaunā Latvija.» Zīmīgos vārdos aprādījis mūsu senču nelāgo stāvokli pagājušā gadsimteņa piecdesmitajos gados, sastādītājs raksta: «Vispirms vajadzēja iznīdēt veco verdzības raugu. Vajadzēja nākt jauniem cīnītājiem, garā brīviem vīriem, kas, nežēlodami personīgo labumu, nebīdamies no vajāšanām, droši lauzdami laikmeta šaurību, rādītu tautai ceļu uz īstu dzīvi. Tikai jaunība te varēja ko padarīt, tai viss iespējams. Tikai tā spēja norobežoties no vecā pilnīgi, piepildīdama Jaunās derības vārdus: kas bijis, tas izbijis, lūk, viss ir no jauna». Un tālāk: «Brīvā Latvija, īsti brīvā Tēvija, pērle, kas tikko iznirusi no vēstures dzelmes pusnakts, vai tā nav tā pati jaunā Latvija, par kuŗu dzīvoja, cieta

Uzveduma «Svētā zeme» kopskats.

un krita latviešu ideālisti Valdemāra laikos? Vienotā Latvija ir auglis, kas cēlies un nobriedis tur, kur sēts upuris.»

Antoloģijas pirmajā nodaļā sastādītājs liek dzejniekiem aizvest lasītāju senatnē, liek ievest senču sētā. Nodaļu iesāk dainas par dziedāšanu, kuŗām atsaucas mūsu dzejnieku balsis ir Ausekli sākumā un dažiem jaunās paaudzes dziesminiekiem beigās.

Tad nāk nodaļa par mūsu nebrīvības laikiem, ievadīta ar dainu:

«Ozolmuiža, — vergu muiža,
Kaut tu būtu nogrimusi;
Kaut tu būtu nogrimusi
Dziļā elles dibenā!
Jauni raud atnākot,
Veci raud aizejot;
Iecavīte gaŗām tek
Pilna kalpu asarām.»

Šī daina mums rāda, ka mūsu tauta pat visgŗūtākajā nebrīvības naktī nav gulējusi verdziskā padevībā pie kungu kājām, nav bijusi vergu tauta. Nodaļu noslēdz Pumpura sauciens: «Imanta nevaid miris» un Ausekļa pravietojums «Augšā ceļas Gaismas pils!»

Tālāk seko nodaļa par tautas atmodu, rādīdama cerības, domas un cīņas, ko tauta dzīvojusi no pagājušā gadsimteņa otrās puses līdz pasaules kaŗam.

«Vēstures viesulī» saucas nodaļa par latvju tautas likteni pasaules kaŗā. Nodaļas ieskaņai likta Jāņa Sudrabkalna rinda: «Tev ticu, Latvija, tu veiksi ļaunu.» Lasot dzejoļus, atkal no jauna pārdzīvojam strēlnieku cīņas, bēgļu laikus, Latvijas tapšanu, Cēsu kaujas, Bermonta un lielinieku uzvarēšanu, jaunas dzīves uzsākšanu savā valstī.

Ar to, kā zināms, nebija vēl nodibināta mūsu tagadējā, atjaunotā Latvija. Nodaļa «Jaunā Latvija» rāda mums atjaunotās Latvijas dibināšanu, veidošanos, izaugšanu un attīstīšanos mūsu dvēselēs un sirdīs, mūsu domās un jūtās, mūsu ticībā un asinīs. Pie katra dzejoļa mēs atkal un atkal jūtam, cik liela nozīme jaunās Latvijas dzīvē ir mūsu tautas kultūrai, mūsu dzimtenes dabai un mūsu Vadonim, kas ir mums Laimes lemts un Dieva izredzēts

Katram latvim, kas ir lepns ar to, ka zina savas tautas vēsturi, vajaga šo vēsturi ne tikai zināt, bet arī jūst. Izlasījis šo grāmatu, katrs jūt mūsu vēsturi tik dzīvu savā sirdī, it kā viņš pats to visu būtu dzīvojis.

Atzinība sastādītājam, ka viņš savā kopojumā nav uzņēmis nevienu dzejoli, kam nav īstas dzejas vērtības. Visi dzejas darbi šinī antoloģijā sniegti visai rūpīgā izlasē. Lasītājs var pilnam iepazīties ar mūsu dzejas augstākajiem sasniegumiem.

Antoloģijā uzņemti 56 dzejnieki ar 257 dzejoļiem. 17 dzejnieku ģīmetnes uz atsevišķām krītpapīra lapām. Pievienotas arī ziņas par dzejniekiem.

Šī antoloģija pelnī, lai mēs to lasām ik rītus un ik vakarus, jo viņā ir zīmēts latvju tautas ceļš no pagātnes uz nākotni, un zīmēts ar sirds asinīm

Vilis Veldre.

Jūlijs Lācis — **Mūža meža maldi.** Romāns no latviešu izceļotāju dzīves Brazilijā. I daļa. Valtera un Rapas akc. sab. apgāds. Rīgā, 1936. g. 367 lpp.

Kad senos laikos tautai liedza dabīgo izplešanās un savu spēku uzkrāšanas un izveidošanas tiesību, tā meklēja izeju un attaisnojumu. Tā blakus rakstuŗiem, kuŗi izeju meklēja cīņā, izveidojās rakstuŗi, kuŗi apmierinājumu uz šīs zemes vairs necerēja atrast un ieslīga sektantismā. Arī jaunākos laikos, vēl samērā nesen, varējām vērot nelielus sektantisma uzplūdus, kuŗus šķiet galīgi būs izbeidzis tautas atdzimšanas laiks, kad katram ir dota iespēja pielikt rokas pie darba pašam savā Tēvzemē, bet nav jāmeklē iedomāta laime citur. Jūlijs Lācis nopietni iepazinies ar sektantisma viltus pamatiem un savā romānā rāda blēdīgo sektantu «pravieti» Puntūzi un tos nelaimīgos, apmātos ļaudis, kas dodas līdzi šim sludinātājam uz Braziliju, nododot visu savu mantu Puntūža rokās. Jūlijs Lācis ar šo romānu paveŗ samērā plašu ieskatu īpatnā sektantu dzīvē un savstarpējās attiecībās. Mēs redzam, ka lielais vairums no sektantiem ir godīgi ļaudis, kuŗi tiešamībā gatavi panest vislielākās gŗūtības, lai sasniegtu iedomāto dvēseles mieru un patiesu laimi. Bet starp šiem godīgiem cīnītājiem kā vanagi šaudās dažādi izmantotāji un pašlabuma tīkotāji, kuŗi saduļķo sektantisma murgos apmātos ļaužu prātus līdz nejēdzībai, lai vieglāki vilktu savus lomus. Ja Puntūzi, viņa tieksmes, vēl zināmā mērā izceļ viņa lielais, kaučū arī negātīvā virzienā darbojošais, dvēseles spēks un griba, kas aizrauj sev līdzi nevarīgākos, tad pārējie «sludinātāji» ir vienkārši blēži un noziedznieki, kāds ir arī Puntūža dēls, kuŗš nodzīvo izpriecās kolonistu naudu. Svešā kolonistu pasaule, gŗūtības, ar kādām jaunie ienācēji cīnās, rada saistošu pamatu šī romāna uzbūvei. Kā īpatnu un labi veidotu darbu ieteicam šo romānu mūsu lasītājiem. R. Osis.

Zelma Lāgerlef — **Gesta Berlings.** Romāns. Tulkojis K. Štrāls. Otrs iespiedums. Valtera un Rapas akc. sab. apgāds. Rīgā, 1936. g. 339 lpp.

Zelmas Lāgerlef romāns «Gesta Berlings», lai gan sarakstīts par savas zemes, ja pat par sava novada ļaužu dzīvi, ir tomēr savā būtībā tik dziļi cilvēcisks, ka kļuvis tuvs un saprotams ik tautā, kuŗas valodā viņš tiek tulkots. Arī latvju valodā šis jau otrs iespiedums, kas liecina par lasītāju dzīvu atsaucību. Tīkami atzīmēt korekto un daiļskanīgo rakstnieka Kārļa Štrāla tulkojuma valodu. Žēl, ka izdevuma apmēri un iespējamības nepieļauj romāna illūstrēšanu, jo ne visi lasītāji ir redzējuši «Gesta Berlinga» varoņus skatuves un operas tēlos. F. E.

Kārlis Lapiņš — **3 zvaigžņu valsts novados.** 4500 km ceļojums pa Zemgali, Latgali, Kurzemi un Vidzemi. Izdevusi P. S. «Zemnieka Domas». Rīgā, 1936. g.

Atkal viena īpatna un reti tīkama grāmata, par kuŗu pienākas pateicība kā sarakstītājam, tā arī izdevniecībai, kuŗa ar atzīstamu rūpību veicina labu grāmatu izplatīšanos. Jo izdevniecība «Zemnieka Domas» uz grāmatas vāka jau liecina par labu grāmatu, un mēs to ar prieku arī šeit atzīmējam. Kārlis Lapiņš savos vērojumos apraksta gan pilsētas, gan laukus un raiba dažādība un reizē ar to arī mūsu zemes krāšainība un lielā novadu īpatnība pavīd mūsu acīm. Te Nāves salas postažu lauki, te klusā Jaunjelgava žīdu «šabās», te jaunsaimniecību augošais prieks un tepat arī autora kļūdīšanās par mūsu tagadējām iespējām. Viņš sabīstas no Ķeguma un tiem skaitļiem, kas virknēs stāv aiz šī vārda un no viņa izsauciena mēs jūtam, ka autors vēl ilgi nav cerējis līdz ar daudziem šo skaitļu iemiesošanos īstenībā. Ir vēl viena otra šāda vieta, bet tas grāmatas vērtību tikai ceļ, jo spilgtāki kļūst redzami, pat iz ceļojuma apraksta, mūsu sasniegumi pēdējā laikā. Šai ziņā ir zīmīga arī autora piezīme par Valsts Prezidenta 28. janvāŗa draudzīgā aicinājuma lielo nozīmi mūsu lauku kultūras dzīves līmeņa celšanā.

Kārlis Lapiņš savā grāmatā neaprobežojas ar dabas aprakstu vien, bet viņa asais, daudz pieredzējušais skats tveŗ apkārtnes dzīvi arī zināmā dziļumā un viņa vēstījums ir caurausts ar redzēto, dzirdēto, piedzīvoto un zināmām atziņām. Tas dara šo grāmatu vērtīgu un ieteicamu. F. E.

Kadets. 1936. g. 8. (augusta) num. Plkv. Hasmanis — 11. augusts. A. B. — Ceturtais balsts jaunajai Latvijas celtnei. Mūsu preses seja Varoņu svētkos (divi kontrasti — bet cik zīmīgi!). Kapt. Zilvers — Grupas komandieŗa pienākumi aizstāvēšanās kaujā. J. Upītis — Vācu kājnieku apmācības jaunais reglāments. K. T. — Vēl par militārās valodas izkopšanu. Vltn. A. Vēveris — Apmācība darbībai naktī sarkanarmijā. Vltn. Mucenieks — Novērošanas punktu ierīkošana. Pasta balodis fotografa lomā. Humors. Sports. Grāmatu apskate. si.

2. Latvju zemnieku pļaujas svētki 1936. g. 13. septembrī Rēzeknē.

Padarītais darbs prasa noslēgumu un jo dižāks bijis darbs, jo arī noslēgumam pienākas cienīgāka izskaņa. Ik saimniecībā, reizē ar zelta graudu birumu dzirkstī arī apkūlību prieks, un to nemazina spriguļu raksta klaudzienu atvietotājas kuļmašīnas dūcošais darba ritms. Zemkopis baŗo un uztura mūsu valsti, zemkopis ir mūsu valsts dibinātājs, izcīnītājs un visa topošā pamats un tamdēļ arī par īstiem tautas svētkiem sāk palikt gadskārtējie pļaujas svētki. Vēl jo dižākus tos padara vienības gars un cildenā spēkā svētku izskaņu ceļ latvju cilšu vienprātība.

Šogad lielos pļaujas svētkus latvju zemkopji un visa tauta svinēja Latgales sirdī — Rēzeknē. Plašais svētku laukums tikko spēja uzņemt visus svētku dalībniekus un to skaits jau vien liecināja par visas tautas svētkiem. Darba parādes dalībniekiem uzsākot defilēt gar Valsts Prezidentu, valdību un svētku viesiem, atskanēja Drāmas ansambļa teicamā izpildījumā Ed. Virzas, V. Plūdoņa un A. Franča atbilstošie nodarbību teksti un sevišķi cildena izskaņa bija A. Sprūdža «Vienības dziesmai», kuŗas mūzikālo ietērpu darinājis J. Mediņš. Neaizmirstamu iespaidu atstāja tautas zvērasts Vadonim. Pēc tauŗu orķestŗa koncerta, kuŗā jauki skanēja latvju autoru darbi, sākās lielā brīvdabas izrāde **«Svētā zeme»** ar A. Sprūdža tekstu un Jāņa Mediņa, J. Graubiņa, J. Vītoliņa, Serg. Dukas, Alfreda Kalniņa un Jāzepa Mediņa mūziku. Izrādes pamatā tautas vienība, par kuŗu cīnījās senos atkarības laikos visi latvju cilšu cīnītāji un par kuŗu

ciņu ugunis gāja mūsu karavīri atbrīvošanas karā. Autors bija devis zīmīgus tekstus tautas brīvības un vienības cīnītāju kongresa vadošām personām un šo ainu zīmīgā un dziļā tvērumā izcēla Jāņa Munča masu skatu veiksmīgā režija. Labi skanēja lielais koris diriģenta Sergeja Duka un svētku orķestris kapelm. A. Segliņa piedzīvojušā vadībā. Īpatnas tautiskas dejas sniedza E. Ļeščevska iestudējums (guva lielu un nedalītu tautas piekrišanu). Dekorātors A. Cimermanis bija uzbūris vai veselu krāsu valstību, kurā sastapās lauku sēta, pilsēta un dzīvā priekā un saskaņā tiešamība ar izdomas dažādību līdz varavīksnas teiksmainībai. Tēlotājos pilnskanīgs darbs no visa ansambļa, kālab arī uzvedums guva dziļu atsaucību. Ar cienību par veikto darbu jāpiemin arī rekvizītors J. Ozoliņš, jo rekvizītes, sevišķi dažādie ietērpi, jauki izcēla izrādes koloritu. Beigu skats varens — te tiešamībā bija izjūtams tautas vienības spēks, kad uz skatuves apvienojās tauta ar saviem karavīriem - brīvības izcīnītājiem karā un tās sargiem miera un darba gados un tagadnē.

R. Osis.

Mūsu teātŗi.

Nacionālais teātris jauno sezonu uzsāka ar dzidra latviskuma apdvēsto Raiņa darbu **«Pūt vējiņi»**. Izrādē jo spilgti izpaudās lielā dzejnieka dziļā savas tautas dvēseles un dzīves izpratne, kuŗa dara Raini tuvu un mīļu ikvienam latvietim. Nebēdnība, drosme, cīņas prieks un spēks, atzīšanās, skumjās dvēsmas, Tēvzemes mīlestība un divu siržu mīla, caurausta «Pūt vējiņi» motīva latvisko rakstu daiļiem dzīpariem, dara šo darbu lielu kā nacionālā, tā vispārcilvēciskā ziņā. Šis darbs ir jo tuvs ik latvieša dvēselei arī tamdēļ, ka Rainis te uz nacionālā kolorita izceļ vispārcilvēcisko, kurpretim citos viņa darbos, ar maz izņēmumiem, nacionālo izjūtu it kā aizēno tiekšanās pēc visas cilvēces dvēseles dziļumiem. «Pūt, vējiņi» tamdēļ jāatzīst par reti laimīgu izvēli uzsākot teātŗa darba gaitas. Skatītāju dziļi iepriecē profesora Jāņa Kugas dekorācijas, kuŗu krāsainības dziļumā diži jo diži izskan un atbalsojas sirdī Daugavas viļņu un plūduma radītās tautas dziesmas smeldzošās skaņas. Šai ziņā mūsu dekorātīvās mākslas celmlauzis ar dziļu iejūtu, kuŗa jo spilgti izpaužas līdz ar viņa darba augšanu jau no pirmajiem Raiņa darbu uzvedumiem, devis krāsainu un patiesu savas mākslas brīnišķu skandumu. Dzīves prieks un spars jūtami apgarojis režisora Jāņa Lejiņa un viņa asistenta Osvalda Uršteina uzvedumu un lieliskā izrādē jauki iekļāvās kā Kārļa Lietiņa komponējumi, tā Zaigas Lepnes brašās dejas. Salīdzinot ar iepriekšējiem «Pūt, vējiņi» uzvedumiem, te labi izjūtama arī drāmaturga Voldemāra Zonberga piedzīvojušā roka. Starp tēlotājiem ar dzidru spēles prieku jo sevišķi izceļas Jānis Lejiņš (tiešām brašs Uldis!), abas Baibiņas — M. Zīlava un Irma Graudiņa, kā vienmēr rūpīgās savas lomas apdarē Olga Lejaskalne — Zane un Alīse Brechmane — māte; Osvalds Uršteins — Gatiņš, Ņina Melbārde, Reinis Parņickis u. c. — Brīnišķīgu un dziļa tvēruma ziņā līdz meistarīgai vienkāršībai savu lomu rādīja vecmeistare Berta Rūmniece. Pie visai slavējamā uzveduma neiederas pārāk karikētie mūzikantu tipi.

Kā nākošā novitāte līdz ar Līlijas Štengeles viesizrādi tika uzvesta Ernsta Andraija un Ludviga Balinta luga **«Marija Baškirceva»**. Tās saturā apdāvinātās krievu aristokrates Marijas Baškircevas tiekšanās pēc iedomātās māksllnieciskās pilnības, upurējot mērķim savas dzīves laimi un mīlestību. Līlija Štengele tēloja lugas varoni, kuŗai reizē ar to ir arī galvenā un tepat arī vienīgā lielākā loma lugā. Ar parasto dziļo izjūtu māksliniece tēloja ekzaltētās Baškircevas lomu un viņas rūpīgi veidotais tēlojums pieļāva aizmirstībai lugas varones tiešamības dzīves pavasari. Blakus viešņai mazā, bet daiļskanīgi atveidotā mākslinieces Luizes Breslavas lomā Anta Klinte guva nedalītas simpatijas. Arī pārējo mākslinieku uzvedumi izpelna atzinību, piem. O. Lejaskalnes — Baškircevas māte, Mirdzas Šmitchenes — Sofija Rachmaņinova, Irmas Graudiņas — Dīna de Tuluza, R. Zandersons, K. Lagzdiņš u. c.

Pāvila Rozīša **«Valmieras puikas»**, — kuŗu skatuvei pārstrādājis drāmaturgs Voldemārs Zonbergs, — lai gan drāmatizējums, tomēr ar savu darbību ienes tepat jau īsti krietnas lugas vērtību. Pienācīga atzinība te nākas V. Zonbergam, kuŗa labā skatuves pazīšana un izpratne ar šo darbu pasvītroja arī teicamus panākumus drāmatizējumos. Arī daudzās ainas, kuŗas ir gan ikviena drāmatizējuma krāsainība, bet arī darbības spraiguma mazinātājas reizē, šinī drāmatizējumā raiti iekļautas darbības norisē. Labi uztverti tipi, svešas varas un tautiskās kustības sadursme rod izrādei dzīvu atsaucību skatītājos. To vēl jo vairāk pievelk skolas jaunatne, kuŗa ar visu dedzīgumu un nesavtību dodas cīņā. Izrādi sagatavojis reti veiksmīgi Alfrēds Aliksnis, kuŗa nodomus labi atbalsta dekorātors V. Valdmanis, sniegdams īpatnā tvērumā dekorātīvo fonu. Tāpat visai veiksmīgi rit tēlotāju darbība, no kuŗiem izceļas Ludviķa Šmita skolas apkalpotājs Lēcītis, Ludmīlas Špīlberģes sirsnīgi apgarotā skolotāja Rita Grava, Žaņa Katlapa drosmīgais cīnītājs Laucis, Arn. Mīlbreta nelietīgais policijas rakstvedis Gailis, Irmas Graudiņas sirsnīgā skolniece Ērika, Zigridas Grīsles ar rūpīgu lomas apdari veidotā Adelīne , H. Avena zīmīgais cietuma priekšnieks (būtu vēlams piešķirt lomu ar plašākām tēlošanas iespējām!), Edgara Silgaiļa žīds Briljants (tēlojums īpatns un brīvs no ierastā žīdu lomu šablona), R. Parņickis, K. Lagzdiņš, V. Švarcs, Baltaisvilks, A. Bergmanis u. c.

Dailes teātrī sezonas pirmizrādē mūsu vecmeistara Rūdolfa Blaumaņa **«Pazudušais dēls»** Eduarda Smiļģa inscēnējumā. Šis uzvedums jāatzīst par reti laimīgu kā izvēlē, tā arī apdarē. — Rūdolfs Blaumanis nav rakstījis savam laikam vien, viņa lugas nenoies no skatuves nekad — to mēs visi zinām un te nav pie šīs vecās patiesības ko piebilst, bet ar katru gadu mēs izjūtam ko citu un proti — vecais, labais vīns jo vecāks, jo gardāks. Sevišķi, ja viņš viz meistarīgi veidotā kristālā. Lūk, kā par vīna labām īpašībām, tā arī par to jauno kristālu, kuŗā viņš ieliets, par to priecāsies ikviens teātŗa mākslas draugs, redzot šo vērtīgo un pilnskanīgo uzvedumu. Mēs augam un veidojamies, bet arī bagātāki kļūstam un nevaram vairs salīdzināt agrākos

«Ievainotais strēlnieks».
K. Baltgaiļa glezna »Zaļās Vārnas« izstādē

uzvedumus ar tagadējiem. Uzvedums kā izdomas, tā izkārtojuma ziņā, pieskaitāms pie Eduarda Smilģa meistardarbiem. Te sajūtama laba saskaņa kā ar konsultantiem, sevišķi dekorātoru Otto Skulmi, tā ar tēlojošo personālu. Arturs Filipsons veco Roplaini veidojis kā sīkstu un izturīgu cīnītāju, kuŗā vēlu, bet toties sāpīgi rodas savas vainas izjūta par dēla audzināšanu. Viņa Roplainis dod spilgtu un dziļu izjūtu par tēva nelaimīgo likteni. Alma Mača veco Roplainieti tēloja kā darbā aizņemtu lauku saimnieci, kas zināmā mērā mazina ārēju lomas efektu, bet sniedz labu saskaņu ar tēlojuma attiecību lugas darbībā. Ed. Smilģa rādītais Krustiņš pieskaitāms pie labākiem viņa sniegtiem tēlojumiem. Visai zīmīgs kalpu trio — R. Kreicuma labsirdīgais Mikus, A. Vilka Gusts un L. Leimaņa «pasaules lāpītājs» Andžs. Augusta Mitrevica Mikus tēvs — pati pilnība. Te apdāvinātais aktieris pierāda saviem cienītājiem, ka viņi nav vīlušies savos novēlējumos pag. jubilejā. Tāpat rūpīgs darbs un dziļa mākslinieka izjūta jaužama Benitas Ozoliņas atveidotā Roplaiņu kalpones Līziņas, Lilitas Bērziņas Iņķa gražīgās meitas Matildes, Austras Baldones ciešanu sagrauztās Ažas, Edgara Zīles mantrausīgā krodzinieka Iņķa, Elvīras Bramberģes Roplaiņu audžu meitas Elzas un Kārļa Veica Pūlīša Paula tēlos. Ļoti jauks bija A. Mitrevica spēles skats ar bērniem, kad kā iz vecas gleznas dzirdējām atskanot stenderisko pamācību par Absalona likteni. R. Osis.

Rīgas Mazais teātris aiz sava pazemīgā vārda rāda īsti diženu darbu. Sniegdams savu jauniestudējumu pirmizrādes centrā, pārējās izrādes tas veltī Rīgas nomalēm, nebīdamies arī no neērtībām, kadas var gadīties un arī gadās šādos ceļojumos. Teātris spraudis sev par mērķi darīt pieietamu labu teātri visplašākām tautas masām un to arī visā nopietnībā veic. Šķiet, ka mūsu dižajiem mākslas tempļiem un vispāri mākslai Mazais teātris dara lielu pakalpojumu, jo izaudzē spējīgus aktieŗus un — arī teātŗa apmeklētājus. Ne visi ir tādi entūziasti, ka izrādes dēļ varētu paciest vienu otru satiksmes neērtību. Mazais teātris tamdēļ nāk pats pie skatītājiem. Daudzus pēc šī teātŗa izrādēm satiksmes neērtības vairs neatbaidīs, lai nokļūtu centra teātŗos.

Š. g. 30. septembrī teātris uzveda V. Zonberga drāmu **«Kurzemes hercogs Jēkabs».** Autors hercoga Jēkaba dzīvē saskatījis daudz drāmatisma un ar lielu gaumi un samēru devis zīmīgas ainas no hercoga dzīves, valdīšanas un cīņas ar muižniecību. Kad jaunais hercogs sāk valdī Kurzemes hercogisti, viņa sirdi saista pie sevis kāda muižnieces audžu meita latviete. Tai ir plašāks skats un viņa vēlas hercoga darbu ievirzīt par labu zemes īstai tautai — Kurzemes apspiestiem zemniekiem. Tas ir liels mērķis, jo tanīs laikos par cilvēkiem uzskatīja tikai dižciltīgos. Šos nodomus jauc muižniecība un beidzot, kad citādi vairs pretoties nevar, ķeŗas pie slepkavības. Īstenībā, drāmā muižnieku intrigas nav tieši izceltas, bet zemē valdošā netaisnība izriet no visas darbības. — Režisors Alfrēds Alksnis centies un arī panācis pilnskanīgu spēli. Tīkami izceļas drāmatisma piesātinātie spēles psīchololoģiskie momenti, tikai vietumis tie šķiet paasāki izteikti. Īsti atbilstošas Mazā teātŗa darbības apstākļiem E. Dajevska dekorācijas, kuŗas ļoti izteiksmīgas, ērti maināmas, un tanī pat reizē dod labu notonējumu izrādei. — Tēlotāju ansamblis visumā darba un spēles prieka bagāts. Mirdza Gornice ar dziļu iejūtu tēloja virspilskundzi un viņas nelielā, bet rūpīgi darinātā loma deva spēcīgu izskaņu. Tīkama un īsti pārliecinoša Alma Ābele kā virspilskundzes audžu meita Anna, sevišķi jauku savas lomas apdari izceļot divspēlē ar hercogu un Mariju. Spēcīgus akordus savai spēlei rod arī Nikolajs Krauklis kā Kurzemes hercogs Jēkabs un Arnolds Stemps kā Melchiors. Mazā, bet pārliecinošā krodzinieka lomā īsti jauks bija Jānis Strautnieks. Labi savu ļauno kupŗa lomu veica Roberts Brīvmanis, tikai maska šķiet pārāk atbaidoša. Drosmīgs cīnītājs un laupītājs Andris bija Arnolds Stubaus, sirsnīgi vienkārša izteiksme piemīt L. Dangai un tāpat viss labs sakāms arī par pārējiem. R. Osis.

Nacionālā opera jaunu sezonu sākot. Šogad opera uzsāk darbību jaunā vadībā; par direktoru, līdzšinējā prof. Vanadziņa vietā, iecelts kompinists Jēkabs Poruks, kuŗš jau ilgāku laiku izpildīja operas drāmaturga pienākumus. Poruks plaši pazīstams kā ļoti nopietns un intelliģents mūziķis, kādēļ jaunajā darbā viņam no sirds var novēlēt labākās sekmes.

Oficiāli sezonu opera atklāja 3. septembrī. Valsts himnai sekoja Fr. Čilea operas **«Adriana Lekuvrēre»** pirmizrāde.

Čilea pieskaitāms reālistiskās jeb vēsturiskās operas skolai, kuŗa nodibinājās kā reakcija pret Vāgneru. Čilea vārdu bieži min blakus slavenā itaļu komponista Džakomo Pučīni vārdam, tomēr viņa mūzika neuzrāda nedz tās jūtu smeldzes, nedz arī tās raksturīgās savdabības, kā harmonijās, tā arī orķestrācijā, kādas piemīt itaļu operas lielmeistaram Pučīni.

Adriāna Lekuvrēre ir viena no Čilea pupolārākajām operām. Par sižetu viņai ņemta Saksijas grāfa Morica mīlas dēka ar franču teātŗa aktrisi Adrianu Lekuvrēri. Operas mūzikas veidojumā vērojama ir lietpratība, i laba gaume, netrūkst pievilcības arī dziedājumu melodiskajā zīmējumā, bet visumā tomēr šī mūzika neuzrāda nekādas spilgtākas īpatnības un ne ar ko nepaceļas pāri godīgam vidusmēram. Tas pats sakāms arī par inscēnējumu, kādā šī opera parādās uz mūsu skatuves. Viss norisinās konkrēti un pieklājīgi, nepretendējot ne uz ko savdabīgi iezīmīgāku. Kā režisors Nikolajs Vasiļjevs, tā arī dekorātors Niklavs Strunke centušies nepārsniegt tās kamerstila robežas, kādās visumā risinās kā šīs operas mūzika, tā arī drāmatiskā darbība. Drāmatiskā darbība neuzrāda sevišķa spraiguma, kamdēļ tēlotājiem jāpieliek daudz pūļu, lai visus četrus cēlienus spētu saistīt publikas uzmanību. Adrianas Lekuvrēres lomā — Milda Brechmane-Štengele. Šo diezgan grūto skatuves tēlu viņa veidoja ar lielu pietāti un pat beigās, diezgan stiepjajā miršanas skatā sniedza visai pārliecinošu tēlojumu. Dziedājums daiļskanīgs, mūzikāli izjusts, ar jauku līdzenu kantilēnu visos posmos. Saksijas grāfs Morics — Mariss Vētra. Šī loma kā jau vispār itaļu operās, dziedonim uzstāda diezgan augstas prasības; savu uzdevumu veicot Vētras balss skanēja ne vienmēr brīvi un nepiespiesti; gadījās arī nepietiekoši toņi, sevišķi augstajā reģistrā. Viens no jaukākiem tēliem nenoliedzami bija franču teātŗa režisora Mišonē lomā Viktors Stotts. Vokālā ziņā visvairāk pārliecināja Bujonas hercogienes lomā Herta Lūse; sevišķi apgaroti un daiļskanīgi viņa nodziedāja pirmo āriju otrā cēliena sākumā. Bujonas hercogs — Gustavs Neimanis. Mazliet pārāk kustīgs un manierīgs kā abāts Žozels— Tālis Matīss; šai lomā gribētos redzēt apvaldītāku tēlu. Vēl minami franču teātŗa aktieŗi un aktrises — Emma Kukaine, Anna Ludiņa, Aleksandrs Kortāns un Pēteris Ābolkalns. Balets Eižēna Ļeščevska choreografijā kā vienmēr, savu uzdevumu augstumos.

Ļoti iepriecināja jaunais diriģents Pēteris Barisons; žests mierīgs, apvaldīts precīzs un pietiekoši izteiksmīgs; teicama orientēšanās spēja, kā partitūrā, tā arī katrā scēniskā situācijā. Nav šaubu, ka ar laiku no viņa izveidosies krietns diriģents, kas Nacionālai operai būs labs palīgs viņas mākslinieciskо nodomu reālizēšanā.

Noslēgumā daudz aplausu un ziedu.

Šinī sezonā, **pirmo simfonisko koncertu** operā diriģēja jaunangažētais operas diriģents Mišels Šteimanis. Kā pirmo orķestris atskaņoja Čaikovska IV simfoniju. Lai gan viņa samērā retāk tiek spēlēta nekā piektā un sestā, tomēr mūzikālo vērtību ziņā viņa droši var stāties blakus minētām divām populārākajām. Trešā skerco daļa, kuŗu stīdzenieki visu spēlē pačikate, ir pat meistardarbs, kāda otra nav visā pasaules mūzikas literātūrā. Ja pirmās divas daļas diriģents veidoja drusku pasmagi, tad trešā un ceturtā jau uzrādīja grāciju un temperāmentu, kādu nemaz nevarēja gaidīt no mazliet flegmatiskās diriģenta figūras. Vispopulārākā gaumē veidota simfonijas pēdējā, fināla daļa. Šai darbā diriģents nevarēja atturēties no dažu tīri ārējas dabas efektu pasvītrošanas.

Brāmsa vijoļu koncertu atskaņoja operas koncertmeistars Arvīds Norītis. Izjusts priekšnesums, tīra, glīta technika, plūstoša kantilēna, tikai tonis nav pārāk plašs, kam laikam gan lielā mērā par iemeslu bija pārāk plašā telpa ar neaizsegtām kulisēm, kā arī paša instrūmenta ne pārāk augstā kvalitāte.

Pēdējā daļā Skŗābina simfoniskā poēma «Ekstāze». Šis, viens no ģeniālā krievu mūzikas novātora visbiežāk dzirdētiem skaņdarbiem, šoreiz neizskanēja tik reljēfi un pārliecinoši, kā to nācies pie mums dažreiz dzirdēt jau agrāk.

Izpildītājos — Nacionālās operas un radiofona apvienots simfoniskais orķestris.

Sigizmunda Romberga 3 cēlienu operetes **«Tuksneša Dziesma»** pirmizrāde bija pulcējusi jo kuplu skaitu apmeklētāju; lieks pierādījums, ka klausītājs modernā operetē cer atrast ko

svaigāku, laikmetīgāku, mūsu straujajam dzīves tempam tuvāku un piemērotāku, nekā sen dzirdētajās operās no operu «dzelzs inventāra», kuŗās bieži tik daudz šablona un trafareta, ka no drāmatiskā viedokļa viņas ir stipri bālas un nenozīmīgas. Amerikāņu komponista Romberga vārds mums, rīdziniekiem, samērā svešs; lielāku skatuves darbu no viņa redzējām pirmo. Spriežot pēc šīs operetes jāliecina, ka viņa mūzikālā valoda risinās it brīvi un loģiski; netrūkst viņai arī dzīva skatuves nerva un drāmatiskie kāpinājumi brīžiem sasniedz visai pārliecinošu spraigumu, bet dziedājumiem tomēr nav tās īpatnības un līriskās smeldzes, un harmonijām tās daudzkrāsainības, kādas esam dzirdējuši no modernās operetes meistariem Kalmaņa un Abrahama.

Sižets ņemts no franču leģionāru dēkainās dzīves Marokā. Ekzotiskais kolorits, leģionāru un rifu kaŗotāju leģendārā drošsirdīga, mīlas romantika, austrumnieku haremu teiksmainā atmosfaira, viss tas dod daudz pateicīgas vielas raibiem piedzīvojumiem un intriģējošiem sarežģījumiem. Inscenējums, kādā šī operete parādās uz mūsu skatuves — spožs un visai efektīgs. No labākās puses sevi apliecinājuši režisors Jānis Zariņš un jaunais dekorātors Pēteris Rožlapa. Dekorācijas katram skatam stilistiski pieskaņotas, krāšņas, izteiksmīgas, ar bagātām krāsu harmonijām; sevišķi iespaidīgi harema un tuksneša skati.

Tēlotājos gan veci paziņas no senākiem operešu uzvedumiem, gan arī viena otra uz operas skatuves retāk redzēta seja. Centrā rifu vadonis Dzeltenā ēna — V. Kadikis-Ančārovs. Pārliecinošs tēls, kā drāmatiskajā, tā arī vokālajā plāksnē. Atskaitot vienu vienīgu augstāku toni, ļoti izteiksmīgs un līdzens dziedājums. Laba partnere viņam, kā Margo Bonvalē, jaunā dziedone Vilma Briede; koša, daiļskanīga balss, teicama mūzikālā un vokālā kultūra. Tēlojumā vēl pagadījās posmi, kuros bija jūtams it kā mazliet nerts patoss, kas laikam gan pieskaitāms rutīnas trūkumam, un ar laiku, cerams, izlīdzināsies. Iespaidīgu un pārliecinošu ģenerāļa Birabo tēlu sniedza viens no mūsu drāmas aktieŗu saimes redzamākiem pārstāvjiem — Rodrigo Kalniņš. It droši savā lomā kā kapteinis Fontēns jutās Alberts Verners; pārliecināja arī dziedājums. Ne vienu vien jautru brīdi skatītājiem sagādāja groteskais dejotāju pāris Voldemārs Leonaitis un Ēdite Pfeifere, kā žurnālists Bennijs Kids un viņa sekretāre Luzanna. Ļoti nosvērts, ar īsti austrumniecisku mieru žestos un kustībās rifu valdnieks Ali Bens Ali — Eduards Miķelsons; arī dziedājums viens no labākajiem visā operetē. Vēl minami: rifu šeichi — A. Jēkabsons un R. Pelle, arābu dejotāja Azuri — P. Brivkalne, spāņu dejotāja Klementīne — R. Ēriņa un citi. Daudz dzīvības operetes norisē ienes vairākie baleta iespraudumi; sevišķi iespaidīga scēna tuksnesī. Solo dejojumus izpildīja mūsu labākie baleta solisti: H. Tangijeva-Birzniece, E. Ļeščveskis, R. Saule, M. Griķe u.t.t. Choreogrāfija — E. Ļeščevska. Mūzikālā vadība Teodora Reitera rokās, kuŗš tikpat labi spēj iedziļināties vieglajos operetes ritmos, kā nopietno operu partitūrās. Publika izrādi uzņēma ļoti atsaucīgi un dalībniekus bagātīgi apveltīja gan aplausiem, gan ziediem.

Lielu pārsteigumu Rīgas publikai sagādāja **čellistes Rajas Garbuzovas koncerts.** Lai gan jaunā mäksliniece tagad Latvijas pavalstniece, Rīgā viņu dzirdējām pirmo reizi. Neskatoties uz diezgan skaļo reklāmu, publikas pamaz, kas šoreiz gan izrādījās nepelnīti, jo tas, ko nācās dzirdēt šai koncertā, pārspēja visdrošākās cerības. Mäksliniece pārvalda savu instrūmentu ar tādu virtuozitāti, ka šai ziņā tiešām trūkst salīdzinājumu. Fainomenāla technika, spēcīgs, dziedošs tonis, dziļa mūzikālitāte, viss tas klausītāju saista ar pirmo lociņa vilcienu. Uz estrādes šī apbrīnojamā virtuoze jūtas ļoti brīvi un nepiespiesti, spēlē it kā transā, pilnīgi atraisoties no matērijas un ļaujoties tikai pašas mūzikas plūdumam, viņas dziļākai būtībai. Priekšnesums brīžiem ļoti savdabīgs un īpatnējs, tomēr izjusts un pārdzīvots, kādēļ nekad neatstāj tukšas frazes iespaidu. Nav šaubu, ka tālāk veidojoties, iegūstot mūzikālās valodas tulkojumā vairāk filozofiska miera, jaunā mäksliniece ar laiku ierindosies pasaules vislavenāko virtuozu skaitā.

Programmā: Eksela un Francēra sonātes, Haidna koncerts, Čaikovska variācijas, Vēbera largo un rondo, Šopēna noktirne un Kassado zaļā velna deja.

Pie klavierēm prof. Pauls Šūberts.

Vold. Upenieks.

«Zaļās Vārnas» 20. izstāde.

Zaļvārnieši laiku pa laikam salido Rīgā gan ar grafiku, gan ar gleznu izstādēm. Īstais viņu darba lauks ir Jelgava, kur pa lielākai daļai arī dzīvo vai dzīvojuši šīs aktīvās organizācijas biedri. Tagad viņu pulkam piebiedrojušies tukumieši, sakarā ar ko «Zaļās Vārnas» izstādes ieguvušas novadnieciski spirgtu uzsvaru. Zaļvārniešu rosība parādās arī vēl citos virzienos: — viņi, sadarbībā ar savu literārisko sekciju, izdod ikgadus mākslas almanachu, rīko ārzemju mākslas izstādes un t. t. Arī šajā izstādē jūtam svaigu garu un šo izstādi varam uzskatīt par laimīgu rudens sezonas sākumu, ja neprasām pēc lieliem darbiem vai viņu metiem un ja nemeklējam pēc dziļiem padomiem. Bet šīs prasības grūti pildīt arī lielākām un vecākām organizācijām un te talkā būs jānāk valsts kultūras politikai. Māksliniekiem pašiem šie uzdevumi pa daļai nav skaidri, jo visu laiku mūsu izstādēs goda vietās izcelti nenozīmīgi žanri un ainavas, vai tikpat tukšas klusās dabas. Visa vērība veltīta šajos darbos ne saturam un viņa saskaņotībai ar veidu, bet gan šauriem blakus uzdevumiem (gleznu virsmas apdarei, triepumu brāzmainībai, techniskai virtuozitātei). Šie pieminētie trūkumi sajūtami arī «Zaļās Vārnas» izstādē, kas šai progresējošai organizācijai būs agri vai vēlu jānovērš. No sīkām gadījuma etīdēm jātiek pie dziļi saturīgiem un dižiem darbiem! No tukša aistēticisma un virtuozitātes pie dziļas mākslas!

Figūrālus sacerējumus šajā izstādē devis «Zaļās Vārnas» priekšnieks Kārlis Baltgailis, kas savus padomus smeļ no mūsu strēlnieku varonīgām cīņu gaitām. Baltgailis skata mūsu varoņus aiz pelēkās aizmirstības miglas un rāda mums viņus dziļas cildenības apmirdzētus. Iespaidīgākais darbs: «Ievainotais strēlnieks» Nr. 7. No Baltgaiļa darbiem vēl varētu atzīmēt Nr. 6 «Siena šķūnī», kur tēlota siena laika draiskā jārēšanās un Nr. 12. «Jelgavas osta». Gaidīsim no šī drošā un īpatnā meistara lielākus sacerējumus.

Jēkabs Strazdiņš savos sološos metos tēlo lauku ļaužu dzīvi. Visur te uzsvērts darbs, mūsu tautas dižākais tikums, un skatīts varonības plāksnē. Tie nav darba vergi, bet gan klusie darba varoņi, kas darbu dzīvo. Izteiksmīgākie Nr. 112 «Cirtējs», Nr. 115 «Mazgātāja» (Šo darbu ieguvis Valsts mākslas mūzejs), Nr. 108 «Diendusa», Nr. 111 «Rudzu pļauja» un Nr. 116 «Ābolu purināšana». Gribētos gaidīt, ka šie mazie meti pārvērtīsies dižos gleznojumos, kas tad rotās mūsu darba iestādes. Lai Dievs dotu, ka autoram rodas labi un devīgi talcenieki — pasūtītāji.

Frīdis Milts ir izstādījis žanru un ainavas. Visos šajos darbos Milts parāda sevi kā labu un veiklu gleznotāju. Vienu no viņa ainavām — Nr. 83 «Rīts pie upes» — ir nopircis Valsts mākslas mūzejs. Arī Milts liek cerēt uz lielākiem un saturīgākiem darbiem.

Krāsu un tonalitātes spēks redzams Edgara Vārdauņa «Peldētājās» Nr. 127 un viņa 2 ainavās, no kuŗām ar sevišķi drošu un sulīgu gleznojumu izceļas Nr. 129 — ainava ar mākoņiem un baltu ēku gleznas stūrī.

Īpatnus žanrus izstāda Kārlis Eglītis. Šie darbi krāsās svaigi un pārliecinoši, bet zīmējumā karikēti, atgādinot mūsu karikatūras meistaru Zeberiņa un Rirdāna humoristiskās gleznas. Interesants un sološs sākums.

Lielu daudzpusību uzrāda Jānis Plēpis, izstādīdams gan gleznas, gan grafikas. No viņa gleznām jāatzīmē Nr. 85 «Sieviete» un vingri sacerētā stikla glezna Nr. 88 «Vērsis». Apsveicama arī Plēpja Akurātera grāmatas «Kalpa zēna vasara» illūstrēšana ar koka grebumiem.

Tālāk šajā mākslas darbu izstādē būtu jāizceļ Olģerta Jaunarāja krāsu bagātā ainava Nr. 53. «Ziema Latgalē», Artura Lapiņa «Pašģīmetne» Nr. 71, Viļa Medņa izteiksmīgais veidojums «Kareivja galva» Nr. 75 un labi sacerētais cilnis «Maskas» Nr. 78, Arvida Segliņa vareni iedomātais mets Nr. 105 «Kristus noņemšana no krusta», Paula Šterna grafiski interesantais linolejuma griezums Nr. 124 «Smēķētāja galva» (ko arī ieguvis Valsts mākslas mūzejs), Alises Zvirbules «Ģīmetne» Nr. 149, kokgrebēja Aleksandra Junkera grafikas un beidzot Žaņa Ventaskrasta un Anijas Eskas lietišķās mākslas sacerējumi. Ventaskrasts savos paklāju sacerējumos kļuvis krāsās apvaldītāks, ko varētu vēlēties arī elementu kārtošanā. Vēlams būtu arī, ka turpmākās izstādēs rosīgais autors izstādītu veselus iekārtojumu projektus, lai parādītu atsevišķo priekšmetu iederību vispārējā sacerējumā.

«Zaļās Vārnas» izstāde uzskatāma par izdevušos.

Mākslin. Jēkabs Bīne.

A. Kroders

Mēneša apskats

Prezidents pie tautas.

Turpinādams savus nepārtrauktos gājienus pie tautas, Valsts Prezidents Dr. K. Ulmanis arī pagājušā mēnesī, bez piedalīšanās Pļaujas svētkos, devās izbraucienos pa Augšzemgali un pa Vidzemi, kur apskatījis skolas, baznīcas, atsevišķas saimniecības un vērodams, kādas vēl vajadzības ir vienam vai otram apvidum un pagastam, vai arī konstatēdams, cik labi strādā valsts aparāts, piem. Lietuvas pierobežā, kur pārsteidz lielais telefonu skaits, pasta saņemšana katru dienu u. c. modernas ērtības. Viss vērotais, bez šaubām, ietekmēs valdības darbību šiem lauku iedzīvotājiem labvēlīgā virzienā: tiks taisīti ceļi, dažu apdzīvotu vietu pieslēgs galvenām satiksmes līnijām un taml. Šiem Prezidenta (tāpat ministru u. c. valsts darbinieku) braucieniem pie tautas ir ļoti liela politiska nozīme; šiem braucieniem ir viens svarīgs uzdevums: tuvāk ieklausīties tautas sirds pukstos, tuvāk ielūkoties tautas dzīvē, lai iegūtās atziņas un pieredzējumi iegultos valdības likumdošanā un administrātīvā rīcībā. Kāds franču valstsvīrs reiz teicis tā: «Kurš negrib, lai masas no ielas iejaucas politikā, tam īstā laikā vajaga ņemt vērā to, ko domā cilvēks uz ielas.» Šajos vārdos, varētu sacīt, ir visa politikas gudrība: zināt, ko domā cilvēks uz ielas, — tas nozīmē zināt un saprast tautas vajadzības un prast tām atrast saprātīgu izpausmi, kas nesadragā valsts organismu un kas neapdraud tautas dzīvību. Ne viena vien valsts ir aizgājusi bojā vai nokļuvusi smagā un grūti pārvaramā stāvoklī tikai tādēļ, ka šo valstu vadītāji nav īstā laikā rēķinājušies ar to, «ko domā cilvēks uz ielas». Jo dažā labā gadījumā saprātīgas reformas, apdomīgas pārgrozības valstī būtu novērsušas asiņainas un iznīcinošas katastrofas. Ne viena vien asiņaina lappuse rakstīta par valstīm un par zemēm, kur vadība nav pratusi atminēt, «ko domā cilvēks uz ielas», un šis cilvēks no ielas tad ir iejaucies politikā, to iegrūzdams primitīvās kaislībās, egoisma trakošanā. Jo tautu labklājība rodas un ilgus gadus svētī tikai tās tautas, kur ir saskaņa starp tautu un valsts vadību.

Šajā ziņā mūsu valsts vadība, ar viņas Prezidentu priekšgalā, ieņem vienu no visredzamākām vietām pasaulē. Kur vien pulcējas tauta, tur ir vai nu Valsts Prezidents pats, vai kāds no ministriem un citiem valsts vadības uzticības vīriem. Tādēļ arī valsts vadība ar mierīgu prātu var tautai vēstīt par lielākām darba algām; par jaunu rosību saimnieciskā dzīvē; par noguldījumu augšanu; lauksaimnieku ienākumu vairošanos; par kapitāla pāriešanu latviešu rokās; par eksporta augšanu, kas Latviju no importa zemes padarījis par eksporta zemi, ar ko ietaupām milzīgus līdzekļus, kas tūdaļ iet valsts celtniecībā, zemes izdaiļošanā, satiksmes uzlabošanā u. t. t.

Pirms 15. maija stāvoklis mūsu zemē bija tāds, ka nevajadzēja vairs ilgi gaidīt un politikā būtu iejaucies — «cilvēks no ielas». Paldies Dievam, tas tika novērsts un Latvija tagad droši soļo pretim arvien lielākai labklājībai, ko dod valsts vadības saskaņa ar tautu. Liecinājums tam bija arī otrie

Pļaujas svētki.

kas šogad notika Rēzeknē. Tāpat kā pirmie, arī šie pļaujas svētki savu svarīgo nozīmi ieguva kā visas tautas vienotāji svētki. Kaut savā būtībā pļaujas svētki ir zemkopja darba cildinājums un zemkopja paša pateicība par to, kas viņam pļaujai dots, tomēr šie pēc satura zemnieku svētki izvēršas par impozantiem tautas svētkiem, kas liecina, ka mūsu tautas visas grupas, visi slāņi sajūsmināti cildina zemkopi un viņa darbu, ar to apliecinot savu pārliecību, ka zeme ir mūsu visu barotāja un dzīvības glabātāja. Šī tautas vienības atziņa ārkārtīgi vairo tautas spēkus, ko rāda visi mūsu pēdējo divu gadu panākumi, par kādiem agrāk ne sapņot nevarējām. Jo agrāk mums nebija latviešu nacionālās politikas, kas tagad vada katru atjaunotās valsts vadības soli.

Bez tam vēl otrie pļaujas svētki bija arī visu mūsu Tēvzemes novadu vienības demonstrējums. Citkārt no mūsu zemes atsvešinātā Latgale straujiem soļiem panāk savas citas māsas: Vidzemi, Zemgali, Kurzemi un mēs ejam pretim vienotai latviešu kultūrai, kas bija šķirta. Šī otro pļaujas svētku nozīme ir tikpat svarīga, kā nācijas vienības panākums. Bija taču arī parlamenta laikā tik daudz centrifugālu spēku, kas Latgali rāva prom no citām Latvijas daļām, ka varēja draudēt pat

Tautas Vadonis K. Ulmanis lauksaimniecības kursu dalībnieku vidū Allažos, pirms 33 gadiem.

mūsu tautas sašķelšanās, kas tagad ir novērsta un pavirzīta uz ciešu vienošanos. Tā tad sociāla un polītiska vienība, kas ir tāds spēks, kas Latviju atdos svešiem tikai tad, kad neviena latvieša sirds vairs nepukstēs.

Šos vienības panākumus pļaujas svētku laikā skaidri rādīja Rēzeknes izstādes idejiskais stends.

Uzvaras parka

ideja izriet no Latvijas jauncelšanas centieniem, kas paredz plašu Tēvzemes celtniecības un izdaiļošanas programmu. Par celtniecības problēmām domājot dabīgi bija jāsastopas ar to, ka mūsu galvas pilsētā nav ne krietnas vietas dziesmu svētkiem, ne ievērojamām starptautiskām un vietējām sporta sacīkstēm (kas lielā mērā aizkavē mūsu sportistu panākumus plašās starptautiskās sacīkstēs, ieskaitot ik pa četriem gadiem notiekošās sporta olimpiādes), un, kas vissvarīgāk, vecā Esplanāde — Vienības laukums sen vairs nespēj uzņemt visas karaspēka daļas parādēs, lai tās patiešām spoži izdotos, — atbilstoši mūsu armijas iekšējam spēkam un tam, ko tauta no armijas sagaida šādās parādēs. No visa tā izrietējusi Valsts Prezidenta Dr. K. Ulmaņa ideja par Uzvaras parka izkopšanu, lai visas augšminētās vajadzības būtu pilnā mērā apmierinātas, un arī vēl, lai galvas pilsēta iemantotu atkal vienu skaistu celtni. Un Prezidents caur preses pārstāvjiem aicināja visu tautu šajā patriotisma talkā, lai uzvarošā tauta pati celtu savu Uzvaras parku. Un patiesi, — tautas atsaucība bija nepiedzīvoti liela. Simts dienās bija saziedoti Ls 1.006.840,56 naudas, 100.029 darba dienas un pieprasītas 8000 Uzvaras parka loterijas biļetes.

Tā tad nav vajadzīgi iedzīvotāju miljoni, lai paceltos tautas celti monumenti. Ja šos 1.006.840 latus, ko Uzvaras idejai un Prezidenta minētām vajadzībām devušas it visas Latvijas iedzīvotāju aprindas, ja šo lielo summu ņemtu salīdzinājumā, tad varam droši sacīt, ka tik liela tautas atsaucība būs tikai retās zemēs un retos gadījumos sastopama. Un tas mūs dara patiesi lepnus, ka esam darbos pierādījuši atzīto tautas vienības ideju. «Vienprātībā arī mazas lietas plaukst,» rakstīts uz valdības nama latiņu valodā, un tikai tagad šis izteiciens gūst pilnīgu piepildījumu. Simts dienās vairāk kā viens miljons latu, — tādu gadījumu nav daudz, ja tikai tas nav viens no ļoti, ļoti retiem gadījumiem — nevien mūsu zemē līdz šim.

Tauta pareizi sapratusi, ka Uzvaras parks, kad viņš būs izbūvēts, nebūt nebūs tikai Rīgas lepnums, par kuŗu tādēļ būtu jārūpējas tikai Rīgai un rīdziniekiem. Tauta ir sapratusi, ka skaista galvas pilsēta ir visas zemes, visas tautas lepnums. Rīga ir Latvijas vizītkarte, ko mēs sniedzam svešiem iebraucējiem un arī mūsu sabiedrotiem kaimiņiem. Pēc Rīgas spriedīs par tautas gaumi, par tautas pašapziņu un godu. Tādēļ Rīgai jābūt skaistai, varenai, tīrai un skaidrai savā stilā, savā rakstūrā. Būs jāpazūd daudziem pagātnes gruvešiem, lai paceltos atjaunotās Latvijas nacionālā galvas pilsēta. Un Uzvaras laukums būs viens no šī nacionālā rakstura paudējiem, tas būs mūsu gaumes liecinieks, bet arī praktiski derīga vieta daudzām nopietnām vajadzībām.

Ka Uzvaras parks būs, to mēs visi zinājām, bet ka tik ātri saplūdīs tautas ziedojumi, tas liecina, ka šis parks būs ātrāk gatavs, nekā bija domāts.

Lai neapstājas ne mirkli tautas skaistā un svētīgā pašdarbība, kas lai stāda sevim vienu mērķi pēc otra, par svētību mūsu dzimtai zemei.

Dr. K. Ulmanis tanī pat vietā (sk. iepr. uzņēmumu) kā Valsts Prezidents.

Jauno skolas gadu sākot.

Ar 1. oktobri sāk strādāt skolas visā valstī, kaut pilsētu skolas darbu sāk krietni agrāk. Ka skola ir izšķiroši svarīga katra cilvēka dzīvē, tas taču nav vairs latviešiem jāpierāda, — reta tauta tik daudz ir rūpējusies un gādājusi par savu bērnu izglītību, kā to darījuši latvieši. Bet skola mūsu zemē vēl nav tāda, kāda vajadzīga mums, latviešiem. Drīz viņa pārvācotāja, drīz pārkrievotāja, drīz dažādu kreisu eksperimentu lauks, bet nav viņa bijusi sirdsapziņīgas gādības un pūliņu objekts. Bija skolas, kuŗu skolēnu varēja tikai nožēlot, jo ar viņiem darīja visu, tikai nesagatavoja reālai dzīvei latviešu tautas konkrētā situācijā un mums lemtos apstākļos. Vecākiem, kuŗi tiešām gribēja savus bērnus skolot un kuŗi dzīvi sekoja bērnu darbam, šiem vecākiem bija vai katru dienu jāpiedzīvo vilšanās un nepatikšanas un daudzreiz bija tikai jāpabrīnās, kā gan var bērnus mācīt, par audzināšanu nemaz nerunājot, jo to oficiāli nebija uzdots mācīt, programmās tas nebija rakstīts. Mūsu skola slīdēja uz leju, sabiedrība bija kļuvusi apatiska pret skolas lietām un tie aktīvākie vecāki, kas redzēja skolu postā ejam, tie vienkārši zaudēja enerģiju un zaudēja arī ticību skolas labākām dienām. Ja nebūtu nācis 15. maijs, tad tikai Dievs vien zin, kas ar skolu būtu iznācis. Tagad skolai nosprausti jauni ceļi, tā tuvojas tautas reālai dzīvei un atbrīvojas no svešu ideju uzmācības un eksperimentēšanas.

Izglītības ministrs prof. Dr. A. Tentelis savā radio runā jauno skolas gadu sākot saka, ka tiek pārstrādātas skolu programmas, tās saskaņojot ar mūsu dzīves vajadzībām un samazinot agrāk tik tiešām pārblīvēto mācību vielu. Šajā ziņā skola ir atbrīvota skaidram, nemākslotam darbam, kur bērns vairs nav dažādu teoriju pārbaudīšanas objekts, bet dzīva radība, par kuŗa nākotnes laimi un labklājību skolotājiem jāuzņemas atbildība.

Arī tajā ziņā skola iet veselīgā virzienā, ka samazinās intelliģento bezdarbnieku produkcija, bet vairojas jauniešu pievēršanās praktiskiem arodiem, jo patiesi mūsu jauniešiem neder tās skolu programmas, kas sastādītas krievu muižnieku jaunās paaudzes vajadzībām, jo, diemžēl, tā pati krievu programma valdīja visu laiku un nebija neviena, kas latviešu skolu darītu vajadzīgu latviešiem.

Ja Latvijas atjaunošanas darbs iet tik plašā vērienā un ar tādiem lieliskiem panākumiem, tad cerēsim no visas sirds, ka arī tik nopietnā un tik ļoti svarīgā skolu lieta dabūs tādu atrisinājumu, kas latviešu jaunai paaudzei dos viņai vajadzīgo izglītību un — arī audzināšanu, lai izaug «pozitīvi raksturi, ar stingru, noteiktu pasaules uzskatu, vīri, kas zina un saprot, ko viņi dara un kas spēj savus ideālus reālizēt,» kā sacīja izglītības ministrs savas runas noslēgumā.

Ja Latvijas valsts izdod 40 milj. ls izglītībai, neskaitot pašvaldību un privāto organizāciju un personu līdzekļus, kas veltīti izglītībai, tad nu reiz tiek gādāts, ka šie plašie līdzekļi aiziet nevis pasaules lāpītāju, bet latviešu zemes dēlu audzināšanai. Pie izglītības jautājumiem saistīti katra tēva un katras mātes sirds un prāts; sevišķi māte jūtīga šajos jautājumos, un bieži vien savas simpatijas un antipatijas viņa dala atkarībā no tā, kā kuŗš saprot vai atrisina skolas un, vispāri, izglītības lietas.

No jaunās skolas latviešu tauta ar pilnām tiesībām sagaida ļoti daudz, un viņa nevilsies, jo izglītības jautājumi tiks izšķirti absolūti objektīvi, lietišķi, par mērauklu ņemot latviešu tautas šodienas labklājību un gaišas nākotnes mērķus.

Valsts Prezidents Pļaujas svētku dalībnieču vidū.

Pretim saimnieciskam uzplaukumam, kā daudzi apstākļi liecina, līdzi daudzām citām valstīm, arī Latviju ved financiālā kaŗa izbeigšana starp zelta bloku un starp mārciņas - dolara bloku, kuŗš no zelta bazes atraisījās 1931. gadā, pēc kam sākās staujš uzplaukums Anglijas saimnieciskā dzīvē. Zelta bloks, ar Franciju priekšgalā, arvien vēl palika pie zelta bazes un šim blokam pievienojās arī Latvija. Bet zelta bazes autoram — Francijai sākās saimnieciskas grūtības, valūtas krājumi samazinājās, zelta segums noslīdēja no 80 līdz 57 poc. Gan Francija mēģināja atdzīvināt saimniecisko dzīvi un franču kapitālus, kas sāka plūst prom no Francijas, mēģināja atturēt ar dažiem likumiem, kuŗiem bija tikai pagaidu palīglīdzekļa nozīme un spēks. Tautsaimniecības likumi diktēja savu, un Francija, kas vispēdējā turējās pie zelta bazes, nu ir no tās atteikusies un vienojusies ar Angliju un Ameriku par mārciņas, dolara un franka kursu izlīdzināšanu, t. i. par franču franka pielīdzināšanu angļu mārciņai un dolaram.

Un kā izriet no lielvalstu apspriežu satura Ženēvā, franka un mārciņas izlīdzināšana pirmā kārtā panāks visas pasaules tirdzniecisko sakaru atdzīvināšanu. Ženēvā panākta Francijas, Anglijas un Amerikas saimnieciskā vienošanās, kuŗai jābūt par izejas punktu starptautisko tirdzniecisko sakaru uzlabošanai visā pasaulē.

Divi valūtu bloka — zelta bloks un mārciņas bloks — ir saimnieciskās krizes sekas, kas radīja ļoti daudzus ierobežojumus un apgrūtinājumus citu valstu ievedumiem un vispāri starptautiskiem saimnieciskiem darījumiem. Kā mūsu finanču ministrs L. Ēķis paskaidroja, tad mūsu latam bija 3 vai 4 dažādi praktiskie kursi, jo saimnieciskā prakse radīja nepārtrauktas svārstības un nenoteiktību. Ar lielām grūtībām mēs noturējām savu eksportu, lai daudzmaz segtu importa izdevumus. Un valdības lielās eksporta piemaksas jau nekas cits nav, kā pierādījums tam, ka attiecībā uz mūsu eksporta preču pārdošanu latam tik un tā bija cits praktiskais kurss. Tādu stāvokli, kā finanču ministrs teica, «visumā tomēr par veselīgu financiālā un tautsaimnieciskā nozīmē nevarētu saukt». Bez tam svārstīgais kurss nedeva nekādu iespēju tirgotājiem un rūpniekiem izdarīt daudzmaz pareizus kalkulācijas, pareizus aprēķinus, kas saimnieciskā dzīvē radīja nenoteiktību un nepastāvību. Tagad, kad nosacīts noteikts lata kurss — Ls 25,22 par vienu angļu mārciņu — pie kam šis kurss paliks stabils neatkarīgi no tam, kā grozītos tālākā valūtas stabilizācijas gaita — tagad visām minētām svārstībām, visai nenoteiktībai ir darīts gals, un valstu saimnieciskos sakaros ievesta noteiktība un pareiza aprēķina iespēja.

Uz vietējām precēm jaunā lata kursa noteikšana nevar atstāt nekādu iespaidu: pacelt ievesto preču cenas valdība nekādā gadījumā neatlaus, ja arī importieriem būtu sākumā jācieš zināmi zaudējumi, jo visā krizes laikā taisni importieriem klājās daudz labāk, kā citām saimniecības nozarēm. Tāpat uz naudas noguldījumiem tas nevar atstāt nekādu iespaidu. Pret iespējamiem spekulācijas mēģinājumiem valdība lietos stingrus sodus, lai būtu pasargātas iedzīvotāju saimnieciskās un citas materiālās intereses.

Tā tad mūsu zemē lata jaunā kursa noteikšana neradīs nekādu jaunu stāvokli, bet no citām valstīm jau pienāk ziņas par svarīgiem atvieglojumiem tirdzniecībā, ko sola arī mūsu finanču ministrs: par līdzšinējo ierobežojumu pakāpenisku likvidēšanu u. t. t. Tās visas ir zīmes, ka sagaidāms starptautisks saimniecisks uzplaukums, kuŗš labvēlīgi skārs arī mūsu dzimteni.

Jaunā laika panākumi.

Ja pirms 1934. gada valsts vadītāji uzticību varēja iegūt tikai ar solījumiem un skaļiem vārdiem, pie kam tā nebūt nebija uzticība, bet kombinācija: varbūt partijām kaujoties tomēr kas atlec ar', ja agrāk bija tā, tad tagad neviena skaļa, nekā neizsakoša vārda nevajaga, jo neatvairāmi visur redzam panākumu faktus, un atliek tikai šos faktus minēt, lai skaidra kļūtu grandiozā starpība starp toreiz un tagad. Valsts statistiskās pārvaldes publicētie pēdējie dati sniedz augstākā mērā iepriecinošu ainu. Dzīves dārdzība strādniekiem samazinājusies par 25 punktiem (1930. g. dārdzību pieņemot par 100, tagad tā sasniedz tikai 75). Nodarbinātība, visu laiku kopš 1934. g. maija augdama, tagad sasniegusi 1930. gada augstās konjunktūras stāvokli, bet ņemot visus uzņēmumus un visas vietas, kur nodarbināti algoti darbinieki, tad tagad nodarbinātība ir pat augusi. 1930. g. slimo kasu dalībnieku bija 179.636, bet šī gada jūnijā 185.608, t. i. par 5 972 darbiniekiem vairāk. Tā tad saņemot agrāko laiku smago mantojumu, — pie tam to saņemot krizes laikā, — nacionālā valdība pārspējusi pat augstās konjunktūras gadu. Bet, salīdzinot ar 1933. gadu, nodarbināto skaits audzis par — 33.515 cilvēkiem. Nav nevienas nozares, kur nodarbināto skaits būtu pamazinājies. Par jaunā laika panākumiem liecina arī noguldījumu pieaugums. 1934. gada sākumā bija noguldīti 189,9 milj. latu, bet tagad — 235,7 milj. latu. Pie tam visvairāk auguši termiņa un beztermiņa noguldījumi, kas rāda tautas uzticības augšanu valsts vadībai. — Ievērojami uzlabojusies ārējās tirdzniecības bilance, kura no lielas pasīvitātes dabūta līdzsvarā un pēdējā laikā uzrāda pat atlikumu mums par labu. Tas izskaidrojams ar pilnīgi pārkārtoto ārējo tirdzniecību, sevišķi attiecībā uz labības, gaļas, olu u. c. pārtikas produktu ievešanu, kad Latvija maksāja uz ārzemēm milzīgas summas, kas tagad paliek mums pašiem un ievērojami atvieglo mūsu tirdzniecību ar ārvalstīm. Kur agrāk lauksaimnieki nezināja, kur labību likt, tagad valdība šo labību no zemkopjiem nopērk un daļu pat eksportē, tā ka lauksaimnieku ražojumi tiek izdevīgi reālizēti. 6 gadu laikā lauksaimnieki par labību saņēmuši 98,5 miljonus latu. Vēl 1931. un 1932. gados, kad krize jau bija sākusies, no ārzemēm ieveda labību ap 40.000 tonnas, bet jau 1934. un 1935. g. labību mēs izvedām, iegūstot 12.2 milj. ls. Tas rāda pārvērtības pozitīvās sekmes. Latvijas bankā tūdal sāka vairoties gaŗīgi iztukšotie valūtas krājumi, kuri tagad jau pārsniedz 10 milj. latus, kur agrāk dzīvoja, tā sakot, no rokas mutē, brīžiem piedzīvojot ļoti nepatīkamus sastrēgumus un maksājumu grūtības, kādu vairs nav.

Tas viss ievērojami paceļ lauksaimnieku ienākumus, kuri sāk atvilkt muguras un, bez veco parādu maksāšanas, spēj sākt arī būvēties, paplašināt inventāru u. t. t. Valdība steidz arī šajā ziņā lauksaimniekiem palīgā, izdodot

lauku būvniecības likumu, uz kuŗa pamata stipri atvieglota ugunsdrošu ēku celšana. Tāpat valdība rūpējas, lai arī laukos būtu košums, lai tiktu izdaiļotas sabiedriskas vietas, lai laukstrādniekiem paceltos atsevišķi dzīvokļi, kas ievērojami uzlabotu laukstrādnieku ģimenes stāvokli, ko veicinātu savą zemes gabaliņa piešķiršana no saimnieka zemes, savu lopu turēšana u. t. t. Daudz stabilākas un simpatiskākas kļūtu kalpu un saimnieku attiecības, kas labvēlīgi atsauktos uz lauksaimnieku dzīvi vispāri.

Laukiem līdzi steidz pilsētas, kuŗas pilnīgi pārveidojas, latviskojas, līdz ar to kļūdamas daiļākas, spodrākas. Pilsētās būvniecība visai rosīga, pie kam jaunā būvniecība vairs neiet pa akmens zārku ceļu, bet meklē sauli un gaisu, meklē skaistumu un praktisku labumu reizē, ko nekādā ziņā nevarēja dot vecie akmens nami — tumši, šauri un neveselīgi. Valsts vadības, sevišķi Prezidenta rūpes pieder sevišķi mūsu galvaspilsētai, sirmajai Rīgai, kuŗā tik daudz svešu atlieku, kas mūsu gaumi bojā un apvaino mūsu nacionālo apziņu. Daudzas veco laiku paliekas būtu jāaizvāc prom, lai nebojātu latviskās galvaspilsētas seju. Rīgas latviskošana un izdaiļošana notiek ļoti intensīvi visos Rīgas rajonos. Pie tam notiek tādi grandiozi darbi, kā Uzvaras laukuma, Tiesu pils, Armijas Ekonomiskā Veikala u. c. ēku celšana, kas viss Rīgu darīs skaistāku un varenāku. Arī no ielām tiek aizvākti seno kungu akmeņi un to vietā ielas tiek asfaltētas vai izklātas tā sauc. melniem ķieģeļiem, kas Rīgu padara par īstu galvaspilsētu: skaistu un impozantu. Un latvisku. Latviskošanas ziņā vēl ļoti daudz darba, bet tas iet ar katru dienu uz priekšu, un katrs gads nesīs jaunus panākumus.

To visu iespējis jaunais laiks, sevī glabādams vēl lieliskākas nākotnes idejas.

Līdztekus tam iet vēl viens nodoms:

vietu nosaukumu latviskošana.

Kad pašvaldību departamenta vicedirektors G. Caucis Grīvā notikušā Latvijas lauku pašvaldību apdrošināšanas savienības kopsēdē paziņoja, ka valdība izstrādājusi likumprojektu par nosaukumu latviskošanu, izsakot vēlamību mainīt nedaiļos uzvārdus un vietu nosaukumus, kad vicedirektors to paziņoja, tad šajā sanāksmē radās patiesa sajūsma un sapulcējušies lūdza nonest pateicību iekšlietu ministram par šāda likuma izstrādāšanu.

Sevišķi Latgalē stāvoklis ir neciešams, un tur šis likums būs kā saukts. Bet daudz labojama ir arī visās citās valsts daļās, kur dažā labā vietā jāpaliek domīgam: vai esi savā Tēvzemē, vai arī esi aizrauts kādā svešā zemē? Tam visam jāizzūd un Latvijai jābūt mirdzoši latviskai.

Lauksaimnieka labā

valdība strādā, cik vien atļauj viņas spēki un iespējas. Nacionālā valdība latviešu lauksaimnieku, vārda pilnīgā nozīmē, izrāva no posta, kāds viņam draudēja, krizei paasinoties. Nu jau lauksaimnieks visgrūtākam stāvoklim pāri un viņš var domāt par normālu saimniekošanu.

Vispirms lauksaimnieki ieguvuši savu interešu pārstāvi un lauksaimniecības kultūras veicēju — Latvijas Lauksaimniecības Kameru, kuŗas pirmais darbības gads patlaban pagāja. Kamera veikusi savus organizācijas darbus un pie saviem tiešiem uzdevumiem tā varēs tikai tagad stāties. Bet Kamera pilnā mērā jau ieguvusi lauksaimnieku uzticību un lauksaimnieki vērīgi seko katram Kameras norādījumam un aicinājumam. Šajā ziņā labs piemērs ir Kameras izdarītā zālāju propaganda, kas izdevās tik labi, ka pat pietrūka zāļu sēklu.

Nenogurstoši zemkopju labā strādājusi Zemkopības ministrija ar savu darbīgo un zemnieku rūpes saprotošo ministru J. Birznieku priekšgalā. Lauksaimniecības kameras pilnsapulcē Zemkopības ministrs zemkopjiem ziņoja, ko valdība veikusi lauksaimnieku labā: sviesta cenas mazliet uzlabotas; paaugstinātas arī olu cenas. Patlaban izstrādā vilnas tirdzniecības likumu, lai mūsu zemē varētu ražot vilnu un lai tai būtu drošs tirgus. Bez negaisa mūsu zeme cietusi arī no sausuma, sevišķi Vidzeme un vēl vairāk Latgale. Valdība tādēļ gādā, lai lauksaimniekiem nepietrūktu rīcības līdzekļu, kādā nolūkā par 12 ls t. paaugstināta kviešu cena un par 6 ls t. rudzu cena. Intensīvi strādā mašīnu kontrole, lai uzlabotu lauksaimnieku darba rīkus. Valdība gādājusi arī par šogad pārprodukcijā ienākušiem augļiem un ir atrasta iespēja šos augļus novietot kā pašu zemē, tā ārzemēs. Ministrs ierosina septembri padarīt par augļu sulu mēnesi, lai šajā laikā pavairotos augļu patēriņš. Paplašināti arī lauku mēchaniskie transporta līdzekļi. Pārstrādāti arī lauku būvniecības noteikumi, stipri pavairojot izsniedzamās šīfeŗa normas, pie kam cenas varēšot pazemināt. Lauksaimniekiem par puscenu izsniegs arī kūdras izolācijas plāksnes (par Ls 32,5 kubikmetru). Paredzamas labas kartupeļu cenas. Latgales cietušiem lauksaimniekiem valdība palīdzēs ar sēklu un gādājot kādu blakus peļņu.

Valdības rūpes lauksaimnieku labā zemkopības ministrs izsaka tā: «Lauksaimniecībai visvairāk veltīts bijis nacionālās valdības darbs. Valdība nav šajā darbā aprobežojusies ar to vien, ka nodrošinājusi lauku iedzīvotājiem drošu sava darba pamatu un novērsusi ārkārtīgo lauksaimniecības ražojumu cenu krišanos, kas notikusi visā pasaulē un arī mūsu zemē, bet ar dziļi pārdomātiem atzinumiem izveidojusi plašu plānu lauksaimniecības ienesīguma neatlaidīgai celšanai vistuvākos darba gados un vistālākai nākotnei.»

Un līdzekļi to sasniegt ir: cietās cenas; ražas kvalitātes pacelšana un ražošanas salētināšana; augstvērtīgu sugas lopu audzēšana; technisko labierīcību ievešana; ugunsdrošās būvniecības veicināšana u. t. t. Un ministrs saka:

«Pagājušos 16 miera gados esam sadziedējuši kaŗa sistās brūces, nākošie 20 gadi lai skaistas un stipras dara mūsu lauku saimniecības.»

Jauna zeme.

Valsts vadības rūpes par lauksaimniekiem neizpaužas palīdzībā tiem vien, kas jau zemi apstrādā, kam viņa jau pieder, bet valsts vadība gādā arī par nākošiem, vēl nezināmiem lauksaimniekiem, kuŗi patlaban vēl tikai sapņo par zemi, bet kuŗi, kā to skaidri rāda valdības rīcība, varēs savus sapņus piepildīt, t. i. varēs tikt pie zemes. Valsts vadība gādā arī, lai piepildījumu atrastu jaunā un mūžam vecā ideja: atpakaļ pie zemes. T. i. zeme jāatklāj arī tiem, kuŗi varbūt paši savām rokām nestrādās, bet kuŗiem zeme būs kā savu bērnu un kā savas cilts nākošo paaudžu mājas vieta, jo no šiem nākošiem latviešiem daudzi būs kaislīgi zemes apstrādātāji.

Gādība par visu to, valdība jau iesākusi plašus purvu kultīvēšanas, ūdeņu rēgulēšanas u. c. tml. darbus. Viena šāda paveikta darba uzvaru nesen svinēja valsts vadība kopā ar strādniekiem, kad bija atkaŗota auglīgā zeme tik daudzas latviešu dzīvības prasīju-

Valsts Prezidents Dr. K. Ulmanis un zemkopības ministrs J. Birznieks Tīreļa purva nosusinātā Uzvaras līdumā.

šam, nāves elpas pilnajam Tīreļu purvam, lai uz šīs zemes apmestos jauni līdumnieki, kas nākošām paaudzēm atstās tādas pašas leģendas, kā mūsu paaudzei atstājuši mūsu tēvi un tēvu tēvi. 23. septembrī Valsts Prezidents Dr. K. Ulmanis lika pamatakmeni pirmai saimniecībai šajā purvā, kurš visiem agrākiem mūsu zemes valdniekiem šķita neuzvarāms. Ne vāci, ne krievi, ne arī citi, kas mūsu zemē valdījuši, nav pratuši un nav spējuši līst jaunus līdumus, radīt jaunas zemes uz tiem pašiem 65.791 kvadrātkilometriem, cik liela ir mūsu zeme. Šie svešnieki ir gan pratuši padzīt latviešus no zemes, ko šie zemes arāji savām pūlēm un saviem sviedriem ir padarījuši auglīgu citkārt neauglīgos purvos un mežos.

Pirmā māja Tīrelī nosaukta par «Līdumniekiem» un jaunatrasto zemi Valsts Prezidents nosauca par Uzvaras līdumu, godinot kā šajā nāves purvā kritušos latviešus, tā cildinot latviešu tautas uzvaras visās mūsu dzīves nozarēs. Un viena no spožākām uzvarām ir purvam atkarotā zeme, kam sekos jauni un atkal jauni zemes ieguvumi, tā paplašinot Latvijas zemes platību ne plašumā, bet dziļumā, zemes vērtībā, un dodot jauniem simtstūkstošiem latviešu zemi, viņu barotāju, viņu dzīvības turpinātāju un tautas mūžības nodrošinātāju.

Šajās pašās Uzvaras līduma svinībās zemkopības ministrs J. Birznieks jau ziņoja Valsts Prezidentam, ka bez darbiem Tīreļa purvā vēl atkarota zeme Lubānas ezeram un nodomāts veikt tādus pašus jaunas zemes iegūšanas darbus arī vēl Baltijas jūras piekrastes apgabalos Rucavas, Nīcas, Pērkones un Dunavas novados); tāpat nodomāts paveikt upju regulēšanu, purvu nosusināšanu, kanālu rakšanu u. t. t., kam visam viens mērķis: iegūt jaunas zemes latviešu dzimtām.

Strādnieku labā

valsts vadība dara tikpat, cik citu grupu labā, — attiecīgi. Kā jau zināms, pēc 15. maija dažiem uzņēmējiem neizdevās algu pazemināšana u. c. nolūki, jo pie nacionālās valdības strādnieki atrada taisnīgu aizstāvi un sargu. Tāpat gādāts, lai algas un strādnieku dzīves dārdzības apstākļi turētos strādniekiem labvēlīgā virzienā.

Bez šīm tiešām eksistences jautājumu kārtošanām, strādnieku labā tiek veikts liels idejisks darbs, kuŗa vadība atrodas strādnieku interešu pārstāvētājas — Darba kameras rokās. Lai strādniekos izskaustu gadu desmitus kultivēto šķiru naidu, atšķelšanos no kopējiem nācijas uzdevumiem un taml., ir vajadzīgs liels un ilgs idejisks darbs, ko tagad sākusi Darba kamera un ko te atzīmējam kā ārkārtīgi svarīgu notikumu, kas vispārīgās sekas rādīs tikai pēc ilgāka laika. Šis darbs ir strādnieku sakarnieku kursu nodibināšana. Pie katra uzņēmuma nodibināts strādnieku sakarnieku postenis. Sakarnieku ir jau ap 2000 un tie aptveŗ visas darba vietas. Sakarnieku uzdevums ir uzturēt ciešus sakarus starp Darba kameru un strādniekiem darba vietās. Sakarnieki uzklausa strādnieku domas par viņu dzīves apstākļiem, par viņu kultūrālām un materiālām vajadzībām. Savus pieredzējumus un atziņas sakarnieki nodod strādnieku vadībai. Bet viņi savukārt informē arī strādniekus par Darba kameras darbību un viņas nodomiem un mērķiem. Tā strādnieki organiski iesaistās valsts jauncelšanas darbā kā svarīga un neatvietojama daļa. Lai šie sakarnieki varētu sekmīgi veikt savus uzdevumus, tiem nepieciešamas vajadzīgās zināšanas un sagatavotība. Tam nolūkam dibināti augšminētie sakarnieku kursi, kur lasīs lekcijas par darba jautājumiem, par atsevišķa cilvēka attiecībām pret tautu un valsti, par tautas vēsturiskiem uzdevumiem, par lauku un pilsētu tuvināšanos u. c. svarīgiem — praktiskiem un idejiskiem jautājumiem. Šie kursus beigušie tad būs strādnieku vadītāji viņu tiešā dzīvē un darbā. Ar šādu aparātu strādnieki ir atdabūti atpakaļ pie savas tautas un valsts, no kam labums būs vispirms pašiem strādniekiem.

Agrāk gan strādnieku «vadoņi» dziedāja: «Pie stādniekiem prāts man arvienu, Kur pošams ir katris viens kakts», bet šie strādnieku kakti palika joprojām neposti un bēdu pilni, un no šī paša kaktiņa vēl «vadoņiem» uz mītiņu bija jāaiznes savs grasis, kuŗš nekad atpakaļ nenāca ar svētīgiem augļiem, bet tikai vēl tālāk aizrāva strādnieku no reālās dzīves, no mūsu zemes, no mūsu valsts, kur atrodas arī strādnieka pošamais kakts, ko ar vārdiem nevar post, bet vajadzīga nopietna griba un godīga, taisnīga strādnieku interešu saprašana, nevis priekš tam, lai no tā izsistu polītisku kapitālu, bet lai tiešām uzlabotu strādnieku dzīvi. Tas nav vienas dienas, tas nav arī pārs gadu darbs, — tas prasa ilgu laiku. Bet tagadējās valsts vadības ideja par strādnieku kā valsts un tautas nepieciešamu sastāvdaļu, par strādnieku tiesībām uz dzīvi un cilvēcīgu eksistenci, valsts vadības uzskats, ka mums nedrīkst būt vienā pusē miljonāri un otrā pusē posts un nabadzība, — tas liek mums cerēt, ka strādnieku dzīve kļūs vienmēr pārticīgāka, vienmēr gaišāka un latviskāka, lai kopā ar visas tautas un zemes labklājības augšanu augtu arī pašu strādnieku labklājība, kuŗa nav paceļamā ar strādnieka godīgam prātam nesaprotamiem sociālistu pātariem par vispasaules katastrofu un otro dienu pēc sociālās revolūcijas, kuŗa vairs der tikai priekš vecu sievu biedēšanas.

Pateicība varoņiem.

Ka mūsu tauta un valsts tagad var zelt un plaukt un iecerēt skaistus nākotnes mērķus, par to mums pašā pamatā jāpateicas tiem, kas daudzu kauju laukos devās sargāt Tēvzemi, nedomājot par to, kur viņam būs galva jānoliek: mātes klēpī pēc uzvarām, vai vēsās zemes klēpī. Gan kādu laiku aizmiglojās viņu uzvaras mirdzums, kļuva neredzams ģenerāļa Baloža kaŗavīru zobena spožums un viņu gribas stiprums, jo nenovēršams bija atslābuma laiks, pagurums. Pa to laiku saradās zeļļi ar «svaigiem spēkiem», jo savus kaulus tie nebija vis atdevuši virspavēlnieka rīcībā, bet kautkur nomalē, izgudrēm vairoties no šautenes un zobena, audzēja uz kauliem taukus. Šie skaudro cīņu laikā pāratpūtušies nu sanāca no malu malām — dibināt savu valstību. Šī valstība jau bija gandrīz līdz spārēm, bet tad atkal spožais zobens un cietā griba lika atmirdzēt uzvaras stariem visā mūsu zemē. Un tagad latviešu tauta var baudīt šo krietno un drošsirdīgo uzvaras augļus, sirdsapzinīgā un visus spēkus tautai atdodošā valsts un strādnieku labā.

Nekad ne tauta, ne viņas vadība neaizmirsīs, kam pieder nopelns, ka esam brīva tauta savā valstī. Un daudzajām atzinības zīmēm — pieminekļiem, piemiņas plāksnēm u. tml. pievienojas arvien jaunas. 1. Iecavā nesen iesvētīja pieminekli brīvības cīņu dalībniekiem. 2. Septembrī atklāja pulkveža Kalpaka mūzeju Airītēs, pulkveža nāves vietā. Ar kaŗa ministra ģen. Baloža gādību un atbalstu celta mūzeja ēka, kur saimniekos viens no kalpakiešiem un pārzinās mūzeju, dodams paskaidrojumus apmeklētājiem. Mūzejā ievietots kalpakiešu vapenis un pulkveža Kalpaka un ģenerāļa Baloža ģīmetnes, jo starp šo divu kaŗavadoņu saimēm nav nevienas atdalošas robežas, kas tās šķirtu. Tā būs svētceļojumu vieta, kurp dosies paaudžu paaudzes, pateikdamās par latviešu tautas brīvību. 3. Daugavpilī uz Ģenerāļa Baloža ielas pie nama Nr. 2 atklāja piemiņas plāksni ģen. Balodim, jo šajā namā viņš, mūsu virspavēlnieks un atbrīvotājs, kādreiz sācis savas kaŗavīra gaitas, kļūdams savas zemes, arī Daugavpils, atbrīvotājs. Šo varoņu godināšanu tauta turpinās, sajuzdama nedalītu atzinumu un pateicību tiem, kuŗu uzupurēšanās un Tēvzemes mīlestībā radīto darbu dēļ tagad varam mierīgi dzīvot savā Tēvzemē.

Agr. J. Andersons.

Ko redzējām Rēzeknes izstādē

LLK Zemkopības nodaļas novietnēs.

Lielā Rēzeknes izstāde pierādīja, ka latviešu darba prieks un enerģija spēj radīt lielas vērtības, un, ka mūsu zemes saimnieciskā kultūra iet arvien uz priekšu, kā Latgalē, tā pārējā Latvijā.

LLK Zemkopības nodaļa nebija taupījusi pūļu, lai pēc iespējas pilnīgāk rādītu Latgales lauksaimnieku sasniegumus zemkopībā un ar to saistītās nozarēs. Plaša, kā līdz šim vēl nevienā izstādē, bija Latgales novadu un rajonu agronomu novietne 123 metru garumā ar vadošo domu: «Kas zemi kopj, to zeme kopj».

Šinī novietnē no visas Latgales bija izstādīti 1022 eksponāti. Te redzējām augstražīgas, atsevišķu rajonu vajadzī-

bām labi piemērotas labības šķirnes un kultivēto pļavu un ganību zelmeņus, kuŗiem blakus bija novietoti dabīgie, nekultivētie. Kultivēto zāļāju augstās ražas un skaistie zelmeņi rosināja ikvienu lauksaimnieku - izstādes apmeklētāju stāties pie ganību un pļavu ierīkošanas arī savā saimniecībā. Līdz ar to katrs lauksaimnieks guva pārliecību, ka skaistos zelmeņus vislētāk var izveidot, ja saimnieks pats audzē arī attiecīgās zāļu sēklas. Kā to darīt, kā audzēt zāļu sēklas, kā kultivēt zāļājus, kā panākt augstas labību ražas, — par to katram eksponātam bija pievienoti sīki paskaidrojumi par zemes strādāšanu, mēslošanu, šķirnes izvēli u. t. t. Latgales lepnums — gaŗšķiedrainie lini piedeva raksturīgu noskaņojumu visai novietnei. Patīkami atzīmēt, ka Latgalē arvien lielāku piekrišanu gūst arī mūsu selekcijas stacijās audzētās augstražīgās linu šķirnes. Blakus liniem diezgan daudz redzēja arī diži augušas kaņepes, kuŗām Latgales apstākļos ir labas izredzes. Redzamu vietu novietnē ieņēma sakņaugi un kartupeļi. No mazāk pazīstamām kultūrām uzmanību saistīja Krāslavas rajonā šogad jau 40 saimniecībās audzējamais ēršķis (proso). Novietnē redzēja arī kacenu kāpostus — vērtīgu lopbarības augu, dažādu šķirņu lupīnas — vieglo zemju zaļmēslošanai un arī varenus, Tilžas un citos rajonos audzētus, apiņus. Āboliņa kultūra Latgalē gan lopbarībai, gan arī sēklai strauji attīstās. Latgales stāvokli zemkopībā agrāk un tagad koncentrētā veidā uzskatāmi rādīja novietnes centrs. Agrāk — šņoru zemes, spīļu arkls un zemās ražas, sajukums agronomiskā palīdzības darbā, tagad — viensētas, kaimiņu saticība, kultūrtipa arkls, divreiz augstākas ražas, jaunas peļņu dodošas kultūras, un plašs, visus pagastus aptveŗošs agronomiskās palīdzības tīkls.

Zemkopības nodaļas propagandas daļa bija novietota LLK galvenā novietnē. Te svarīgākā vieta bija ierādīta zālājiem, ar vadošo atzinumu: «Pašražota, olbaltumbagāta lopbarība ir ienesīgas lopu ēdināšanas pamats». Vispirms pamācīgi ainavās rādīta labu un sliktu ganību ietekme uz lopkopību un tās ienesību. Kontrasta ainavās parādīta agrās āboliņa un siena pļaujas priekšrocības vērtīgas, olbaltumbagātas lopbarības iegūšanai. Ar zīmīgu plakātu parādīta kūtsmēslu lielā loma ganību ražības celšanā un tās ilgstošai uzturēšanai. Griezta apmeklētāju vērība arī uz skābbarības lomu zālāju ražas izvērtēšanai siena vākšanai neizdevīgos apstākļos.

Ar labāko āboliņa un siena žāvējamo ierīču modeļiem un žāvējamo ierīču pielietošanas un iekraušanas technikas foto-attēliem uzskatāmi parādīts, kas darāms, lai nodrošinātu vērtigas, olbaltumbagātas rupjās lopbarības iegūšanu.

Lai atgādinātu izstādes apmeklētājiem zāļāju zelmeņa botaniskā sastāva lielo lomu barības vērtības celšanā, atsevišķi parādītas vērtīgākās un vēlamākās stiebru zāles un āboliņi un atsevišķi atkal mazvērtīgās stiebru zāles un grīšļaugi. Vērtīgām stiebrzālēm un āboliņiem klāt sēklu paraugi.

Ar daudziem foto-attēliem no dažādiem Latvijas novadiem asā kontrastā parādītas kultivēto un nekultivēto ganību ainavas, lai mudinātu izstādes apmeklētājus uz pārdomām, ka labas ganības ir nepieciešamas un kas darāms, lai tiktu pie labām ganībām. Īpašā laukumā ierīkota laba ganība.

Sēklkopības nozares pamatdoma bija: «Kāda sēkla, tāda raža». Sevišķi bija izcelta Latgalē vēl maz izprastā rudens zemes aršanas svētīgā ietekme lauku ražu celšanā.

Augu aizsardzības institūts un apgāds arī šinī izstādē turpināja savu svētīgo darbu, iepazīstinot lauksaimniekus ar to postu, ko sagādā dažādie augu kaitekļi un slimības, un rādot ceļus kā tos apkaŗot.

Mežkopības nozare izstādē piedalījās ar vairākiem plakātiem, kuŗos bija norādīts, ka Latgalē mežu maz, bet jaunsaimniecībās tas sadalīts visvairāk, tādēļ jāizmanto katra zemes pēda un lauksaimniecībai nederīgās zemes jāapaudzē ar mežu.

Linu novietnē izstādē linkopības propagandas un kultūras pacelšanas jautājumos ar attiecīgiem plakātiem, diagrammām dažādos linu kultūras jautājumos, mārku modeļiem, linu un kaņepāju stiebriņu paraugiem, kaņepāju izstrādājumiem, linu kulstāmo ratu u. c. piedalījās LLK Linkopības nozare un Valsts Mārcienas linkopības izmēģinājumu stacija.

Sevišķu izstādes apmeklētāju uzmanību saistīja linu kulstāmais rats un kulstīšanas demonstrēšana. Izstādes laikā notika 15 kulstīšanas demonstrējumi. Pārdoti 50 linu kulstāmā rata zīmējumi. No citiem linu kultūras un apstrādāšanas jautājumiem lielāku ievērību apmeklētājos ieguva linu sējas laika plakāti un diagrammas, linu mērcēšana un mārku modeļi. Raksturīgi un ļoti iepriecinoši, ka lauksaimnieki sāk apzināties agrās sējas lielās priekšrocības, tāpat pareizas linu mērcēšanas lielo nozīmi labas šķiedras iegūšanā.

Ar linu šķiedras izstrādājumiem linu novietnē piedalījās F. M. Linu un kaņepāju monopola uzņēmums. Šeit lauksaimniekiem rādīja linu tīrīšanā pielaistās dažādās kļūdas, jauno linu saišu siešanas paņēmienus u. c., kas izsauca lauksaimniekos dzīvas pārrunas. Tāpat plašu piekrišanu izpelnījās baltie, smalkie linu audumi.

Plašajā kūdras novietnē, kuŗu vēl papildināja plašs laukums bez nojumes, Zemkopības nodaļas vadībā pēc rūpīgi izstrādāta plāna bija novietota LLK Zemkopības nodaļa, Mežu departaments, Valsts kūdras fabriku pārvalde, Zemes ierīcības departaments un Galvenā cietumu valde ar «Sausā» purva kūdras fabriku. Kūdras novietnes galvenais nolūks bija propagandēt plašo Latgales purvu izmantošanu, rādot, kādus neatsveŗamus labumus Latgales zemniekam var dot kūdra kā pakaiši kūtī, kā līdzeklis uzturēt spodru zemnieka sētu un kā kurināmais. Sīki rādīja, kā lauksaimnieks var viegli no valsts iegūt purvu nomā un kā tas strādājams, lai kūdra tiešām būtu lēta. Jauku iespaidu te deva Vidzemes kūdras ražotāji, skaitā 12 pakaišu un 27 kurināmās kūdras ražotājas organizācijas, kuŗas rādīja, ka 1 m^3 pakaišu kūdras, sausas, purvā šķūnī, var saražot par 55 santimiem un 1 m^3 sausas mašīnu kūdras — par 1 latu 80 santimiem.

Mežu departaments ciešā sadarbībā ar LLK turpat demonstrēja kurināmās kūdras ražošanu ar rokām un mašīnām, rādot, cik vērtīgs kurināmais rodas arī no celmu izmantošanas. Lauksaimnieku uzmanību sevišķi saistīja novietnes nodalījums ar uzrakstu: «Arī šis labierīcības kārtīgam saimniekam ir kārtībā», kur uzskatāmi rādīja, kā uzturēt spodrību lauku sētas visnetīrākās vietās un kā ražot «zeltu».

Interesanta bija arī Latgales mazpulku novietne, kuŗā apmeklētāji varēja iepazīties ar Latgales mazpulku darbu un tā lieliem sasniegumiem. Gan lauksaimniecības kultūrās, gan lopkopībā un amatniecībā mazpulku jaunatne va-

Rēzeknes izstādes aina.

rēja uzrādīt tiešām ievērojamas sekmes, un daudzi mazpulku dalībnieki par saviem izstādījumiem ieguva pirmās godalgas. Krāsām bagāti un ieturēti pareizā stilā bija arī daudzie mazpulku dalībnieku audumi un rokdarbi, kas darināti vaļas brīžos, pa lielākai daļai ziemas mēnešos.

Neskatoties uz to, ka lopu izstādīšana prasa daudz pūļu un izdevumu, tomēr izstādē redzam ļoti daudz vērtīgu mājlopu. Ar prieku varēja vērot, ka Latgales lopkopji paklausījuši lopkopības darbinieku pamudinājumiem, spēcīgi izkopjot augstvērtīgus mājlopus. Tas liecina, ka arī turpmāk Latgales lopkopji neturēs rokas klēpī, bet centīsies līdzšinējos sasniegumus paturēt un vēl vairāk pastiprināt.

Labs zirgs ir latgaliešu lepnums, un to audzēšanai viņi velta samērā daudz vairāk uzmanības un līdzekļu, nekā citiem mājlopiem. Rēzeknes izstādē mēs redzējām ļoti daudz vaislas zirgu, kas parasti nemēdz būt citās izstādēs. Izstādīti galvenokārt tikai viena tipa zirgi — rikšotāji. Rikšotājs Latgales lauksaimniekam vislabāk patīk. Rēzeknes izstāde pierādīja, ka rikšotāji nav vienīgi sporta zirgi, kā to ļaudis bieži iedomājas. Latgales rikšotājs domāts visiem darbiem lauksaimniecībā, un jāliecina, ka ļoti daudzi no izstādītiem zirgiem pilnos apmēros šim uzdevumam bija piemēroti. No izstādītiem zirgiem rupjākie un smagākie rikšotāji uzrādīja labas spējas kā ātrumā, tā smagumu vilkšanā, un tie atbilst lauksaimniecības darbam arī pēc sava rakstura, jo nav nervozi un pārāk strauji. Latgales zirgu audzinātāji rāda mums ceļu, kā atsvabināties no zirgu importa. Izstāde bija pamudinājums Latgales lauksaimniekiem, piegriezt vēl lielāku vērību darbam noderīgu zirgu audzēšanai arī citiem mūsu valsts novadiem. Jo tagad arī pārējie lauksaimnieki sāk pazīt Latgales rikšotāju kā vispusīgu darba zirgu. Tā vairāk pazīstamie rikšotāji - ērzeļi ir devuši ļoti labus pēcnācējus, kas sevišķi atbilst lauksaimniecības darbam, piem.: Hūgo Draufgengers Rkk 52, Bujans Rkp 71, Jago Rk 28, Libanons Rk 19, Axvorthy - Cord Rk 38, Sultans Rk 8. Olārs Rkk 277.

Izstādē bija redzams arī mūsu zemes ātrākais rikšotājs San-Valkers Rk 67, kas pašreiz atrodas pie Latgales labākā zirgu audzētāja St. Trasuna — Sakstagalā. Trasuna audzētava devusi vairākus ātrus zirgus, kas ieguvuši godalgas arī hipodromā. Atzīmējams, ka rikšotāji var arī noderēt kā remontzirgi armijai — artilerijai un jāšanai.

Par Rēzeknē izstādīto zirgu labumu liecina arī piespriestās godalgas — no 183 zirgiem I godalgas 56, II — 94, un III — 33 zirgiem.

No govslopiem galvenokārt bija izstādīti brūnie lopi, kas izaudzēti no Vidzemē pirktiem lopiem. Izrādās, ka uz Latgali pārvestās govis dažreiz dod pat labākus izslaukumus, nekā pirkšanas vietā, kas izskaidrojams ar labāku lopu kopšanu. Labākos ganāmpulkus bija izstādījuši Balvu un Līvānu rajoni — Balvu rajona saimnieki R. Gaŗais, E. Krims, H. Porietis; Līvānu rajona saimnieki — J. Dobors, J. Bikavnieks, M. Klaustiņš, J. Bucenieks, kuŗu ganāmpulkiem eksterjērs bija virs 27 punktiem. Vairākas govis ražojušas 5000—6000 kg piena ar vairāk kā 4,2% tauku saturu. Vēl labus ganāmpulkus izstādīja Laizānu kurlmēmo skolas ferma, Purvu kultūru saimniecība «Sola», Daugavpils cietuma saimniecība, V. Ogļevičs Skrudalienā, St. Trasuns Sakstagalā, P. Baltmanis Vīpē, A. Lieberts Viļēnos, I. Pabērzs Višķos, A. Puida Tilžās. Šie ganāmpulki labi noderēs labu lopu ieaudzēšanai plašākā apkārtnē, sevišķi, kad pielietos labus vaislas buļļus. No izstādītiem vērtīgākiem buļļiem mināmi — Ojārs Togo LB 1569, Magonis Rex LB 1799, Baibis Rexis LB 3375, Maksis Kams LB 3029. Tā kā tomēr ne visi buļļi ir droši īpašību uzlabotāji, Latgales lopu audzētājiem ieteicams ne vienmēr apmierināties ar vietējo vaislas materiālu, bet gan arī lietot labus buļļus no citiem rajoniem. Par govslopiem piešķirtas 137 I godalgas, 61 II un 12 III godalgas.

Aitas bija izstādījuši 32 audzētāji — kopā 164 galvas, no tām 75 proc. tīrsugas tumšgalvaino (Šropširas) aitu, atlikušās krustojumi ar vietējām Latgales aitām, tā tad vairums izstādīto krustojumu cēlušies no importētiem priekštečiem. Bet tā kā pēc importa pagājuši 6—7 gadi, no izstādītā aitu materiāla redzams jau pašu latgaliešu darbs. Ar nelieliem izņēmumiem visu saimniecību dzīvnieki labi ēdināti un kopti, ar biezu un noslēgtu vilnas segu. Vispār novērtējot izstādītās aitas, rodas iespaids, ka Latgale šinī ziņā ir daudz panākusi un var sagādāt pārsteigumus dažam labam apgabalam, kas tagad pazīstams ar labi nostādītu aitkopību. Ļoti skaistas aitas izstādījusi valsts Laizānu kurlmēmo skolas ferma, kas iesākusi ar vienu importētu teķi un 2 importētām aitām no Anglijas. Izstādē jau varēja redzēt viņu Latvijā dzimušos pēctečus ar spēcīgu konstitūciju, biezu, smalku un mīkstu vilnu. Vilnas kvalitātes ziņā labas R. Borisa — Rēznas Voškānos no Zviedrijas ievestās aitas. Tīrsugas aitas ar labu eksterjēru izstādījuši E. Berķis — Balvu Vārtos, A. Donāts — Līvānu Matkalnā, Valsts Višķu dārzkopības un mājturības skolas ferma, A. Krims — Balvu Silamalā u. c. Labu krustojumu rādīja V. Čugunovs — Augšpils Bārtuļos. Blakus izstādītas bija arī tīrsugas aitas, bet laba auguma, izturības un mazprasīguma ziņā pēdējās nevar sacensties ar krustojumiem.

Latgales baltgalvainās vietējās aitas ar teķi bija izstādījis I. Ancāns no Līvānu Mālkalna. Daudzu izstādes apmeklētāju ievērību saistīja J. Kalniņa — Ābeļu Auzuļos — izstādītās karakula aitas un karakula ādiņas. Vecās aitas un teķis ievesti no Norveģijas. Blakus tīrsugas karakula jēriem bija izstādīti arī krustojumi ar Latgales vietējo aitu. Izstādītās karakula aitas ādiņas rādīja apmeklētājiem, ka karakula aitu krustošanas rezultāti ir apmierinoši. Izstādes laikā noslēgti daudzi aitu pirkšanas un pārdošanas darījumi.

Latgales cūkkopība izstādē parādījās samērā mazākos apmēros — no 50 vaislas staciju kuiļiem izstādīti tikai 14. Redzamākie izstādītāji bija — Rēzeknes un Daugavpils cietumu, Višķu mājturības skolas, Adamovas un Laizānu saimniecības. Jāatzīst, ka pie izstādītiem vaislas kuiļiem bij redzami vēl daudz trūkumu, kuŗus varētu novērst, piegriežot lielāku vērību sivēnu pareizai ēdināšanai un turēšanai.

Putnkopības nodaļa bija sevišķi plaša. Piedalījās 59 izstādītāji ar 250 zosīm, 190 vistām, 25 tītariem un 20 pīlēm. Par otro Latgales lepnumu (pirmais — zirgi) izvērtušās Tulūzas sugas zosis, kuŗu audzēšanai pēdējā laikā latgalieši piegriež izcilu vērību. No izstādītām vistu sugām pārsvarā bij baltās Leghornas un brūnās Rodailendas, tomēr tikai caurmērā vidēja labuma. Vispārīgi, lai veicinātu putnkopību, latgaliešiem būs jāpiegriež lielāka vērība labam sugas materiālam.

Mājsaimniecībā vērojamas trīs izstādītāju grupas — privātie izstādītāji, skolas un LLK.

Privātie izstādītāji rādīja galvenokārt tikai audumus, kas bija ļoti labi un ar gaumi darināti; vēl minamas prievītes un jostas, kuŗas daudz pielieto Latgalē, kā arī daži glīti izšūti krekli un dvieļi. Ievērojamākie izstādītāji Rēzeknes, Jaunlatgales un Ludzas aizsargu pulku aizsardzes un Līvānu mājturības veicināšanas biedrība.

Skolas bija izstādījušas savu audzēkņu darbus, kā audumus, rokdarbus, konservus u. c. Godalgas izpelnījās Valsts Višķu un Malnavas lauksaimniecības vidusskolas. Kaucmindes mājturības seminārs savā novietnē apgaismoja daudz svarīgus mājsaimniecības jautājumus, skaidri parādīdams, kā piem. jāsastāda mājas budžets, kādam jābūt veselīgam uzturam, latviešu mājai, zeltenes pūram u. t. t.

LLK mājturības nodaļa parādīja divus pretstatus labi un mājīgi iekārtotu virtuvi un istabu, un slikti iekārtotu virtuvi un istabu. Bija izstādīti arī visi mājsaimniecībā vajadzīgie rīki un darba drēbju paraugi, tāpat veļas mazgāšanas ierīces, konservēšanas piederumi u. t. t. Sevišķu vērību piegrieza mājas kaitekļu apkaŗošanai, parādot katram kaiteklim vajadzīgo pretlīdzekli.

Technikas nodaļā vairums izstādītāju bija no citiem valsts novadiem, kas pierāda, ka Latgalē technika nav vēl stipri attīstījusies, un ka mašīnas maz pielieto Latgales saimniecībās. Latgales ražojumu maz, un tie paši stipri primitīvi, piem. koka ecēšas, ar zirgiem darbinātas kuļmašīnas ģēpeļi u. c. Jo lielāku interesi apmeklētāji veltīja pārējo valsts novadu izstādījumiem — C. S. Konzums, S-bas Imanta, V. Niedras, Latgales lauksaimniecības centrālā kooperātīva, Akc. Sab. Metallists, J. Salgala, Aug. Zariņa, LLK Technikas un labierīcības nodaļas u. c. ražojumiem. Sevišķu ievērību apmeklētājos izpelnījās Liepājas kaŗa ostas darbnīču izstādītais kāpurķēžu traktors. Atzīmējams, ka visi izstādījumi bija Latvijas ražojumi.

T. Veicherts

Mēneša apskats

Lielu vērību un interesi visas Eiropas presē un sabiedrībā modināja septembŗa mēn. vidū vācu nacionālsociālistu kongress Nirnbergā. Kopš 1933. gada, kad nacionālsociālisti nāca pie varas Vācijā, valsts kanclers Hitlers ikgadus no Nirnbergas kongresa tribīnes nosprauž partijas turpmākās darbības un taktikas līnijas kā vācu iekšējā, tā arī viņu ārējā politikā. Savā laikā tur tika lemts par Vācijas administrātīvo centrālizāciju, par žīdu izstumšanu no vācu sabiedrības, par politisko partiju slēgšanu, kā arī par 3. valsts militārā spēka atjaunošanu un stiprināšanu. Šī gada kongress, kas bija sevišķi plašs un iespaidīgs, nesa visai lielu pārsteigumu: Hitlera garā deklarācija saturēja noteiktu prasību pēc kolonijām un niknas cīņas pieteikumu komūnismam. Aiz saimnieciskiem apsvērumiem Vācijai esot vajadzīgas kolonijas, kas padarītu viņas rūpniecību neatkarīgu no ārzemēm. Tad, patiesās briesmas pasaulei draudot no komūnisma un no Padomju Krievijas, kas sējot lieliniecisma sēklu Vakareiropā. Vācija bruņojoties un stiprinot savu militāro spēku un varu, lai pasargātu sevi un citas tautas no minētās sociālās un ideoloģiskās sērgas. Vāci esot gatavi piedāvāt savu armiju cīņai ar lieliniecismu, viņi atsakās ielaisties tādos līgumos, kur piedalītos Padomju Krievija un uzskata pēdējo par Eiropas sabiedrības un civīlizācijas ienaidnieku Nr. 1, kas nevien esot jātura aiz dzeloņdrāšu žoga, bet visiem spēkiem un līdzekļiem esot jāiznīcina viņa graujošā ietekme mūsu kontinentā. Citiem vārdiem, nacionālsociālistiskā Vācija aicina pārējo Eiropu uz savā ziņā «krusta kaŗu» pret komūnistisko Maskavu.

Nav šaubu, ka Nirnbergas kongresa dienas atstājušas diezgan sliktu iespaidu citu lielvalstu galvas pilsētās. Tā, angļi ir stipri nemierā par koloniju jautājuma pacelšanu, jo gadījumā, ja Berlīne uzstādīs prasību par savu agrāko aizjūŗas zemju atpakaļdabūšanu, tad šinī ziņā vissāpīgāki būs skārti angļi, kas no ķeizariskās Vācijas kolonijām mantojuši lielāko un prāvāko daļu. Bet skaļā, atklātā naida deklarācija iepretim Padomju Krievijai, nevien padara attiecības starp Berlīni un Maskavu vēl saspīlētākas un skarbākas, bet ārkārtīgi apgrūtinās arī uzsākto darbu uz Eiropas tautu patieso un galīgo nomierināšanu. Sakarā ar to draud izjukt arī Lokarnas valstu konference, kuŗu bija paredzēts sasaukt oktobŗa mēn. vidū ar Vācijas piedalīšanos, jo pēdējā atbildējusi angļu valdībai, ka viņa nepiekrīt šai sanāksmei minētā laikā, ieteikdama to atlikt uz vēlāku brīdi. Arī Italija cenšas ieņemt rezervētu stāvokli, tā kā galu galā vēl nav paredzams, kad rietumlielvalstis izies no sava saspīlētā un nenoteiktā attiecību stāvokļa.

Nirnbergas runas atbalsojās arī «mazās antantes» valstu saimē, spiezdamas tās uz ciešāku un saskaņotāku kopdarbību, ko liecināja viņu ārlietu ministru konference čechoslovaku pilsētā Bratislavā. Pirms šīs sanāksmes Bukarestā ieradās Dienvidslavijas ministru prezidents Stojadinovičs, kas noturēja ar rumāņu valstsvīriem svarīgas apspriedes, kuŗu rezultātā esot panākta tālejoša vienošanās par abu valstu sadarbību kaŗa un uzbrukuma gadījumā. Tāpat Bratislavā — Rumānija, Dienvidslāvija un Čechoslovākija deklarēja savu uzticību Tautu savienībai un apņēmību vēl ciešākas darīt politiskās un saimnieciskās sadarbības saites, kas vieno šīs trīs valstis kopējā darbā par miera uzturēšanu un stiprināšanu Eiropā.

Nav šaubu, ka vispārējais nervozums, sakarā ar Vācijas bruņošanos, drausmīgo pilsoņu kaŗu Spānijā, nenokārtoto Abesinijas jautājumu u. t. t., smagi gulstās uz Tautu savienību, kuŗas pilnsapulce uzsāka darbus septembŗa mēn. otrajā pusē. Katrs atzīst, ka reālu mieru un drošību Eiropā nevar panākt bez Italijas atbalsta un līdzdalības, jo Roma kļuvusi par ievērojamu militāru un politisku faktoru, ar kuŗu tagad jārēķinās mūsu kontinenta politiskās celtnes konstruktoriem un architektiem. Itaļu-abesiņu konflikts, kā zināms, attālināja Romu no Anglijas, Francijas un no Tautu savienības valstu saimes, ar laiku tuvinādams to Vācijai, kas no šīs draudzības kļuvusi drošāka savās pretenzijās un centienos galīgi nokratīt sev nepatīkamo paktu un mierlīgumu saistības. Pēdējā laikā bija domājams, ka itaļi atgriezīsies kādreizējā «Strēzas frontē», ņems aktīvu līdzdalību Tautu savienības darbos un nākošajā piecu Lokarnas valstu konferencē, kuŗai būtu jārod ceļi un pamati miera galīgai nostiprināšanai Eiropas rietumos. Bet pienāca tagadējās Ženēvas dienas, kas šīs cerības lauzušas un izjaukušas.

Uz Tautu savienības pilnsapulci ieradās arī abesiņu delegāti, kas bija arī paredzams, vērā ņemot, ka Abesinijas aneksijas faktu savienība nebija formāli atzinusi. Tomēr varēja domāt, ka Tautu savienība tagad, kur lielākā daļa no Abesinijas territorijas atrodas zem itaļu karoga, apstrīdēs negusa pārstāvju pilnvaras, tādējādi atzīstot netiešā kārtā itaļu iekaŗojumus Austrumāfrikā. Šķiet, ka šāds jautājuma atrisinājums atradis piekrišanu arī Romā, kuŗai to savā laikā licis priekšā Tautu savienības ģenerālsekretārs Avenols. Mandātu pārbaudīšanas komisija nu bija nostādīta grūtā jautājuma priekšā, būdama spiesta izšķirties starp savienības pakta principu vai lielvalstu reālpolitiskiem apsvērumiem un centieniem. Noraidot abesiņus un izslēdzot tos no pilnsapulces, būtu sankcionēts pakta laušanas akts,

Ģenerāļa Ridz-Smiglija sagaidīšana Parīzē.

Toledas Alkazars, kur vairākus mēnešus pret sarkano pārspēku varonīgi aizstāvējās 1000 kadetu.

bet atzīstot negusa pārstāvju pilnvaru derīgumu, Tautu savienība nevien sarūktinātu itaļus, bet attālinātu viņus vēl vairāk kā līdz šim no Ženēvas. Beidzot, minētā komisija un arī pati pilnsapulce nāca pie slēdziena, ka neesot juridiska pamata apstrīdēt un neatzīt abesiņu mandātu šīs sesijas laikā. Tā tad, abesiņi palikās Ženēvā, bet itaļi uz turieni atteicās braukt. Saka, ka Ženēvas lēmums esot principa, kā arī mazo un vidējo valstu uzvara. Lielvalstu presē tagad izlauzās bažas, ka Italija neizstājas no Tautu savienības, neatsakās no turpmākās sadarbības ar frančiem un angļiem un neslēdz ciešāku draudzību ar vāciem. Savukārt, Romas attiecība un atteikšanās no līdzdalības projektētā piecu Lokarnas valstu konferencē, var ienest dziļu sarūktinājumu franču un angļu sabiedrībā pret itaļiem, padarot tādā kārtā politisko atmosfairu Eiropas dienvidos un Vidusjūŗā stipri saspīlētu, kas nebūt nenāk par labu mieram un drošībai mūsu kontinentā.

*

Ja valstu sadarbība politiskā laukā arvien vēl atduŗas uz lieliem šķēršļiem, tad saimnieciskā dzīvē septembŗa mēn. pēd. dienas laimīgā kārtā nesušas dziļu, tālejošu lūzumu tautu un pat kontinentu attiecībās. Par vienu no iemesliem, kādēļ pēckaŗa pasaule vēl nevar izkļūt no saimnieciskā sastinguma un sastrēguma, uzdod nesakaņotību un nedrošību valūtas apstākļos, kas ar laiku noveda pie valūtas dempingiem un kaŗiem. Gan politisku, gan saimniecisku iemeslu dēļ Anglija 1931. g., bet Ziem. Amerikas Savienotās valstis 1933. g. atraisīja savas naudas vienības no zelta bāzes, līdz ar ko iesākās tā sauc. «mārciņas un dolāra duēlis», šo valstu preču un ražojumu sacensība pasaules tirgū lētuma un konkurences spēju ziņā. Jau pagājis labs laiks, ka šīs valūtas jau apstājušās savā skrējienā uz leju un nonākušas stāvoklī, ko mēdz apzīmēt par «faktisku stabilitāti». Totiesu citas valstis, kā Francija, Šveice u. t. t., kuŗas nesekoja angļu un amerikāņu paraugam, apvienojās tā sauc. «zelta blokā» un centās uzturēt savas naudas vienības agrākā paritātē, neraugoties uz to, ka viņu eksportam un maksājumu bilancēm nācās ciest lielus un sāpīgus zaudējumus. Sevišķi grūtā stāvoklī ar laiku nonāca Francija, kuŗas eksporta un tūrisma kasta sašaurinājās, kapitālu bēgšana pieņēmās, bet dzīves dārdzība un bezdarbnieku skaits pieauga, jo franču rūpniecības produkcijas konkurences spējas pasaules tirgos kļuva arvienu vājākas un mazākas.

Tad nu, lai paceltu franču eksportu kaut par daļu no tiem 70 proc., kuŗus tas zaudēja laikā no 1930. līdz 1935. gadam, un lai atdzīvinātu rūpniecības un pārējās ražošanas nozares, tad Parīzes valdība vedusi sarunas ar angļiem un amerikāņiem par kopējiem soļiem saimnieciskās rosības pacelšanai plašā, vispasaules mērogā. Šie soļi vaiņagojušies panākumiem, ar angļu, amerikāņu un franču vienošanos par savu valūtu izlīdzināšanu, t. i. par franču franka vērtības pielīdzināšanu mārciņai un dolāram. Līdz ar to izbeidzās līdzšinējais valūtu kaŗš un pasaules saimniecība ieiet jaunā attiecību un attīstības ceļā. Francijas solim un «sterliņa blokam» tagad pievienojusies arī Holande, Šveice u. c. valstis, un pasaules saimniecība reizā ar to kļūs vienkāršāka, viņas gaitas skaidrākas un brīvākas.

Gluži dabiski, ka arī Latvija nevar izolēties un nevaram mēs kā Robinsoni dzīvot no pārējās pasaules noslēgtā salā, jo mūsu zemtuŗi ir cieši saistīti ar ārzemēm, sevišķi ar Angliju, Francijas un Holandes tirgiem. Sakarā ar to arī mums bija jārevidē sava valūtas politika un sistēma, piesaistot latu angļu mārciņai kā vissvarīgākai un iespaidīgākai valūtai pasaules mērogā. Bez tam jāņem vērā tas apstāklis, ka Skandinavijas valstis un Igaunija jau agrāki iekļāvušās sterliņu blokā, tā kā ar mūsu valdības 28. septembŗa likumu arī Latvija tagad ieiet šai saimē, pārkārtodama lata kursu, atdodot viņam pirmskrizes vērtību iepretim angļu mārciņai. Kā citu valstu piedzīvojumi rāda, tad arī pie mums gaidāma lielāka rosība saimnieciskā dzīvē, ienesot jaunu dzīvību un lielāku brīvību Latvijas ārējā tirdzniecībā. Mūsu labības, lauksaimniecības ražojumu, koku un rūpniecības izstrādājumu eksporta konkurences spējas ārzemju tirgos kļūs lielākas un spraigākas, no kam tiešā kārtā iemantos mūsu zemtuŗi, rūpnieki un visi darba ļaudis.

*

Spāņu cīnītāju ārēnā nacionālisti gūst arvienu lielākus un ievērojamākus panākumus, kas padara madridiešu stāvokli kritisku un pat neglābjamu. Ģen. Franko armijas ieņēmušas Irunu, San-Sebastiānu un Tolēdu, ielenkušas Bilbao, sakāvušas sarkano floti un tuvojas Madridei, ieslēdzot pēdējo arvien ciešākā un stingrākā puslokā. Militārie notikumi, kas nesuši smagas neveiksmes «tautas frontes» kaŗaspēkam, dziļi atsaukušies Madrides politiskās aprindās un novedušas septembŗa mēn. sākumā pie turienes valdības maiņas ar sociālistu-komūnistu valdības nodibināšanās, ar pazīstamo revolūcionāru Largo Kabaljēro priekšgalā. Bet Madrides ieņemšana vēl nesola spāņu drāmas izbeigšanos, jo nacionālistiem vēl stāv ceļā sarkanā Katalonija, kuŗas iedzīvotāji pazīstami ar savu dedzīgo, kaislīgo separātismu un lokālo patriotismu...

*

Septembŗa mēneša otrajā pusē Kauņā notikās Baltijas valstu tuvināšanās kongress, kuŗā dalību ņēma attiecīgo biedrību un organizāciju pārstāvji no Igaunijas, Latvijas un Lietuvas, un šo plašo kongresu rīkoja Saules kaujas 700 gadu piemiņas dienā. Baltijas valstu savienības ideja jau reālizēta kopš diviem gadiem, un šai laika sprīdī Latvijas, Lietuvas un Igaunijas sadarbība ir tiktālu nostiprinājusies, ka mūsu trejsavienību tagad uzskata kā nopietnu politisku faktoru Austrumeiropā. Neieejot sīkumos, lai būtu tik pieminētas daudzās konvencijas, kas noslēgtas starp Latviju, Lietavu un Igauniju šais divos gados, preses sadarbība, kultūras vērtību apmaiņa, iespaidīgas demonstrācijas antantes locekļu valsts svētkos, diplomātisko pārstāvju kopdarbības padziļināšana, kā arī plašais darbs, kas veikts muitas nomenklātūras saskaņošanā, saimnieciskās sadarbības paplašināšana u. t. t.

Ja šis svētīgais tuvināšanās dabs uzrādījis tik spilgtus un iepriecinošus panākumus, tad lielā mērā te nopelni piekrīt arī triju valstu sabiedriskai domai, kuŗu sagatavojušās un audzējušas attiecīgās tuvināšanās un draudzības biedrības. Tās lielā mērā atvieglinājušas mūsu valsts vīriem ceļu uz reālu, politisku saprašanos un uz tagādējo savienību. Ar biežajām ekskursijām un plašajiem kongresiem viņas sagatavojušas triju valstu sabiedrisko domu idejai par ciešākas draudzības un tuvākas sadarbības nepieciešamību, kā kultūrālās, tā arī saimnieciskās dzīves laukā.

S P O R T S

Aizsargu vispārējās vieglatlētikas sacīkstes

Tās notika 7. un 8. septembrī. Jau otru gadu no vietas aizsargu sportisti sabrauc no visas Latvijas Rīgā, lai rādītu plašākai sabiedrībai savus sasniegumus. Šogad sacīkstes izvērtās par tiešām grandiozu sporta propagandu, tās jāuzskata par lielākām vieglatlētikas sacīkstēm, kādas vien pie mums notikušas.

Bij pulcējušies 386 sacīkšu dalībnieki un dalībnieces no visām valsts malām, no visiem apriņķiem, un tikai provincieši. Tā bij masa, kas lika un ilgi liks par sevi runāt, no tās dvesa spēks, neatlaidība, veselīgs cīņas gars.

Sacīkšu programma izstrādāta labi, laba arī organizācija, viss saskanēja uz minūti, visi sportisti-tes vienmēr bij savās vietās, tik reti nācās dzirdēt skaļrunī, ka tādu un tādu sportistu lūdz ierasties pie starta. 7. septembrī jau agri pirms plkst. 8 nozīmētie darbinieki-tiesneši, komandants, sekretāri u. c. pulcējās L. S. B. laukumā, lai veiktu daudzos priekšdarbus. Tieši plkst. 9 sākās priekšsacīkstes, šeit milzum pūļu pielika vadība, lai no lielās sportistu masas izsijātu vājākos un pēcpusdienas sacīkstēs startētu tikai labākie. Šo grūto, atbildīgo uzdevumu ar lielu pacietību veica tiesneši — pašu aizsargu pulku fiziskās audzināšanas instruktori-res u. c. Darbs ritēja priekšzīmīgi un kad pienāca paredzētais pusdienas pārtraukums, tad arī priekšsacīkstes bij nobeigtas.

Priekšsacīkstēs jau tika labots viens aizsardžu rekords — A. Smiltniece, Dzelzceļu aizs. p. sportiste, aizgrūda lodi jau ar pirmo grūdienu 11,84 mtr.

Pēcpusdienā sacīkstes sākās ar kopēju sportistu parādi. Jau labu laiciņu pirms sacīkšu sākuma sportisti-tes un instruktori-res nostājās pārādei pretim tribīnēm. Parādi komandēja 5. Rīgas aizs. p. vada kom. Krūmiņš. Tieši plkst. 15 ieradās aizsargu priekšnieks plkv. Prauls, štāba fiziskās audzin. instruktora V. Poļa pavadīts. Sportisti ar brašu «esiet sveiks» apsveica savu priekšnieku. Pēc sasveicināšanās plkv. Prauls nodeva sveicienus sacīkšu dalībniekiem no Valsts Prezidenta Dr. K. U l m a ņ a, kaŗa ministra ģen. B a l o ž a, iekšlietu ministra G u l b j a un ministra B ē r z i ņ a. Plkv. Prauls sirsnīgi pateicās savā vārdā sportistiem un instruktoriem par pieliktām pūlēm aizsargu sporta veidošanā. Braši atskanēja «lai dzīvo» Valsts Prezidentam, kaŗa ministram, iekšlietu ministram, ministram Bērziņam un aizsargu priekšniekam.

Iespaidīgs bij skats, kad noteiktā un enerģiskā parādes solī šis provincēs augošais, daudz sološais spēks defilēja gar skatītāju rindām. Šī spēka demonstrējuma aculiecinieki nešaubīdamies varēja teikt, ka šeit mēs redzam savu sporta nākotni kā vīriešu, tā sieviešu sporta disciplīnās. Pēc parādes sākās sacīkstes — fināli vairākās disciplīnās. Sacīkstes ritēja ātri, disciplīna sekoja disciplīnai un pēc pusotras stundas jau sacīkstes izbeidzās. Publikā tā kā pārsteigums par to, ka viss ritēja bez kavēšanās, bez starpgadījumiem.

Apsveicami jaunievedumi sacīkstēs — rezultātu rādītājs lēkšanā, karodziņi (sarkanais un baltais) pie mešanas grūšanas disciplīnām, kas noteic, vai metiens derīgs vai ne. Sevišķi patīkamu iespaidu atstāja uzvarētāju apbalvošana pēc katra fināla, svinīgi noritēja uzvarētāju uznākšana, novietošanās pretim tribīnes vidum, balvas pasniegšana. Šādi publikai labi bij saredzams katrs uzvarētājs un tā varēja tos apsveikt aplausiem. Vēlami būtu, lai šo jaunievedumu aizsargi tiešām paturētu uz visiem laikiem, jo apbalvošana sacīkšu noslēgumā parasti jāizdara steigā, dažreiz pat tumsā, kad publika jau sen apnikusi gaidīt, tādai apbalvošanai nekad nav tā svinīguma, kāds bija šoreiz.

Sacīkstēs jāizcīna bij sekošas balvas: Valsts Prezidenta Dr. K. U l m a ņ a ceļojošā balva labākam aizsargu pulkam vieglatlētikā.

Kaŗa ministra ģen. J. B a l o ž a 4 balvas par labākiem sasniegumiem individuālās sacensībās — divām labākām sportistēm.

Iekšlietu ministra V. G u l b j a ceļojošā balva 3×1000 mtr. stafetes skrējienā aizsargiem.

Ministra A. B ē r z i ņ a ceļojošā balva aizsargu meistarvienībai futbolā.

Pirmās dienas sacīkstēs tika sasniegti šādi rezultāti:

Granātas mešanā (aizsargiem): I v. J. Dzenis (Dzelzceļu a. p.) 73,58 mtr. II v. T. Cīrulis (7. Valkas a. p.) 72,55 mtr. III v. K. Liberts (10. Cēsu a. p.) 71,06 mtr. IV v. A. Vilmanis (16. Jelgavas a. p.) 70,28 mtr.; V v. Martinsons (8. Valmieras a. p.) 69,08 mtr.; VI v. Strauts (15. Liepājas a. p.) 64,78 mtr.

Augstlēkšanā (aizsardzēm): I v. St. Spruženieks (12. Ilūkstes a. p.) 1,35 mtr.; II v. E. Kurzeme (Dzelzceļu a. p.) 1,30 mtr.; III v. L. Stārosta (Dzelzceļu a. p.) 1,25 mtr.

Kārtslēkšanā: I v. A. Gailītis (9. Madonas a. p.) 3,40 mtr.; II v. J. Kuga (5. Rīgas a. p.) 3,30 mtr.; III v. N. Beļeičiks (18. Daugavpils a. p.) 3,30 mtr.; IV v. J. Burke (2. Ventspils a. p.) 3,20 mtr.

60 mtr. skriešanā (aizsardzēm): I v. A. Strauts (17. Rēzeknes a. p.) 8,4 sek. (jauns aizsardžu rekords); II v. V. Lazdiņš (5. Rīgas a. p.) 8,5 sek.; III v. I. Mitenberga (18. Daugavpils a. p.) 8,7 sek.

100 mtr. skriešanā (aizsargiem): I v. Beļeičiks (18. Daugavpils a. p.) 11,6 sek.; II v. K. Kušķis (Dzelzceļu a. p.) 11,6 sek.; III v. J. Riņķis (5. Rīgas a. p.) 11,7 sek.

Lodes grūšanā (aizsardzēm): I v. A. Smiltniece (Dzelzceļu a. p.) 11,47 mtr.; II v. S. Vilks (5. Rīgas a. p.) 10,15 m.; III v. L. Stārosta (Dzelzceļu a. p.) 9,01 m.

800 m. skrējiena finālā (aizsargiem): I v. V. Krastiņš (16. Jelgavas a. p.) 2:01,5 sek.; II v. A. Kreicis (16. Jel-

Aizsargu priekšnieks plkv. K. Prauls sasveicinās ar aizsargu sportistiem un sportistēm.

Aizsardzes - sportistes parādes gājienā.

gavas a. p.) 2:01,7 sek.; III v. A. Peršteins (Dzelzceļu a. p.) 2:02,2 sek.

Tāllēkšanā (aizsargiem): I v. A. Hakelis (9. Madonas a. p.) 6,59 m.; II v. H. Saukāns (1. Talsu a. p.) 6,38 m.; III v. J. Balcers (Dzelzceļu a. p.) 6,13 m.; IV v. V. Lesiņš (8. Valmieras a. p.) 6,08 m.

Lodes grūšanā (aizsargiem): I v. J. Cināts (7. Valkas a. p.) 13,53 m. (jauns aizsargu rekords); II v. J. Burke (2. Ventspils a. p.) 13,30 m.; III v. E. Jēkabsons (5. Rīgas a. p.) 13,29 m.; IV v. J. Blūms (5. Rīgas a. p.) 13,28 m.; V v. A. Kazāks (18. Daugavpils a. p.) 13,26 m.; VI v. A. Hakelis (9. Madonas a. p.) 12,56 m.

5000 mtr. skriešanā (aizsargiem): I v. R. Vītols (Dzelzceļu a. p.) 15:55,0 sek.; II v. E. Tirners (8. Valmieras a. p.) 16:02,8 sek.; III v. A. Bucenieks (Dzelzceļu a. p.) 16:24 sek.

4×100 m. skriešanā (aizsardzēm): I v. Dzelzceļu a. p. (Stārosta, Kurzeme, Paegle, Spricis) 57,6 sek.; II v. 5. Rīgas a. p. 58,4 sek.; III v. 17. Rēzeknes a. p. 59,5 sek.

Aizsargu vispārējās vieglatlētikas sacīkšu otrā dienā, t. i. 8. sept. sacīkstes ritēja tikpat saistoši. No rīta priekšsacīkstēs atkal tika sijātas un vērtētas sportistu spējas, tā kā pēcpusdienā laukumā cīņas bija jo sīvas. Katrā sacensībā svarīga bij ne tikai uzvara, bet arī tālākā vietu kārtība, jo to ņēma vērā Valsts Prezidenta Dr. K. Ulmaņa balvas izcīņā labākam pulkam.

Sacīkstes bij labi apmeklētas; goda vietās ministrs A. Bērziņš, aizs. priekšnieks plkv. Prauls, aizs. štāba pr-ks Zālītis, organiz. daļas pr-ks Raps, fiziskās kultūras un sporta komitejas ģenerālsekretārs plkv.-ltn. Rumba.

Sevišķi saistoša cīņa norisa 3×1000 m. stafetes skrējienā, jo visas pieteiktās komandas bij labi trenētas. Ar jaunu aizsargu un valsts rekordu uzvarēja 16. Jelgavas aizsargu pulka stafetes komanda, veicot distanci 8 m. 8,8 sek. Komandā skrēja Krastiņš, Krencis un Radziņš.

Otrās dienas sacīkšu rezultāti šādi: 3×1000 m. stafetē: I. v. 16. Jelgavas a. p. 8:08,8 sek. (jauns rekords); II v. 8. Valmieras a. p. 8:18,8 sek.; III v. 15. Liepājas a. p. 8:19,9 sek.

1500 m. skriešanā: I v. A. Tirners (8. V. a. p.) 4:12,6 sek.; II v. R. Vītols (Dz. a. p.) 4:18,8 sek.; III v. Peršteins (Dz. a. p.) 4:20,2 sek.

4×100 m. stafetē (aizsargiem): I v. 18. Daugavpils a. p. 46,2 sek. (Beļeičiks, Kolups, Neilans, Karnaševskis); II v. 5. Rīgas a. p. 46,5 sek.; III v. 16. Jelgavas a. p. 47,4 sek.

Diska mešanā (aizsargiem): I v. Jēkabsons (5. Rīgas a. p.) 39,64 m.; II v. Jordans (Dzelzceļu a. p.) 39,28 m.; III v. E. Blūms (5. Rīgas a. p.) 36,65 m.; IV v. N. Beļeičiks (18. Daugavpils a. p.) 36,51 m.; V v. Actiņš (9. Madonas a. p.) 36,03 m.

400 m. skriešanā (aizsargiem): I v. Martinfelds (10. Cēsu a. p.) 53,2 sek.; II v. Kušķis (Dzelzceļu a. p.) 53,9 sek.; III v. Karnaševskis (18. Daugavpils a. p.) 54,0 sek.; IV v. Stīpnieks (7. Valkas a. p.); V v. Ruciņš (Dzelzceļu a. p.).

3000 m. soļošanā (aizsargiem): I v. J. Daliņš (8. Valmieras a. p.) 13:09,0 sek.; II v. A. Krūkliņš (Dzelzceļu a. p.) 13:11,3 sek.; III v. A. Prīga (11. Tukuma a. p.) 13:14,4 sek.; IV v. Liepkalns A. (7. Valkas a. p.) 13:36,0 sek.

Šķēpa mešanā (aizsargiem): I v. Hakelis (9. Madonas a. p.) 56,22 m.; II v. Stendzenieks (5. Rīgas a. p.) 54,10 m.; III v. Šķiņķis (7. Valkas a. p.) 50,90 m.

Diska mešanā (aizsardzēm): I v. A. Smiltniece (Dz. a. p.) 32,87 m.; II v. I. Pētersons (5. Rīgas a. p.) 28,44 m.; III v. A. Ziediņa (9. Madonas a. p.) 25,91 m.

Augstlēkšanā (aizsargiem): 1. v. M. Cīrulis (15. Liepājas aizs. p.) 1,70 m.; II v. Gesaus (14. Kuldīgas a. p.) 1,70 m.; III v. A. Martinfelds (10. Cēsu a. p.) 1,65 m.; IV v. E. Povics (7. Valkas a. p.) 1,65 m.; V v. Osvalds (8. Valmieras a. p.) 1,65 m.; VI v. Pinkans (17. Rēzeknes a. p.) 1,65 m.; VII v. Kušķis (Dzelzceļu a. p.) 1,65 m.; VIII v. Grīnbergs (Dzelzceļu a. p.) 1,65 m.; IX v. Muntes (5. Rīgas a. p.) 1,65 m.; X v. Damalts (5. Rīgas a. p.) 1,65 m.

Sevišķi iepriecinoši šie augstlēkšanas sasniegumi, kas pārvarēti, neskatoties uz slideno laukumu.

Tāllēkšanā (aizsardzēm): I v. L. Stārosta (Dzelzceļu a. p.) 4,69 m.; II v. V. Lazdiņa (5. Rīgas a. p.) 4,58 m.; III v. A. Strauts (17. Rēzeknes a. p.) 4,39 m.; IV v. I. Dāvida (Dzelzceļu a. p.) 4,34 m.; V v. V. Janševska (12. Ilūkstes a. p.) 4,30 m.; VI v. H. Nīmane (6. Aizputes a. p.) 4,12 m.

100 m. skriešanā (aizsardzēm): I v. A. Strauts (17. Rēzeknes a. p.) 14,0 sek.; II v. L. Stārosta (Dzelzceļu a. p.) 14,2 sek.; III v. V. Janševska (12. Ilūkstes a. p.) 14,2 sek.

Punktu kopsummā I v. ierindojās Dzelzceļu a. p. ar 69 pkt.; II v. 5. Rīgas a. p. ar 46 pkt.; III v. 9. Madonas a. p. ar 36 pkt.; IV v. 8. Valmieras a. p. ar 35,8 pkt.

Pēc sacīkstēm sportisti -es, instruktori un instruktores sakārtojās parādei. Ministrs Bērziņš uzrunāja sportistus, pateikdamies tiem un instruktoriem -rēm par veikto darbu aizsargu sporta pacelšanā. Ministrs izteica arī savu prieku un pateicību sacīkšu vadībai par labi noorganizētām un izvadītām sacīkstēm. Sportisti ar sirsnīgiem «lai dzīvo» saucieniem sumināja ministru.

Tad ministrs Bērziņš izdalīja balvas uzvarētājiem.

Valsts Prezidenta Dr. K. Ulmaņa ceļojošo balvu labākam aizsargu pulkam vieglatlētikā saņēma Dzelzceļu a. p. jau otro gadu pēc kārtas, ar 69 pkt.

Kaŗa ministŗa ģen. J. Baloža balvas par labākiem individuāliem rezultātiem aizsargiem ieguva J. Daliņš un A. Tirners, abi no 8. Valmieras a. p., aizsardzēm: A. Smiltniece — Dzelzceļu a. p. un St. Spruženiece — 12. Ilūkstes a. p.

Iekšlietu ministŗa V. Gulbja balvu 3 reiz 1000 mtr. stafetes komandai ieguva 16. Jelgavas a. p. jau otro gadu pēc kārtas.

Firmas Vidzers balvu — jaunākam sacīkšu dalībniekam ieguva 10. Cēsu a. p., 15 gadus vecais sportists Frikmanis, piedalīdamies 1500 mtr. skriešanā.

Šīs sacīkstes bija labi izdevušās kā organizācijas, tā arī sasniegumu ziņā. Pāris gadu sistēmatiskais fiziskās audzināšanas darbs ar provinces sportistiem ir devis labus rezultātus: tādus uzrādīja ne tikai pirmās trīs vietas ieguvēji, bet arī jau 10—12. vietas ieguvēji. Tas liecina, ka masā sporta līmenis tiek pacelts un ieaudzināts veselīgs cīņas gars, kas arī ir aizsargu sporta mērķis.

Visi jaunievedumi tiešām ļoti noderīgi, novērojumi rāda, ka tie jau sen trūkuši. Bez jau minētiem jaunievedumiem vēlams būtu, lai uz priekšu sacīkstēs grūšanas un mešanas disciplīnās katrs startējušais pats atnestu savu izgrūsto lodi, šķēpu, disku, tas būtu tikai apsveicami, jo atpakaļ aizmešana rada vienmēr mazu uzbudinājumu i publikā, i tiesnešos. Maza metēja neuzmanība var novest pie nelaimes gadījuma. Bez tam publikai lodes grūdējs vai šķēpa metējs labāki saskatāms, ja tas pats aiziet pēc izgrūstās lodes u. c.

Aizsargi — vienības brauciena sekmētāji.

Latvijas fiziskās kultūras un sporta komitejas priekšsēdis, ministru prezidenta b. M. Skujenieks piesūtījis aizsargu priekšniekam plkv. K. Praulam sekojošu pateicību:

«Valsts Prezidenta K. Ulmaņa kunga ierosinātais un viņa protektorātā notikušais Latvijas riteņbraucēju Vienības brauciens noslēdzies sekmīgi. Izsakām Jums, pulkveža kungs, pateicību par sarīkojumam sniegto Jūsu un Jums padoto aizsargu atbalstu. Aizsargu organizācijas priekšzīmīgi noorganizētā pieteikšanās un sarīkojuma kontroles punktu lietpratīga noorganizēšana garantēja sarīkojumam pilnīgu izdošanos. Ar šo lūdzam nodot mūsu pateicību visām Jums padotām vienībām un atsevišķiem locekļiem, kas sekmējuši Latvijas riteņbraucēju Vienības brauciena labu izdošanos.»

Gadskārtējās vieglatlētikas sacensības Valmierā notika š. g. 21. sept. Sacīkstes ievadīja un sportistu parādi pieņēma 8. Valmieras aizsargu pulka sporta kluba priekšnieks, fiziskās audzināšanas instruktors Traubergs.

Valmieras tirgotāju un rūpnieku b-bas balvu pieccīņā ieguva jau trešo gadu U. S. vienība ar 3334,50 pkt., II vietā palika 16. Jelgavas aizs. pulka sporta klubs.

Goeggingera balvas izcīņā — 5 klm. soļošanā uzvarēja J. Dāliņš, ar laiku 23:1 sek. II v. Linde, ar laiku 24:49,2 sek. 3000 mtr. skriešanā uzvarēja E. Tirners 9:11,5 sek. 110 mtr. barjērskrējienā uzvarēja Cinovskis (U. S.) 18 sek. 1500 mtr. skriešanā uzvarēja A. Bērziņš (U. S.) 4:20 sek. 60 mtr. skriešanā sievietēm uzvarēja Dz. Tirone 8,8 sek. Augstlēkšanā uzvarēja Putniņa 1,25 mtr.

10. Cēsu aizsargu pulka meistarsacīkstes futbolā un volejbolā notika Cēsu pilsētas sporta laukumā. Meistartituli futbolā izcīnīja štāba bataljona futbolkomanda. Volejbolā pulka meistarnosaukumu izpelnījās I bataljona komanda (Mazstraupes sp. pulc.), II v. III bataljona komanda (Dzērbenes sp. pulc.) un III v. IV bataljona komanda (Jaunpiebalgas sp. pulc.).

Aizsargu gadskārtējie sporta svētki Jelgavā. 16. Jelgavas aizsargu pulka sporta svētki sākās ar sportistu gājienu no aizsargu nama uz A. S. K. sporta laukumu. Sportisti bij tērpušies krāšņos tautas tērpos un uzstājās ar tautas dejām, gūdami daudz aplausu. Vieglatlētikas sacīkstēs labākos rezultātus uzrādīja: 100 mtr. skriešanā (aizsargiem) G. Lapkins 11,6 sek. Tāllēkšanā (aizsargiem) I v. Mūrnieks — 6,05 mtr. II v. E. Mackaitis — 5,74 mtr. Lodes grūšanā (aizsargiem) I v. Grīnvalds — 10,94 mtr. 400 mtr. skrējienā (aizsargiem) I v. V. Krastiņš 54,5 sek. Augstlēkšanā (aizsargiem) I v. E. Mākaitis 1,75,5 mtr. II v. Z. Mackaitis 1,55 mtr. 1500 mtr. skriešanā uzvarēja K. Radziņš ar laiku 4:41,6 sek. 3000 mtr. soļošanā kā pirmais pienāca G. Feldmanis (Glūdas sp. pulc.). ar laiku 13:54,5 sek. II v. J. Zaļaiskalns (Štāba sp. pulc.) 13:54,5 sek. Diska mešanā (aizsargiem) I v. Grīnvalds 34,30 mtr. 5000 mtr. skriešanā uzvarēja Krencis (Št. sp. pulc.) 16:38,7 sek. Šķēpa mešanā (aizsargiem) I v. Grīnvalds 51,69 mtr. 4×100 mtr. maiņas skriešanā (aizsargiem) I v. Štāba btl. sporta pulciņa komanda.

Aizsardzēm: 60 mtr. skriešanā I v. Kreicmane 8,9 sek. 400 mtr. skriešanā I v. M. Ķestere 1:13 sek. Šķēpa mešanā labākā bija M. Kreicmane 23,92 mtr. Diska mešanā I v. M. Kreicmane 26,47 mtr. Tāllēkšanā I v. M. Kreicmane 3,97 mtr. II v. Ķestere 3,68 mtr.

Pēc tiesnešu vērtējuma pulka labākais sportists ar augstāko punktu skaitu šogad izvirzījās Grīnvalds un labākā sportiste M. Kreicmane, abi no Štāba btl. sporta pulciņa.

Sacīkstes bija pulcējušas daudz sporta cienītāju, kuŗi ar pacietību sekoja disciplīnām visu dienu. Sacīkstes labi novadīja pulka fiziskās audzināšanas instruktors Sukatnieks. Visi uzvarētāji sacīkšu noslēgumā saņēma vērtīgas balvas.

Sporta svētkos Daugavpilī piedalījās arī aizsargu sportisti un sportistes no Latgales apgabala. Sekošās disciplīnās aizsargu sportisti-sportistes izcīnīja pirmās vietas: 100 mtr. skrējienā vīriešiem uzvarēja Beleičiks (18 Daugavpils aizsargu pulka) ar laiku 12 sek. 5000 mtr. soļošanā uzvarēja Zeltiņš (18. Daugavpils aizs. pulka), ar laiku 23 min. 29 sek. 1500 mtr. skrējienā uzvarēja Bucenieks (Dzelzc. aizs. p.) 4:24,9 sek. Tāllēkšanā I v. Balcers (Dzelzceļu aizs. p.) 6,60 mtr. 110 mtr. barjērskrējienā Millers (18. Daugavpils aizs. p.) 20,7 sek. 4×100 mtr. stafetes skrējienā uzvarēja 18. Daugavpils aizsargu pulka komanda, ar laiku 47,2 sek. 11×80 mtr. stafetē futbolistiem uzvarēja 18. Daugavpils aizsargu pulks, otrā vietā atstājot Armijas sporta klubu.

Sievietēm: 100 mtr. skriešanā uzvarēja Strauts (17. Rēzeknes aizsargu p.) 14,0 sek. Augstlēkšanā I v. St. Sprūženiece (12. Ilūkstes aizsargu pulka) 1,30 mtr. 4×100 mtr. stafetē uzvarēja 18. Daugavpils aizsargu pulka komanda, ar laiku 59,1 sek.

Daugavpils sporta darbinieku rosība var būt labs paraugs citiem mūsu provinces sporta centriem.

FUTBOLS.

Aizsargu futbola meistars 1936. g. — **4. Jēkabpils aizsargu pulks.**

Aizsargu vispārējo vieglatlētikas sacīkšu programma noslēdzās ar futbola meistarības finālspēli š. g. 9. sept. Dēļ ministra A. Bērziņa ceļojošās balvas sacentās Latgales apgabala uzvarētāja — 18. Daugavpils aizs. pulka komanda ar Zemgales apgabala uzvarētāju — 4. Jēkabpils aizsargu komandu. Spēle bija reti dzīva, abas komandas ar straujumu un enerģiju pārsteidza skatītājus, kuŗi bija ieradušies pietiekoši kuplā skaitā. Sacīksti noskatījās arī ministrs Bērziņš, aizsargu priekšnieks pulkv. Prauls un citi aizsargu vadošie darbinieki.

Uzvarēja pelnīti 4. Jēkabpils aizsargu pulka komanda ar 6:4 (3:2). Jēkabpils komanda bija pārāka technikā un taktikā, četri zaudēti vārti bija jēkabpiliešu rezerves vārtsarga nopelnīti, kas visas daugavpiliešu vārtos mērķētās bumbas neprata ne saķert, ne atvairīt. Šoreiz slapjā laukuma un nepārtrauktā lietus dēļ komanda nevarēja savas īstās spējas parādīt, lai gan technikas zināšanu tai netrūkst. Daugavpils komandai trūka saskaņas spēlētāju starpā, spēle saraustīta, tie vairāk spēlēja ar izrāvieniem. Daudzo vārtu dēļ skatītāji dzīvoja vienos uzplūdos un atplūdos, jo līdzjutēji bija abām komandām, kuŗi neskopojās ar uzmudinājumiem un žēlabām.

Pēc spēles ministrs A. Bērziņš pasnieda 4. Jēkabpils aizsargu pulka futbolkomandai ceļojošo balvu. Balvu saņēma komandas kapteinis, 4. Jēkabpils aizs. p. vada kom. Zaķis. Sacīksti tiesāja Cerbulis (5. Rīgas aizs. p.).

4. J. a. p. futbola komanda — aizsargu futbola meistars 1936. gadā ar ministra A. Bērziņa dāvāto balvu.

Visus uz šo nodaļu attiecošos iesūtījumus (atrisinājumus, pieprasījumus u. t. t.) lūdzam adresēt K. Bētiņam — Rīgā, Brīvības ielā 49, dz. 4.

Vēlreiz Minchenes olimpiāde.

Latvija trešā vietā šacha uzdevumu sacerēšanā.

Bez olimpiskām cīņām praktisko partiju spēlē, olimpiādes rīkotāji bija izsludinājuši arī sacensību šacha problēmu sacerētājiem. Olimpiādi noslēdzot, ļoti patīkamu pārsteigumu Latvijai sagādāja ziņa, ka žūrijas komisija, sastāvoša no Dr. E. Birgfelda un A. Krēmera, piešķīrusi pirmo vietu Vācijai, otro Ungārijai, bet trešo — un līdz ar to bronzas medaļu — Latvijai. Mūsu brašie problēmisti, kas Latvijai izcīnījuši šo goda pilno rezultātu par iesūtītiem div- un trijvilču uzdevumiem, ir pazīstamie uzdevumu sacerētāji A. un P. Ķeirāni un E. Gīze Rīgā. Godalgotos uzdevumus publicēsim pēc žūrijas komisijas atzinuma spēkā stāšanās.

Šis skaistais panākums, kopā ar sestās vietas izcīnīšanu vispārējā komandu turnīrā, lieku reizi pierāda, cik augstu pakāpi mazā Latvija sasniegusi vispār iecienītā šacha mākslā.

Latvijas komandas atsevišķo dalībnieku lielie panākumi Minchenes olimpiskās cīņās redzami no sekojošā pārskata skaitļos:

	Part. skaits	Uzv.	Zaud.	Neizšķ.	Rezult.
Petrovs	20	10	3	7	13,5
Apšenieks	18	7	5	6	10
Feigins	19	12	2	5	14,5
Dr. Hāzenfūss	17	7	7	3	8,5
Mežgailis	19	6	3	10	11
Endzelins	18	10	6	2	11
Ozols	15	7	1	7	10,5
Melngailis	10	4	5	1	4.5
J. Kalniņš	8	3	1	4	5

Partija Nr. 26.

Sekojošā Minchenes olimpiādē spēlētā partijā Norveģijas pirmais meistars Christoffersens ar ļoti asu spēli mēģina atspēkot latviešu gambitu, bet mūsu čempions Petrovs uzbrukumu atsit priekšzīmīgā veidā.

Baltie: Christoffersens (Norveģija). Melnie: V. Petrovs (Latvija).

1) e2—e4, e7—e5, 2) Zg1—f3, f7—f5, 3) d2—d4, f5×e4, 4) Zf3×e5, Zg8—f6, 5) Lc1—g5, d7—d6, 6) Ze5—c4, Lf8—e7![1]), 7) Lf1—e2, 0—0; 8) 0—0, Dd8—e8[2]); 9) Zb1—c3, b7—b5![3]); 10) Zc4—e3, c7—c6; 11) f2—f3! d6—d5; 12) f3×e4, b5—b4! 13) Lg5×f6, Le7×f6; 14) Zc3×d5![4]), c6×d5; 15) Ze3×d5, Lc8—b7! 16) Zd5×f6+[5]), g7×f6; 17) Le2—d3, Kg8—h8; 18) Tf1—f4, Tf8—g8; 19) Dd1—f3, De8—d8[6]); 20) c2—c3, b4×c3; 21) b2×c3, Dd8—c7! 22) Ta1—c1[7]), Zb8—d7; 23) Tf4—h4, Tg8—g7; 24) Tc1—c2, Dc7—b6! 25) Tc2—f2, Ta8—c8; 26) Ld3—f1, Db6—b1; 27) Df3—e3! Tc8—e8; 28) Tf2—e2, Te8—g8[8]); 29) Th4—f4, Tg7—g5; 30) Tf4—f2, Tg5—g4; 31) d4—d5[9], Lb7—a6; 32) Te2—e1, Db1—b7; 33) Lf1×a6, Db7×a6; 34) Kg1—h1, Da6—c4; 35) h2—h3, Tg4—g3; 36) De3×a7, Dc4×c3; 37) Te1—g1, Tg3—g7; 38) Tg1—f1?[10]) Tg7×g2! Baltie padevās

Meistara V. Petrova piezīmes:

1) Daudz stiprāk par d6—d5, kas dzītu zirdziņu uz labāko lauciņu e3.

2) Jau pašā sākumā melnie meklē iniciātīvu. Draud De8—g6 un pie gadījuma Lc8—h3!

3) Slikti būtu tagad De8—g6? 10) Lg5×f6, Le7×f6; 11) Le2—h5, Dg6—f5; 12) Zc4—e3 un melnie zaudētu bandinieku

4) Ļoti labi spēlēts, jo baltie ar to iegūst par zirdziņu 3 bandiniekus un samērā labu spēli. Tomēr melnie aizstāvās visai precīzi un uzbrukumu likvidē.

5) Ne tik labi būtu 16) Zc7, D×e4; 17) Lf3, D×d4+ 18) D×d4, L×d4+ 19) Kh1, Zc6! ar labām izredzēm galotne melnajiem.

6) Sākums skaistiem dāmas manevriem. Melnā dāma forsēti nokļūst uz b1, visur pa ceļam vājinot balto pozicijas.

7) Daudz sliktāk būtu 22) c3—c4, jo sekotu vienkārši Zb8—c6.

8) Ar draudu f6—f5 un sekojošo katastrofu uz g2.

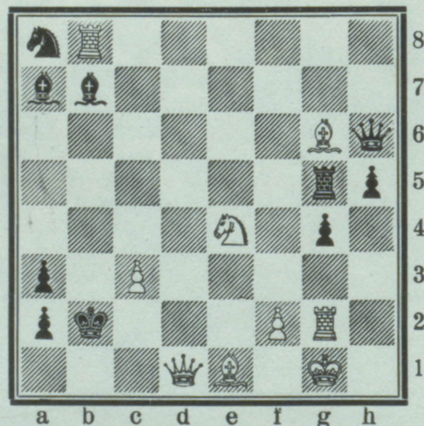
9) Beidzot baltie spiesti spert poziciju vājinošo soli, jo pret draudošo Tg8—e8 nebija cita glābiņa.

10) Tas paātrina katastrofu!

Uzdevums Nr. 20.

A. Kiša — Danemorā.

I godalga — American Chess Bulletin, 1936.

Baltie: Kg1; Dd1; Tb8 un g2; Le1 un g6; Ze4; Bc3 un f2 (9).

Melnie: Kb2; Dh6; Tg5; La7 un b7; Za8; Ba2, a3, g4, h5 (10).

Mats divos vilcienos.

Tālāk seko vēl dažas īsas partijas no Minchenes olimpiādes:

Partija Nr. 27.

Baltie: Kerres (Igaunija). Melnie: Gilfers (Islande).

1) d4, Zf6; 2) c4, e6; 3) Zc3, Lb4; 4) Dc2, 0—0; 5) e4, d5; 6) e5, Zfd7; 7) a3, L×c3+ 8) b×c3, c5 (uz 8) .. f5 sekotu 9) c×d5, e×d5; 10) Ld3 ar pārāku spēli baltajiem); 9) Zf3, c×d4; 10) c×d4, d×c4; 11) L×c4, h6; 12) h4, Te8; 13) Th3, Zf8; 14) Tg3, Kh8; 15) L×h6, Da5+ (Ja melnie tūliņ spēlētu g×h6, tad sekotu 16) Dd2, Kh7; 17) Ld3+ u. t. t.); 16) Ke2, g×h6; 17) Dc1, Kh7; 18) Zg5+ (izšķirošs turpinājums) h×g5; 19) D×g5, Zg6; 20) h5. Melnie padevās.

Partija Nr. 28.

Baltie: Bēks (Böök) — Somija. Melnie: Nēgeli (Šveice).

1) e4, c5; 2) Zf3, e6; 3) d4, c×d4; 4) Z×d4, Zf6; 5) Zc3, d6; 6) Lg5, Le7; 7) Dd2, a6; 8) 0—0—0, Dc7 (melno nokavētā attīstība pamudina baltos uz sevišķi agresīvu turpinājumu, kas rada neparedzamus sarežģījumus). 9) f4, b5; 10) e5, d×e5; 11) L×b5+ a×b5; 12) Zd4×b5, Db6; 13) f×e5, T×a2 (pārsteidzošs pretsitiens. Uz 14) e×f6 tagad sekotu Ta1+ 15) Zb1, g×f6; bet ja baltie spēlētu 14) Z×a2, tad Ze4; 15) De2, L×g5+ 16) Kb1 un tad Zf2); 14) Kb1, Ze4! 15) Z×e4, T×b2+ 16) K×b2, D×b5+ un partija beidzās neizšķirti, jo baltie nespēj izvairīties no mūžīgā šacha.

Partija Nr. 29.

Baltie: Uulbergs (Igaunija). Melnie: Mežgailis (Latvija).

1) e4, c6; 2) d4, d5; 3) e×d5, c×d5; 4) Ld3, Zf6; 5) h3, Zc6; 6) Zf3, Dc7; 7) c3, g6 (labs turpinājums še būtu arī e5!); 8) De2, Lg7; 9) 0—0, 0—0; 10) Ze5, Zh5; 11) Te1, L×e5; 12) d×e5, f6! 13) e×f6, T×f6; 14) Lg5, Tf7; 15) Dc2, Zf4; 16) Lf1, Z×h3+! (skaists un korekts upuris); 17) g×h3, Zd4! 10) Dd3, Zf3+ 19) D×f3, T×f3. Melnie ātri uzvarēja.

Partija Nr. 30.

Baltie: Feigins (Latvija). Melnie: Tōrvaldsons (Islande).

1) d4, d5; 2) c4, c6; 3) Zf3, e6; 4) Zc3, d×c4; 5) a4, Lb4; 6) e3, L×c3+ (nepareiza kalkulācija, jo aizstāvot bandinieku c4, melnie ieskrien purvā); 7) b×c3, b5; 8) Ze5, Zf6 (arī uz Ze7 būtu sekojis 9) La3, 0—0; 10) a×b5, c×b5; 11) Df3 u t. t.); 9) La3, Lb7; 10) Db1! a6; 11) Z×c4, Dc7; 12) Zd6+, Kd8; 13) c4, Ze8; 14) Z×b7+, D×b7; 15) a×b5, c×b5; 16) c×b5, a×b5; 17) D×b5, D×b5; 18) L×b5 un baltie uzvarēja.

Pieņemam pieteikumus mūsu **tālpartiju** sacīkšu III grupai.

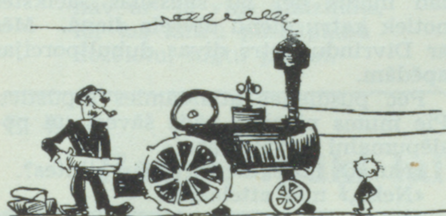
HUMORS

E.R.

Don Federiko.

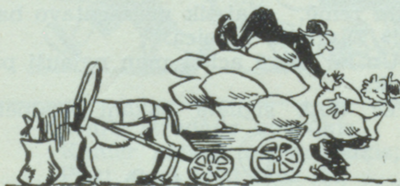
Kulšana

Ak, jaukais rudens laiciņš,
Kad kuļmašīnas dzied!
Sīc katlā slodzīts tvaiciņš
Un mašīnista vaidziņš
Pie krāsns kā roze zied.

Šņāc spoles, sieti kratās, —
Viss klab un dārd un rūc.
Pleš zeņķi acis platas,
Ar pelavpūkām matos,
Un spolēm līdzi dūc.

Caur putekļiem mirdz sejas
Kā mēneši, kas dilst.
Bet graudu straumes lejas
Un ratos maisi slejas,
Un viegli saule silst.

Trīc gaiss no vieglām dūkām,
Kas pāri klajiem plūst,
Gar apcirkņiem un lūkām,
Ar bārdu pilnu pūkām,
Līdz tumsai saimnieks kust.

Bet virtuvē svīst Anna,
Lai darbiniekiem prieks;
Čurkst cūkas gurni pannā
Un miests jau puto kannā,
Lai bauda talcinieks.

Kad svilpe gaisus ārda,
Ikviens kļūst pēkšņi maigs.
Ceļ večuks gaišo bārdu,
Ko nāsīm jūtot gārdu —
Ak, jaukais mašīnlaiks.

Vēl ilgi nerimst mēles,
Kad zobiem viss šķiet gan'.
Skan ilgi naktī spēles
Un sirdis kaist no kvēles,
Jo dārzā astras tvan.

Ačuks.

Sacensība pēc balvas

(Piedzīvojumi aizsargu šaušanas sacīkstēs, ar E. Rirdāna bildēm pušķoti.)

Par to, ka iegūšu vislielāko un vērtīgāko balvu šaušanas sacīkstēs, par to nešaubījos ne vienu mirkli. Vienīgi nepatīkamākais tas, ka arī Augusts Divrinda pretendēja uz to pašu balvu. Nabaga cilvēks! Arī ieņēmis sev nezin' kādas sapņu ilūzijas galvā. Skaidri tādas putnu domas, jāsaka. Šis nu būšot kādu balvu iegūt!? Negribējās tieši tā acīs teikt, lai met vien visas cerības krūmos; nepatika cilvēku sāpināt.

Uz šaujlaukumu braucām kā uz Spānijas pilsoņkaru, apbruņojušies līdz liekajiem zobiem. Pistoles un šautenes vien grabēja. Municija sekoja mums ar lielo atrumu.

Ceļā visu līdzbraucēju uzmanību vēršām uz sevi, skaļā balsī sarunādamies par saviem panākumiem šaušanas mākslā.

«Pērn es izcīnīju trīs pirmās un sešas otrās godalgas,» stāstīju Divrindam. «Izšāvu pieci simti divus punktus no iespējamiem pieci simti punktiem.»

«Kā tas iespējams?» kāds no publikas ierunājās.

«Kas tur neiespējams?» teicu. «Tos pieci simti punktus es izšāvu, bet tos divus man viens cits šāvējs jau pirms sacīkstes deva priekšā. — Nu, cik tas iznāk kopā?»

Lepni aplaidu skatu apkārt, vai, varbūt, kādam ir iebildumi šinī lietā? — Nē, iebildumu nebija.

«Bet es pa divi simti soļiem sašauju zīmuli,» Divrinda arī cēla savus varoņdarbus priekšā.

«Es atkal šauju skrejošu odu bez tēmēšanas zemē.»

«Bet es varu izšaut lāpāmās adatas acij cauri.»

«Bet vai jūs varat pa trim soļiem aizšaut siena vezumam garām?» kāds cilvēku smējējs nelietīgi ievaicājās.

Ātrumā nesapratu jautājuma provocējošo nozīmi, tāpēc izgrūdu:

«Varu gan. Dodiet tik šurp!», bet tad attapos, piekodu mēli un sāku zākāt nelietīgo vaicātāju. Es teicu: «Jūs, varbūt, neesat nemaz plinti rokā turējis, jūs, varbūt, plinti esat redzējis tikai pa gabalu, tāpēc tā runājat.» Man piepalīdzēja arī Divrinda. Pēc tam aizgriezāmies nost un tikai par šautenēm, Levis patšautenēm un citiem karstiem un sildītiem ieročiem vien runājām. Lai dzird un saprot visi, kas mēs īsti esam.

Šaujlaukumā sprakšķēja kā taukšķēti zirņi, kad mēs tur ieradāmies.

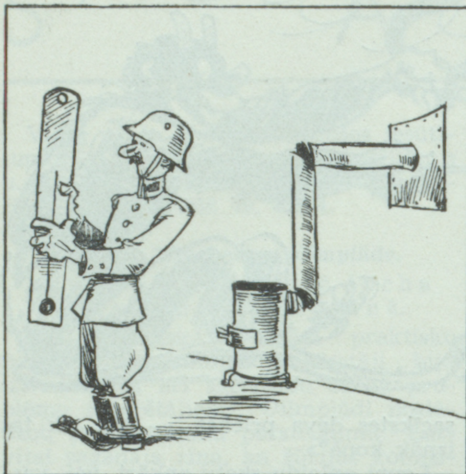
«Labdien!» sveicinājām visus it vēlīgi un sākām apjautāties, kur te pirmās balvas var dabūt. Nē, nē, — bez šaušanas tādas netiekot izsniegtas. Nu labi, labi — varam arī šaut, ja jau nu cilvēki tā grib, lai tos atstāj ēnā. Būtu, kā saka, devuši balvu bez šaušanas — tak nepiedzīvotu kaunu, bet ja viņi tā grib — lai iet ar'.

Viens cilvēks laukuma vidū bija pakāpies tādā kā kancelītē un enerģiski

kaut ko rīkoja un rādīja. Senākās sacīkstēs tādas kancelītes nebija, tāpēc viņa uz šaušanas sacīkstes dalībniekiem atstāja lielu iespaidu. Tie ap viņu uz

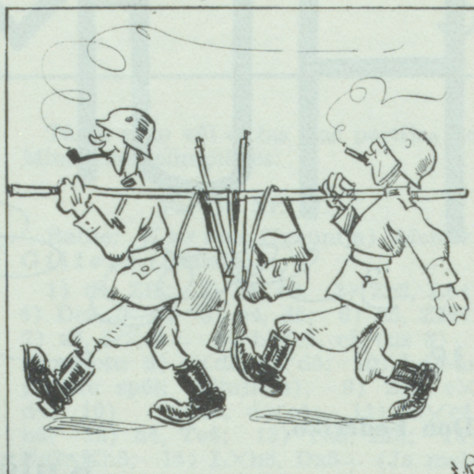
Instruktora rokas grāmata illūstrācijās

106. lpp. — Termometrus turēt attālāk no krāsnīm un ne pie ārējām sienām.

119. lp. — Jāziņo, kad vajadzīgs, cik kaŗavīru ēd no katla, kādu gatavo ēdienu un cik sveŗ porcijas, ja tās sagrieztas.

141. lpp.: — Tikai ar priekšnieka atļauju var šautenes (karabīnus) un mantu somas nest, kā kuŗam ērtāk, sarunāties, smēķēt un atpogāt apkakles.

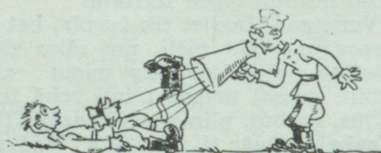
pirkstu galiem vien staigāja, pie tam ar lielu līkumu.

«Tur runu tura,» Divrinda ieminējās. «Iesim mēs arī paklausīties. Droši vien, par mums arī tur runās. Teiks, ka ieradušies favorīti šaušanas mākslā.»

Spiedāmies tuvāk. Gandrīz jau bijām klāt, kad pērkoņbalsī nodārdēja sauciens: «Kur jūs? Tūliņ atpakaļ!»

Kas mums — lai rāj un apsauc neparklausīgos. Mēs gājām savu ceļu.

«Kur jūs? Tūliņ atpakaļ!» nu mums nodārdēja pie pašas auss, tā kā abi ar Divrindu nostiepāmies smiltīs ģībšanas

stadijā. Kad atkal atdarījām acu slēģus — pār mums noliecies stāvēja vīrs ar tādu kā gramofona tauru rokā un maigi pārmetošā balsī runāja: «Esat gan jūs švaki vīri man! Cilvēks drusciņ vien un klusā balsī jūs uzrunā, un jau tūliņ abiem pekas gaisā. Gandrīz domājām, ka būsiet garu zaudējuši. Laime, ka vismaz pie saprašanas esat abi.»

«Bet kā jūs iedrošināties ar tādu parlafonu vai skaļruni baidīt cilvēkus?» uzstājāmies abi ar Divrindu. «Un ja nu mums tagad no nobīļa mati vai sāks krist laukā, ko tad? Vai jūs nezināt, kas mēs tādi esam?»

«Un kas tad jūs paši tādi esat?»

«Favorīti.»

«Favorīti?»

«Ja. Favorīti. Šīs dienas sacensībās. Un jūs nedrīkstat tādus favorītus baidīt ar visādiem parlafoniem un saksafoniem.»

«Tas nav ne parlafons, ne patafons, bet gan rupors. Citādi nekā maiņas nevar izsaukt. Neviens nedzird.» Un par pierādījumu viņš tūliņ izsauca: — «Pāvulson! Pā-ā-vulson!!»

Neviens neatsaucās.

«Pāvulson!» saucēja balss pielika tauri kādam nepaklausīgajam pie pašas auss. Tas salēcās divstāvu mājas augstumā un čakli aizgāja uz ugunslīniju. — No visa varēja manīt, ka ruporam ļoti liels respekts šāvēju starpā.

Pagājām abi ar Divrindu nost, izlasījām šāvēja pienākumus un savu rindu gaidīdami, skatījāmies apkārt.

Netālu no mums stāvēja telts, uz kuŗu visi raudzījās ar neslēptu ziņkārību. Teltī nebija brīv nevienam bāzt savu galvu. Dažs nenocietās, pabāza galvu pa telts durvīm iekšā, bet tad izrāva to tik mudīgi atpakaļ, ka taisni apskaust varēja cilvēku par tik veiklu un ātru kustību. Sāka mūs arī intriģēt telts iekšiene. Pielīdu tai tuvāk un bāzu galvu iekšā, bet... arī pats izrāvu to ar apbrīnojamu veiklību laukā. Kāpēc? — to, kā saka, nevar vis tik ātri izstāstīt. Tikai tas gan jāpiezīmē, ka tā bija telts, kur izšķiŗas šaušanas rezultāti un kur nevienam nebija brīv savu galvu bāzt.

Drūzmēšanās ap tāfeli, kur bija izlikti šaušanas rezultāti, bija liela. Tas, ka viens otram uzkāpa drūzmā uz kajas, tas tur neskaitījās nekas; arī tas nebija diezin kas, ja aizmugurē stāvošie rāpās priekšējiem uz pleciem, lai redzētu, cik punktus viņš izšāvis virs normas. Kam rezultāti bija spīdoši, tas tūliņ pats arī palika spīdošs un smaidīgs no sejas. Kam, turpretim, rezultāti bija vāji, tie, itin kā kaut ko atcerējušies, iesita sev pa pieri un iesaucās: «Vai vellu! Man jau vakar vajadzēja būt mājās!» un steidzīgi vien pazuda, lai gan pirms tam bija apņēmušies pirms balvu izdalīšanas nekādā ziņā mājās nebraukt.

Fotografi skraidīja apkārt vien un

uzņēma visus, kas vien laukumā bija. Mēs ar Divrindu arī uzfotografējamies un tad gājām pusdienot. Par pusdienām jāsaka: nu, kas bija, tas bija kas varens! Ja baŗo ar tādiem kāpostiem, tad manis dēļ lai šaušanas sacīkstes notiek katru dienu divreiz dienā. Mēs ar Divrindu katrs divas dubultporcijas apēdām.

Pēc pusdienas atlaidāmies atpūsties. Pie mums pienāca kāds šāvējs un noslēpumaini apvaicājās:

«Nu, kā noregulējāt savas plintes?.

«Nekā,» mēs atteicām.

«Nu!? Un tad jūs domājat punktus iegūt? Nekā! — Es gan, brālīt, šaujamo lodziņu pataisīju mazāku, lai vieglāka tēmēšana.

«Kā jūs to izdarījāt?»

«Kā izdarīju? Gluži vienkārši: ņēmu aizķitēju ar mīkstu maizi. — Are...» viņš pacilāja šauteni un tad pēkšņi palika bāls un iebrēcās: «Kā tad — tā jau es domāju! Sātana zvirbuļi vai zīlītes izknābājuši visu maizi. Nu man punkti vējā.»

Pienāca mūsu kārta gulties ar Divrindu zemē. «Lai tik nu sagatavo balvas!» Divrinda noteica.

«Un lai sargā acis!» man nejauši paspruka.

Pēc dotā signāla sākām «zalpēt».

Mūsu pašu municija vēl nebija pienākusi, tāpēc bija jāiztiek ar citu municiju. Ar to tad tā arī iznāca, ka nedabūjām šaut tik daudz, cik bijām nolēmuši.

Mēs bijām lēmuši izšaut tā ap seši simti šāvienu, bet te ne desmitā daļa nezin vai iznāca. Tāpēc arī punktu sanāca maz: Divrindam 4 punkti, man — $1^1/_2$. I tad vēl blakus gulošais šāvējs dievojās, ka šis vienreiz esot trāpījis manā mērķī.

Balvu, ne pirmo, ne arī pašu pēdējo, šoreiz nedabūjām. Bet tas jau tā ir, ja cilvēku baida ar visādām taurēm un nelaiž no sirds «izzalpēties». Bet par to svēti nodievojāmies nākamgad parādīt, ko mēs varam. To pašu, šķiŗoties, zvērēja katrs šāvējs. Tad sākām braukt atpakaļ uz mājām.

Frd. Dombrovskis-Dumbrājs

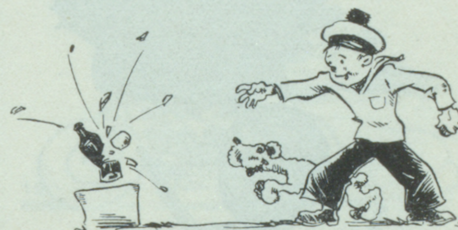
„Ullurū“

Stāsts par Uni, Guņa draugu.

(Turpinājums.)
Otrā dienā mājā tracis:
Pēternieka kundze prašņā,
kas to skapi sadauzījis,
stikli vien pajukuši.
Un tad trauki, daiļumtrauki,
kas nu stiklu čupā guļ?!
Māja dārd no dusmu šaltes,
kas pār kundzes lūpām plūst.
Unis dzird, kā māte ņemas,
klusi šmauc pa kāpnēm lejā,
lai nav jāstāj tiesas priekšā.
Ko gan atbildēt viņš spētu?
Atzīties viņš nava radis,
nav ar' tā viņš audzināts,
lai tas katru pārkāpumu
nožēlotu, lūgtu piedot.

Tagad Gunim jāatbild.
Viņš ar' pastāsta, kā bija,
ka suns skapī ielidoja
un ka trauki, stikli plīsa.
Māte spriedīs bargu tiesu, —
iet tā meklēt dēlu Uni;
tam nu saņemt bargu sodu.
Bet kur Unis? Nava Uņa!
Un kur Džerijs? Nava Džera!
Vēl viens mirklis —
un sāk baiļoties un gausties
Pēternieka kundze bārgā:
kad tik Unim nav kas ļauns
pa to laiku noticies?!
Dusmas izgaist tā kā tvaiks,
vaimanāt sāk Uņa māte,
savu luteklīti saukā,

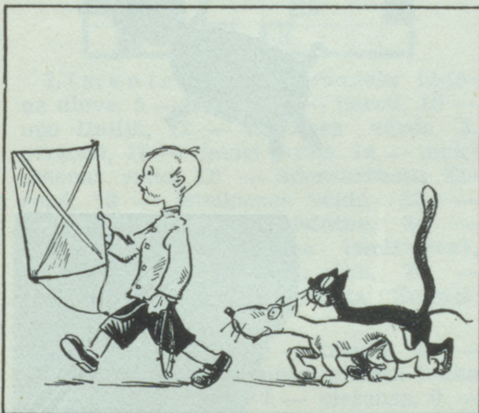
sola piedot visu, visu,
lai tik mājā atgriežas.
Sūta Guni meklēt draugu,
vaimanājot atkrīt gultā.
Apteksne lai skrien pēc zālēm:
pulveŗus pret galvas sāpēm
steidzīgi lai atnes tā.
Un ko Unis?
Unim atkal jauna dēka:
izmēģina savu roku,
cik tā vingri mērķī trāpa;
oļus gludos salasījis,
lingā viņš tos mērķī veikli.
Bet par mērķi uzstādījis
pudeles un podu lauskas.
Lauskas, stikli šķīst pa gaisu,
ja tā labi notēmē
un tad slaidā vēzienā
lingo oļi pudelēs.

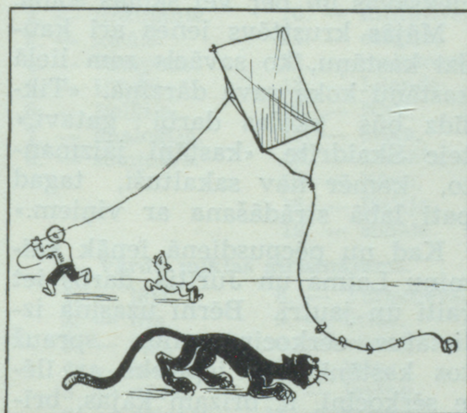
Viss jau drumslās sašķaidīts.
Unis meklē jaunu mērķi —
kādu pudeli vai podu.
Kad plīst pods, tad efekts lielāks,
pods uz visām pusēm šķīst.
Tad ar' Džerim savi prieki —
rejot apsveikt panākumus.
Sētas pagalmā klīst Unis,
kur gan atrast kādu daiku —
mērķim noderīgu lietu?
Visus kaktus, maļu malas
izlodā viņš uzmanīgi.
Te redz,—pods, ar drēbi apklāts.
Sētniecei, kas nodomā:
nolikusi kāpnēs podu,
pati ielu aplaista.
Vai vēl labāks mērķa daikts
citur būtu dabonams?!
Unis podu aši satveŗ;
nomet drēbi, — diezgan smags,—
stiep uz celma sētas vidū
un sāk oļus salasīt.
Pirmais metiens gaŗām lido,
otris podam nosit vāku;
trešais podam nošķeļ osu, —
ceturtais, — tas laimīgais —
pašā vidū trāpa podu.
Pods kā beka sašķeļas
un no poda tecēt sāk
balta mīkla...
«Ko tu dari, Uni, mīļo?!» —
sauc no kāpnēm mūsu Gunis.
Bet no ielas, šļirci rokā,
sētniece trauc, bargi saucot:
«Ak tu rezgals, palaidnis!
Mana mīkla, mani rauši!
Ak tu, pagāns, nevaldāms,
kā tu drīksti, kas tev ļāva
manu podu, pīrāgmīklu
sētas vidū izdraskāt?»
Un no dusmām trīcēdama
laiž tā ūdens strūklu Unī...
Bet no augšas atskan žēli:

E. R.

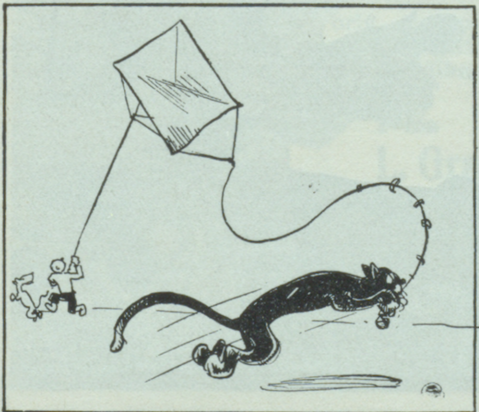
Raugi, pūķi laiž gaisā trīs draugi!

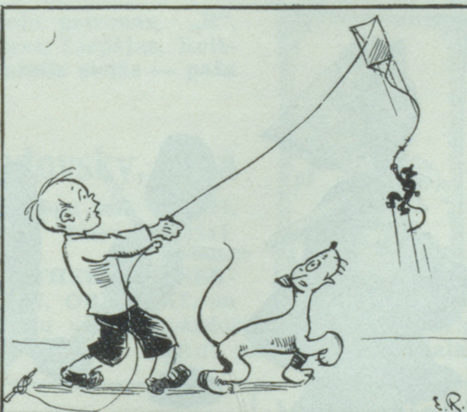
Jānīts strādājis kā rūķis,
Kamēr gatavs varens pūķis;
Pūķi gaisā laist viņš iet,
Draugi steidz tam līdzi skriet.

Jānīts pūķi rauj pret vēju,
Pūķis kāpj ar gaitu spēju;
Pūķa aste šļūc pa zemi,
Ņuris sev teic: «Ciet' to ņemi!»

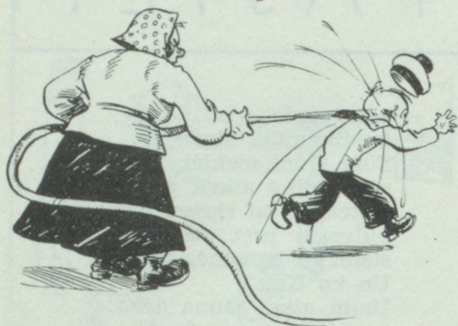
Jānīts, Duksīts jautri skrien,
Pūķis augstāk gaisā lien;
Ņuris pūķa astes galā
Turas tā, kā īlēns spalā.

Pūķis augšup kāpj it labi,
Jānīts, Duksīts brīnās abi:
Tā kā cepelīna zaķis
Uzbrauc gaisā draudziņš kaķis.

L. Š.

«Manu Dieviņ, mīļo Unīt,
bēdz, jel bēdz no ļaunās sievas,
tā tev' dzīvu apēdīs!»

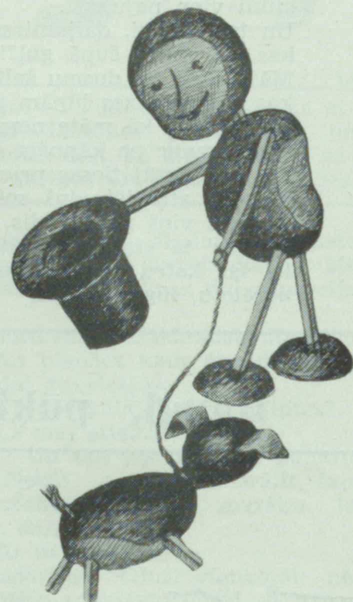
Un tad sākās:
viena lejā, sētas vidū,
otra augšā, trešā stāvā!...
Samaksu par zaudējumu
lielum lielu saņēmusi,
sētniece trauc podu pirkt,
citu mīklu iemīcīt.
Bet mūs' Unis gultiņā,
karstām pudelēm un segām
noslogots, ka elpot grūti.
(Lai pēc aukstās dušas sētā
nesaslimst mūs' mīlulītis.)
Džeris blakām elsā vien.
Bet mūs' «slimais» klusiņām,
lai neviens to nemanītu,
knaiba Džeŗa strupo asti:

Džeris kauc no sāpēm žēli.
Pēternieka kundze glāsta
sava mīlulīša vaigus:
«Redzi nu, kā tevi žēlo
mūsu draudziņš Džerītis!
Nesaslimsti tikai, dēliņ!
Ko tas suns tik žēli kauc?»
Domā Pēternieka kundze —
jāsūta ir Unis projām.
Gunis brauc uz tēva mājām,
lai ar' Unis līdzi brauc.
Nolemts — darīts.
Ceļā jāpošas ir draugiem,
Gunis Uni aizvedis
lauku rudens klusumā.
Tur tad rimsies Uņa dēkas.

Ārija

Lasīsim kastāņus!

Skaidrīte ar Arni nāca no skolas caur pils parku. Abi bija valodās nogrimuši: kā kuŗš šodien skolā zinājis uzdevumu, kā atbildējis. Te piepēši — bums — Arnim kaut kas uzkrīt uz cepures. Kastānis, skaists liels kastānis! «Ai, tu nebēdni! Tu atgādini, ka laiks jūs — kastāņus vākt!» sauc Arnis un abi ar māsu lasa pilnas riekšavas un beŗ vēl skolas somā.

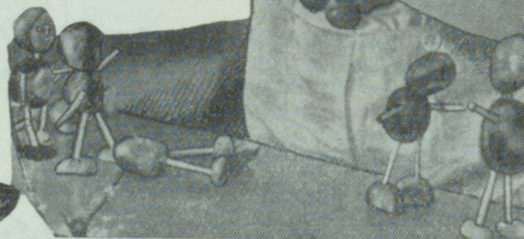

Mājās krusttēvs ienes arī kaudzi kastāņu, ko savācis zem lielā kastāņu koka savā dārziņā. «Tiklīdz būs skolas darbi gatavi,» teic Skaidrīte, «kastāņi jāizmanto, kamēr nav sakaltuši, tagad pati labā strādāšana ar viņiem.»

Kad nu pēcpusdienā ienāk kaimiņu Laima un Jurītis, darbs iet raiti un jautri. Bērni uzasina izlietātus sērkociņu galus, sprauž tos kastānī, kur iepriekš ar īlēniņu izdurti caurumiņi. Te viņi, šie sērkociņi, ir brīžam kājas, brīžam rokas, brīžam noder kā savienotāji divām ķermeņa daļām. Nu sataisa dažādus cilvēciņus un zvēriņus. Skaidrīte skatās pa logu ārā un saka: «Ko es uz ielas redzu, to salikšu no mūsu kastāņu figūriņām.» Un re: tur vīrs ar kāpēm rokā, tur kungs gardibenī ar šuneli, tur sieviņa ar zēnu. Bet Jurītis gavilē: «Paskat vien!» viņš sauc: «bij kaudze kastāņu! Gulēja kā akmentiņi — nu vairāk nekas! Bet nu ir tapuši dzīvi un noder kā jaunas rotaļlietas!» «Bet no pāri palikušajiem es sev savēršu skaistas krelles!» teic Skaidrīte. «Veŗ, Laimiņ, tu arī sev, kastāņu diezgan!» Un — darbu beidzot — abām meitenēm tiešām gaŗas kreļļu virknes kaklā un visi kastāņi labi izmantoti.

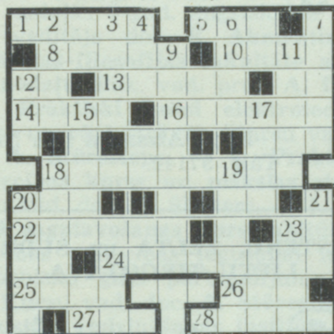

Atbildīgais redaktors: Kapteinis V. DEGLAVS.
Izdevējs: AIZSARGU ŠTĀBS, „ŽURNĀLS AIZSARGS".

Grāmatspiestuves A.-S. „ROTA".
Rīgā, Blaumaņa ielā 38-40. — 3504

Krustvārdu mīkla Nr. 10

(M. V.)

Līmeniski: 1 — romiešu liktenа dieve, 5 — saiklis, 8 — nereti, 10 — upe Italijā, 12 — darbības vārds 3. personā, 13 — jauns putns, 14 — maksāšanas vieta, 16 — ūdenskritums Eiropā, 18 — izteiksmes veids, 20 — viens un otrs, 22 — ciešotne, 24 — turku sieviete (hārema iemītniece), 25 — zviedru valdnieku cilts, 26 — laika apstāklis, 27 — pilsēta Somijā, 28 — mēnesis.

Stateniski: 2 — trauks, 3 — Āfrikas muša, 4 — neapstrādāta lauka daļa, 6 — nokrišņi, 7 — ciešanas, 9 — štāti Amerikā, 11 — noteikts mērs, likums, 12 — matēmatikā daudz lietots burts, 15 — Senlatvijas iedzīvotājs, 19 — Zeme Āzijā, 21 — pilsēta Krievijā, 23 — nodzīt (matus), 20 — kāju apģērbs, 17 — dzēriens.

Krustvārdu mīklas Nr. 9 atrisinājums.

Līmeniski: Talsi, pa, moka, apse, ro, ezers, trīc, amīdi, mēle, re, Adis, Aglona, besbols, Ķīle, ēters, litrs, lēns, gidi, Sēna, alnis.

Stateniski: Fīra, aroma, iezis, Parma, apsegs, Meteorīts, Kaira, Ance, Edinburga, īdas, nūle, ola, balts, Edīte, sēlis, Kenta, Ērgļi, suns.

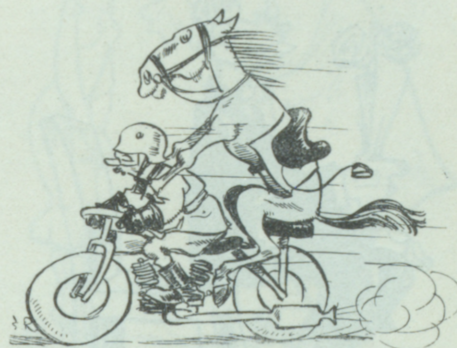
Zilbju mīklas atrisinājums.

1. — Brazilija,
2. — Rozinante.
3. — ideāls.
4. — vampīrs,
5. — Iliāda,
6. — Beļģija,
7. — analoģija,
8. — seminārs,
9. — prēmija,
10. — infinitīvs.
11. — eleģija,
12. — makaroni.
13. — Islande,
14. — Nica,
15. — ētika,
16. — komāts,
17. — liāne,
18. — Italija,
19. — sonāte.

Vārdu mīklas atrisinājums.

1. — lāri,
2. — lits,
3. — ego,
4. — klepus,
5. — nāra,
6. — dziedēt,
7. — astma,
8. — Turgeņevs,
9. — brīze,
10. — vārna,
11. — lats,
12. — lavīna,
13. — jambs.

«Lai līgo lepna dziesma tev, brīvā Latvija!»

Motorizētā kavalerija.

Mācās taupību.

Gunārs saņēmis no vecmāmuļas 5 santimus un iemetis tos krājkasē. Vecmāmuļa apjautājas, kur tas naudu licis.

— Iemetu krājkasē, — atbild Gunārs.

— Lāga zēns tu esi, še tev vēl 20 santimi.

Gunārs, priekā starodams, atbild:

— Tie vairs krājkasē neies, nu man iznāks ar ko nopirkt šokolādi!

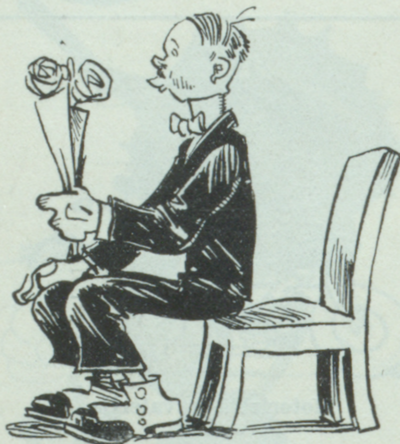
Izšķiries.

Skolotājs rāj Pēterīti, kurš patlaban sapļaukājis mazo Jānīti:

— Būtu taču kaunējies! Sist mazam bērnam, kurš nevar aizstāvēties! Saki, kas no tevis dienās iznāks?

— Skolotājs, skolotāja kungs!

Precinieks.

— Tēt, kāpēc tu negribi, ka precu Arnoldu? Viņš, droši vien, būtu man labs vīrs.

— Viņš ir dumjš! Un droši vien tikai tīko pēc tava pūra.

— Viņš precētu mani, kaut man arī santima nebūtu!

— Nu, tad viņš ir vēl dumjāks nekā es domāju!

Turējis vārdu.

Divi tirgotāji grib ceļot ar lidmašīnu. Lidotājs negrib tos vest, jo tie lidošanas laikā vienmēr to traucē ar dažādiem jautājumiem. Beidzot, kad tie apsolās visu ceļu neteikt ne vārda, lidotājs piekrīt.

Pēc ilgākas lidošanas, kad lidmašīna sasniegusi gala punktu, lidotājs sajūt uz sava pleca roku.

— Kas par lietu? — tas jautā.

— Vai tagad drīkstu sacīt?

— Lūdzu!

— Mans biedrs pa ceļam izkrita...

Lieki.

— Dēls, tev jāmācās angļu valoda, jo ap 200 miljoni saprotas šajā valodā.

— Bet, tēt, ja jau tik daudzi to zina, tad kāda nozīme man to mācīties!?

Veikalā.

— Ļoti lēti! Tikai 15 lati. Garantēts zīda lietus sargs!

— Vai jums nav kāds lētāks?

— Jā, lūdzu, par 10 latiem. Tāpat garantēts.

— Garantēts, ka zīda?

— Nē, zīds jau nu gan nē.

— Ko tad jūs garantējiet?

— Ka tas ir lietussargs.

SAKTAS visu novadu tautas tērpiem, kā arī senlatviešu rotas lietas: gredzenus, kakla rotas, rokas sprādzes pēc valsts vēsturiskā mūzeja paraugiem pagatavo **JĀŅA BĒTIŅA DARBNĪCĀ, Rīgā, M. Kalēju ielā 19.** Tālr. 22952.

Lauku Pašvaldību Apdrošināšanas Savienība

Rīgā, Lāčplēša ielā Nr. 24.
Tālrunis 29700.

Restorāns «VEC-RĪGA», Rīgā, Melngalvju ielā 2, (pie Rātslaukuma), tālr. 23615. Glīti remontētas telpas, kabineti, nišas, bagātīgs atspirdzinājumu pagrabs, priekšzīmīgs ķēķis un bufete, lētas cenas, laipna un uzmanīga apkalpošana. No pl. 2—10 vak. mūzika.
Augstcienībā **N. Verbickis.**

Latvijas Tautas Universitāte

Rīgā, Raiņa bulv. 8. Tālr. 20533.

Septiņpadsmitā mācības gadā darbosies:

1. Tiesību un tautsaimniecības fak. Abās nodaļās 4-gad. augstskolas kurss. Fak. vadītājs doc. **R. Akmentiņš.** — **2. Mākslas-filozofijas fakultāte ar valodu nodaļu.** Fak. vad. prof. **A. Dauge.** — **3. Praktiski kursi elektrotechnikā** (stiprā un vājā strāvā). Kursu vadītājs doc. **A. Stūresteps.** — **4. Praktiskais celtniecības kurss un mākslas studija.** Kursu vad. doc. **G. Šķilters.** — **5. Četrgadēji sagatavošanas kursi abitūrijām.** Gatavības apliecības iegūšanai ievesta pakāpeniska gala pārbaudījumu kārtība. Kursu vad. doc. **A. Stūresteps.** — **6. Fiziskās audzināšanas institūts.** Inst. vadītājs fiz. audz. insp. **V .Cekuls.** — **7. Lekciju cikli un publiskas lekcijas.**

Lekciju sāk. fakultātēs š. g. 21. sept., abitūriju kursos š. g. 15. sept. Prakt. celtniecības kursā, mākslas studijā un prakt. kursos elektrotechnikā lekcijas paredzēts sākt š. g. 1. okt. Pieteikšanās un paskaidr. L.T.U kanc. no p. 5—9 v.

CARTIER-BRESSON
kokvilnas diegi

ĪSTĀS KRĀSĀS

Pērļu diegi
Dalamie diegi
"FLORALIA" diegi
KRUSTA MARKA

PARIS FRANCE

VISAUGSTĀKĀ LABUMĀ

Dabūjami visos rokdarbu veikalos
Latvijā 400 krāsās.

«RENÉ DEVILLARD & CO.»,
Rīgā, Z. Meierovica bulv. Nr. 14.
Tālrunis 22174.

Pie ārsta.

Ārsts: «Vai jūsu tēvs nebija neirastenikis?»
Paciente: «Nē, mēchanikis.»

Pie galda.

Tēvs noteicis, ka pie galda nedrīkst runāt. Ansītis sēd galda stūrī pretim spogulim, kurā redzams, kas priekšistabā notiek.

— Tēt, — Ansītis nedroši čukst.
— Klusu, dēls! Pie galda nerunā!
Ansītis sēd tālāk. Pēc brītiņa:
— Tēt!
— Klusu! Es jau teicu, ka pie galda nedrīkst runāt!
Pēc desmit minūtēm visi paēduši. Tēvs tagad jautā Ansītim:
— Ansīt, ko tu gribēji man teikt?
— Nu vairs nekā, tēt! Otrā istabā kāds svešs vīrs mēteļus salika sainī un aiznesa.

Smalki paskaidrots.

— Lūdzu, vai Zirnīša kungs mājās?
— Kuru jūs domājiet? Šeit dzīvo divi brāļi Zirnīši?
— Es domāju to, kura māsa dzīvo Ventspilī.

Pēc paraduma.

Kaņepītis nopietni saslimis un pie viņa tiek aicināts ārsts. Kad tam tiek paziņota ārsta ierašanās, tas īgni atrūc:
— Sakiet viņam, ka es esmu nopietni slims un šodien nevienu nepieņemu.

Mīlgrāvja kuģubūvētavas un mašīnu fabr. a.-s.

Fabrika: **Rīgā — Mīlgrāvī.** Tālr. 37125.
Pilsētas kantoris: **Rīgā, L. Zirgu ielā Nr. 24/26.** Tālrunis 21100.

Transmisijas, jaunlaiku konstrukcijas. Zobriteņi un pārvedumi.
Kokapstrādāšanas mašīnas.
Dzelzskonstrukcijas: visāda veida dzelz darbi, kā: jumtu konstrukcijas, traverzes, tvertnes u. t. t.
Izlabojumi: visāda veida darbus pie katliem, mašīnām un fabrikas mēchanismiem.
Skābeklis techniskām un mediciniskām vajadzībām.
Aparāti, piederumi un materiāli **autogēniskiem metināšanas darbiem.**

Dzelzs un tērauda preču tirgotava

M. Hiršzon

Rīgā, Audēju ielā 18. Tālr. 22307.
Mēchaniska un svaru fabrika.
Avotu ielā 24. Tālr. 28657.

A P Ģ Ē R B U N A M S

H. Šmemans, Rīgā

Berga bazārā 500.
Marijas ielā 13.
Jaunākie fasoni dāmām un kungiem.

ZEĶU UN TRIKOTĀŽU FABRIKA

Brāļi Svetlanovi

Rīgā, Katoļu ielā Nr. 42.
Tālruņi: 34433, 31363.

PILSĒTAS NOLIKTAVA:
Vaļņu ielā 3/5.
Tālruņi: 31207, 24230 .

Vietējās un ārzemju TAPETES lielā izvēlē un jaunākos zīmējumos, lēti piedāvā

F-ma E. Kantorovics

Elīzabetes ielā 55. Tālr. 33492.

Tintes, tušas, līmes „ARKTIKA"

Rīgā, Stabu ielā 16.
Tālr. 96901.

Āgenskalna aptieka

E. Dorman, Rīgā, Slokas ielā Nr. 14. Tālr. 42927.

Āgenskalna tirgus aptieka

Prov. A. Krigera un cand. pharm. A. Bensona
Rīgā, L. Nometņu ielā 63.

Aleksandra aptieka

H. ZANGS.

Rīgā, Brīvības ielā 101.
Tālr. 92763.

Anniņmuižas aptieka

Īpašn. T. Nepperts un cand. pharm. E. Mežulis,

Rīgā, Anniņmuižas ielā 8.
Tālr. 41751.

Austrumu aptieka

Īpašn. K. Asmanis.

Rīgā, Rēveles ielā 59.
Tālr. 92933.

Prov. K. Bīmaņa aptieka

Rīgā, Kr. Barona ielā 64.
Tālr. 96132.

Brīvības aptieka

Prov. V. CERBULS,
Rīgā, Brīvības bulv. Nr. 6-11.
Tālr. 21967.

APTIEKA

Th. Buchardt

Arend. prov. SOLDNER,

Rīgā, Kaļķu ielā Nr. 26.
Tālr. 20463.

Centrālā aptieka

Prov. A. Šacs un Ko.

Rīgā, Marijas ielā Nr. 10.

Dārza aptieka

Prov. N. Kuzņecovs.

Rīgā, Elīzabetes ielā 13.
Tālr. 27089.

Elīzabetes aptieka

Rīgā, Elīzabetes ielā 41-43.
Tālr. 32369.

I. Neumans.

Aptieka V. Fok

Rīgā, Brīvības ielā Nr. 2.

Ganību dambja aptieka

Rīgā, Elīzabetes ielā Nr. 21-a.
Tālr. 23827.

Gulbja aptieka

N. KIESERITZKY, Rīgā.

Tēl. adr. «Schwanapotheke».

Labs līdzeklis.

Kramiņa kundze, neraugoties uz zobārsta vairākkārtīgiem atgādinājumiem, nemaksāja un nemaksāja savu rēķinu par ieliktiem zelta zobiem. Pēdīgi zobārsts tai nosūtija šāda satura vēstuli:

— Gadījumā, jā rēķins triju dienu laikā netiks samaksāts, es iesniegšu laikrakstos šādu sludinājumu: Pārdodami liekie zobi! Apskatāmi pie Kramiņa kundzes, Lielā Šķērsielā 7.

Gudra māte.

— Tā tad tu, mīļā māt', dodi man padomu, viņam atsacīt.

— Jā, meitiņ, jo, ja tu viņu patiesi mīlētu, tad tu man padomu gan neprasītu.

Gādīga māte.

Māte, atvezdama savu izlutināto dēlu skolā, saka skolotājam:

— Lūdzu, skolotāja kungs, mans Edgariņš ir vēl ļoti maigas dabas un tāpēc, ja viņš kādreiz niķojas, — tas jau dažreiz gadās, — tad nebariet, lūdzu, viņu. Tādos gadījumos iepeziet viņa kaimiņu — tad viņam būs bailes un viņš labosies.

Ģertrūdes aptieka

Prov. BORDE,

Rīgā, Ģertrūdes ielā Nr. 79.
Avotu ielas stūrī.
Tālr. 26852.

Ilģeciema aptieka

K. VILLARET

Rīgā, Daugavgrīvas ielā 46-a.
Tālr. 39206.

Jaunā Torņakalna aptieka

Rīgā, Vienības gatvē Nr. 27.
Tālr. 41230.

Lauvas aptieka

H. RAEDER nomn. K. HEIN.

Rīgā, Kaļķu ielā 14. Tālr. 21656.

Marijas aptieka

Rīgā, Marijas ielā 3.
Tālr. 21865.
Stacijas tuvumā.

Lielā Maskavas aptieka

Rīgā, Maskavas ielā 55.
Tālr. 31546.

Miera aptieka

Provizors M. Zeltiņš.

Rīgā, Miera ielā 47.
Tālr. 92103.

Nikolaja aptieka

O. HAAKS,

Rīgā, Dzirnavu ielā 43
Tālr. 28705.

Saules aptieka

RĪGĀ,

Brīvības un Karlīnes ielas stūrī.
Tālr. 91608, 94603.

VEC-PILSĒTAS APTIEKA
Rīgā, Audēju ielā 20, iepretī pastam.
Laborātorijas: 1) ķīmiska bakteoroloģiska izmeklēšana. 2) Pārsienamo un impregnēto materiālu izgatavošana. 3) Ķīmiska farmaceitisku un kosmētisku prepar. izgatavošana.

Draugu starpā.

— Saki, vai tu neesi pazaudējis 10 latus?
— Desmit latus! Jā, jā, liekas gan, ka esmu pazaudējis. Vai tu atradi?
— Nē, bet tu esi jau astotais, kuŗš šodien pazaudējis 10 latus.

Arī padoms.

— Nekautrējaties, zvaniet stiprāk! Zvaniet, cik jums patīk!
— Vai tad saimnieki kurli palikuši?
— Nē, bet viņi vakar aizbrauca uz 3 mēnešiem.

Pierādījums.

— Vakar pusdienas ēdu jaunatvērtajā ēdienu veikalā... Lieliska apkalpošana un pat sudraba kaŗotes tiek pasniegtas.
— Tiešām? Parādi!

Visi vienādi.

— Negribu ticēt, ka Nadziņš sēdēja cietumā. Man viņš teica, ka braukšot pie radiem.
— Pareizi! Viņa radi arī atrodas cietumā.

Apģērbu veikalā.

— Ticiet man, uz šo uzvalku man jāzaudē 10 lati!
— Ja tā, tad atļaujiet man šādu priekšlikumu: dodiet man 5 latus un uzvalku paturiet sev. Tādā ceļā jūs būsiet ietaupījuši 5 latus!

Nepalīdz.

Kalējiene stāsta otrai sievai:
— Bet to es tev, māsiņ, saku — vai tu bērnu liec vai neliec potēt, līdzēt tas tikpat nelīdz! Es liku savu Austriņu iepotēt, bet tomēr izkrita pa logu ārā, vēl tagad guļ slima!

Ne zaudēts, bet pelnīts.

Paparžu māju saimnieks Rīgas putnu izstādē nopircis sugas vistas. Saņemot tās dzelzceļa stacijā, putni no sprosta pasprūk un paiet ilgs laiks, kamēr Papardes saimnieks tās saķer un iesprosto atkal krātiņā. Aizbraucis mājās, viņš aizraksta piktu vēstuli putnkopim, ka krātiņš bijis pārāk slikts un tikai ar mokām saķēris ceļā pasprukušās 11 vistas — pārējās esot pazudušas.

— Ko tad jūs sūrojaties, — putnkopis viņam atraksta: — jums jau no tā bijis skaidrs labums, jo mēs jums izsūtījām tikai 6 vistas.

Atmiņas.

— Vai tu atceries vēl to vakaru, kad es lūdzu pēc tavas rokas?

— Jā, vīriņ!

— Tu nosēdēji veselu stundu, nevarēdama ne vārda izteikt!

— Jā, vīriņ!

— Tā bija laimīgākā stunda manā mūžā!

Uztraukumā.

Vecais Krastiņš nopircis govi un, pārrunājot ar sievu izdevīgo pirkumu, trijatā soļo pa trotuāru.

— Paklau, onkulīt, — kārtībnieks viņam uzsauc: — govi nedrīkst vest pa trotuāru — tas kājām gājējiem!

— Ak, tu dieniņ, mana raibaļa tak nebrauc ar divriteni, — uztraucies saka Krastiņš.

Pārruna.

— Es domāju, ka tev ar savu vīru, tik modernu mākslinieku, ir ļoti interesanta laulības dzīve!

— Tu nevari iedomāties! Tas ir tik interesanti — kad Nikijs glezno un es vāru — tad katrreiz mēs spriežam par to, ko katrs ar savu darbu domājis.

Tēva pēdās.

Students Stiebriņš, kas pašlaik kļuvis 20 gadus vecs, atzīstas savam tēvam:

— Tēt, tu nedrīksti dusmoties, bet— es mīlu! Es mīlu dziedātāju Vālodzīti!

— Kas man tur ko dusmoties! Kad man bija 20 gadu, es arī viņu mīlēju!